

SOUBORNÉ INFORMACE

Ročník 2007

Informace o regionech, městech a obcích

Plzeň, 31. prosinec 2007

Kód publikace: 13-3233-07

Č. j.: 400/2007

VYBRANÉ OBLASTI UDRŽITELNÉHO ROZVOJE V PLZEŇSKÉM KRAJI

Zpracoval:

Vedoucí oddělení:

Informační služby:

Kontaktní zaměstnanec:

ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Plzeň

Ing. Marie Košařová

tel.: 377 612 108, e-mail: infoservisplzen@czso.cz

Ing. Stanislava Emmerová, tel.: 377 612 252, e-mail:

stanislava.emmerova@czso.cz

Ing. Lenka Dostálová, tel.: 377 612 249, e-mail: lenka.dostalova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu: www.czso.cz

Údaje o Plzeňském kraji naleznete také na Internetu: www.plzen.czso.cz

ISBN 978 80-250-1604-6

© Český statistický úřad, Plzeň, 2007

OBSAH

Seznam tabulek a grafů	4
Seznam kartogramů.....	6
Úvod.....	8
1. Udržitelný rozvoj v České republice	10
1.1. Úvod	10
1.2. Strategie udržitelného rozvoje EU	10
1.3. Strategie udržitelného rozvoje ČR	11
1.4. Indikátory udržitelného rozvoje	11
1.5. Mezinárodní srovnání vybraných indikátorů udržitelného rozvoje	12
2. Vývoj indikátorů udržitelného rozvoje v krajích	15
2.1. Soubor indikátorů pro regionální (krajskou) úroveň	15
2.2. Přehled vybraných indikátorů a jejich význam pro udržitelný rozvoj.....	16
2.3. Popis indikátorů a jejich vývoj.....	19
3. Vybrané oblasti UR v Plzeňském kraji.....	43
3.1. Ekonomická oblast	43
3.2. Sociální oblast.....	51
3.3. Environmentální oblast	70
Závěr.....	85
Seznam použité literatury, informačních zdrojů a zkratk	86

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tab. 1.5.1 Hrubý domácí produkt (v PPS na obyvatele).....	12
Tab. 1.5.2 Produktivita práce (HDP v PPS na zaměstnanou osobu)	12
Tab. 1.5.3 Podíl deficitu vládních rozpočtů na HDP (v %)	12
Tab. 1.5.4 Nezaměstnanost (v %)	13
Tab. 1.5.5 Výdaje na vzdělávání (v %)	13
Tab. 1.5.6 Naděje dožití (roky)	13
Tab. 1.5.7 Emise oxidu uhličitého (tuny na obyvatele)	14
Tab. 3.1.1 Úplné náklady práce na zaměstnance v letech 1994-2006.....	43
Tab. 3.1.2 Příjmy a výdaje obecních rozpočtů podle okresů k 31.12.	45
Tab. 3.1.3 Spotřeba vybraných paliv a energie v Plzeňském kraji podle místa spotřeby.....	46
Tab. 3.1.4 Počet dopravních nehod v okresech Plzeňského kraje.....	48
Tab. 3.1.5 Ukazatele nehodovosti v letech 1996 a 2006 v okresech Plzeňského kraje	49
Tab. 3.1.6 Indexy cen nemovitostí v krajích České republiky	49
Tab. 3.1.7 Průměrné ceny vybraných druhů nemovitostí v Plzeňském kraji	50
Graf 3.1.1 Úplné náklady práce na zaměstnance.....	44
Graf 3.1.2 Struktura úplných nákladů práce	44
Graf 3.1.3 Příjmy a výdaje obecních rozpočtů na obyvatele v Plzeňském kraji	45
Graf 3.1.4 Spotřeba elektrické energie na 1 obyvatele (v MWh na obyv.) podle místa spotřeby.....	47
Graf 3.1.5 Podíl malých a středních podniků na zaměstnanosti v Plzeňském kraji a ČR.....	47
Graf 3.1.6 Počty dopravních nehod na 1 000 obyvatel	48
Tab. 3.2.1 Obce podle velikostní skupiny v roce 2006	51
Tab. 3.2.2 Životní podmínky domácností v letech 2002 a 2004.....	52
Tab. 3.2.3 Obecná míra nezaměstnanosti podle pohlaví, věku a vzdělání (VŠPS).....	53
Tab. 3.2.4 Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa	54
Tab. 3.2.5 Míra registrované nezaměstnanosti (MPSV).....	54
Tab. 3.2.6 Míra registrované nezaměstnanosti v SO ORP Plzeňského kraje	55
Tab. 3.2.7 Nezaměstnanost podle časové dostupnosti ke krajskému městu	56
Tab. 3.2.8 Průměrné procento pracovní neschopnosti v krajích ČR.....	57
Tab. 3.2.9 Průměrné procento pracovní neschopnosti v okresech Plzeňského kraje.....	57
Tab. 3.2.10 Naděje dožití v okresech Plzeňského kraje ve věku 0 - muži.....	58
Tab. 3.2.11 Naděje dožití v okresech Plzeňského kraje ve věku 0 - ženy.....	58
Tab. 3.2.12 Index stáří mužů –stav k 31.12.	59
Tab. 3.2.13 Index stáří žen –stav k 31.12.	59
Tab. 3.2.14 Index stáří v SO ORP – muži (k 31.12)	60
Tab. 3.2.15 Index stáří v SO ORP – ženy (k 31.12)	60
Tab. 3.2.16 Průměrný věk - muži (k 31.12.).....	61

Tab. 3.2.17 Průměrný věk - ženy (k 31.12.).....	61
Tab. 3.2.18 Průměrný věk v SO ORP - muži (k 31.12.).....	62
Tab. 3.2.19 Průměrný věk v SO ORP - ženy (k 31.12.).....	62
Tab. 3.2.20 Zemřelí (na 1 000 obyvatel středního stavu)	62
Tab. 3.2.21 Zemřelí na novotvary na 100 000 obyvatel.....	63
Tab. 3.2.22 Zemřelí na nemoci oběhové soustavy na 100 000 obyvatel	64
Tab. 3.2.23 Studenti VŠ (podle místa bydliště) na 1 000 obyvatel.....	64
Tab. 3.2.24 Index vzdělanosti.....	64
Tab. 3.2.25 Dokončené byty v okresech Plzeňského kraje	65
Tab. 3.2.26 Dokončené byty celkem - na 1 000 obyvatel středního stavu	66
Tab. 3.2.27 Trestné činy v Plzeňském kraji	67
Tab. 3.2.28 Trestné činy v okresech Plzeňského kraje	68
Graf 3.2.1 Míra registrované nezaměstnanosti v okresech Plzeňského kraje	54
Graf 3.2.2 Míra registrované nezaměstnanosti v SO ORP v roce 2005 a 2006	56
Graf 3.2.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti	58
Graf 3.2.4 Naděje dožití mužů a žen při narození	59
Graf 3.2.5 Průměrný věk mužů a žen v Plzeňském kraji	61
Graf 3.2.6 Zemřelí na novotvary a nemoci oběhové soustavy.....	63
Graf 3.2.7 Obyvatelé 15-letí a starší podle vzdělání.....	65
Graf 3.2.8 Dokončené byty v okresech Plzeňského kraje	66
Graf 3.2.9 Kriminalita v Plzeňském kraji	67
Tab. 3.3.1 Pozemky podle druhu k 31.12.2006 podle okresů.....	70
Tab. 3.3.2 Pozemky podle druhu k 31.12.2006 podle SO ORP.....	71
Tab. 3.3.3 Podíl ekologicky obhospodařované půdy podle okresů	73
Tab. 3.3.4 Podíl ekologicky obhospodařované půdy podle SO ORP	73
Tab. 3.3.5 Emise základních znečišťujících látek do ovzduší podle okresů v letech 2003 až 2005	75
Tab. 3.3.6 Produkce odpadů a nakládání s odpady v Plzeňském kraji.....	77
Tab. 3.3.7 Jakost povrchových vod	81
Tab. 3.3.8 Vodovody a kanalizace v Plzeňském kraji.....	82
Tab. 3.3.9 Vodovody v krajích ČR.....	83
Tab.3.3.10 Kanalizace v krajích ČR	83
Graf 3.3.1 Emise tuhých znečišťujících látek do ovzduší v letech 2003 až 2005	76
Graf 3.3.2 Produkce komunálního a podnikového odpadu v krajích ČR v roce 2006.....	78
Graf 3.3.3 Způsob nakládání s odpadem v Plzeňském kraji a ČR v letech 2002 až 2006	79
Graf 3.3.4 Podíl vybraných druhů nakládání s odpady na nakládání celkem v krajích ČR v roce 2006	80
Graf 3.3.5 Vypouštění odpadní vody v krajích ČR v roce	84
K 3.3.1 Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy v roce 2006 v % podle okresů	74

SEZNAM KARTOGRAMŮ

K 1 Hrubý domácí produkt a struktura hrubé přidané hodnoty podle krajů v roce 2006	91
K 2 Produktivita práce v roce 2006 a vývoj úplných nákladů práce podle krajů v letech 2001 až 2006	91
K 3 Výdaje veřejných rozpočtů v roce 2006 a saldo příjmů a výdajů v letech 2003 až 2006 podle krajů	92
K 4 Zaměstnanost v malých a středních podnicích podle krajů v roce 2006	92
K 5 Výzkum a vývoj podle krajů v roce 2006.....	93
K 6 Výkony silniční nákladní dopravy podle krajů v roce 2006	93
K 7 Hustota dálnic a silnic 1. třídy podle okresů v roce 2006.....	94
K 8 Čisté příjmy domácností podle krajů v roce 2004	94
K 9 Vzdělanostní struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let podle krajů v roce 2006	95
K 10 Standardizovaná míra úmrtnosti podle správních obvodů ORP v letech 2000 až 2006 (roční průměry).....	95
K 11 Index stáří a naděje dožití při narození v krajích v roce 2006.....	96
K 12 Vývoj průměrného věku a naděje dožití při narození v krajích v letech 2000 až 2006.....	96
K 13 Míra zaměstnanosti a struktura zaměstnaných podle sektorů a krajů v roce 2006	97
K 14 Obecná míra nezaměstnanosti v krajích v letech 2000 až 2006.....	97
K 15 Změna míry nezaměstnanosti v obcích Plzeňského kraje mezi roky 2000 a 2006 (z uchazečů celkem)	98
K 16 Dlouhodobá nezaměstnanost ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2006	98
K 17 Podíl rozlohy území se schválenou územně plánovací dokumentací obcí ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2006	99
K 18 Podíl domácností vybavených osobním počítačem v roce 2006 a připojených k internetu podle krajů v roce 2003 a 2006.....	99
K 19 Podíl listnatých dřevin na celkové výměře lesů podle krajů v roce 2006.....	100
K 20 Změna indexu defoliace podle krajů mezi roky 1996 a 2006.....	100
K 21 Emise oxidu siřičitého v okresech ČR v roce 2005	101
K 22 Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší podle správních obvodů ORP v roce 2003	101
K 23 Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy ve správních obvodech ORP v roce 2006.....	102
K 24 Koeficient ekologické stability v obcích Plzeňského kraje v roce 2006	102
K 25 Změna podílu zastavěné plochy na celkové rozloze správních obvodů ORP mezi roky 1996 a 2006	103
K 26 Komunální a podnikový odpad podle krajů v roce 2005	103

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „VYBRANÉ OBLASTI UDRŽITELNÉHO ROZVOJE V PLZEŇSKÉM KRAJI“ a původu statistických dat v ní otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje, jejichž zdrojem je ČSÚ, jsou platné k 30. 11. 2007 a zpřesňují dříve zveřejněné údaje a odhady.

Údaje získané ze zdrojů mimo ČSÚ byly ověřeny podle stavu k 31. 10. 2007 (včetně dat získaných z internetových stránek některých institucí).

Údaje jsou publikovány v územní struktuře platné v příslušném roce. Nejsou v nich tedy zpětně promítnuty změny v území krajů k 1. 1. 2005 (přesun 25 obcí z kraje Vysočina do Jihomoravského kraje a 3 obcí z Moravskoslezského kraje do kraje Olomouckého).

ÚVOD

V roce 2007 uplynulo již 35 let od vydání knihy „Meze růstu“ (Dennis L. Meadows et al., The Limits to Growth), kterou lze považovat za základ zájmu o udržitelný rozvoj. Autoři tohoto díla se na základě svého přesvědčení, že růst světové populace a vyčerpávání nerostných zdrojů vytvářejí omezení ekonomického růstu, pokusili dokumentovat nutnost změny závislosti mezi trendy 5 proměnných, a to světovou populací, industrializací, znečišťováním, produkcí potravin a čerpáním nerostných zdrojů.

O jedenáct let později se udržitelný rozvoj stal tématem i na světové politické scéně. Byla ustavena Světová komise pro životní prostředí a rozvoj při Valném shromáždění OSN a jejím výstupem byla v roce 1987 zpráva „Naše společná budoucnost“ (česky 1991). Komise došla k závěru, že přestože ekonomický růst posledních desetiletí zhoršuje životní prostředí, je možné najít cesty, které by situaci pomohly zlepšit, a to i s dalším ekonomickým růstem. Tato zpráva také obsahuje **jednu ze základních definic trvale udržitelného rozvoje**: „Jedná se o takový rozvoj, který zajistí naplnění potřeb současné společnosti, aniž by ohrozil možnost splnění potřeb generací příštích“. Z této koncepce vychází i česká legislativa. V zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí je uvedeno: „Trvale udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“

Každá strategie udržitelného rozvoje určuje **priority** udržitelného rozvoje území a přiřazuje k nim **dlouhodobé cíle**, kterých by mělo být dosaženo v určitém časovém horizontu. Na kterékoli hierarchické úrovni (globální, národní, regionální i místní) bývají cíle udržitelného rozvoje většinou obecné a konkrétní jsou až opatření jak cílů dosáhnout. Pro hodnocení vývoje udržitelnosti a úspěšnosti jednotlivých opatření jsou pak stanoveny rovněž konkrétní indikátory. A právě v oblasti **definování indikátorů**, poskytování spolehlivých, srovnatelných a adekvátních dat v časové řadě mají státní statistické služby nezastupitelné místo.

V **České republice** byla strategie pro **národní úroveň** zformulována po roce 2000 a schválena vládou koncem roku 2004. Na **místní úrovni** vznikla Národní síť zdravých měst již v roce 1994, později převzala jeden z modelů místní Agendy 21 jako jeden z hlavních nástrojů "dobré správy". Místní Agenda 21 se stala součástí Státní politiky životního prostředí (1999, 2001). V letech 1999 – 2002 probíhal projekt "Širší podpora místních Agend 21 v ČR s využitím britských zkušeností". Součástí projektu byly tři pilotní programy MA 21: město Kladno, okres Děčín a CHKO Poodří. Metodika pro modelové projekty strategií udržitelného rozvoje krajů byla vytvořena v roce 2004. První dokumenty pro Liberecký a Ústecký kraj byly zpracovány v roce 2005 podle angloamerického modelu plánování s menšími úpravami podle regionálních podmínek.

Český statistický úřad se rovněž problematikou udržitelného rozvoje zabývá. Stal se spolupořadatelem seminářů a konferencí týkajících se environmentálního účetnictví a indikátorů udržitelného rozvoje. Na konferenci v roce 2005 vystoupil předseda ČSÚ J. Fischer a hlavní příspěvky byly publikovány v monotematickém čísle 3/2006 časopisu Statistika. Od roku 2005 se této problematice ČSÚ věnuje ve stěžejních makroekonomických analýzách (např. kap. 6 v Analýze makroekonomického vývoje za rok 2004, autoři S. Czesaný, M. Spejchalová) a v letošním roce rozšiřuje tento pohled o regionální rozměr.

Záměrem předkládané publikace Vybrané oblasti udržitelného rozvoje je **zmapovat datové zdroje a poskytnout přehled o ukazatelích udržitelného rozvoje dostupných na krajské úrovni** a doplnit tak bohatou literaturu, která se věnuje této problematice na úrovni národní a mezinárodní.

Publikace by mohla být využita jako datový zdroj pro autory regionálních Strategií udržitelného rozvoje, případně by mohla sloužit jako inspirace při aktualizaci Programů rozvoje kraje (např. výběrem vhodných indikátorů pro monitoring dlouhodobého vývoje).

Autoři publikace se pokoušejí odpovědět na 2 následující **otázky**:

1. Jaké jsou datové zdroje ČSÚ pro hodnocení udržitelného rozvoje na regionální úrovni?
2. Jaký je vývoj vybraných indikátorů udržitelného rozvoje v konkrétním kraji?

Publikace je členěna do **tří základních částí**. První mapuje udržitelný rozvoj z celorepublikového pohledu. Zabývá se Strategií udržitelného rozvoje ČR, Situačními zprávami i problematikou indikátorů na celostátní úrovni včetně mezinárodního srovnání v rámci Evropské unie. Druhá část si klade za cíl seznámit s vývojem indikátorů, vybraných za všechny tři pilíře (ekonomický, sociální a environmentální), pro které byla k dispozici data ČSÚ či z jiných zdrojů v mezikrajském srovnání. U každého indikátoru je uvedena návaznost na strategické dokumenty ČR, zdroj dat, územní dostupnost, periodičita, stručný metodický popis indikátoru a tabulka dat podle krajů v časové řadě.

Autoři publikace si jsou vědomi toho, že Strategie UR ČR zahrnovala kromě těchto 3 pilířů ještě další 3 oblasti, z nichž za jednu (Evropský a mezinárodní kontext) nejsou na regionální úrovni dostupná data pro

vytvoření vhodných indikátorů. Indikátory pro monitoring zbývajících 2 oblastí (Výzkum, vývoj a vzdělávání, Správa věcí veřejných) byly s vědomím určitého zjednodušení zařazeny do základních pilířů. S ohledem na to, že se publikace zaměřuje na vybrané oblasti UR, nebyla akceptována struktura připravované Obnovené strategie UR ČR, zahrnující 12 strategických oblastí a 5 průřezových témat UR. Autoři si byli vědomi toho, že existují i další přístupy k hodnocení UR, např. kapitálový, popř. tematický. K posuzování udržitelného rozvoje se, zejména v mezinárodním srovnání, využívají i kompozitní indikátory (např. tzv. ekologická stopa v environmentální oblasti). Jejich výhodou je komplexnější (vícerozměrný) pohled na vývoj dané oblasti a usnadnění interpretace trendu, který z vývoje dílčích indikátorů nemusí být dobře patrný. Na regionální úrovni by však tvorba kompozitních ukazatelů se současnými datovými možnostmi byla problematická.

Třetí kapitola se zaměřuje na vlastní hodnocení trendů v konkrétním kraji, přičemž důraz je kladen na okruhy, které jsou pro dané území specifické. Kapitola 3 svým výběrem indikátorů vytváří podmínky pro to, aby se regionální strategie UR mohly zaměřit též na podrobnější územní pohled, neboť vymezení marginálních oblastí a zajištění rovnoměrného rozvoje regionů by mělo být jedním ze základních cílů udržitelného rozvoje. Obsah této části byl konzultován s odbornými pracovníky krajských úřadů. Kapitola je doplněna o grafy charakterizující vývoj či souvislosti mezi ukazateli. Grafická příloha obsahuje kartogramy související s danou problematikou.

Na přípravě publikace pracovníci oddělení regionálních analýz a informačních služeb v jednotlivých krajích spolupracovali s partnerskými pracovišti v ústředí ČSÚ – Odborem veřejných databází a Odborem makroekonomických analýz a analytických metod.

1. Udržitelný rozvoj v České republice

1.1. Úvod

V posledních letech se pojem udržitelný rozvoj vyskytuje v mnoha národních i mezinárodních dokumentech velice často. Principy udržitelného rozvoje jsou založeny na přesvědčení, že **potřeby současné generace** je nutné **naplňovat** takovým způsobem, aby **nebyly oslabovány možnosti generací příštích**. Jejich součástí je podpora života v jeho různorodosti, založená na principu demokracie, rovnosti pohlaví, solidarity, respektování právního systému a lidských práv, včetně míru a stejných příležitostí pro všechny.

Udržitelný rozvoj neznamena jen ochranu životního prostředí a efektivní využívání přírodních zdrojů, nýbrž zahrnuje i aspekty ekonomického růstu a sociální soudržnosti. Převažuje názor, že principy udržitelného rozvoje by se měly promítat i do **rozhodovacích procesů na všech úrovních**. Jednotlivé úrovně veřejné správy a vlády států by měly spolupracovat, vzájemně se podporovat a přitom navzájem respektovat svá specifika a odlišnosti institucionálního uspořádání. Pro rozhodování na jednotlivých úrovních by mělo platit, že navrhovaná opatření jsou nejen konzistentní, ale i to, že příznivé efekty v jedné oblasti ve svém důsledku nepřeváží případné nepříznivé dopady v oblasti jiné. Opatření na zlepšení by měla být navrhována a zaváděna na základě co největší znalosti věci a měla by být nákladově úsporná. Pravidelné vyhodnocování jejich skutečných dopadů je cestou k jejich větší efektivnosti.

Klíčovým prvkem udržitelného rozvoje je **účast obyvatel** na rozhodování. To vyžaduje podporu vzdělávání a veřejného uvědomování si významu udržitelného rozvoje, informování obyvatel o dopadech jejich života na životní prostředí a o jejich možnostech své chování změnit. Prosazování základních práv, boj se všemi formami diskriminace a snižování chudoby jsou rovněž významnými aspekty, které udržitelnosti rozvoje napomáhají.

Rovněž Česká republika zareagovala na tuto světovou tendenci. První **Strategie udržitelného rozvoje** byla zpracována v roce 2004 a v prosinci téhož roku ji vláda ČR schválila. V roce 2007 se připravuje druhá verze s názvem **Obnovená strategie udržitelného rozvoje**. Jedním z důležitých inspiračních prvků při jejím zpracování je obnovená Strategie udržitelného rozvoje EU, přijatá v roce 2006 jako dokument vymezující celkový směr rozvoje tohoto uskupení.

1.2. Strategie udržitelného rozvoje EU

Strategie EU z roku 2006 navazuje na dlouhodobé cíle první Strategie udržitelného rozvoje EU přijaté v roce 2001. Je reakcí na nadále přetrvávající neudržitelné trendy, zejména v případě změn klimatu a spotřeby energie. Rovněž se dosud nepodařilo zvrátit některé negativní jevy, jako např. hrozby pro veřejné zdraví, důsledky chudoby a sociálního vyloučení, stárnutí populace a ztrát biodiversity. Základní cíle obsažené v první strategii tak platí i nadále.

Pro překonání výše uvedených negativních tendencí vytyčuje druhá strategie **sedm klíčových oblastí**. První z nich je **Změna klimatu a čistá energie**. Cílem je minimalizovat změnu klimatu, náklady, které vyvolává, a její negativní efekty na společnost a životní prostředí. Týká se především energetické a dopravní politiky a hlavními směry jsou zvyšování podílu energie vyrobené z obnovitelných zdrojů a podílu zelených paliv.

Druhou oblastí je **Udržitelná doprava**. Strategie se zaměřuje na to, aby dopravní systémy vyhovovaly ekonomickým a sociálním potřebám společnosti a přitom minimálně zatěžovaly jak společnost a ekonomiku, tak i životní prostředí. Cílem je oddělit ekonomický růst od růstu dopravy, snížit nepříznivé dopady ekonomického růstu a dopravy na životní prostředí a omezit emise skleníkových plynů při dopravě na úroveň, která minimalizuje škody pro zdraví obyvatel.

Udržitelná spotřeba a výroba představují třetí oblast. Jde především o podporu udržitelných spotřebních zvyklostí a výrobních metod. Dále je cílem zmírnit závislost ekonomického růstu na poškozování životního prostředí a zvyšovat podíl technologií šetrných k životnímu prostředí a podíl ekologických inovací. Patří sem i podpora ekologického zemědělství a mezinárodního obchodu založeného na spravedlivém přístupu, resp. na nediskriminaci výrobců.

Šetrné nakládání s přírodními zdroji je obsahem čtvrté oblasti. Zaměřuje se na zlepšení postupů při nakládání s přírodními zdroji a na ochranu před jejich nadměrným využíváním. Tento cíl se týká především lovu ryb, biodiversity, vody, půdy, vzduchu a atmosféry.

Pátou oblastí je **Veřejné zdraví**. Smyslem je podporovat veřejné zdravotnictví založené na rovných podmínkách pro všechny a na lepší ochraně před možnými zdravotními ohroženími. S tím souvisí i přiměřená prevence zdraví, zlepšení legislativy týkající se zdravotní nezávadnosti potravin, boj proti

vzestupu výskytu chronických onemocnění a nemocí v důsledku špatného životního stylu, zvláště u sociálně slabých skupin obyvatelstva.

Sociální začlenění, demografie a migrace tvoří předposlední oblast. Opatření by se měla zaměřit na sociální začlenění jedinců do společnosti. Základním nástrojem je podpora solidarity mezi generacemi a v rámci generací, úsilí o vyšší kvalitu života občanů, která je základní podmínkou pro blahobyt jednotlivce. Dále sem patří modernizace sociální ochrany vzhledem k demografickým změnám, zvyšování zaměstnanosti žen a pracovníků vyšších věkových kategorií, integrace imigrantů a jejich rodin do společnosti a snižování negativních dopadů globalizace na pracovníky a jejich rodiny.

Poslední oblastí je **Globální chudoba a výzvy udržitelného rozvoje**. Cílem je aktivně podporovat udržitelný rozvoj v celosvětovém měřítku a zajistit, aby vnitřní a vnější politika EU byla v souladu s globálním udržitelným rozvojem a s jejími mezinárodními závazky.

1.3. Strategie udržitelného rozvoje ČR

Také v **aktualizované Strategii udržitelného rozvoje ČR** jsou, obdobně jako ve Strategii EU, vymezeny prioritní oblasti, hlavní cíle a nástroje na jejich dosažení. Základní imperativem Strategie zůstává minimalizovat prostor pro vznik nerovnováhy mezi ekonomickým, sociálním a environmentálním pilířem, což se považuje za základ jejich optimálního vývoje. Dalším úkolem je upozorňovat na existující a potenciální překážky udržitelného rozvoje a navrhnout vhodná opatření, jak zmírnit případné negativní dopady. Tato strategie v neposlední řadě usiluje i o to být zastřešujícím rámcem pro sektorové a další koncepce a opatření tak, aby byla zajištěna jejich konzistence. Tento dokument by se měl stát východiskem pro strategická rozhodnutí vlády a ministerstev s cílem, aby jejich rozhodnutí byla přijímána na základě maximálně možné informovanosti a se znalostí možných souvislostí a důsledků.

Strategie se opírá o řadu **principů**, z nichž nejdůležitější je úcta k lidskému životu a k přírodě, k civilizačním a kulturním hodnotám. Dalšími významnými principy jsou sociální soudržnost a solidarita, rovné příležitosti, pozitivní ekonomické stimuly a subsidiarita (funkce má být přidělena vždy té úrovni veřejné správy, která má pro její naplňování co nejlepší informační zázemí). Ve strategii jsou tyto principy uplatňovány pro vybrané úseky společenského vývoje.

Dokument je rozdělen do 12 oblastí, které rozvíjejí původních šest oblastí. Jedná se o ekonomický pilíř (posilování konkurenční schopnosti ekonomiky), environmentální pilíř (ochrana přírody, životního prostředí, přírodních zdrojů a krajiny), sociální pilíř (posílení soudržnosti a stability) a dále o následující oblasti: výzkum, vývoj a vzdělávání, evropský a mezinárodní kontext a správa věcí veřejných.

Pro zajištění harmonického vývoje ve třech základních pilířích a dalších oblastech vymezuje tento dokument strategické a dílčí cíle. K základním strategickým cílům patří stabilní ekonomický vývoj, který nadměrně nezatěžuje životní prostředí a přiměřeně reaguje na důsledky globalizačních procesů, rozvoj ekonomiky založený na znalostech, a to na základě soustavného zvyšování vzdělanosti obyvatel všech věkových kategorií, existence účinného rámce pro zvyšování konkurenční schopnosti výrobců a udržitelné financování nezbytných veřejných služeb.

K vytýčeným cílům se řadí i minimalizace střetů mezi ekonomickými aktivitami na jedné straně a ochranou životního prostředí a kulturního dědictví na straně druhé. Patří sem i úsilí o co možná nejvyšší zaměstnanost především sociálně ohrožených skupin obyvatelstva, mladistvých a osob v předdůchodovém věku. Cílem je i podpora účasti veřejnosti na rozhodování a její maximální informovanost, podpora rozvoje obcí a krajů, zachování kulturní pestrosti a rozmanitosti životního stylu obyvatel a rozvíjení etických hodnot v souladu s evropskými kulturními hodnotami.

1.4. Indikátory udržitelného rozvoje

V roce 2006 byla ke Strategii udržitelného rozvoje sepsána **Situační zpráva**, která má za cíl podle zvolených indikátorů monitorovat vývoj v České republice s ohledem na vytýčené cíle. Na základě sady 34 indikátorů popisuje vývoj ve třech pilířích udržitelného rozvoje a ve třech dalších významných oblastech.

Je rozdělena, obdobně jako Strategie, do šesti oblastí. V **ekonomickém pilíři** byly jako nejdůležitější okruhy vybrány: makroekonomická a fiskální oblast, energetika, surovinová a zemědělská politika, regionální rozvoj, optimální zaměstnanost a flexibilní ekonomika založená na znalostech. V **environmentálním pilíři** se jedná o co nejlepší kvalitu všech složek životního prostředí, minimalizaci střetů mezi ekonomickými aktivitami a ochranou životního prostředí a o příspěvek České republiky k řešení globálních environmentálních problémů. V popředí zájmu v případě **sociálního pilíře** je sociální soudržnost a nízká nezaměstnanost.

Zajištění vzdělanosti, které odpovídá současným a především budoucím požadavkům a může podstatným způsobem napomoci zvýšení konkurenční schopnosti výrobců a služeb na mezinárodních trzích, je obsahem

oblasti **výzkum, vývoj a vzdělávání**. Patří sem, kromě vývoje veřejných a soukromých výdajů na výzkum, vývoj a vzdělávání, také rozvíjení etických hodnot. V rámci **evropského a mezinárodního kontextu** se jedná především o prosazování principů udržitelného rozvoje v celosvětových i regionálních organizacích a podporu procesu zvyšování prosperity a funkčnosti Evropské unie.

Správa věcí veřejných zahrnuje rozvoj územních samosprávných celků (obcí a krajů), vytváření příhodných podmínek pro účast veřejnosti na rozhodování v případech, kdy je to žádoucí, rozvoj institucí a forem veřejné správy tak, aby jejich výkon byl efektivní a napomáhal ekonomickému a sociálnímu rozvoji.

1.5. Mezinárodní srovnání vybraných indikátorů udržitelného rozvoje

Následující tabulky mapují postavení České republiky v rámci Evropské unie na základě vybraných ukazatelů za jednotlivé oblasti udržitelného rozvoje.

Tab. 1.5.1 Hrubý domácí produkt (v PPS na obyvatele)

Pramen: Eurostat

	2000	2005	2006
EU 15	110	108	108
Lucembursko	222	251	269
Irsko	126	139	139
Nizozemí	124	125	126
ČR	65	74	76
Litva	38	52	56
Lotyšsko	35	49	54
Polsko	47	50	51

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny tři země s nejlepším výsledkem a tři země s nejhorším výsledkem v roce 2006.

Údaje v tabulce 1.5.1 mapují ekonomické postavení České republiky v rámci států EU v daném období, resp. její reálnou konvergenci. Zvolený ukazatel slouží především k porovnání postavení jednotlivých zemí v rámci EU a není vhodný pro srovnání v čase. Měří úroveň hrubého domácího produktu na obyvatele v PPS (Purchasing Power Standard – standardní kupní síly) v relaci k průměru zemí EU 25. Údaje v tabulce 1.5.1 ukazují, že se Česká republika, díky

relativně rychlému tempu ekonomického růstu (zejména v posledních letech), postupně přibližuje průměrné úrovni HDP na obyvatele v rámci EU. V roce 2006 dosáhla Česká republika lepšího postavení než Portugalsko a v rámci členských zemí, které vstoupily do EU v roce 2004, ji předstihlo pouze Slovinsko.

Tab. 1.5.2 Produktivita práce (HDP v PPS na zaměstnanou osobu)

EU 25 = 100

Pramen: Eurostat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Belgie	130,6	127,8	130,5	128,9	130,3	129,0
Irsko	121,2	122,1	127,2	129,1	128,8	128,6
Francie	119,3	119,4	120,1	116,5	117,5	120,6
ČR	59,0	60,5	60,3	63,8	66,0	66,8
Polsko	52,6	53,5	56,1	57,5	59,0	58,1
Litva	40,7	44,8	45,9	49,7	51,7	52,9
Lotyšsko	38,2	39,5	41,1	42,4	43,8	47,5

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny tři země s nejlepším výsledkem a tři země s nejhorším výsledkem v roce 2005.

Česká republika sice vykazuje postupné přibližování k průměrné úrovni produktivity práce, měřené HDP v PPS na zaměstnanou osobu. Navzdory tomu však patří i nadále k zemím s nejnižší úrovní. Tento ukazatel opticky vylepšuje postavení zemí, v nichž je podíl pracujících na částečný pracovní úvazek na celkovém počtu pracujících nižší než v ostatních zemích. A k těm patří i Česká republika, protože podíl žen s částečným pracovním úvazkem byl v roce 2006 méně než třetinový a v případě mužů méně než poloviční ve srovnání s průměrem EU 25. Navíc tyto podíly vykazují v posledních letech spíše klesající tendenci.

Tab. 1.5.3 Podíl deficitu vládních rozpočtů na HDP (v %)

Pramen: Eurostat

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU 25	-1,3	-2,3	-3,1	-2,7	-2,4	-1,7
Dánsko	1,4	1,2	0,0	2,0	4,7	4,2
Finsko	5,0	4,1	2,5	2,3	2,7	3,9
Estonsko	-0,3	0,4	2,0	2,3	2,3	3,8
ČR	-5,7	-6,8	-6,6	-2,9	-3,5	-2,9
Polsko	-3,7	-3,2	-6,3	-5,7	-4,3	-3,6
Portugalsko	-4,3	-2,9	-2,9	-3,3	-6,1	-3,9
Maďarsko	-3,4	-8,2	-7,2	-6,5	-7,8	-9,2

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny tři země s nejlepším výsledkem a tři země s nejhorším výsledkem v roce 2006.

Česká republika vykazuje poměrně dobré výsledky, pokud jde o vývoj podílu deficitu vládních rozpočtů na HDP. Tento vývoj je i v souladu s postupným zlepšováním tohoto ukazatele za EU 25 od roku 2003. Česká republika však vykazovala v posledních letech vyšší tempo ekonomického růstu než průměr EU 25, což obecně vytváří příhodné podmínky pro rychlejší snižování podílu deficitu veřejných rozpočtů na HDP, než jak tomu bylo v ČR.

Tab. 1.5.4 Nezaměstnanost (v %)

Pramen: Eurostat

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU 25	8,4	8,7	9,0	9,0	8,7	7,9
Norsko	3,6	3,9	4,5	4,4	4,6	3,5
Nizozemí	2,2	2,8	3,7	4,6	4,7	3,9
Dánsko	4,5	4,6	5,4	5,5	4,8	3,9
ČR	8,0	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1
Francie	8,4	8,7	9,5	9,6	9,7	9,5
Slovensko	19,3	18,7	17,6	18,2	16,3	13,4
Polsko	18,2	19,9	19,6	19,0	17,7	13,8

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny tři země s nejlepším výsledkem a tři země s nejhorším výsledkem v roce 2006; podíl nezaměstnaných osob na pracovní síle, zjišťováno na základě VŠPS.

U ukazatele nezaměstnanosti zaujímá ČR dobrou pozici v rámci zemí EU, vzhledem k tomu, že v uvedeném období dosahovala lepších výsledků než činí průměr zemí v tomto seskupení. Tento obraz však zakrývá dvě znepokojivé skutečnosti, a to, že přetrvává relativně vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných a rovněž se nesnižují poměrně značné regionální rozdíly, a to navzdory příznivému vývoji celkové nezaměstnanosti a poměrně rychlému ekonomickému růstu.

Tab. 1.5.5 Výdaje na vzdělávání (v %)

Pramen: Eurostat

	2001	2002	2003	2004
EU 25	24,5	24,8	25,0	24,7
Kypr	27,6	30,1	32,5	30,6
Slovensko	33,5	30,3	30,1	30,6
Dánsko	28,9	28,1	27,7	28,2
ČR	20,1	20,5	22,0	22,8
Litva	22,7	22,3	21,6	21,6
Slovensko	17,8	18,3	20,4	21,1
Irsko	17,7	17,5	18,2	18,8

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny tři země s nejlepším výsledkem a tři země s nejhorším výsledkem v roce 2004; výdaje na veřejné a soukromé vzdělávací instituce v přepočtu na žáka/studenta v poměru k HDP na obyvatele.

Celkové, veřejné a soukromé, výdaje na vzdělání jsou v České republice pod průměrem zemí EU 25, i když se v daném období zvyšovaly o něco rychleji než činil průměr za EU 25. Odstup ČR od průměru EU 25 se tudíž snižoval, byť relativně pomalu. Přitom se výdaje na vzdělání deklarují jako priorita, mj. i vzhledem k tomu, že vzdělaná pracovní síla je jedním z faktorů vysoké úrovně zaměstnanosti a významným předpokladem zdravého životního stylu.

Tab. 1.5.6 Naděje dožití (roky)

Pramen: Eurostat

	Muži						Ženy				
	2001	2002	2003	2004	2005		2001	2002	2003	2004	2005
Švédsko	77,6	77,8	78,0	78,4	78,5	Španělsko	83,2	83,2	83,0	83,7	83,7
Nizozemí	75,8	76,0	76,3	76,9	77,3	Švédsko	82,2	82,2	82,5	82,8	82,9
Malta	76,6	76,3	76,4	77,4	77,3	Finsko	81,7	81,6	81,9	82,5	82,5
ČR	72,1	72,1	72,0	72,6	72,9	ČR	78,6	78,7	78,7	79,2	79,3
Estonsko	64,9	65,3	66,1	66,5	67,3	Litva	77,6	77,5	77,8	77,7	77,3
Lotyšsko	.	64,7	65,6	65,9	65,4	Maďarsko	76,7	76,7	76,7	77,2	77,2
Litva	65,9	66,2	66,4	66,3	65,3	Lotyšsko	.	76,0	75,9	76,2	76,5

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny tři země s nejlepším výsledkem a tři země s nejhorším výsledkem v roce 2005; průměrný počet let, které se dožije právě narozené dítě (muž/žena) při nezměněných podmínkách úmrtnosti.

Naděje dožití se v ČR v období 2001 – 2005 zlepšila o 0,8 let u mužů a o 0,6 let u žen. Odstup ČR od země s nejvyšší úrovní činil v roce 2006 u mužů 5,6 let (Švédsko) a 4,4 let u žen (Španělsko). Při porovnání jednotlivých zemí převládá trend, čím je země ekonomicky vyspělejší, tím je naděje na dožití vyšší. Souvisí to patrně s přímou závislostí mezi ekonomickou úrovní na jedné straně a kvalitou zdravotní péče a úrovní vzdělanosti a z toho vyplývajícím lepšího životního stylu obyvatel na straně druhé. Ovšem neplatí to bez výjimky. Např. španělské ženy mají naději dožít se v rámci EU 25 nejvyššího věku, avšak ekonomická úroveň této země dosahovala v roce 2005 pouze 98 % průměru EU 25.

Tab. 1.5.7 Emise oxidu uhličitého (tuny na obyvatele)

Pramen: EUROSTAT

	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Lotyšsko	3,5	2,9	3,1	3,1	3,2	3,2
Litva	6,7	4,0	3,8	3,7	3,6	3,9
Maďarsko	5,9	5,7	5,8	5,7	6,0	5,9
ČR	12,8	12,6	12,6	12,2	12,5	12,5
Finsko	11,4	11,0	12,1	12,5	14,0	13,2
Estonsko	13,4	12,3	12,5	12,7	14,1	14,3
Lucembursko	22,7	20,5	20,9	22,9	23,8	26,5

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny tři země s nejnižší hodnotou a tři země s nejvyšší hodnotou emisí v roce 2004.

Emise oxidu uhličitého vznikají především při spalování fosilních paliv. Podílejí se téměř z 90 % na celkových emisích skleníkových plynů. Česká republika patří v rámci EU 25 k zemím s vysokou hodnotou emisí oxidu uhličitého (v přepočtu na obyvatele), i když trend je mírně sestupný. Nižší úroveň emisí na obyvatele než ČR vykazuje v rámci EU nejen většina ekonomicky méně vyspělých zemí, ale i téměř všechny vyspělejší země s výjimkou Finska a Lucemburska. Jak je vidět z tabulky 1.5.7, ČR obsadila v roce 2004 (novější údaje nejsou k dispozici) čtvrté místo v produkci oxidu uhličitého v přepočtu na obyvatele v rámci EU 25.

2. Vývoj indikátorů udržitelného rozvoje v krajích

Úvodní část této kapitoly se zaměřuje na způsob výběru indikátorů v předkládané publikaci. Následuje přehled použitých indikátorů s uvedením důvodu jejich zařazení. Hlavní část kapitoly uvádí u jednotlivých indikátorů jejich vazbu na strategické dokumenty, zdroj dat, územní dostupnost, periodicitu zjišťování, popis, případně metodické poznámky. Datová tabulka u jednotlivých indikátorů obsahuje mezikrajské srovnání v delší časové řadě, nezahrnuje však údaje před rokem 1993.

2.1. Soubor indikátorů pro regionální (krajskou) úroveň

V roce 2000 byl v souvislosti s novým územním uspořádáním vytvořen v každém kraji **Návrh programu rozvoje kraje**, který navázal na **Strategii rozvoje kraje** z roku 1999. **Program rozvoje kraje** vznikl ve většině krajů až v roce 2001. Tento materiál se zaměřil na formulování sociálně ekonomických cílů v souladu se zákonem 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, nebyla v něm však se zvláštním zřetelem řešena problematika udržitelnosti. Ani při aktualizaci Programu rozvoje kraje z roku 2003 nedošlo k zásadnější změně. Za určitý zlom lze považovat rok 2005, kdy vznikly modelové **Strategie udržitelného rozvoje (SUR)** dvou krajů (Libereckého a Ústeckého) jako výstup projektu „**Podpora při přípravě strategie udržitelného rozvoje ve vybraných krajích České republiky**“. Hlavním rozdílem oproti předchozím strategickým materiálům na krajské úrovni je, že v SUR je kladen důraz na delší časový horizont (zde 2006 – 2020) a na vyváženost tří základních pilířů – ekonomického, sociálního a environmentálního. Na základě SWOT analýzy byly pro jednotlivé pilotní kraje stanoveny priority a strategické cíle. Pro sledování a pravidelné vyhodnocování toho, jak kraj svou strategii naplňuje (zda se k cílům blíží nebo se jim vzdaluje), navrhli autoři strategie soubor indikátorů. Ne všechny vybrané indikátory pro modelová území jsou však dostupné ve všech krajích. Kromě toho jiné strategické cíle potřebují jiné indikátory. Proto nelze soubor indikátorů použitý v pilotních strategiích považovat za dogma.

Současný vývoj naznačuje, že ne všechny kraje budou vytvářet samostatnou Strategii udržitelného rozvoje, ale problematiku udržitelnosti zapracují do existujících strategických materiálů. K tomu budou potřebovat vybrat indikátory, které by mohly sloužit k hodnocení konkrétních cílů.

Soubor indikátorů v této kapitole vycházel z indikátorových sad použitých v národní Strategii udržitelného rozvoje z roku 2004, v situačních zprávách k SUR z roku 2005 a 2006. Opomenut nezůstal ani návrh Obnovené strategie UR z května 2007. Bylo třeba vzít v úvahu, že ne všechny indikátory jsou dostupné na krajské úrovni. V tomto případě byly vybrány náhradní indikátory blízké původním. Několik indikátorů vhodnou náhradu nemá a příslušná oblast není v publikaci řešena (např. index vnímání korupce, spotřeba primárních energetických zdrojů, index běžných druhů volně žijících ptáků, index zavlečených druhů rostlin, spotřeba pesticidů). Byla dodržována zásada, aby data pro výpočet indikátorů byla získána z pravidelných statistických zjišťování či jiných zdrojů, poskytujících pravidelně hodnověrné údaje v časové řadě. Vybrané indikátory v této kapitole tvoří vyvážený soubor, který charakterizuje úroveň udržitelnosti v jednotlivých krajích. Uvedené tabulky slouží k regionálnímu srovnání a postavení kraje v rámci ČR. Může být tedy vodítkem pro stanovení, na kterou oblast by se jednotlivé kraje měly zaměřit. Časová řada ukazuje, jakým směrem se ubírá vývoj jednotlivých indikátorů, zda se stav zlepšuje či zhoršuje, zda se kraj přibližuje či vzdaluje od celostátní úrovně.

V kapitole 2.3 byly pro návaznost na strategické dokumenty ČR použity zkratky:

SUR 2004	Strategie udržitelného rozvoje České republiky schválená Usnesením vlády České republiky č. 1242 z prosince 2004, publikovaná v roce 2005
SZ 2005	Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje České republiky předložená Vládě České republiky v listopadu 2005 a publikovaná v roce 2006
SZ 2006	Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje České republiky předložená Vládě České republiky v prosinci 2006 a publikovaná v roce 2007
OSUR 2007	pracovní verze Obnovené strategie udržitelného rozvoje České republiky předložená k veřejné diskusi v květnu 2007

2.2. Přehled vybraných indikátorů a jejich význam pro udržitelný rozvoj

Ekonomický pilíř:

Hrubý domácí produkt na obyvatele

Vývoj hrubého domácího produktu

Základní makroekonomický ukazatel, který se používá pro stanovení úrovně, výkonnosti a dynamiky ekonomiky.

Produktivita práce

Kvalitativní ukazatel ekonomické úrovně a konkurenceschopnosti ekonomiky. Vyjadřuje účinnost lidské práce.

Deficit / přebytek veřejných rozpočtů

Charakterizuje rovnováhu mezi příjmovou a výdajovou stránkou veřejných rozpočtů, což je důležitá podmínka udržitelnosti veřejných financí. Výše schodku vztahená k HDP je jedním z konvergenčních maastrichtských kritérií pro přijetí jednotné měny euro.

Hrubá přidaná hodnota v sektoru služeb

Podíl sektoru služeb v ekonomice je důležitým indikátorem přechodu od industriální k postindustriální společnosti.

Míra investic

Makroekonomický indikátor budoucího ekonomického rozvoje. Charakterizuje investiční aktivitu subjektů v dané ekonomice.

Čistý disponibilní důchod domácností

Charakterizuje životní úroveň a je jedním z makroekonomických ukazatelů kupní síly obyvatelstva.

Malé a střední podnikání

Přibližuje ekonomický význam skupiny malých a středních podniků, která je díky své flexibilitě velmi důležitým prvkem stability hospodářského vývoje a zaměstnanosti.

Dopravní infrastruktura - hustota silniční sítě

Dopravní infrastruktura - hustota železniční sítě

Dostatečně hustá dopravní infrastruktura je nutným předpokladem ekonomického a sociálního růstu regionu.

Nákladní doprava

Přeprava surovin, materiálů a zboží je důležitým předpokladem pro rozvoj ekonomiky, má však negativní dopady na životní prostředí.

Osobní doprava

Přeprava osob má z ekonomického pohledu význam zejména pro mobilitu pracovní síly. Veřejná doprava snižuje negativní dopady individuální dopravy na životní prostředí.

Výdaje na výzkum a vývoj

Výše výdajů na výzkum a vývoj vypovídá o schopnosti ekonomiky investovat do svého budoucího rozvoje.

Sociální pilíř:

Domácnosti s čistým příjmem pod hranicí životního minima

Signalizuje míru ohrožení domácností (obyvatelstva) chudobou.

Obecná míra nezaměstnanosti

Ukazatel pro hodnocení situace na trhu práce a pro hodnocení vývoje v oblasti rozvoje lidských zdrojů.

Míra registrované nezaměstnanosti

Ukazatel pro hodnocení situace v oblasti nezaměstnanosti v regionech; signalizuje problémy v „regionálních a lokálních“ ekonomikách.

Míra zaměstnanosti starších pracovníků

Charakterizuje míru pracovního začlenění osob ve vyšším věku na trhu práce v souladu se strategií vytváření rovných příležitostí a boje proti všem formám diskriminace.

Zaměstnanost žen

Vypovídá o stavu a vývoji v oblasti zaměstnávání žen a o míře vytváření rovných příležitostí.

Míra úmrtnosti

Charakterizuje zdravotní stav populace a rozšíření některých závažných druhů onemocnění.

Očekávaná délka života

Ukazatel vypovídající o zdravotním stavu populace a jeho vývoji.

Nejvyšší dosažené vzdělání

Charakterizuje vzdělanostní úroveň obyvatelstva, indikuje úspěšnost uplatnění na trhu práce a zvyšování kvality lidských zdrojů.

Přístup k internetu

Signalizuje míru přiblížování k tzv. informační společnosti; přístup k informačním a komunikačním technologiím je nezbytným předpokladem rozvoje lidských zdrojů.

Výdaje na kulturu z veřejných rozpočtů

Vypovídá o míře prostředků věnovaných na kulturu v širším slova smyslu – kultura jako strukturovaná oblast zájmů, aktivit a činností napomáhá rozvoji jednotlivce a integraci občanské společnosti.

Pokrytí území schválenou územně plánovací dokumentací obcí

Vypovídá o míře komplexního a funkčního řešení a využití území obcí, o míře vytváření předpokladů k zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území, zejména se zřetelem na péči o životní prostředí.

Průměrná délka soudního řízení

Ukazatel pro posuzování dlouhodobého vývoje výkonnosti soudní soustavy; výkonné soudnictví je základní podmínkou fungující správy státu a garantem ochrany subjektivních práv.

Občanská společnost – politická participace

Kvantifikuje míru politické participace občanů – zájem občanů aktivně ovlivňovat věci veřejné formou účasti ve volbách.

Ženy a muži v politice

Vypovídá o míře zapojení žen v politických a rozhodovacích funkcích a o míře prosazování rovnosti mužů a žen ve společnosti.

Občanská společnost – občanská participace

Charakterizuje míru účasti občanů na řešení věcí veřejných v oblasti tzv. neziskového sektoru (jedná se o oblast dobrovolného sdružování mimo sféry trhu, státu i soukromého života).

Environmentální pilíř:

Zornění zemědělské půdy

Zachycuje podíl orné půdy, která patří mezi nestabilní krajinnotvorné prvky, na celkové výměře zemědělské půdy.

Spotřeba průmyslových hnojiv

Měří spotřebu průmyslových hnojiv na hektar orné půdy; nadměrný přísun živin přispívá ke kontaminaci půdy i podzemních a povrchových vod.

Koeficient ekologické stability

Odráží charakter krajiny, míru jejího ovlivnění člověkem, poměr ekologicky stabilních (lesy, vodní plochy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice) a nestabilních ploch (orná půda, zastavěné plochy, ostatní plochy).

Ekologické zemědělství

Vyjadřuje podíl půdy, na které zemědělci hospodaří bez použití průmyslových hnojiv, chemických látek, hormonů či genetických modifikací.

Index defoliace

Indikuje zdravotní stav lesů; projevuje se v něm vliv emisí, sucha i druhové skladby dřevin.

Podíl listnatých dřevin

Lesy s vyšším podílem listnatých dřevin jsou odolnější vůči povětrnostním vlivům, suchu i hmyzím škůdcům. V původní druhové skladbě středoevropské flóry bylo zastoupení listnatých dřevin mnohem vyšší, než je dnes.

Jakost povrchových vod

Odráží kvalitu povrchových vod ve vodních tocích prostřednictvím podílu profilů, na kterých byla zjištěna silně a velmi silně znečištěná voda.

Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší

Ukazuje podíl území se zhoršenou kvalitou ovzduší, ve kterých jsou překračovány imisní limity pro ochranu zdraví lidí.

Emise oxidů dusíku

Oxidy dusíku jsou jednou z hlavních znečišťujících látek, mají podíl na tvorbě kyselých dešťů a přízemního ozónu; oxid dusnatý je jedním ze skleníkových plynů.

Emise oxidu siřičitého

Oxid siřičitý představuje jednu z hlavních znečišťujících látek, která se podílí zejména na tvorbě kyselých dešťů.

Produkce podnikového odpadu

Produkce komunálního odpadu

Odpad může být zdrojem znečištění všech složek životního prostředí a nakládání s ním vyžaduje ekonomické náklady.

Investiční výdaje na ochranu životního prostředí

Neinvestiční výdaje na ochranu životního prostředí

Výdaje na ochranu životního prostředí odrážejí úroveň péče o životní prostředí ze strany veřejného a soukromého sektoru.

2.3. Popis indikátorů a jejich vývoj

Hrubý domácí produkt na obyvatele

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Hrubý domácí produkt na obyvatele v tis. Kč – běžné ceny		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Hrubý domácí produkt (HDP) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území. Obecně může být definován třemi způsoby: produkční metodou, výdajovou metodou a důchodovou metodou. Pro regionalizaci vytvořeného HDP byla použita metoda pseudo-bottom-up. V podstatě to znamená, že za organizace uni-regionálního charakteru v sektorech nefinančních podniků a domácností byly údaje přímo agregovány a za organizace multi-regionálního charakteru byly údaje odhadnuty přímo za místní jednotky podle regionální struktury vyplacených mzdových prostředků. Přepočtení je prováděno na střední stav obyvatelstva.		

Hrubý domácí produkt na obyvatele v tis. Kč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	142,0	163,2	175,8	193,9	202,4	213,1	230,1	241,6	252,6	275,8	291,9	314,8
Hl. m. Praha	242,2	278,1	313,3	366,9	395,4	425,3	475,7	506,1	530,3	567,9	610,8	662,8
Středočeský	122,5	140,6	153,4	175,3	189,1	200,5	213,7	230,4	238,3	262,2	268,9	284,6
Jihočeský	132,9	154,7	165,6	183,0	188,5	195,9	207,7	217,5	225,6	246,5	261,1	283,7
Plzeňský	137,2	160,6	169,8	181,2	188,3	199,9	216,6	221,9	235,9	265,7	273,1	294,5
Karlovarský	132,7	147,6	153,2	164,6	168,7	178,5	183,1	196,2	202,3	214,2	220,3	240,1
Ústecký	134,6	153,5	156,8	168,8	171,6	173,8	182,6	191,8	208,1	227,0	236,7	253,9
Liberecký	128,7	146,6	159,8	170,6	180,5	190,6	201,9	211,4	204,5	221,6	245,5	266,6
Královéhradecký	132,4	152,4	168,3	181,2	188,8	201,7	212,6	219,0	226,6	247,6	255,6	273,5
Pardubický	127,5	143,8	154,5	171,2	173,1	182,0	193,6	202,5	214,7	231,3	240,1	257,1
Vysočina	121,4	140,0	145,0	158,1	168,8	178,5	203,3	209,3	217,1	235,3	246,4	265,3
Jihomoravský	136,0	156,6	166,0	183,2	187,5	196,8	213,0	222,5	234,5	251,8	265,5	286,1
Olomoucký	118,3	139,7	146,9	154,6	160,8	169,6	179,1	186,3	193,8	216,0	220,9	233,7
Zlínský	127,2	139,7	157,2	168,5	170,5	178,1	190,6	199,5	206,8	219,5	235,5	254,5
Moravskoslezský	124,3	145,8	152,6	160,6	162,5	166,9	179,7	186,1	195,9	226,1	249,0	270,4

Vývoj hrubého domácího produktu

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Vývoj hrubého domácího produktu ve srovnatelných cenách		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	K vyjádření vývoje HDP byly použity meziroční indexy. Pro očištění od cenových vlivů ukazatel počítán ve srovnatelných cenách.		

Vývoj HDP ve srovnatelných cenách (předchozí rok = 100)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	104,0	99,3	99,2	101,3	103,6	102,5	101,9	103,6	104,5	106,4	106,4
Hl. m. Praha	104,3	103,3	104,6	103,1	104,3	105,9	100,6	103,8	103,8	107,3	105,4
Středočeský	103,0	100,9	103,4	105,9	105,1	102,9	106,3	103,1	106,4	105,8	107,3
Jihočeský	105,4	98,8	99,2	100,6	103,0	100,1	102,3	102,9	105,3	107,0	107,2
Plzeňský	105,9	97,6	95,8	101,1	104,7	102,9	100,2	105,3	108,8	103,6	107,0
Karlovarský	100,8	94,8	96,4	98,9	104,3	97,4	104,7	102,1	100,8	101,9	106,6
Ústecký	103,9	94,2	96,6	98,5	100,8	98,3	101,9	107,2	101,6	105,5	106,6
Liberecký	102,7	100,6	96,0	102,9	104,0	100,7	102,7	95,7	105,3	112,7	109,6
Královéhradecký	103,9	102,0	96,8	101,6	105,3	100,1	100,7	102,3	105,1	104,8	106,2
Pardubický	101,7	98,9	99,7	99,0	104,0	100,8	102,5	105,6	103,7	105,2	106,5
Vysočina	105,1	95,5	98,0	105,3	105,0	106,7	102,0	102,9	103,7	106,6	107,2
Jihomoravský	103,6	97,4	99,7	99,3	103,2	102,5	101,3	104,4	103,3	105,4	105,3
Olomoucký	107,6	97,2	95,0	101,5	103,4	100,4	101,8	103,1	107,4	102,4	104,2
Zlínský	97,9	103,9	96,0	98,8	103,1	101,6	102,8	103,0	103,2	108,3	107,7
Moravskoslezský	106,4	96,6	94,9	98,2	101,5	101,5	100,6	104,0	104,8	108,5	106,8

Produktivita práce

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Vývoj hrubého domácího produktu na zaměstnaného		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Produktivita práce je počítána jako podíl hrubého domácího produktu a počtu zaměstnaných na sledovaném území. Ten vychází z údajů o zaměstnanosti z Výběrového šetření pracovních sil, které se provádí v domácnostech a vychází z mezinárodních definic a doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO).		

Vývoj HDP ve srovnatelných cenách na zaměstnaného (předchozí rok = 100)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	103,1	99,1	100,8	104,9	103,8	102,0	101,3	105,0	104,1	105,3	104,4
Hl. m. Praha	103,8	102,8	102,6	104,1	105,2	106,3	99,9	103,5	103,4	103,8	100,4
Středočeský	101,2	98,7	106,1	112,1	102,4	99,8	102,8	107,0	103,2	107,7	102,9
Jihočeský	105,6	97,6	100,8	103,4	102,6	100,6	102,5	103,9	104,9	106,5	106,0
Plzeňský	102,5	99,2	98,1	103,7	103,4	102,5	99,1	108,4	106,0	100,9	107,2
Karlovarský	100,0	94,5	99,7	100,6	102,1	97,6	107,8	101,1	103,1	99,3	108,6
Ústecký	106,7	94,4	99,3	104,6	101,9	95,6	101,2	109,5	100,1	106,7	105,6
Liberecký	103,4	100,9	100,6	105,0	103,6	99,3	102,8	97,5	103,3	114,0	109,8
Královéhradecký	102,9	100,0	101,0	103,6	104,4	100,5	99,4	105,5	109,3	101,3	105,6
Pardubický	103,2	99,4	100,0	102,1	106,7	99,1	102,7	105,1	102,9	104,6	106,0
Vysočina	103,6	94,9	98,9	112,7	100,0	105,5	103,6	106,3	100,7	108,5	105,0
Jihomoravský	102,9	97,2	100,1	102,2	104,0	104,0	102,4	103,9	103,5	104,3	104,2
Olomoucký	104,8	98,1	96,1	103,1	109,5	99,2	99,7	103,3	110,8	100,2	101,1
Zlínský	95,3	102,5	98,5	102,9	102,3	102,0	103,8	103,0	103,6	111,4	105,2
Moravskoslezský	104,0	98,6	97,7	104,7	103,1	101,6	99,2	107,4	105,6	105,9	106,8

Deficit/přebytek veřejných rozpočtů

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Saldo příjmů a výdajů veřejných rozpočtů na celkových výdajích těchto rozpočtů v %
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR ČR 2004
Zdroj dat	Ministerstvo financí ČR
Územní dostupnost	kraje
Periodicita	ročně
Popis	Rozdíl mezi příjmy a výdaji rozpočtů kraje, obcí a dobrovolných svazků obcí v daném kraji v příslušném roce, který je vztažen k celkovým výdajům těchto rozpočtů (v běžných cenách). Záporná hodnota indikátoru představuje deficit a jeho výše podíl výdajů veřejných rozpočtů, které nebyly kryty příjmy veřejných rozpočtů v daném roce. Kladná hodnota indikátoru představuje přebytek a jeho výše podíl výdajů, o které mohly být celkové výdaje v daném roce navýšeny, aniž by došlo ke zvýšení zadlužení. Data vycházejí ze skutečně realizovaných (nikoliv rozpočtovaných) příjmů a výdajů veřejných rozpočtů. Jak příjmy, tak výdaje jsou uváděny po konsolidaci.

Saldo příjmů a výdajů veřejných rozpočtů na celkových výdajích těchto rozpočtů v %

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2003	-0,90	-6,95	0,54	-1,39	-0,26	1,52	0,06	-1,09	1,94	-0,12	1,34	-1,09	0,36	2,73	0,22
2004	-2,50	-9,48	-0,75	-1,61	-0,39	1,51	0,00	-0,22	0,82	-0,79	0,43	-5,00	0,92	-2,19	-2,27
2005	2,32	4,00	1,49	1,29	4,35	1,55	6,30	-0,21	1,59	-0,03	3,69	1,85	1,10	1,15	1,11
2006	-1,08	2,48	-1,20	-2,18	2,33	-0,23	1,90	1,40	-0,09	-2,83	-0,92	-2,64	-4,32	-7,35	-3,08

Hrubá přidaná hodnota v sektoru služeb

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Podíl terciárního sektoru na hrubé přidané hodnotě v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Hrubá přidaná hodnota představuje nově vytvořenou hodnotu, kterou získávají institucionální jednotky z používání svých výrobních kapacit. Je stanovena jako rozdíl mezi celkovou produkcí, oceněnou v základních cenách a mezispotřebou, oceněnou v kupních cenách. Na regionální úrovni se počítá za odvětví a za sektory. Primární sektor zahrnuje: zemědělství, myslivost, lesní hospodářství, rybolov; sekundární sektor: průmysl celkem (vč. dobývání nerostných surovin) a stavebnictví; terciární sektor: ostatní odvětví OKEČ.		

Podíl terciárního sektoru na hrubé přidané hodnotě v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	56,7	53,5	55,2	56,6	57,4	58,0	58,3	60,0	61,0	58,1	58,9	59,3
Hl. m. Praha	76,6	73,8	76,6	77,5	79,0	80,3	80,4	81,6	83,5	81,8	81,7	82,5
Středočeský	48,6	44,4	47,5	49,3	49,4	50,3	50,6	52,3	54,1	50,7	51,9	51,9
Jihočeský	51,4	47,1	49,4	49,7	50,4	49,9	50,9	52,1	54,6	51,7	51,3	51,9
Plzeňský	55,6	51,1	53,5	53,1	52,4	52,4	53,3	54,3	55,5	51,1	52,5	52,5
Karlovarský	56,5	54,2	53,5	54,0	52,8	52,8	53,0	55,3	56,1	53,1	57,4	58,3
Ústecký	48,0	47,8	47,5	49,0	48,7	49,3	49,7	51,7	51,2	46,8	48,3	49,2
Liberecký	53,9	50,6	49,9	50,8	50,9	48,9	47,1	48,7	50,8	48,6	47,1	47,0
Královéhradecký	54,7	50,4	51,8	51,3	51,7	51,1	51,3	53,7	54,5	52,5	52,1	51,5
Pardubický	51,1	46,9	47,4	48,9	49,3	51,1	50,5	51,7	51,3	50,9	52,4	52,7
Vysočina	45,3	41,5	42,7	42,5	44,4	42,8	43,8	44,7	45,2	42,1	42,6	42,8
Jihomoravský	57,0	55,2	55,1	57,3	57,6	58,3	58,5	60,5	61,0	59,5	61,3	61,3
Olomoucký	54,7	52,1	52,0	52,9	53,2	54,5	52,7	54,3	56,0	52,4	54,9	55,3
Zlínský	53,9	46,0	49,2	49,0	49,5	49,0	48,6	50,3	49,3	47,1	48,6	47,7
Moravskoslezský	47,0	44,5	46,2	48,3	49,6	51,2	51,6	53,7	53,7	48,2	47,8	48,4

Míra investic

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Míra investic v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR ČR 2004		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Poměr tvorby hrubého fixního kapitálu (v běžných cenách) k hrubému domácímu produktu (v běžných cenách). Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) představuje jednak nové investice, rekonstrukce, modernizace, nákupy a bezplatné nabytí dlouhodobého majetku po odpočtu jejich prodeje a bezplatných předání, jednak pořízení nehmotných fixních aktiv a dále zvýšení hodnoty nevyráběných nefinančních aktiv. Do tvorby se nepočítají fixní aktiva s hodnotou nižší než 20 tisíc Kč, předměty dlouhodobé spotřeby nakoupené domácnostmi (např. automobily apod.), ale zahrnuje se pořízení obydlí. Dále se nezahrnují předměty pro vojenské účely, výdaje na výzkum a vývoj atd. Regionalizace THFK se provádí podle místa realizace investice. Data vycházejí ze Systému národního účetnictví podle mezinárodního standardu ESA 1995.		

Míra investic v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	31,5	32,1	29,9	28,2	27,0	28,0	28,0	27,5	26,7	25,8	25,0	24,6
Hl. m. Praha	28,4	28,8	30,6	27,1	28,9	29,2	28,2	31,1	26,8	30,9	28,0	28,4
Středočeský	32,7	37,0	30,7	34,2	29,6	29,7	31,0	24,6	27,2	27,2	28,9	24,8
Jihočeský	56,9	40,7	32,3	32,1	32,2	31,2	33,4	25,4	30,5	25,8	28,5	21,0
Plzeňský	36,0	43,3	35,8	37,4	25,2	36,3	25,4	25,9	24,6	25,5	21,5	30,6
Karlovarský	31,6	38,2	26,4	23,9	22,0	20,4	33,8	28,8	31,1	26,4	26,3	24,7
Ústecký	31,9	31,5	32,3	29,7	24,4	24,8	29,9	26,7	30,3	22,4	20,8	22,0
Liberecký	27,5	22,7	23,0	23,1	24,1	27,8	22,3	26,1	30,5	28,7	23,6	19,6
Královéhradecký	27,4	31,7	25,9	23,1	21,9	27,3	20,2	28,8	22,6	22,2	18,7	19,1
Pardubický	29,2	28,0	27,8	25,2	21,0	23,7	26,2	26,2	23,5	23,6	18,8	18,4
Vysočina	25,6	29,0	28,8	27,4	22,5	30,7	26,0	23,8	23,0	22,8	24,9	17,6
Jihomoravský	30,8	32,5	30,4	28,7	29,3	26,8	23,6	24,3	31,9	24,8	30,6	24,1
Olomoucký	25,4	29,9	23,2	28,1	25,5	26,9	37,8	27,0	24,0	25,0	21,3	29,6
Zlínský	25,7	26,7	26,2	22,8	24,7	24,6	25,3	30,6	24,2	23,5	19,6	21,9
Moravskoslezský	33,2	32,4	33,4	26,0	28,9	25,7	29,2	28,3	21,9	20,4	20,5	25,0

Čistý disponibilní důchod domácností

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v tis. Kč		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	neobsažen		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Čistý disponibilní důchod domácností je částka, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory finančních aktiv a na akumulaci hmotných i nehmotných aktiv. Ukazuje, jak se saldo prvotních důchodů umísťuje znovurozdělením: běžnými daněmi, sociálními příspěvky a dávkami a ostatními běžnými transfery. Indikátor do značné míry zachycuje úroveň materiálního bohatství domácností trvale bydlících v jednotlivých regionech. Data vycházejí ze Systému národního účetnictví podle mezinárodního standardu ESA 1995. Přepočtení je prováděno na střední stav obyvatelstva.		

Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v tis. Kč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	78,6	88,4	98,5	104,3	108,8	113,4	119,8	125,3	130,9	135,5	141,0	150,4
Hl. m. Praha	97,2	110,6	124,7	135,7	144,6	151,0	162,3	170,6	181,3	185,2	189,9	204,8
Středočeský	80,7	90,6	100,7	109,3	115,2	118,7	123,8	133,4	140,9	145,9	149,6	159,5
Jihočeský	77,4	87,1	96,9	101,7	104,9	110,5	115,7	119,1	127,0	130,8	136,4	146,0
Plzeňský	79,4	89,8	99,7	103,5	109,3	113,4	121,7	126,2	131,0	136,8	140,7	150,9
Karlovarský	75,6	85,0	96,5	100,8	103,7	110,7	112,1	116,2	121,4	122,9	126,5	133,6
Ústecký	75,3	84,0	92,9	96,3	99,9	103,7	108,7	111,1	116,4	119,6	124,5	133,6
Liberecký	74,6	82,5	93,9	98,5	102,6	108,8	114,9	119,7	123,0	127,5	132,2	139,2
Královéhradecký	79,0	88,3	99,2	104,9	108,1	113,9	119,6	124,4	125,8	130,0	137,4	146,0
Pardubický	73,5	81,7	93,4	97,9	100,8	104,3	109,7	115,8	120,2	127,1	134,2	141,9
Vysočina	71,8	80,9	89,5	94,8	99,4	103,4	110,4	118,6	123,8	129,2	132,4	142,9
Jihomoravský	76,6	85,8	94,9	100,6	104,7	109,5	116,1	119,4	124,4	131,4	137,8	144,5
Olomoucký	72,2	81,8	91,6	95,9	99,0	103,6	109,4	115,7	120,2	123,6	128,1	136,2
Zlínský	74,3	82,5	93,0	99,4	102,7	106,4	112,2	117,1	122,4	124,8	131,8	141,9
Moravskoslezský	75,3	85,1	92,6	96,4	99,5	103,0	108,9	113,2	116,8	121,0	128,8	136,6

Malé a střední podnikání

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Podíl malých a středních podniků na celkové zaměstnanosti v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR ČR 2004		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	nepravidelná
Popis	Podíl zaměstnaných v malých a středních podnicích na celkovém počtu zaměstnaných na daném území, zjištěných podle Výběrového šetření pracovních sil. Zaměstnanost v malých a středních podnicích je zkonstruována jako součet počtu zaměstnanců v podnicích, které mají podle Registru ekonomických subjektů od 1 do 249 zaměstnanců (podle stavu k 31. 12.), osob pracujících na vlastní účet (tzn. bez zaměstnanců) a pracujících rodinných příslušníků podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil.		

Podíl malých a středních podniků na celkové zaměstnanosti v %

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2003	67,3	74,4	68,0	64,0	70,5	63,6	63,4	66,4	70,4	68,5	67,4	70,8	61,6	68,7	56,5
2006	65,9	72,0	65,0	64,2	62,4	61,9	60,4	65,3	65,3	64,1	65,2	71,6	63,5	71,6	58,4

Dopravní infrastruktura - hustota silniční sítě

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Hustota dálnic a silnic I. třídy v km/100 km ²		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004		
Zdroj dat	Ředitelství silnic a dálnic ČR		
Územní dostupnost	kraje, okresy	Periodicita	ročně
Popis	Pozemní komunikace je dopravní cesta určená k využití silničními vozidly. Člení se na dálnice a silnice I. až III. třídy. Silnice I. třídy vystavěná jako rychlostní komunikace a dálnice jsou určeny pro rychlou dopravu a přístupné pouze motorovým vozidlům, jejichž nejvyšší povolená rychlost není nižší než stanovuje zvláštní předpis. Silnice I. třídy je určena zejména pro dálkovou a mezinárodní dopravu. Indikátor vyjadřuje poměr celkové délky dálnic a silnic I. třídy (včetně rychlostních) v km k rozloze území.		

Hustota dálnic a silnic I. třídy v km/100 km²

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2000	8,3	7,2	8,6	6,6	6,6	6,7	9,8	10,5	9,0	9,9	6,5	7,8	7,8	8,1	12,7
2006	8,6	8,5	8,8	6,7	7,0	6,7	10,2	10,4	9,5	10,2	7,5	8,1	8,4	8,6	13,0

Dopravní infrastruktura - hustota železniční sítě

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Hustota železničních tratí v km/100 km ²		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004		
Zdroj dat	Ministerstvo dopravy ČR		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Provozní délka železničních tratí je délka průběžných tratí v kilometrech. Indikátor vyjadřuje poměr celkové délky železničních tratí v km k rozloze území.		

Hustota železničních tratí v km/100 km²

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2003	12,2	38,4	12,7	9,5	9,5	13,2	19,4	17,3	12,3	11,7	9,1	11,1	14,5	8,6	12,2
2006	12,2	13,2	9,5	9,4	14,9	19,1	17,5	15,0	12,0	9,6	11,2	11,4	9,0	12,4	

Nákladní doprava

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Přeprava nákladu (bez tranzitu) silniční, železniční a vodní dopravou na tis. Kč HDP v kilogramech		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	náhradní indikátor (nahrazuje indikátor „Přepravní náročnost v nákladní dopravě“, který je obsažen SUR 2004, SZ 2006, OSUR 2007)		
Zdroj dat	Ministerstvo dopravy ČR		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Přeprava nákladu je uváděna za silniční, železniční a vnitrozemskou vodní dopravu; ostatní formy dopravy (např. letecká) nejsou uvažovány. Ukazatel je zkonstruován jako souhrn přepravy nákladu v rámci kraje, dovozu do kraje a vývozu z kraje. Přepočten je proveden na HDP v běžných cenách.		

Přeprava nákladu (bez tranzitu) silniční, železniční a vodní dopravou na tis. Kč HDP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	x	x	x	x	x	x	x
Hl. m. Praha	64,7	87,9	78,0	78,9	72,8	66,1	52,6
Středočeský	293,2	353,2	375,7	302,6	298,6	263,5	243,6
Jihočeský	306,5	280,7	250,2	229,1	190,4	173,3	174,1
Plzeňský	357,5	309,2	333,9	263,7	297,4	227,0	217,3
Karlovarský	428,9	382,5	356,0	321,4	253,2	300,7	282,6
Ústecký	507,3	402,0	340,8	329,1	352,4	387,4	291,4
Liberecký	230,3	250,5	192,5	173,7	211,4	149,6	147,5
Královéhradecký	222,5	231,1	253,7	187,6	196,3	194,4	176,4
Pardubický	243,8	258,2	297,3	260,7	218,8	248,4	206,0
Vysočina	303,7	242,8	242,2	197,5	187,0	187,9	214,5
Jihomoravský	153,5	166,4	201,8	206,8	165,4	167,7	151,5
Olomoucký	338,6	360,7	284,1	272,3	306,9	223,1	276,7
Zlínský	197,6	196,4	229,1	187,7	180,2	136,6	151,5
Moravskoslezský	305,1	267,0	327,6	292,4	239,7	238,4	195,8

Osobní doprava

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Přeprava cestujících v rámci kraje veřejnou silniční a železniční dopravou na obyvatele		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	náhradní indikátor (nahrazuje indikátor „Přepravní náročnost v osobní dopravě“, který je obsažen SUR 2004, SZ 2006, OSUR 2007)		
Zdroj dat	Ministerstvo dopravy ČR		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Přeprava cestujících udává počet přepravovaných osob ve veřejné silniční a železniční dopravě. Veřejnou silniční dopravou se pro účely výpočtu indikátoru rozumí veřejná autobusová doprava (veřejný zájem + ostatní). V obou typech dopravy jsou uváděny pouze počty přepravených osob v rámci kraje. Nejsou uvažovány přeprava cestujících městskou hromadnou dopravou. Přepočten je proveden na střední stav obyvatelstva.		

Přeprava cestujících v rámci kraje veřejnou silniční a železniční dopravou na obyvatele

	ČR	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2003	47,0	15,7	52,0	45,8	48,8	45,1	33,5	35,3	43,9	45,9	49,5	54,9	69,2	69,2	56,6
2006	48,7	17,7	58,1	44,7	46,4	42,8	36,2	44,3	48,0	48,9	56,6	64,0	65,2	69,3	48,7

Výdaje na výzkum a vývoj

EKONOMICKÝ PILÍŘ

Indikátor	Výdaje na výzkum a vývoj k HDP v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Jedná se o všechny vnitřní výdaje na výzkum a vývoj (podle metodiky OECD uvedené ve Frascati manuálu) uskutečněné v rámci zpravodajské jednotky (ZJ) či pracoviště výzkumu a vývoje a dále jsou zahrnuty i výdaje uskutečněné mimo ZJ, ale podporující vnitřní výzkum a vývoj (např. nákup dodávek pro VaV). Výdaje na výzkum a vývoj jsou přepočteny na HDP v běžných cenách.		

Výdaje na výzkum a vývoj k HDP v %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	1,2	1,2	1,3	1,2	1,4	1,5
Hl. m. Praha	1,8	1,7	1,9	2,0	2,2	2,4
Středočeský	3,0	2,9	2,6	2,4	2,8	2,6
Jihočeský	0,6	0,6	0,7	0,7	1,0	1,0
Plzeňský	0,5	0,7	0,5	0,6	0,8	0,8
Karlovarský	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ústecký	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Liberecký	0,8	0,8	0,9	0,9	1,1	1,3
Královéhradecký	0,6	0,6	0,6	0,9	0,8	0,7
Pardubický	1,0	1,0	1,2	1,2	1,3	1,5
Vysočina	0,3	0,4	0,4	0,4	0,6	0,4
Jihomoravský	1,3	1,3	1,3	1,4	1,6	1,6
Olomoucký	0,6	0,7	0,7	0,8	1,0	0,9
Zlínský	0,6	1,0	0,7	0,6	1,1	1,1
Moravskoslezský	0,8	0,6	1,0	0,8	0,7	1,6

Domácnosti s čistým příjmem pod hranicí životního minima

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Podíl domácností s čistým příjmem pod hranicí životního minima v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	náhradní indikátor (nahrazuje indikátor „populace žijící pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech“, který je obsažen v SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007)		
Zdroj dat	Český statistický úřad, SSD 2001 (údaje za rok 2000), Mikrocensus 2002, EU-SILC 2005 (údaje za rok 2004)		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	nepravidelně
Popis	Životní minimum bylo vypočteno pro každou samostatně hospodařící domácnost zvlášť na základě jejího složení, věku dětí a zákonných částek životního minima platných v daném roce. Děti byly do věkových kategorií zařazeny podle věku dokončeného v daném roce. V šetření byly u jednotlivých osob zjišťovány příjmy z hlavní a vedlejší pracovní činnosti, dávky nemocenského a důchodového pojištění, podpora v nezaměstnanosti, sociální dávky a ostatní příjmy. Protože byly zapisovány nezdanitelné a odečitatelné položky příjmů, které tyto osoby uplatnily v rámci zúčtování své daňové povinnosti, bylo možné dopočítat odpovídající částky na zdravotní a sociální pojištění a daň z příjmu fyzických osob, jejichž odečtením vznikl za každou osobu čistý příjem. Z dílčích čistých příjmů za osoby byl pak vytvořen hlavní národní ukazatel - čistý peněžní příjem domácnosti.		

Podíl domácností s čistým příjmem pod hranicí životního minima v %

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2000	3,4	2,4	3,1	3,1	4,8	2,6	4,3	2,5	2,2	3,0	3,0	3,8	5,9	2,6	3,7
2002	3,3	1,2	1,9	2,3	1,3	6,3	5,7	3,5	2,7	3,4	1,5	4,2	2,5	6,3	4,8
2004	3,1	1,3	2,4	1,4	2,7	4,0	5,5	2,9	4,6	7,9	1,0	2,0	2,4	4,1	3,8

Obecná míra nezaměstnanosti

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Obecná míra nezaměstnanosti celkem v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad, Výběrové šetření pracovních sil		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	čtvrtletně
Popis	Obecná míra nezaměstnanosti podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) vyjadřuje podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle; za nezaměstnané jsou považovány osoby ve věku 15 a více let, které ve sledovaném období nebyly zaměstnané, aktivně hledaly práci a byly schopné nastoupit do práce nejpozději do 14 dnů.		

Obecná míra nezaměstnanosti v %

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	4,3	4,3	4,0	3,9	4,8	6,5	8,7	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1
Hl. m. Praha	3,5	2,8	2,5	2,0	2,4	3,3	4,0	4,3	3,9	3,6	4,2	3,9	3,5	2,8
Středočeský	4,4	3,8	3,8	3,1	3,8	5,4	8,0	7,5	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	4,5
Jihočeský	3,3	3,2	2,5	2,8	3,4	4,9	6,2	5,8	5,6	5,0	5,2	5,7	5,0	5,1
Plzeňský	4,0	3,8	3,3	2,7	4,3	5,4	6,8	6,2	5,8	4,7	5,3	5,8	5,1	4,6
Karlovarský	4,7	5,1	4,0	3,4	4,5	6,8	8,1	8,4	7,4	7,5	6,4	9,4	10,9	10,2
Ústecký	4,6	6,5	7,1	9,0	9,9	11,7	15,4	16,0	13,3	12,7	13,0	14,5	14,5	13,7
Liberecký	3,3	3,8	3,9	3,8	3,8	6,9	8,2	6,2	6,2	4,7	6,1	6,4	6,5	7,7
Královéhradecký	4,3	3,4	3,1	3,2	3,7	5,0	7,0	6,1	6,1	4,2	5,8	6,6	4,8	5,4
Pardubický	4,2	3,5	3,7	3,8	4,3	6,0	8,0	8,3	6,4	7,2	7,6	7,0	5,6	5,5
Vysočina	4,4	4,2	3,7	3,3	4,3	5,8	8,7	6,8	6,1	5,1	5,3	6,8	6,8	5,3
Jihomoravský	4,2	3,9	3,3	3,2	3,6	5,1	8,0	8,3	8,5	7,6	8,0	8,3	8,1	8,0
Olomoucký	4,8	5,1	4,6	4,9	5,3	7,2	10,6	12,8	10,4	9,6	9,6	12,0	10,0	8,2
Zlínský	4,2	3,8	4,1	3,5	4,3	6,4	8,6	8,1	8,5	7,9	7,5	7,4	9,4	7,0
Moravskoslezský	5,8	6,4	5,8	5,2	8,0	10,1	13,0	14,3	14,3	13,3	14,7	14,5	13,9	12,0

Míra registrované nezaměstnanosti

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Míra registrované nezaměstnanosti celkem v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR		
Územní dostupnost	kraje, okresy	Periodicita	měsíčně
Popis	Míra registrované nezaměstnanosti podle metodiky platné od 1. 7. 2004 vyjadřuje podíl počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání na pracovní síle. Podle metodiky platné do 30. 6. 2004 se jednalo o podíl celkového počtu neumístěných uchazečů o zaměstnání na pracovní síle.		

Míra registrované nezaměstnanosti k 31.12. v %

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ¹⁾	2005	2006
Česká republika	3,5	3,2	2,9	3,5	5,2	7,5	9,4	8,8	8,9	9,8	10,3	9,5	8,9	7,7
Hl. m. Praha	0,3	0,3	0,3	0,4	0,9	2,3	3,5	3,4	3,4	3,7	4,0	3,6	3,2	2,7
Středočeský	4,0	2,9	2,6	3,0	4,6	6,1	7,5	6,8	6,8	7,2	7,4	6,8	6,3	5,3
Jihočeský	3,0	2,2	2,0	2,5	3,9	5,7	6,7	5,8	6,0	6,7	7,0	6,6	6,7	5,7
Plzeňský	3,7	2,6	2,2	2,6	4,2	6,1	7,4	6,5	6,5	7,1	7,6	6,7	6,4	5,6
Karlovarský	2,0	1,7	2,1	2,7	4,6	6,9	9,0	8,0	8,7	10,1	10,6	10,7	10,3	9,2
Ústecký	5,2	5,2	5,8	7,1	10,0	13,2	15,9	16,1	15,8	17,1	17,9	15,8	15,4	13,8
Liberecký	2,8	2,4	2,5	3,0	5,2	7,0	7,8	6,4	7,4	8,7	9,5	8,2	7,7	7,0
Královéhradecký	2,6	2,2	2,0	2,6	4,0	6,1	7,5	5,9	6,3	7,3	7,9	7,7	7,3	6,3
Pardubický	3,9	2,8	2,7	3,4	4,7	6,6	9,0	7,9	7,9	8,7	9,4	8,9	8,3	6,9
Vysočina	5,1	3,9	3,4	4,0	5,7	7,5	9,2	7,5	7,0	8,3	9,2	8,8	8,2	7,1
Jihomoravský	5,3	3,2	2,9	3,4	5,4	7,9	9,9	9,3	9,7	11,2	11,5	10,7	10,2	8,8
Olomoucký	5,6	4,7	4,3	5,3	7,6	10,2	12,4	11,9	11,8	12,2	12,5	11,7	10,6	9,0
Zlínský	4,8	3,0	2,4	3,2	4,7	7,0	8,7	8,1	8,5	10,2	10,6	9,5	9,3	7,8
Moravskoslezský	6,6	6,0	5,1	5,7	7,8	11,4	14,9	15,1	15,1	15,9	16,8	15,7	14,2	12,6

¹⁾ od 1. 7. 2004 změna metodiky - celkový počet uchazečů o zaměstnání nahrazen počtem uchazečů dosažitelných

Míra zaměstnanosti starších pracovníků

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Míra zaměstnanosti osob ve věku 55 – 64 let celkem v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad, Výběrové šetření pracovních sil		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	čtvrtletně
Popis	Míra zaměstnanosti osob ve věku 55 – 64 let vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných osob ve věku 55 – 64 let na počtu všech osob ve věku 55 – 64 let.		

Míra zaměstnanosti osob ve věku 55 – 64 let v %

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	31,3	32,3	34,8	37,3	38,3	37,1	37,5	36,3	37,1	40,7	42,3	42,6	44,6	45,2
Hl. m. Praha	45,7	46,8	50,2	53,6	55,9	58,9	61,3	57,7	59,0	60,5	63,6	58,2	58,5	60,7
Středočeský	30,5	30,8	31,6	37,6	39,3	38,5	38,9	36,1	38,0	44,8	46,5	46,5	47,9	49,0
Jihočeský	32,1	33,4	35,2	40,1	38,2	35,4	35,7	35,0	36,9	38,5	40,2	43,9	43,3	42,0
Plzeňský	28,7	32,1	34,6	39,1	40,4	37,3	37,1	34,5	34,9	38,9	42,7	43,8	48,9	46,8
Karlovarský	34,3	35,7	37,2	38,5	39,3	36,0	39,3	42,2	36,9	40,4	43,7	44,8	47,8	46,9
Ústecký	32,5	33,1	30,1	28,8	33,9	33,6	30,9	30,9	34,0	35,9	38,9	40,4	42,3	42,3
Liberecký	38,1	37,3	42,6	42,7	37,6	35,1	36,2	38,1	42,2	47,2	47,6	47,0	44,8	43,0
Královéhradecký	31,2	36,7	39,1	39,0	42,3	39,5	38,6	39,8	40,6	44,8	44,5	43,5	44,0	48,4
Pardubický	28,6	33,5	39,8	37,6	39,4	39,4	36,4	29,6	29,7	35,8	38,1	38,4	42,0	44,0
Vysočina	27,1	27,9	31,1	29,9	26,8	28,9	30,7	30,2	30,3	36,3	36,7	37,4	41,9	42,6
Jihomoravský	29,0	28,6	32,1	36,6	35,4	33,9	38,7	35,5	36,1	39,1	40,5	40,1	41,7	43,0
Olomoucký	27,6	27,6	31,4	32,8	35,4	31,9	32,0	32,4	30,8	35,4	34,6	37,1	39,2	39,1
Zlínský	28,6	29,9	30,2	32,6	35,1	34,3	33,4	33,1	31,4	31,5	36,0	40,2	40,2	42,2
Moravskoslezský	22,8	22,2	26,5	29,8	30,4	27,4	24,7	25,0	25,7	29,6	27,7	30,3	35,6	34,5

Zaměstnanost žen

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Míra zaměstnanosti žen v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad, Výběrové šetření pracovních sil		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	čtvrtletně
Popis	Míra zaměstnanosti žen vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných žen na počtu všech žen starších 15 let.		

Míra zaměstnanosti žen v %

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	49,5	49,9	49,8	49,4	48,7	47,7	46,6	46,2	46,2	46,3	45,8	45,5	45,7	46,1
Hl. m. Praha	51,5	52,3	52,8	53,2	53,1	53,5	54,0	52,8	53,0	52,7	52,3	51,2	51,9	52,8
Středočeský	47,9	48,1	48,3	48,8	48,6	47,9	45,8	45,8	45,9	46,8	46,9	46,3	46,8	47,5
Jihočeský	51,6	51,3	51,6	49,9	50,5	48,7	47,7	47,5	48,0	47,4	47,0	47,1	47,4	47,2
Plzeňský	50,5	50,8	50,1	50,9	49,7	47,3	47,2	48,6	47,9	48,8	48,3	47,3	48,0	47,9
Karlovarský	54,3	53,4	52,8	53,7	52,3	51,8	52,0	52,6	50,3	48,4	49,8	47,6	47,4	46,0
Ústecký	51,2	49,9	49,3	47,7	47,7	44,6	41,6	40,7	43,3	43,3	41,5	44,1	42,9	42,2
Liberecký	52,8	51,8	51,2	51,1	48,6	45,6	48,2	48,8	48,6	48,2	46,8	48,1	45,8	44,6
Královéhradecký	48,7	49,9	51,8	50,8	50,1	49,4	47,6	48,2	46,9	48,0	45,8	45,7	46,0	48,1
Pardubický	48,7	50,3	50,9	49,6	49,4	49,2	46,9	44,9	45,7	45,2	44,9	44,8	45,6	45,9
Vysočina	48,0	49,3	48,7	48,1	47,0	45,5	45,0	46,3	46,9	45,6	45,8	45,2	45,0	45,9
Jihomoravský	48,2	48,7	48,6	47,5	47,1	47,1	46,6	45,9	45,1	44,9	44,5	44,4	44,3	44,2
Olomoucký	49,9	49,4	48,9	47,0	46,6	45,4	44,6	42,0	42,8	44,7	43,7	41,7	42,4	43,9
Zlínský	48,7	49,5	48,1	47,6	47,6	45,7	45,0	44,5	43,7	43,4	44,9	44,2	43,0	45,0
Moravskoslezský	46,6	47,7	47,8	48,2	46,0	45,0	42,6	42,0	41,6	42,3	41,0	41,2	42,5	42,4

Míra úmrtnosti

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Standardizovaná míra úmrtnosti celkem (počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu)		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje, okresy	Periodicita	ročně
Popis	Standardizovaná míra úmrtnosti přepočítává stavy skutečně zemřelých v jednotlivých krajích na věkovou strukturu České republiky. Byla použita tzv. přímá standardizace, kdy za standard byla zvolena věková struktura obyvatel v České republice v roce 2001 (standardizace eliminuje vliv rozdílné věkové struktury populace v jednotlivých krajích).		

Standardizovaná míra úmrtnosti celkem na 1 000 obyvatel

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	12,65	12,42	12,37	11,72	11,51	11,05	10,91	10,67	10,54	10,40	10,53	9,96	9,81	9,29
Hl. m. Praha	11,59	11,28	11,44	10,78	10,37	9,93	9,73	9,51	9,46	9,42	9,43	8,84	8,55	8,18
Středočeský	13,39	13,05	13,01	12,35	12,05	11,31	11,70	11,21	10,99	10,66	11,02	10,45	10,41	9,50
Jihočeský	12,40	12,16	12,34	11,52	11,38	10,89	10,92	10,48	10,44	9,96	10,27	9,96	9,69	9,10
Plzeňský	13,06	12,97	12,98	12,20	12,29	11,54	11,14	10,77	10,67	10,51	10,83	10,27	9,77	9,68
Karlovarský	14,21	13,93	13,17	13,45	12,48	11,96	11,66	11,92	12,27	10,87	11,46	11,00	10,55	10,18
Ústecký	14,43	14,13	13,91	13,38	12,79	13,10	12,53	12,16	12,22	12,56	12,34	11,66	11,46	10,87
Liberecký	12,96	12,76	12,38	11,81	11,89	11,33	11,25	11,34	10,88	10,96	10,75	10,18	9,84	9,26
Královéhradecký	11,77	11,46	11,26	10,98	10,89	10,41	10,43	10,06	10,04	9,72	10,02	9,47	9,18	9,07
Pardubický	12,67	12,38	12,43	11,37	10,83	10,78	10,82	10,22	10,09	10,20	10,22	9,83	9,51	9,22
Vysočina	11,98	12,13	11,83	10,98	11,25	10,55	10,49	10,36	10,02	9,86	10,15	9,32	9,76	8,50
Jihomoravský	12,08	11,92	11,53	11,13	10,79	10,33	10,29	10,21	9,83	9,91	9,88	9,33	9,44	8,97
Olomoucký	12,47	11,92	12,11	11,52	11,72	11,07	10,55	10,73	10,52	10,40	10,16	9,55	9,47	9,01
Zlínský	12,24	12,31	12,34	11,49	11,54	11,08	10,84	10,64	10,34	9,82	10,53	9,70	9,94	9,25
Moravskoslezský	13,29	13,05	13,26	12,34	12,23	11,78	11,48	11,31	11,38	11,27	11,32	10,77	10,54	10,03

Očekávaná délka života

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Střední délka života mužů a žen (naděje dožití) při narození (roky)		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad, demografická statistika (úmrtnostní tabulky)		
Územní dostupnost	kraje, okresy	Periodicita	ročně, okresy 1 x za 5 let
Popis	Očekávaná délka života (neboli naděje dožití) vychází z úmrtnostních poměrů v dané populaci; vyjadřuje počet roků, které pravděpodobně prožijí osoby ve věku 0 let (při narození) za předpokladu, že se po celou dobu jejich života nezmění řád vymírání.		

Naděje dožití mužů a žen při narození (roky)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	Muži													
Česká republika	69,20	69,54	69,72	70,37	70,50	71,13	71,40	71,65	72,07	72,07	72,03	72,55	72,88	73,45
Hl. m. Praha	70,43	71,00	71,05	71,34	71,94	72,33	72,93	73,29	73,46	73,71	73,68	74,07	74,67	75,21
Středočeský	68,55	68,73	68,94	69,49	70,02	70,56	70,76	70,91	71,58	72,07	71,99	71,98	72,45	73,01
Jihočeský	69,09	69,76	69,77	70,20	70,75	71,22	71,68	72,04	72,31	72,25	72,48	72,79	73,06	73,66
Plzeňský	69,18	69,68	69,79	70,27	70,54	70,95	71,64	71,82	72,10	72,45	72,32	72,27	72,90	73,42
Karlovarský	67,37	68,34	68,30	68,18	68,71	69,95	70,70	70,78	70,60	71,21	71,52	71,30	71,88	72,25
Ústecký	66,96	67,33	67,53	68,11	68,77	68,80	69,21	69,83	70,09	69,95	69,73	70,17	70,76	71,16
Liberecký	68,49	69,29	69,59	70,21	69,98	70,25	70,73	70,94	71,22	71,33	71,65	72,35	72,72	72,96
Královéhradecký	69,62	70,67	71,11	71,31	71,33	71,47	71,85	72,16	72,54	73,09	73,05	73,13	73,74	74,39
Pardubický	69,72	69,75	70,08	70,69	71,25	71,37	71,55	72,10	72,64	72,68	72,59	72,90	73,17	73,44
Vysočina	69,98	70,29	70,40	70,87	71,02	71,39	71,94	72,04	72,63	72,91	72,76	73,26	73,63	73,89
Jihomoravský	69,32	69,72	70,20	70,65	71,01	71,55	71,87	71,90	72,31	72,56	72,51	72,92	73,02	73,17
Olomoucký	68,76	69,37	69,83	70,15	70,27	70,35	71,00	71,31	71,41	71,68	72,07	72,62	73,01	73,19
Zlínský	69,17	69,50	69,31	69,66	70,18	70,67	71,12	71,01	71,37	72,13	72,00	71,80	72,04	72,63
Moravskoslezský	67,71	68,26	68,41	68,70	69,08	69,41	69,91	70,13	70,27	70,57	70,68	70,88	71,33	71,86
	Ženy													
Česká republika	76,41	76,58	76,63	77,27	77,49	78,06	78,13	78,35	78,41	78,54	78,51	79,04	79,10	79,67
Hl. m. Praha	76,80	76,99	76,99	77,47	78,06	78,41	78,77	79,03	78,95	78,94	79,15	79,59	80,01	80,36
Středočeský	75,74	75,87	76,34	76,67	76,95	77,34	77,46	77,53	77,95	78,27	78,21	78,37	78,58	78,98
Jihočeský	76,57	76,75	76,75	77,01	77,42	77,83	78,12	78,27	78,36	78,56	78,77	79,06	79,30	79,53
Plzeňský	76,08	76,27	76,11	76,38	76,54	76,87	77,34	77,77	78,03	78,34	78,55	78,62	78,92	79,09
Karlovarský	74,45	74,55	75,23	76,06	76,14	76,49	77,07	77,03	76,90	77,54	77,47	77,49	78,06	78,41
Ústecký	74,84	74,73	74,74	75,06	75,60	76,06	76,23	76,59	76,50	76,48	76,89	77,23	77,27	77,47
Liberecký	75,71	75,93	76,14	76,69	77,18	77,63	77,78	77,38	77,86	78,33	78,11	78,30	78,89	79,48
Královéhradecký	76,83	77,07	76,98	77,47	78,08	78,44	78,76	78,67	78,96	78,80	78,83	79,18	79,94	80,09
Pardubický	76,39	76,34	76,30	77,11	78,07	78,60	78,31	78,32	78,59	78,70	78,76	78,76	79,54	79,70
Vysočina	77,45	77,51	77,48	77,86	78,15	78,08	78,38	78,53	78,64	79,03	79,23	79,43	79,48	80,03
Jihomoravský	76,90	77,15	77,42	77,58	77,87	78,37	78,66	78,67	78,96	79,17	79,26	79,61	79,72	79,94
Olomoucký	76,77	76,84	76,94	77,10	77,36	77,97	78,57	78,65	78,59	78,63	78,78	79,13	79,47	79,65
Zlínský	76,97	77,24	77,36	77,44	77,42	77,80	78,22	78,45	78,72	79,00	79,00	79,54	79,74	79,71
Moravskoslezský	75,84	76,23	76,03	76,17	76,62	77,03	77,58	77,77	77,82	77,99	77,97	78,17	78,55	78,84

Nejvyšší dosažené vzdělání

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu obyvatel ve věku 15 a více let v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	náhradní indikátor (nahrazuje indikátor „podíl obyvatel ve věku 20 – 24 let s alespoň vyšším sekundárním vzděláním“, který je obsažen v SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006 a OSUR 2007)		
Zdroj dat	Český statistický úřad, Výběrové šetření pracovních sil		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	roční
Popis	Podíl počtu obyvatel s ukončeným vysokoškolským vzděláním (ISCED 5,6) z celkového počtu obyvatel ve věku 15 a více let		

Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu obyvatel ve věku 15 a více let v %

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	7,8	7,5	7,8	7,8	7,9	7,9	8,4	8,6	8,7	9,5	9,6	9,9	10,4	10,9
Hl. m. Praha	18,2	16,6	17,9	16,5	16,6	17,6	19,0	19,3	19,7	21,5	21,6	22,1	22,4	23,1
Středočeský	5,3	5,3	5,5	5,9	6,0	5,6	5,9	5,7	6,6	6,7	7,3	7,9	8,1	8,4
Jihočeský	6,6	6,6	7,5	7,1	7,0	6,9	7,2	6,9	7,2	8,5	8,6	8,7	8,7	9,9
Plzeňský	7,0	7,2	7,0	7,0	6,9	7,5	7,8	7,4	7,8	8,4	8,0	9,0	8,5	8,8
Karlovarský	4,9	4,6	5,1	4,8	5,0	5,2	6,1	6,0	5,8	5,6	6,4	6,6	6,9	6,7
Ústecký	4,4	4,3	4,4	4,3	4,4	4,3	5,1	5,0	5,0	6,1	4,9	5,1	5,9	6,5
Liberecký	4,8	5,8	6,3	5,6	5,8	6,2	6,1	6,1	6,4	7,0	7,3	6,4	7,7	7,7
Královéhradecký	7,0	6,9	6,6	6,8	7,2	6,9	6,6	7,1	7,5	7,9	8,3	8,3	8,6	10,5
Pardubický	6,0	5,4	6,5	5,8	6,7	6,6	6,7	7,3	6,8	7,4	7,9	7,9	9,2	9,1
Vysočina	5,3	6,3	5,9	5,7	5,9	6,1	5,3	5,8	5,6	6,9	7,4	7,4	8,1	8,6
Jihomoravský	9,6	9,4	10,0	10,6	9,9	9,5	10,4	10,6	9,8	11,8	11,8	12,5	12,6	12,6
Olomoucký	7,2	5,8	5,8	6,0	6,7	6,9	6,4	7,4	7,7	7,3	7,9	8,4	9,9	10,2
Zlínský	7,1	6,7	6,0	6,3	5,8	6,3	6,5	7,2	7,0	7,8	8,1	8,5	9,2	9,2
Moravskoslezský	5,7	5,7	5,6	6,3	6,7	6,1	7,0	7,4	7,7	7,7	7,9	7,9	8,4	9,1

Přístup k internetu

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Podíl domácností připojených k internetu v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad, Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci – příloha k VŠPS		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	roční
Popis	Podíl domácností připojených k internetu z celkového počtu domácností v daném regionu.		

Podíl domácností připojených k internetu v %

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2003 ¹⁾	14,8	29,3	15,5	11,8	11,6	15,9	9,6	13,1	13,8	15,6	15,6	18,6	8,9	14,8	12,3
2004 ¹⁾	19,4	34,7	22,3	18,6	16,0	17,1	15,4	17,0	21,9	14,1	16,7	18,7	12,8	13,7	16,0
2006 ²⁾	26,7	36,7	28,7	24,6	27,5	26,1	19,3	23,9	27,8	26,3	24,6	28,2	23,9	19,2	25,8

¹⁾ období šetření 4. čtvrtletí

²⁾ období šetření 2. čtvrtletí

Výdaje na kulturu z veřejných rozpočtů

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Výdaje na kulturu z veřejných rozpočtů na obyvatele v Kč		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	náhradní indikátor (nahrazuje indikátor „dostupnost veřejných služeb kultury – podíl výdajů na kulturu dle platné rozpočtové skladby z celkových výdajů veřejných rozpočtů“, který je obsažen v SUR 2004, SZ 2005 a SZ 2006)		
Zdroj dat	Ministerstvo financí ČR, databáze ARIS		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	roční
Popis	Celkové množství finančních prostředků vynaložených na kulturu z rozpočtů územně samosprávných celků (krajů a obcí) v přepočtu na 1 obyvatele (střední stav). Jedná se jak o samotné výdaje krajů a obcí, tak o prostředky ze státního rozpočtu poskytnuté krajům a obcím formou dotací. Započítávají se výdaje na divadla, hudební činnost, filmovou tvorbu, kina, knihovnictví, muzea a galerie, vydavatelskou činnost, kulturní výstavy a jiné. Naopak sem nepatří prostředky vydávané např. na obnovu kulturních památek, sdělovací prostředky, cirkve, tělovýchovu či volný čas. Údaje dostupné od roku 2003, kdy byla dokončena transformace veřejné správy – ještě v roce 2002 byly některé příspěvkové organizace převáděny pod krajské úřady.		

Výdaje na kulturu z veřejných rozpočtů na obyvatele v Kč

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2003	601	823	467	231	856	765	543	605	650	563	438	663	646	575	581
2004	647	801	495	216	944	817	600	634	728	603	490	769	705	635	638
2005	686	789	517	269	971	839	623	692	746	651	531	820	762	666	733
2006	727	818	518	329	1 050	957	650	681	768	684	567	873	851	721	775

Pokrytí území schválenou územně plánovací dokumentací obcí

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Podíl rozlohy obcí se schválenou a platnou územně plánovací dokumentací z celkové rozlohy kraje v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SZ 2005, SZ 2006		
Zdroj dat	Ústav územního rozvoje Brno (centrální databáze DAS2002)		
Územní dostupnost	kraje, okresy, obce	Periodicita	průběžně
Popis	Územně plánovací dokumentace (ÚPD) soustavně a komplexně řeší funkční využití území, stanoví zásady jeho organizace a věcně a časově koordinuje výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj území. Vytváří předpoklady k zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území, zejména se zřetelem na péči o životní prostředí. ÚPD obcí je zpracovávána s ohledem na všechny tři pilíře udržitelného rozvoje území. Schválená ÚPD obcí je právně závazným dokumentem pro vlastníky pozemku a výkon státní správy na úseku územního plánování a rozhodování. Podíl rozlohy s ÚPD obcí z celkové rozlohy je počítán bez rozlohy vojenských újezdů, za obce se schválenou ÚPD je započtena celá rozloha obce.		

Podíl rozlohy obcí se schválenou a platnou ÚPD z celkové rozlohy kraje v %

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2000	42,0	100,0	37,4	37,5	38,8	41,1	44,5	42,1	38,1	32,3	25,8	44,0	41,6	76,3	61,4
2006	68,3	100,0	60,4	68,0	62,3	75,8	68,3	65,9	63,8	74,5	45,3	68,5	76,4	94,8	87,6

Průměrná délka soudního řízení

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Průměrná délka soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SZ 2005, SZ 2006		
Zdroj dat	Ministerstvo spravedlnosti České republiky		
Územní dostupnost	soudní kraje	Periodicita	ročně
Popis	Soudní řízení je zahájeno přijetím návrhu žaloby u soudu a ukončeno zapsáním právní moci rozhodnutí soudu. Do délky řízení je započtena nejen doba, po kterou soud 1. stupně případ projednával, ale i doba projednávání případného odvolání u soudu 2. stupně a následně doba nezbytná pro doručení rozhodnutí soudu všem účastníkům řízení a zákonná doba pro podání odvolání. Sleduje se průměrná délka soudního řízení ve věcech trestní agendy, občanskoprávní a opatrovnícké agendy a od roku 2002 do roku 2005 obchodní agendy. Údaje jsou dostupné za okresní a krajské soudy v územní struktuře „soudních“ krajů, odpovídajících územní struktuře krajů platné do konce roku 1999.		

Průměrná délka soudního řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech

	Česká republika	soudní kraje							
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Západočeský	Severočeský	Východočeský	Jihomoravský	Severomoravský
Trestní řízení									
Okresní soudy									
1995	179	186	160	185	254	220	119	156	163
2001	265	229	182	198	365	434	169	223	246
2002	273	217	186	187	382	419	159	254	268
2003	268	229	186	205	367	401	161	242	261
2004	265	221	181	192	342	388	167	257	263
2005	254	199	175	185	322	388	151	271	237
2006	242	204	152	161	276	384	150	268	214
Krajské soudy									
1995	455	431	477	362	557	486	419	342	482
2001	627	520	448	606	617	832	630	580	700
2002	726	475	395	695	576	1 080	567	789	954
2003	758	528	348	428	598	1 112	519	973	953
2004	829	581	363	522	650	1 085	502	986	1 204
2005	697	424	368	677	483	1 079	509	691	1 131
2006	714	479	494	350	617	942	493	823	1 079
Občanskoprávní věci									
Okresní a krajské soudy									
1995	365	410	305	326	304	464	318	380	340
2001	545	615	407	305	353	818	391	550	455
2002	546	647	347	319	354	807	372	565	451
2003	545	610	356	283	346	825	381	586	442
2004	545	697	358	264	330	765	365	541	424
2005	443	390	339	255	330	731	383	524	421
2006 ¹⁾	525	443	354	251	356	881	416	699	513
Řízení o nezletilých dětech									
Okresní soudy									
1995	237	263	204	182	210	311	186	247	242
2001	222	188	151	140	192	350	160	249	239
2002	220	189	142	135	182	327	162	263	246
2003	213	181	136	124	169	321	151	267	237
2004	212	183	127	115	156	324	160	265	231
2005	208	175	135	116	160	322	160	265	216
2006	200	172	131	108	154	314	150	256	204
Obchodní věci									
Krajské soudy									
2002	1 335	1 284	274	597	1 267	2 053	1 024	1 506	1 147
2003	1 422	1 270	334	654	1 210	2 291	868	1 657	1 143
2004	1 402	1 215	437	554	1 438	2 089	1 014	1 770	1 179
2005	1 383	988	531	563	1 090	2 193	1 165	1 777	1 218

¹⁾ od 1. 1. 2006 je součástí občanskoprávní agendy také obchodní agenda

Občanská společnost – politická participace

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Volební účast ve volbách do zastupitelstev obcí, do zastupitelstev krajů a ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2005, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje, okresy, obce	Periodicita	1 x za čtyři roky
Popis	Volební účast v % je vyjádřena jako podíl počtu hlasujících voličů (osob, jimž byla vydána úřední obálka) a registrovaných voličů (osob zapsaných ve volebních seznamech).		

Volební účast v %

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Volby do zastupitelstev obcí															
1994	62,26	53,73	66,00	66,10	65,08	52,56	53,20	60,78	68,29	69,04	73,12	65,86	64,04	67,18	57,31
1998	46,67	39,16	51,69	50,46	48,41	37,63	38,86	44,91	52,28	54,14	58,16	49,70	49,07	51,82	38,63
2002	45,51	35,29	50,54	49,97	48,89	38,92	38,58	44,80	50,69	52,34	54,87	48,07	47,00	50,43	39,32
2006	46,38	42,17	49,90	49,15	47,89	39,14	40,57	44,95	50,03	50,66	54,08	49,35	46,47	49,89	40,19
Volby do zastupitelstev krajů															
2000	33,64	x	32,77	34,13	35,55	28,44	29,68	33,07	34,74	36,46	35,86	34,93	34,19	36,07	33,24
2004	29,62	x	30,73	30,45	31,34	24,99	25,37	30,83	32,56	32,60	31,82	29,71	28,44	30,63	27,55
Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR															
1996	76,41	69,73	78,35	77,05	77,19	69,62	72,04	75,83	79,96	80,32	82,42	77,82	79,00	79,59	75,95
1998	74,03	71,62	76,38	74,83	74,52	67,83	68,99	73,09	77,15	77,83	78,13	75,16	75,23	75,91	71,75
2002	58,00	59,98	58,78	58,11	58,00	50,17	50,65	55,83	60,84	61,14	62,45	60,03	58,88	60,02	55,22
2006	64,47	68,51	65,96	65,36	63,92	56,48	57,22	62,35	66,69	67,37	67,61	65,29	64,52	66,90	61,02

Ženy a muži v politice

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů ve volbách do zastupitelstev obcí a do zastupitelstev krajů v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje, okresy, obce	Periodicita	1 x za čtyři roky
Popis	Indikátor charakterizuje míru zapojení žen v politických a rozhodovacích funkcích a míru naplňování vládního usnesení o prioritách a postupech při prosazování rovnosti mužů a žen ve společnosti.		

Podíl žen z celkového počtu zvolených zastupitelů v %

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Volby do zastupitelstev obcí															
1994	17,86	23,64	19,26	15,43	14,52	22,16	21,09	21,76	17,35	18,68	13,15	17,83	18,87	18,13	19,24
1998	20,48	22,40	22,89	17,23	17,08	23,17	25,44	24,69	21,85	20,96	14,64	19,92	21,65	20,05	21,90
2002	22,66	25,26	25,40	18,33	19,04	24,90	27,38	26,39	22,81	24,97	17,87	21,58	24,08	21,55	24,33
2006	24,97	27,03	27,60	21,30	22,29	26,92	29,66	28,84	25,31	26,69	19,59	23,84	26,59	23,43	26,40
Volby do zastupitelstev krajů															
2000	14,38	x	16,93	9,09	28,89	13,33	18,19	20,00	8,89	8,88	11,11	13,84	9,09	6,67	20,00
2004	15,11	x	15,39	18,18	20,00	15,55	16,36	17,78	11,11	8,89	13,33	18,46	12,72	11,11	15,38

Občanská společnost – občanská participace

SOCIÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Počet obyvatel (střední stav) na 1 nestátní neziskovou organizaci		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SZ 2005, SZ 2006		
Zdroj dat	Český statistický úřad, Registr ekonomických subjektů		
Územní dostupnost	kraje, okresy	Periodicita	ročně
Popis	Indikátor občanské participace vypovídá o demokratické možnosti občana ovlivňovat věci veřejné. Nestátní neziskový sektor pro potřeby výpočtu tohoto indikátoru je definován podle právní formy organizace (nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace) a institucionálního sektoru (neziskové instituce sloužící domácnostem). Z důvodu nedostupnosti dat nebyl při výpočtu indikátoru zohledněn stupeň aktivity jednotlivých subjektů.		

Počet obyvatel na 1 nestátní neziskovou organizaci

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	155	141	139	130	124	120	119	115	112	117
Hl. m. Praha	140	128	125	123	115	108	103	98	94	98
Středočeský	140	128	126	117	114	111	110	108	107	119
Jihočeský	124	109	106	100	96	92	95	93	90	95
Plzeňský	131	120	118	109	105	102	101	99	101	104
Karlovarský	178	162	152	140	134	131	127	121	122	126
Ústecký	182	162	153	143	138	136	133	130	125	128
Liberecký	163	146	142	133	127	123	118	114	111	114
Královéhradecký	139	126	128	118	114	110	107	104	101	105
Pardubický	141	123	122	114	111	108	108	106	103	107
Vysočina	129	116	114	106	102	99	102	99	97	101
Jihomoravský	164	152	152	142	135	129	129	124	119	123
Olomoucký	159	145	147	134	127	124	124	121	117	124
Zlínský	170	160	159	148	142	138	139	134	130	137
Moravskoslezský	233	208	207	190	180	175	170	163	157	160

Zornění zemědělské půdy

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Zornění zemědělské půdy v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004		
Zdroj dat	Český úřad zeměměřický a katastrální, Statistická ročenka půdního fondu ČR		
Územní dostupnost	kraje, okresy, obce	Periodicita	ročně
Popis	Podíl orné půdy na zemědělské půdě v %. Výměra orné a zemědělské půdy (v hektarech) je zjištěná z katastru nemovitostí, jehož správu vykonává Český úřad zeměměřický a katastrální. Údaje se vztahují k 31.12. daného roku.		

Zornění zemědělské půdy v %

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	74,1	73,8	73,4	72,4	72,2	72,4	72,3	72,0	71,9	71,8	71,7	71,6	71,5	71,4
Hl. m. Praha	73,6	73,5	73,4	73,6	73,7	73,7	73,7	73,6	73,6	73,6	73,6	73,5	73,5	73,5
Středočeský	83,5	83,5	83,5	83,5	83,5	83,6	83,6	83,5	83,4	83,3	83,2	83,2	83,2	83,2
Jihočeský	68,6	67,9	67,6	65,3	65,0	65,1	65,1	64,8	64,6	64,6	64,7	64,6	64,6	64,5
Plzeňský	70,9	70,5	70,3	69,0	68,7	69,3	69,3	69,2	69,1	69,0	68,9	68,9	68,9	68,8
Karlovarský	58,2	56,6	54,4	49,0	48,8	48,7	47,6	46,6	45,8	45,8	45,7	45,6	45,4	45,1
Ústecký	72,4	71,8	71,1	68,4	67,9	67,8	67,7	67,5	67,4	67,3	67,2	67,0	66,9	66,6
Liberecký	54,2	53,4	52,6	51,4	51,3	51,3	51,0	50,5	50,2	50,1	49,6	49,3	48,9	48,7
Královéhradecký	70,6	70,4	70,3	69,8	69,3	69,5	69,5	69,4	69,3	69,3	69,2	69,2	69,1	69,1
Pardubický	74,2	74,2	73,9	73,5	73,5	73,7	73,6	73,5	73,4	73,4	73,4	73,4	73,2	73,2
Vysočina	77,3	77,3	77,3	77,3	77,3	77,9	77,9	77,7	77,5	77,4	77,4	77,4	77,5	77,4
Jihomoravský	84,0	84,0	84,0	84,0	84,1	84,3	84,3	84,2	84,2	84,2	84,0	83,6	83,3	83,2
Olomoucký	79,0	78,5	77,8	76,7	76,4	76,5	76,5	76,3	76,2	75,7	75,4	75,4	74,5	74,5
Zlínský	66,3	66,0	65,8	65,4	65,3	65,3	65,3	64,8	64,6	64,6	64,5	64,4	64,3	64,3
Moravskoslezský	68,9	68,2	67,2	65,3	64,6	64,4	64,2	63,2	63,1	62,9	62,8	62,7	63,2	62,9

Spotřeba průmyslových hnojiv

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Spotřeba průmyslových hnojiv v čistých živinách (N, P ₂ O ₅ , K ₂ O) v kilogramech na hektar orné půdy		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad, Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Spotřeba průmyslových hnojiv přepočtená na čisté živiny za hospodářský rok (od 1. 7. roku předcházejícího k 30. 6. roku stávajícího) v kilogramech na hektar orné půdy zjištěné ze soupisu ploch osevů (k 31. 5. daného roku). Do roku 2002 byly údaje zpracovány z ročních výkazů o rostlinné výrobě a spotřebě hnojiv za organizace hospodařící na zemědělské půdě. Za ostatní subjekty (s menší výměrou, nepředkládající výkaz) byly zpracovány okresní sumární výkazy na základě kvalifikovaných odhadů. Od roku 2002 došlo ke změně způsobu zjišťování: základem jsou výsledky Agrocenzu 2000, který zahrnoval hospodařící subjekty v zemědělství vymezené prahovými hodnotami (nebyla zahrnuta malá hospodářství samostatně hospodařících rolníků, kteří nepředkládají výkazy). Zjišťování je výběrové, dopočet údajů je prováděn matematicko-statistickými metodami.		

Spotřeba průmyslových hnojiv v čistých živinách (N, P₂O₅, K₂O) v kilogramech na hektar orné půdy

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2000	90,4	70,6	90,7	102,1	84,6	57,5	60,8	60,6	90,9	88,2	105,3	90,1	117,2	86,9	78,0
2001	97,9	74,5	98,3	104,6	94,4	71,1	64,6	58,7	100,6	100,6	112,0	95,5	127,5	95,9	90,2
2002	110,0	67,3	109,9	115,8	100,4	88,7	93,1	79,5	113,5	99,8	118,6	104,5	145,6	110,2	107,6
2003	96,0	86,7	98,9	101,8	79,1	70,0	68,6	76,0	106,6	91,3	104,7	94,1	124,9	85,1	93,9
2004	107,8	107,7	110,2	112,0	88,3	60,0	82,3	78,8	121,6	111,9	115,7	97,4	143,2	115,4	107,7
2005	103,5	91,7	111,4	107,6	80,2	70,9	81,4	85,9	115,6	105,2	107,9	81,1	140,0	110,1	117,8
2006	109,3	97,0	116,5	105,6	92,1	66,0	91,0	93,8	129,0	107,3	109,8	98,3	139,0	111,0	119,0

Koeficient ekologické stability

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Koeficient ekologické stability		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	neobsažen		
Zdroj dat	Český úřad zeměměřický a katastrální		
Územní dostupnost	kraje, okresy, obce	Periodicita	ročně
Popis	Koeficient ekologické stability je poměrové číslo, které stanovuje poměr ploch tzv. stabilních a nestabilních krajinných prvků v daném území. Mezi stabilní prvky patří lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy, mezi nestabilní prvky patří orná půda, zastavěné plochy a ostatní plochy. Hodnoty koeficientu ekologické stability menší nebo rovné 0,10 dosahují území s maximálním narušením přírodních struktur; 0,10 – 0,30 území nadprůměrně využívaná se zřetelným narušením přírodních struktur; 0,31 – 1,00 území intenzivně využívaná, zejména zemědělskou velkovýrobou; 1,01 – 2,99 celkem vyvážená krajina, v níž jsou technické objekty relativně v souladu s dochovanými přírodními strukturami; hodnoty 3,00 a více dosahuje přírodní a přírodě blízká krajina s výraznou převahou ekologicky stabilních struktur a nízkou intenzitou využívání krajiny člověkem.		

Koeficient ekologické stability

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	0,98	0,98	0,99	1,01	1,02	1,02	1,02	1,03	1,03	1,03	1,04	1,04	1,04	1,04
Hl. m. Praha	0,30	0,30	0,31	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
Středočeský	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66
Jihočeský	1,32	1,34	1,35	1,41	1,42	1,42	1,42	1,43	1,44	1,44	1,44	1,45	1,45	1,45
Plzeňský	1,26	1,26	1,27	1,31	1,31	1,30	1,30	1,30	1,31	1,31	1,31	1,31	1,31	1,32
Karlovarský	1,56	1,60	1,66	1,81	1,82	1,83	1,86	1,90	1,92	1,92	1,92	1,92	1,93	1,94
Ústecký	0,84	0,86	0,87	0,92	0,93	0,94	0,94	0,94	0,95	0,95	0,95	0,95	0,96	0,96
Liberecký	1,90	1,92	1,95	2,00	2,00	2,01	2,02	2,10	2,11	2,12	2,14	2,15	2,17	2,18
Královéhradecký	0,99	0,99	0,99	1,00	1,02	1,01	1,01	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,03
Pardubický	0,86	0,86	0,87	0,88	0,88	0,87	0,88	0,88	0,88	0,88	0,88	0,88	0,89	0,89
Vysočina	0,84	0,84	0,84	0,84	0,84	0,83	0,83	0,84	0,84	0,84	0,84	0,85	0,84	0,84
Jihomoravský	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,66	0,67	0,67
Olomoucký	0,86	0,87	0,90	0,92	0,93	0,93	0,93	0,93	0,93	0,95	0,96	0,96	0,98	0,98
Zlínský	1,35	1,36	1,36	1,37	1,38	1,38	1,38	1,40	1,40	1,40	1,40	1,41	1,41	1,41
Moravskoslezský	1,15	1,17	1,18	1,23	1,25	1,26	1,26	1,29	1,29	1,30	1,31	1,31	1,30	1,30

Ekologické zemědělství

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělské půdy v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Ministerstvo zemědělství		
Územní dostupnost	kraje, okresy, ORP	Periodicita	ročně
Popis	Ekologické zemědělství je založeno na hospodaření bez používání umělých hnojiv, chemických přípravků, postřiků, hormonů, umělých látek a genetických modifikací, a to v oblasti pěstování rostlin i v chovu zvířat. Hlavním principem je biologický koloběh: zdravá půda – zdravé rostliny – zdravá zvířata – zdravé potraviny – zdraví lidé – nenarušená krajina. Zemědělci, kteří se k ekologickému hospodaření přihlašují a registrují na Ministerstvu zemědělství, se řídí zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a Vyhláškou MZe č. 53/2001. Data vychází ze seznamů ekologických zemědělců zveřejňovaných MZe a jsou k dispozici od roku 2003.		

Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělské půdy v %

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2003	4,59	0,36	0,22	4,62	4,85	33,49	8,56	6,08	2,21	0,93	0,79	1,02	6,88	8,65	9,30
2006	5,46	0,61	0,28	5,00	5,06	37,10	9,78	12,77	3,52	1,12	0,98	1,23	7,59	10,91	10,86

Index defoliace

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Index defoliace v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Defoliace je definována jako relativní ztráta asimilačního aparátu v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem, rostoucím ve stejných porostních a stanovištních podmínkách. Sleduje se na 306 monitorovacích plochách, které jsou podle lesnatosti rozmístěny rovnoměrně po území ČR. Defoliace (odlistění) se vyjadřuje v procentech ztráty jehličí (listí). Index defoliace se vyjadřuje jako podíl stromů šedesátiletých a starších ve 3. a 4. stupni odlistění, tedy stromy silně odlistěné (60,0 – 99,9 %) a odumřelé (100,0 % ztráta jehličí/listí). Údaje o defoliaci za Prahu nejsou k dispozici vzhledem k malé výměře monitorovacích ploch.		

Index defoliace v %

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	1,70	0,80	0,90	0,90	0,80	0,90	1,10	1,00	1,40	1,60	2,30
Hl. m. Praha											
Středočeský	2,53	0,86	0,71	0,76	0,89	0,91	2,40	1,63	1,45	2,64	3,84
Jihočeský	0,67	0,34	1,05	1,31	1,12	1,17	1,11	1,22	1,51	1,37	2,15
Plzeňský	2,87	0,62	1,54	0,98	0,85	1,17	0,94	1,44	1,21	1,27	1,60
Karlovarský	2,57	0,60	0,91	0,88	0,47	0,67	0,65	1,24	1,24	1,87	2,09
Ústecký	3,67	2,13	1,28	0,38	0,26	0,09	0,14	0,34	1,31	0,62	1,11
Liberecký	3,27	1,16	1,01	0,61	0,96	0,89	1,39	0,56	0,77	0,73	2,15
Královéhradecký	0,96	0,95	0,61	0,49	0,54	0,60	0,94	0,29	0,73	0,99	0,79
Pardubický	0,33		0,42	0,52	1,01	0,90	1,03	2,06	1,85	2,12	3,46
Vysočina	1,03	0,86	0,60	1,03	0,63	0,24	0,48	0,54	1,40	1,21	1,79
Jihomoravský	2,52	0,62	0,38	0,64	1,86	2,91	1,36	1,98	2,38	2,49	3,54
Olomoucký	1,70	2,09	0,80	1,21	1,32	1,10	0,59	1,24	3,16	2,95	3,73
Zlínský	1,00	0,27	0,13	0,57	0,67	0,12	0,12	0,29	1,04	0,40	0,83
Moravskoslezský	0,56	1,15	0,35	0,41	0,78	0,52	0,35	0,38	0,85	1,55	2,71

Podíl listnatých dřevin

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Podíl listnatých dřevin v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004		
Zdroj dat	Ústav pro hospodářské úpravy lesů Brandýs nad Labem, Informace o stavu lesa		
Územní dostupnost	kraje, okresy, ORP	Periodicita	ročně
Popis	Indikátor podílu listnatých dřevin na celkové výměře lesů na příslušném území; lesy s vyšším podílem listnatých dřevin jsou odolnější vůči povětrnostním vlivům, suchu i hmyzím škůdcům. Jde o údaje z lesních hospodářských plánů a osnov pro celou ČR, kraje a okresy. Údaje mají informativní charakter za příslušnou územněsprávní jednotku a do roku 1998 nezahrnují lesy ve správě Ministerstva obrany. Údaje za Moravskoslezský a Olomoucký kraj za roky 1994 – 1996 nejsou k dispozici kvůli chybějícím datům za okres Jeseník.		

Podíl listnatých dřevin v %

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	21,50	21,63	21,78	21,90	22,06	22,11	22,33	22,55	22,84	23,18	23,43	23,68	23,92
Hl. m. Praha	59,71	59,71	59,71	59,72	59,67	61,39	61,56	61,89	63,25	63,25	65,21	65,22	65,15
Středočeský	26,57	26,84	26,82	26,85	27,09	25,86	25,92	26,21	26,58	26,72	26,93	27,24	27,45
Jihočeský	10,78	10,87	11,00	11,05	11,23	11,26	11,38	11,71	11,90	12,01	12,12	12,27	12,63
Plzeňský	10,60	10,88	10,92	11,18	11,03	10,96	11,09	11,29	11,45	11,73	12,13	12,61	12,84
Karlovarský	10,75	10,75	10,76	10,75	14,46	14,41	14,43	14,54	15,00	15,37	15,63	15,85	15,87
Ústecký	38,49	39,02	39,32	39,73	40,29	40,41	39,97	40,10	40,21	40,21	40,24	40,57	40,88
Liberecký	19,24	19,24	19,26	19,26	19,31	20,03	17,84	17,98	18,49	19,77	20,32	20,32	20,38
Královéhradecký	19,65	19,70	20,52	20,10	20,69	21,48	20,75	20,96	21,09	21,70	21,81	21,78	22,16
Pardubický	16,93	16,18	16,21	16,30	16,24	16,78	16,99	17,05	17,05	17,36	17,36	17,69	17,74
Vysočina	8,22	8,23	8,27	8,32	8,51	8,64	9,08	9,09	9,23	9,58	9,73	9,78	9,89
Jihomoravský	47,28	47,30	47,71	47,76	47,75	47,09	47,57	47,93	48,35	49,03	49,05	48,44	49,24
Olomoucký	.	.	.	25,16	25,69	25,34	26,80	27,12	27,27	27,60	27,81	27,92	28,21
Zlínský	39,58	39,75	39,92	40,35	40,48	40,37	40,73	40,74	41,00	40,89	41,38	41,77	41,97
Moravskoslezský	.	.	.	22,07	22,62	23,66	23,71	24,03	24,86	25,41	26,06	26,57	26,60

Jakost povrchových vod

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Podíl profilů ve IV. a V. třídě znečištění (sk. A - obecné, fyzikální a chemické ukazatele) v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český hydrometeorologický ústav		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	<p>Jakost povrchových vod je zjednodušeně pro obecnou informaci vyjadřována v třídách jakosti vody. Zatřídění kvality vod v jednotlivých profilech vychází z normy ČSN 75 7221, podle které platí, že IV. třída je silně znečištěná voda a V. třída je velmi silně znečištěná voda. Zatřídění je provedeno tak, že se zvláště klasifikují jednotlivé ukazatele příslušné skupiny a výsledná třída skupiny je určena dle nejnepříznivějšího ukazatele jakosti vod ve skupině. Ukazatele kvality vod se člení do skupin (A – obecné, fyzikální a chemické ukazatele, B – specifické organické látky, C – kovy a metaloidy, D – biologické a mikrobiologické ukazatele a E – radiologické ukazatele). Do skupiny A patří např. tyto ukazatele: konduktivita, rozpuštěný kyslík, BSK₅, CHSK_{Mn}, chloridy, vápník.</p>		

Podíl profilů ve IV. a V. třídě znečištění (sk. A - obecné, fyzikální a chemické ukazatele) v %

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Sledované profily 2006
Česká republika	76,3	62,9	65,3	68,7	61,6	67,6	62,1	55,2	64,6	58,3	61,4	321
Hl. m. Praha	50,0	50,0	100,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	-	50,0	2
Středočeský	88,9	69,4	86,1	86,1	89,2	81,1	83,8	78,9	78,9	76,3	76,3	38
Jihočeský	65,2	65,2	82,6	60,9	48,0	64,0	55,2	58,6	71,9	62,5	48,5	33
Plzeňský	65,2	30,4	60,9	34,8	34,8	65,2	54,2	21,9	48,4	35,5	50,0	32
Karlovarský	61,5	46,2	53,8	69,2	30,8	46,2	40,0	46,7	45,5	36,0	52,0	25
Ústecký	88,5	65,4	57,7	69,2	55,6	77,8	62,1	53,1	63,6	68,3	64,3	42
Liberecký	55,6	44,4	66,7	44,4	66,7	88,9	88,9	55,6	44,4	55,6	66,7	9
Královéhradecký	66,7	61,1	38,9	50,0	50,0	75,0	43,8	70,6	47,1	47,1	58,8	17
Pardubický	100,0	100,0	100,0	50,0	60,0	100,0	80,0	60,0	60,0	100,0	100,0	5
Vysočina	72,7	63,6	63,6	81,8	90,0	54,5	66,7	50,0	83,3	63,6	58,3	12
Jihomoravský	82,6	80,0	76,0	88,0	81,5	74,1	76,7	73,3	88,2	70,6	76,7	30
Olomoucký	80,0	40,0	33,3	80,0	52,9	41,2	42,9	42,9	39,1	34,8	39,1	23
Zlínský	77,8	77,8	55,6	88,9	60,0	70,0	81,8	72,7	83,3	58,3	66,7	12
Moravskoslezský	78,4	75,7	62,2	67,6	62,2	56,8	51,4	43,2	65,9	63,4	65,9	41

Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší v %		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004		
Zdroj dat	Ministerstvo životního prostředí. Údaje za kraje byly dopočteny podle údajů MŽP.		
Územní dostupnost	kraje, okresy, území stavebních úřadů	Periodicita	ročně
Popis	<p>Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší se rozumí vymezená část území (zóna) nebo sídelní seskupení (aglomerace), na kterém je překročena hodnota jednoho nebo více imisních limitů nebo cílového imisního limitu pro ozon nebo hodnota jednoho či více imisních limitů zvýšená o příslušné meze tolerance. Vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší provádí Ministerstvo životního prostředí jednou ročně a výsledky zveřejňuje ve Věstníku Ministerstva životního prostředí. V oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší zajišťuje ministerstvo sledování úrovně znečištění ovzduší znečišťujícími látkami, pro něž jsou stanoveny imisní limity. Pro oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší jsou orgány kraje a obce povinny vypracovat nebo aktualizovat programy ke zlepšení kvality ovzduší pro znečišťující látky, u kterých jsou překračovány imisní limity a meze tolerance. Jako nejmenší územní jednotka, pro kterou je oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší vymezena, byla v letech 2000 – 2003 zvolena území jednotlivých obcí, od roku 2004 jsou to však území stavebních úřadů. V této souvislosti je také od roku 2004 pro účely vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší z Jihomoravského kraje vyčleněno území statutárního města Brna, které je tak sledováno jako samostatná aglomerace. Členění České republiky na ostatní aglomerace a zóny je obsahem Věstníku MŽP č. 11/2005. Uvedené informace se týkají překračování přípustných úrovní znečištění ovzduší pro ochranu zdraví lidí.</p>		

Podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší v %

	Česká republika	kraj/zóna/aglomerace														
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Brno ¹⁾	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2001	5,1	53,7	1,3	-	2,0	0,1	6,1	8,8	0,7	0,1	0,1	-	2,0	6,1	4,4	38,7
2002	8,2	81,3	3,7	0,0	0,4	5,0	20,2	6,7	1,0	-	0,1	-	7,7	9,5	3,6	53,2
2003	11,9	90,3	9,9	1,1	1,5	6,5	42,7	5,4	1,8	4,8	1,2	-	9,0	20,9	12,0	43,5
2004	4,2	62,3	1,5	0,2	0,9	0,1	10,0	1,5	1,3	-	-	10,0	0,4	6,5	5,8	26,2
2005	35,8	99,0	51,5	0,6	1,2	4,0	62,6	43,0	49,8	31,6	5,7	78,0	65,4	49,2	70,7	50,5

¹⁾ V roce 2004 a 2005 je aglomerace Brno uváděna samostatně, tj. je vyčleněna ze zóny Jihomoravský kraj.

Emise oxidů dusíku

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Emise oxidů dusíku (REZZO 1-4) v t/km ²		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český hydrometeorologický ústav		
Územní dostupnost	kraje, okresy	Periodicita	ročně
Popis	Emise je děj, při kterém jsou vnášeny cizorodé látky různého skupenství do ovzduší. Zároveň se však emisí rozumí i množství těchto látek vypouštěných do ovzduší. Data pochází z databáze REZZO, která eviduje zdroje znečištění, přičemž REZZO 1-3 jsou stacionární zdroje (REZZO 1 – velké zdroje, REZZO 2 – střední zdroje, REZZO 3 – malé zdroje) a REZZO 4 jsou mobilní zdroje. Databáze REZZO tvoří součást Informačního systému kvality ovzduší (ISKO), který spravuje ČHMÚ. Významným zdrojem oxidů dusíku (více než 50 %) jsou motorová vozidla. Data v časové řadě od r. 2000 byla koncem roku 2007 zpětně přepočítána na základě aktualizované bilance spotřeby pohonných hmot v souvislosti s přerozdělením spotřeby motorové nafty mezi dopravní prostředky a ostatní nesilniční mobilní zdroje. Data za rok 2006 jsou předběžná.		

Emise oxidů dusíku (REZZO 1-4) v t/km²

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2000	3,71	26,87	3,50	1,56	1,83	3,46	12,44	2,22	2,41	4,84	1,76	2,84	2,75	2,64	6,48
2001	3,82	26,97	3,66	1,54	1,91	3,38	13,55	2,16	2,44	4,91	1,85	2,92	2,83	2,61	6,33
2002	3,65	23,89	3,46	1,50	1,84	3,27	13,42	2,06	2,34	4,67	1,83	2,70	2,60	2,37	5,96
2003	3,65	23,80	3,63	1,48	1,90	3,38	13,37	1,84	2,37	4,40	1,92	2,75	2,53	2,35	5,85
2004	3,66	23,55	3,83	1,48	1,97	3,35	13,12	1,78	2,12	4,40	2,00	2,74	2,45	2,33	5,96
2005	3,69	22,66	3,93	1,45	2,04	3,13	13,08	1,78	2,14	4,14	2,27	2,80	2,41	2,31	6,27
2006	3,59	20,78	3,65	1,36	2,01	4,01	13,24	1,62	2,01	4,07	2,11	2,65	2,32	2,16	5,93

Emise oxidu siřičitého

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Emise oxidu siřičitého (REZZO 1-3) v t/km ²		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004		
Zdroj dat	Český hydrometeorologický ústav		
Územní dostupnost	kraje, okresy	Periodicita	ročně
Popis	Oxid siřičitý vzniká jako vedlejší produkt zejména při spalování méně kvalitního hnědého uhlí, které obsahuje jak volnou síru, tak některé sulfidy, zejména pyrit. Zákon o ochraně ovzduší proto vyžaduje odsiřování kouřů u elektráren, které používají toto palivo. Oxid siřičitý se dostává do vzduchu i při spalování méně kvalitních benzinů nebo nafty, obsahujících sírné sloučeniny (zejména thiofen), v automobilových motorech. Oxid siřičitý negativně působí na lidské zdraví a značně toxický je i pro rostliny, neboť reaguje s chlorofylem a narušuje tak fotosyntézu. V ovzduší pozvolna oxiduje vzdušným kyslíkem za přítomnosti vody na kyselinu sírovou, která je spolu s kyselinou siřičitou příčinou kyselých dešťů.		

Emise oxidu siřičitého (REZZO 1-3) v t/km²

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Česká republika	16,10	13,74	11,89	8,76	5,48	3,32	3,26	3,09	2,92	2,86	2,82	2,75
Hl. m. Praha	61,12	49,83	31,25	21,27	11,44	7,24	5,88	6,06	3,96	3,82	4,87	4,79
Středočeský	13,18	12,21	12,67	14,19	9,32	2,58	2,55	2,65	2,47	2,37	2,31	2,25
Jihočeský	3,82	2,48	2,49	2,10	1,42	1,44	1,26	1,24	1,14	1,13	1,16	1,09
Plzeňský	5,08	3,55	3,23	2,50	2,07	1,87	1,61	1,74	1,56	1,53	1,55	1,54
Karlovarský	17,01	12,37	14,47	10,63	6,39	6,29	6,64	6,56	5,21	4,83	5,18	4,96
Ústecký	111,98	102,17	79,79	41,37	26,36	15,61	16,73	13,73	15,11	13,60	13,42	13,49
Liberecký	7,13	5,07	4,09	2,91	2,44	2,86	2,33	2,03	1,48	1,42	1,30	1,17
Královéhradecký	7,76	5,07	2,65	3,58	2,74	2,41	2,11	2,00	1,55	1,79	1,93	1,69
Pardubický	21,09	20,44	19,64	18,90	8,16	3,78	4,19	4,66	4,06	4,73	3,67	3,45
Vysočina	3,05	1,58	1,57	1,26	0,98	0,95	0,76	0,78	0,61	0,61	0,56	0,48
Jihomoravský	5,61	3,83	3,50	2,30	0,66	0,59	0,47	0,52	0,50	0,55	0,58	0,58
Olomoucký	5,90	3,98	3,74	3,14	2,56	1,76	1,56	1,40	1,18	1,22	1,39	1,35
Zlínský	6,61	4,24	4,46	4,03	2,64	2,06	2,11	2,08	1,77	1,95	2,24	1,84
Moravskoslezský	16,40	14,16	13,11	10,69	7,05	5,65	5,19	5,32	5,21	5,35	5,18	5,42

Produkce podnikového odpadu

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Produkce podnikového odpadu v kg na tis. Kč HDP		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Odpadem je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a která přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v Příloze č. 1 k zákonu č. 185/2001 Sb., o odpadech. Data o odpadech jsou získávána zpracováním ročního statistického výkazu u vybraných ekonomických subjektů podle sídla podniku. Podle převažující činnosti jsou šetřeny ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci zařazené do odvětví OKEČ – oddílů 01, 02, 10-36, 40-41, 45, 502, 505, 52, 55, 601-602, 61, 62, 642, 747, 7481, 851-852, 9211 a 93. U vybraných OKEČ – 37 (zpracování druhotných surovin), 5155 (velkoobchod s chemickými výrobky) a 5157 (velkoobchod s odpadem a šrotem) jsou zahrnuty jednotky s 5 a více zaměstnanci, a u OKEČ 90 (nakládání s odpady) všechny jednotky bez ohledu na počet zaměstnanců. Data jsou ve srovnatelné časové řadě od roku 2002 (po změně zákona o odpadech). K přepočtu byl použit HDP ve srovnatelných cenách.		

Produkce podnikového odpadu v kg na tis. Kč HDP

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2002	10,9	16,6	9,8	6,2	8,6	11,3	15,1	3,6	4,6	3,6	5,9	13,1	3,9	5,3	15,0
2003	10,6	13,6	5,7	6,7	17,2	12,4	12,1	3,7	5,6	5,5	6,5	14,0	9,8	5,4	14,8
2004	10,7	13,6	5,5	5,6	16,8	12,3	9,3	4,9	5,8	4,5	8,9	13,0	9,4	5,6	19,1
2005	8,3	9,7	5,8	5,1	15,0	11,4	9,0	5,5	4,2	3,3	5,7	12,0	4,6	5,2	10,3
2006	7,6	7,9	5,6	5,1	13,2	7,4	9,4	3,1	2,7	3,7	6,1	9,3	4,9	5,6	13,6

Produkce komunálního odpadu

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Produkce komunálního odpadu v kg na 1 obyvatele		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SUR 2004, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Komunálním odpadem se rozumí veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a je zařazen do skupiny 20 Katalogu odpadů stanoveného vyhláškou Ministerstva životního prostředí, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických nebo fyzických osob oprávněných k podnikání. V šetření ČSÚ, které probíhá u vybraných obcí, je za komunální odpad považován veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a jemu podobné odpady ze živností, úřadů apod., včetně odděleně sbíraných složek těchto odpadů. Data jsou dopočtena od roku 2001; od roku 2003 došlo ke změně metodiky (k výkazu byla zavedena příloha pro obce).		

Produkce komunálního odpadu v kg na obyvatele

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2001	273,9	233,1	337,1	264,3	240,2	293,7	319,6	216,1	270,7	207,2	266,2	282,3	278,6	323,0	257,9
2002	278,9	345,7	351,7	303,4	237,6	273,7	327,0	304,7	259,2	275,1	275,1	238,3	255,4	291,3	174,2
2003	280,0	265,1	325,9	308,2	237,6	296,3	315,4	288,3	257,2	267,1	268,3	280,3	261,7	282,6	255,1
2004	278,4	264,2	310,5	319,5	241,9	297,7	313,7	284,2	238,9	269,5	270,6	271,3	266,3	285,5	261,3
2005	288,6	271,5	348,9	281,2	285,0	290,2	316,0	276,4	281,7	270,1	265,5	263,5	275,1	271,1	298,2
2006	296,0	279,5	343,2	289,4	305,7	302,4	319,2	277,1	279,2	291,3	304,9	283,2	282,9	288,2	287,4

Investiční výdaje na ochranu životního prostředí ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v Kč na obyvatele		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	SZ 2006, OSUR 2007		
Zdroj dat	Český statistický úřad, Výdaje na ochranu životního prostředí v České republice		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Výdaje na ochranu životního prostředí představují výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku a neinvestiční náklady, které se vztahují k aktivitám na ochranu životního prostředí. Do výdajů na pořízení dlouhodobého hmotného majetku na ochranu životního prostředí se zahrnují samostatné movité věci a soubory movitých věcí se samostatným technicko-ekonomickým určením s dobou použitelnosti delší než jeden rok a v ocenění stanoveném účetní jednotkou, povinně však od částky stanovené zákonem o daních z příjmů pro tento majetek (od roku 2001 je stanovena částka 40 000 Kč). Data jsou získávána z ročních statistických výkazů rozasílaných vybraným ekonomickým subjektům a organizačním složkám státu, územním samosprávným celkům, příspěvkovým organizacím a podobným vládním institucím. V roce 2002 došlo ke změnám způsobu zjišťování, které byly způsobeny změnou klasifikace programového zaměření a finančních zdrojů (z důvodu srovnatelnosti s CEPA 2000). Od roku 2003 se pak navíc zjišťují neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí a ekonomické přínosy z aktivit na ochranu ŽP.		

Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v Kč na obyvatele (běžné ceny)

	Česká republika	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
1999	2 816	1 654	6 371	1 287	3 207	1 243	3 732	1 443	1 743	2 522	3 871	1 939	2 617	1 737	3 182
2000	2 083	2 276	2 805	1 311	1 469	2 617	3 842	1 313	1 146	1 564	3 878	1 125	1 838	1 316	2 143
2001	1 946	2 680	2 748	1 426	1 657	3 412	2 908	1 354	1 090	1 709	2 134	1 133	2 209	2 001	1 122
2002	1 462	635	1 931	1 497	767	2 141	2 415	1 157	1 313	1 107	1 468	2 019	1 642	1 356	1 077
2003	1 900	1 697	2 604	1 206	1 221	1 845	2 562	1 465	1 190	1 444	1 471	3 677	1 736	1 268	1 278
2004	1 980	1 209	2 798	1 563	1 495	967	2 978	1 175	1 419	2 403	1 876	2 514	3 009	1 327	1 658
2005	1 783	1 525	2 772	1 018	1 265	2 096	1 858	1 070	1 602	2 202	1 911	2 230	1 494	1 321	1 667
2006	2 189	2 478	4 619	1 033	1 842	1 740	2 270	917	1 771	2 866	2 510	1 852	1 180	1 355	1 866

*) střední stav obyvatele

Neinvestiční výdaje na ochranu životního prostředí

ENVIRONMENTÁLNÍ PILÍŘ

Indikátor	Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí na mil. Kč HDP kraje podle kraje sídla investora		
Návaznost na strategické dokumenty ČR	neobsažen		
Zdroj dat	Český statistický úřad, Výdaje na ochranu životního prostředí v České republice		
Územní dostupnost	kraje	Periodicita	ročně
Popis	Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí zahrnují mzdové náklady, platby nájemného, energie a ostatní materiál a platby za služby, u kterých je hlavním účelem prevence, snížení, úprava nebo eliminace znečišťujících látek a znečištění nebo jakékoliv další degradace životního prostředí a jsou výsledkem provozních aktivit podniku. Neinvestiční náklady se sledují od roku 2003. Data o neinvestičních nákladech jsou zjištěna z výkazu ŽP 1-01.		

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí v Kč na 1 mil. Kč HDP kraje podle kraje sídla investora, (běžné ceny)

	ČR	kraje													
		Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2003	8 760	6 237	8 563	6 583	8 634	8 122	14 994	24 078	9 728	5 627	5 352	7 440	7 118	7 456	12 330
2004	11 637	11 544	9 054	7 020	9 011	9 115	30 955	19 202	18 602	8 043	4 085	9 784	7 457	8 242	10 591
2005	10 626	10 494	10 528	7 488	9 628	10 845	23 333	18 007	8 609	9 362	4 141	9 553	7 495	8 214	10 221
2006	12 681	14 430	9 888	9 634	9 716	15 329	14 065	20 844	10 102	19 540	6 167	13 357	6 538	13 461	13 048

3. Vybrané oblasti UR v Plzeňském kraji

3.1. Ekonomická oblast

DOPLŇUJÍCÍ INDIKÁTORY EKONOMICKÉ OBLASTI

Ukazatel	Zdroj dat	Územní dostupnost	Časová řada
Úplné náklady práce na zaměstnance	ČSÚ	ČR, kraj	1995 až 2005
Územní rozpočty	MF ČR	Kraj, okres, ORP	2004 až 2006
Spotřeba paliv a energií podle místa spotřeby	ČSÚ	ČR, kraj	2002 až 2006
Malé a střední podnikání	ČSÚ	Kraj, okres	2003 a 2006
Vývoj nevhodovosti	MV ČR	ČR, kraj, okres	1996 a 2006
Ceny nemovitostí	MF ČR	ČR, kraj	2001 až 2005

Tab. 3.1.1 Úplné náklady práce na zaměstnance v letech 1994 - 2006

dle území daného roku

kč/měsíc

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	10 244	12 028	14 415	15 489	17 014	18 321	19 764	21 594	22 956	24 296	26 178	27 664	28 635
Hlavní město Praha	12 393	14 625	17 726	18 597	20 882	23 188	24 659	26 720	28 628	30 316	32 546	35 999	35 247
Středočeský kraj	10 121	11 784	14 351	15 295	17 723	17 934	19 786	20 945	22 758	23 978	26 063	26 253	28 715
Jihočeský kraj	9 459	10 944	12 170	14 606	15 331	16 626	17 789	18 771	20 385	20 240	22 633	23 882	25 014
Plzeňský kraj	9 709	11 454	13 379	15 364	15 930	17 036	18 760	19 735	22 255	21 752	23 729	24 848	27 760
Karlovarský kraj	9 431	11 343	13 543	14 146	15 116	15 278	16 734	18 268	20 641	21 394	22 781	22 490	23 137
Ústecký kraj	10 187	11 435	14 072	15 079	16 231	16 925	18 239	21 464	21 274	23 319	23 201	24 411	25 997
Liberecký kraj	9 244	10 871	12 817	13 654	15 066	16 309	17 579	20 228	20 776	24 529	24 177	26 692	26 217
Královéhradecký kraj	9 303	10 732	12 650	13 433	14 378	16 656	17 660	19 146	20 003	21 339	22 555	23 342	24 190
Pardubický kraj	9 048	10 603	12 700	14 108	14 820	15 897	17 044	18 740	19 796	21 062	23 852	22 991	25 215
Vysočina	8 863	10 707	12 193	12 899	14 507	15 173	16 793	18 082	19 978	21 418	22 393	23 701	25 652
Jihomoravský kraj	9 492	11 016	13 635	14 023	15 396	16 799	17 723	20 002	21 044	22 097	23 393	24 976	26 685
Olomoucký kraj	9 032	11 118	12 863	13 933	14 351	15 031	16 688	18 721	19 612	20 413	22 620	23 443	24 112
Zlínský kraj	9 574	10 952	13 327	14 016	15 092	16 052	17 364	19 387	20 240	20 992	23 525	22 715	26 180
Moravskoslezský kraj	10 403	12 124	14 127	15 524	17 033	17 827	18 726	20 502	21 530	23 588	25 790	25 806	26 078

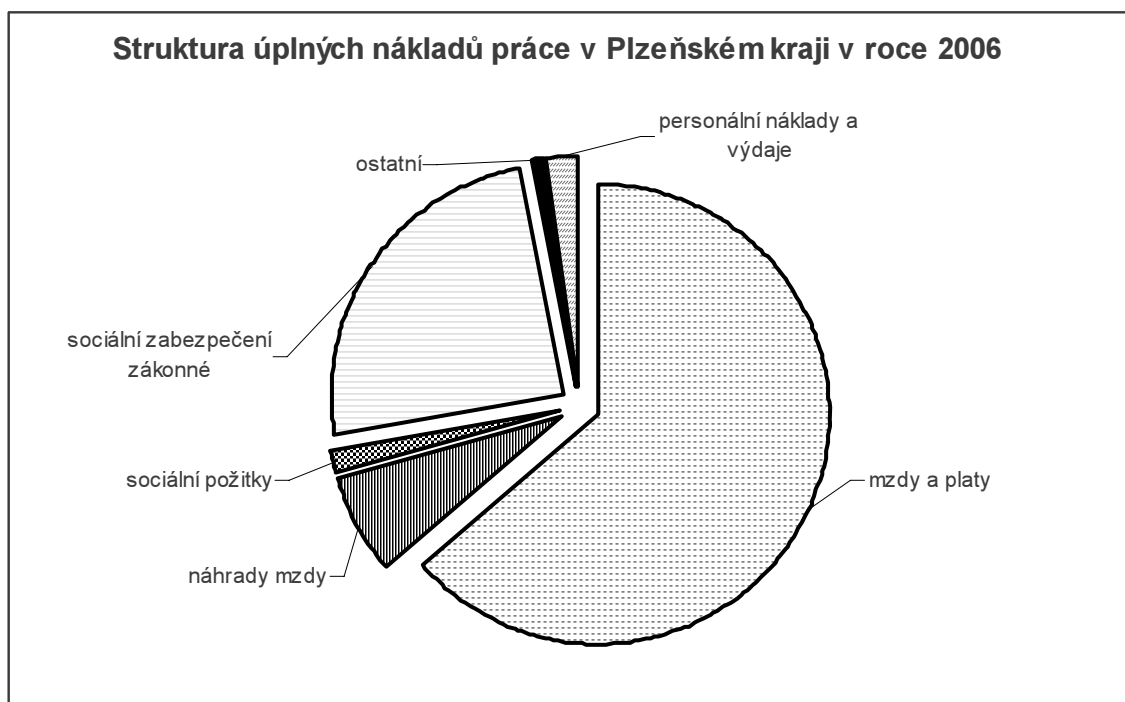
Úplné náklady práce (ÚNP) vyjadřují náklady zaměstnavatele na jednoho zaměstnance za měsíc, přičemž zahrnují přímé a nepřímé náklady. Přímé náklady jsou mzdy a platy za vykonanou práci a náhradu mzdy za neodpracovanou práci tj. dovolená, placené svátky a překážky na straně zaměstnavatele. Nepřímé náklady zahrnují sociální požitky, sociální náklady a výdaje, personální náklady a přijaté dotace.

Z předchozí tabulky je patrné růst ÚNP od roku 1994 do roku 2006 v krajích České republiky. Srovnáme-li poslední sledovaný rok 2006 s rokem 1996 pak úplné náklady práce vzrostly v Plzeňském kraji o 107,5 % a obdobná situace je i v ostatních krajích. Úplné náklady práce dosáhly v roce 2006 v Plzeňském kraji částky 27 760 Kč. Přibližně 70% z celkových nákladů tvoří přímé náklady, z toho kolem 7% připadá na náhradu mzdy. Přímé náklady za skutečně odpracovanou dobu dosáhly v kraji 17 902 Kč na jednoho zaměstnance za měsíc. Plzeňský kraj tuto položku vykazuje jako třetí nejvyšší mezi kraji hned za Hlavním městem Prahou a Středočeským krajem. Druhou největší položkou nákladů práce jsou zákonné příspěvky na sociální zabezpečení. Ty představovaly pro zaměstnance v kraji 24,9% z celkových nákladů práce.

Graf 3.1.1 Úplné náklady práce na zaměstnance

Graf 3.1.2 Struktura úplných nákladů práce

Tab. 3.1.2 Příjmy a výdaje obecních rozpočtů podle okresů k 31. 12.

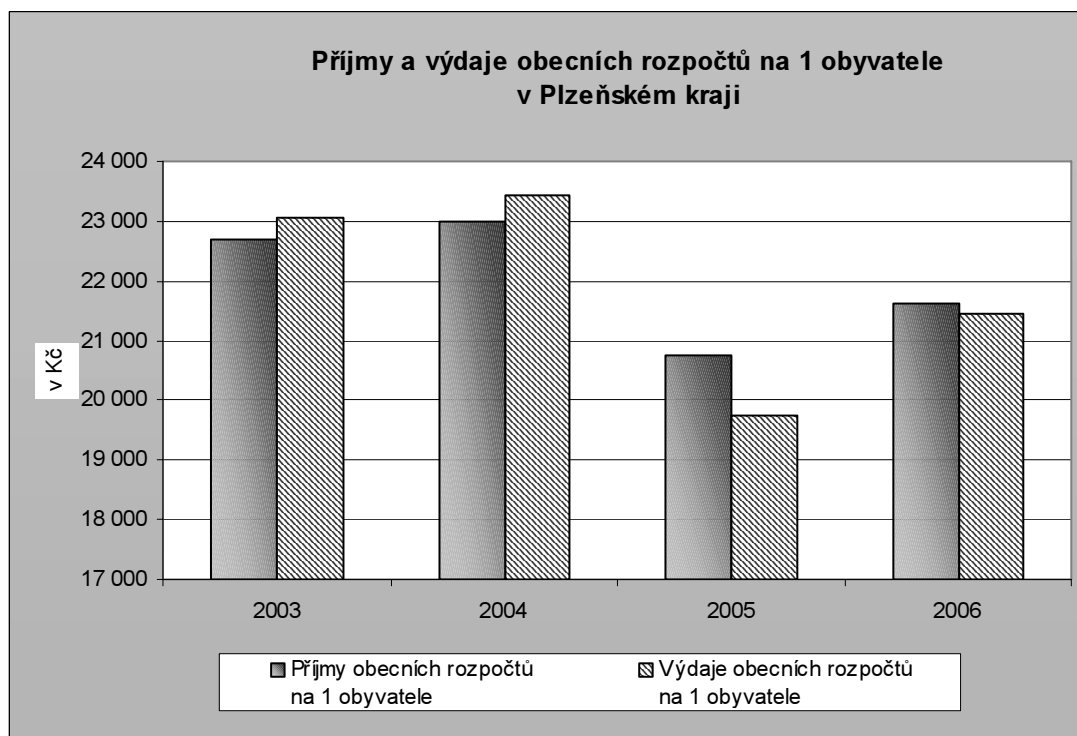
v Kč

	Příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele				Výdaje obecních rozpočtů na 1 obyvatele				Saldo obecních rozpočtů na 1 obyvatele			
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	22 680	22 997	20 749	21 627	23 069	23 422	19 731	21 445	-389	-425	1 017	183
v tom okresy :												
Domažlice	20 060	22 985	19 081	19 306	20 677	24 676	19 613	20 519	-617	-1 691	-531	-1 213
Klatovy	23 034	22 249	19 672	20 764	24 409	22 680	18 294	21 153	-1 375	-432	1 378	-389
Plzeň-město	27 611	27 810	28 038	29 148	28 029	28 022	25 471	28 546	-417	-211	2 567	602
Plzeň-jih	22 145	21 544	17 496	17 596	22 446	22 320	17 352	16 843	-301	-777	143	753
Plzeň-sever	18 618	18 501	15 748	14 804	18 580	18 928	15 374	15 174	38	-427	374	-370
Rokycany	18 795	19 979	16 030	18 486	18 263	19 723	16 389	17 061	531	257	-359	1 425
Tachov	19 280	20 097	17 276	20 221	19 182	19 871	16 664	19 853	99	227	612	367

Veřejné rozpočty zahrnují rozpočty krajského úřadu, obcí a dobrovolných svazků obcí. Na celkových příjmech v kraji se v největší míře podílí **daňové příjmy** (cca 50%) a **přijaté dotace** (cca 35%), zejména neinvestičního charakteru. Větší část daňových příjmů představovala v roce 2006 daň z přidané hodnoty (37,6%) a daň z příjmů fyzických a právnických osob (53,9%).

Ve **výdajové** oblasti největší objem finančních prostředků tvoří běžné výdaje (74,7%). **Míra investování** jako relativní ukazatel podílu kapitálových a celkových výdajů činila v roce 2006 cca 25%. Z hlediska struktury národního hospodářství je v Plzeňském kraji nejvyšší míra investování (z veřejných rozpočtů) v odvětví průmyslu, obchodu a služeb, ve vodním hospodářství a v bydlení a komunálních službách. Plzeňský kraj je ve srovnání s ostatními kraji se svoji mírou investování na sedmém místě v ČR.

Graf 3.1.3 Příjmy a výdaje obecních rozpočtů na obyvatele v Plzeňském kraji

Z hlediska dostupnosti dat lze vyčíslit hospodaření na různých regionálních úrovních - okresy, správní obvody obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP).

Ze srovnání jednotlivých let od roku 2003 vyplývá, že v časové řadě klesly příjmy o 4 %, současně s tím klesly i výdaje o 6,4%. Nerovnoměrným vývojem obou položek bilance v časové řadě přešlo saldo z minusové hodnoty v roce 2003 na hodnotu kladnou v roce 2005. Vzhledem k nárůstu výdajů územních rozpočtů v roce 2006 se v tomto roce kladné saldo snižuje na téměř pětinu roku 2005. V přepočtu na 1 obyvatele byl vývoj obdobný.

Nejvyšších příjmů v tomto relativním ukazateli dosahoval v roce 2006 okres Plzeň-město, Klatovy, Domažlice a Tachov. Stejná situace nastala i v oblasti výdajů na 1 obyvatele. Ve většině případů hospodařily obce s kladným saldem. Schodek v bilanci příjmů a výdajů vykazovaly pouze okresy Domažlice, Klatovy a Plzeň-sever.

Daňové příjmy v přepočtu na 1 obyvatele dosáhly v roce 2006 v Plzeňském kraji výše 12 001 Kč,tj. o 23,4% více než v roce 2003. Vyšší hodnota byla dosažena pouze v okrese Plzeň-město. Nejnižší daňové příjmy na 1 obyvatele byly zaznamenány v okrese Plzeň-sever.

Z celkového množství přijatých dotací v bilanci finančních prostředků obcí byla nejvyšší hodnota zaznamenána v okrese Klatovy (25,8%). Naopak nejnižší výše přijatých dotací dosáhl okres Rokycany.

Míra investování v jednotlivých okresech se pohybuje v intervalu 30-40%. Nejvyšší míru investování vykázal v roce 2006 okres Domažlice a Klatovy, naopak nejnižší okres Plzeň-město a Plzeň-jih. V retrospektivě je situace poněkud odlišná. Výrazný nárůst míry investování od roku 2003 vykazuje okres Tachov a Plzeň-město, naopak pokles Plzeň-jih.

Na úrovni správních obvodů ORP nejvyšších příjmů na 1 obyvatele v roce 2006 dosáhly SO ORP Plzeň, Stříbro a Sušice, současně zde bylo realizováno i nejvíce výdajů. V případě SO ORP Stříbro, Horšovský Týn a Blovice byl vybilancován i značný schodek.

Dosaženou výši daňových příjmů za obce Plzeňského kraje v přepočtu na 1 obyvatele (12 001 Kč/obyv.) překročil pouze SO ORP Plzeň (18 993 Kč/obyv.). Nejnižší hodnoty v tomto relativním ukazateli byly zaznamenány v SO ORP Kralovice a Nýřany (kolem 7,7 tis.Kč/obyv.). Míra investování v roce 2006 v SO ORP nabývala velice proměnlivých hodnot, od 24,1% ve SO ORP Nepomuk po 45,2% ve SO ORP Horšovský Týn. Největší četnost vykazují SO ORP pohybující se v intervalu 30 až 34% míry investování a dále kolem hodnoty 43% (SO ORP Horažďovice,Klatovy a Stříbro).

Tab. 3.1.3 Spotřeba vybraných paliv a energie v Plzeňském kraji podle místa spotřeby

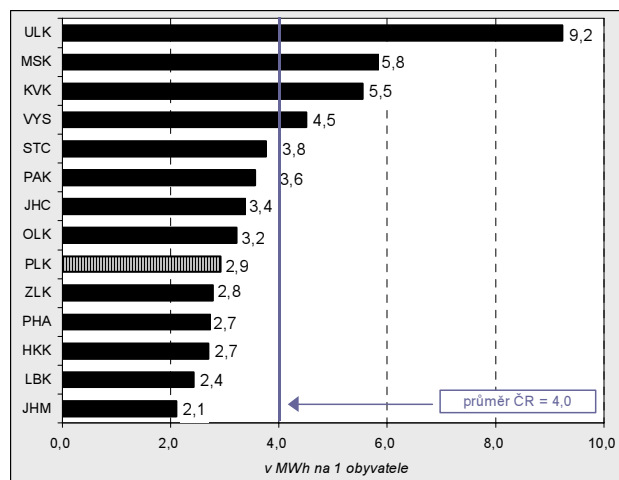
	2002	2003	2004	2005	2006
Černé uhlí (tuny)	2 153	2 804	2 847	1 526	567
Hnědé uhlí a lignit (tuny)	1 465 872	1 397 966	1 387 224	1 457 603	1 317 282
Zemní plyn (tis.m ³)	285 438	268 070	284 707	251 042	215 430
Tepelná energie (GJ)	19 671	19 908	18 199	18 183	16 868
Elektrická energie (MWh)	1 606 276	1 660 952	1 859 653	1 827 285	1 784 686

Data o spotřebě paliv a energie sleduje Český statistický úřad za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci jak za subjekty se sídlem v příslušném kraji, tak i podle místa spotřeby.

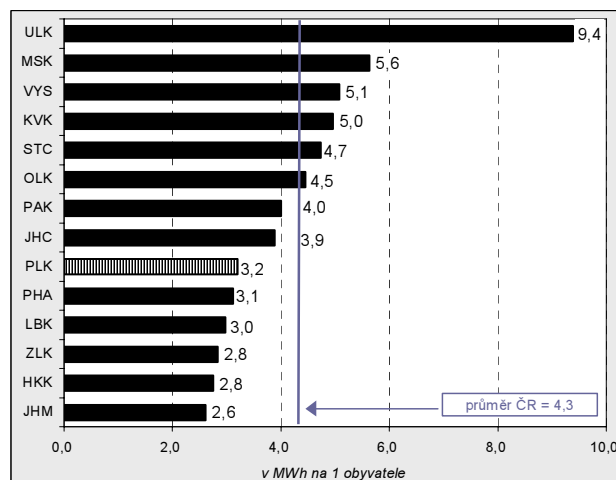
Z předchozí tabulky 3.1.3, je patrné, že spotřeba vybraných druhů paliv a energie v kraji v roce 2006 proti předchozím rokům poklesla. Plzeňský kraj se energetickou náročností řadí mezi kraje s nižší spotřebou. Je to patrné i z následujícího grafu, kde ve spotřebě elektrické energie na obyvatele zaujímá kraj deváté místo.

Graf 3.1.4 Spotřeba elektrické energie na obyvatele (v MWh/obyv) podle místa spotřeby

Spotřeba elektrické energie na 1 obyvatele v roce 2002 podle místa spotřeby

Spotřeba elektrické energie na 1 obyvatele v roce 2006 podle místa spotřeby

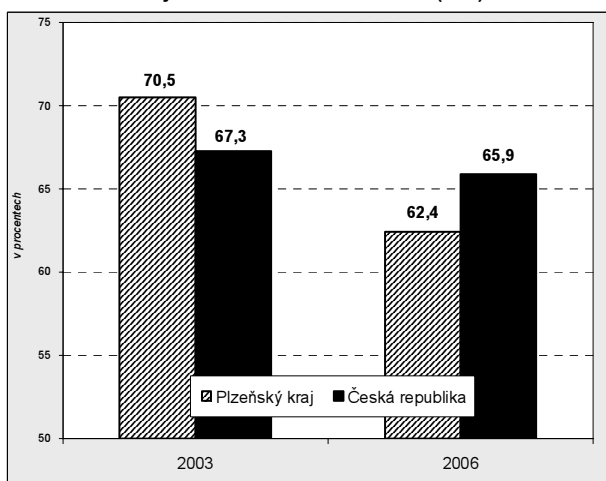

Malé a střední podniky (zahrnující subjekty do 250 zaměstnanců) jsou významnou součástí podnikatelské sféry v ekonomice České republiky. Rozvoj malého a středního podnikání hraje rozhodující úlohu na trhu práce při vytváření nových pracovních příležitostí, přispívá ke snižování nezaměstnanosti, pružně reaguje na změny ve struktuře domácí ekonomiky a obecně působí jako faktor stability nejen sociální sféry, ale i ekonomického rozvoje. Tyto subjekty se na rozdíl od větších podniků daleko více potýkají s potížemi při financování své činnosti (riziko investování, omezené podmínky pro úvěrování aj.)

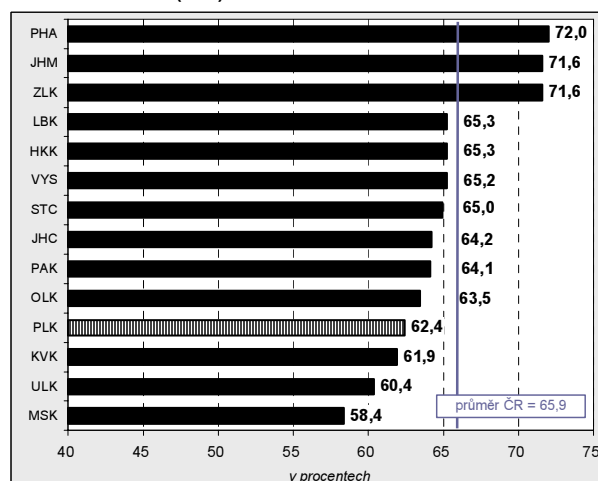
Vzhledem k důležitosti tohoto ukazatele pro trh práce, je hodnocen v následujícím grafu jejich vliv na zaměstnanost.

Graf 3.1.5 Podíl malých a středních podniků na zaměstnanosti v Plzeňském kraji a ČR

Podíl malých a středních podniků na zaměstnanosti v Plzeňském kraji a ČR v letech 2003 a 2006 (v %)

Podíl malých a středních podniků na zaměstnanosti v ČR v roce 2006 (v %)

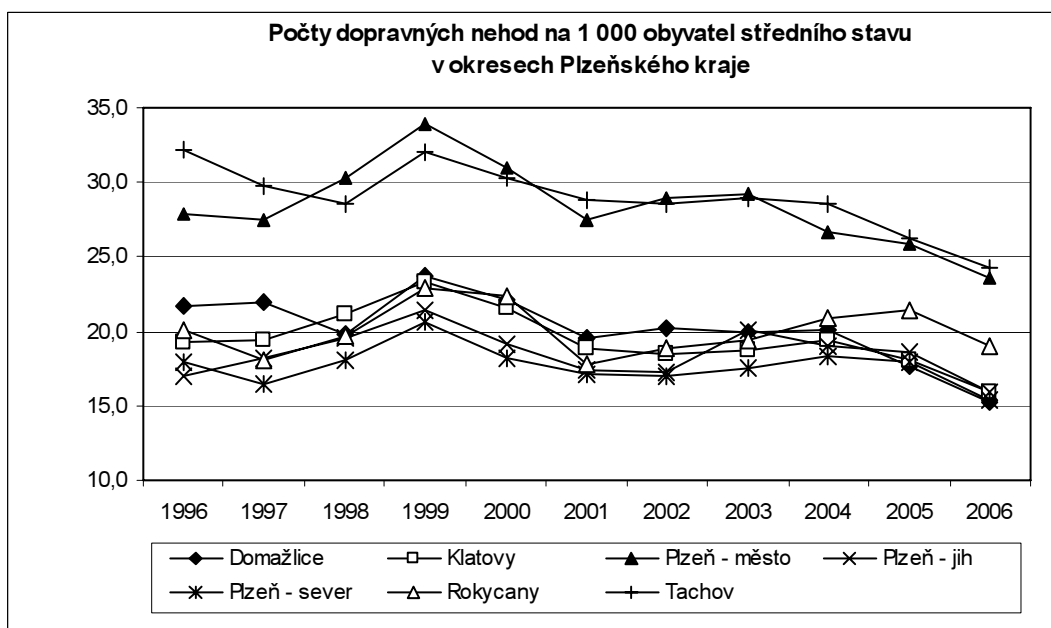
Tab. 3.1.4 Počet dopravních nehod v okresech Plzeňského kraje

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský	12 747	12 458	13 143	14 777	13 590	12 084	12 320	12 624	12 308	11 800	10 538
Domažlice	1 264	1 283	1 155	1 380	1 290	1 153	1 192	1 175	1 184	1 041	900
Klatovy	1 707	1 722	1 870	2 058	1 900	1 660	1 624	1 636	1 701	1 587	1 396
Plzeň - město	4 765	4 676	5 122	5 685	5 181	4 534	4 746	4 790	4 346	4 211	3 834
Plzeň - jih	1 145	1 223	1 321	1 448	1 299	1 186	1 181	1 365	1 308	1 284	1 108
Plzeň - sever	1 295	1 200	1 310	1 508	1 336	1 255	1 251	1 287	1 352	1 343	1 165
Rokycany	919	828	898	1 048	1 023	812	860	884	953	980	877
Tachov	1 652	1 526	1 467	1 650	1 561	1 484	1 466	1 487	1 464	1 354	1 258

Statistiku dopravní nehodovosti přebírá Český statistický úřad z podkladů Policie ČR. Vývoj nehodovosti v Plzeňském kraji mezi roky 1996 až 2006 kolísal, nejvyšší počet dopravních nehod statistiky vykazují v roce 1999 (14 777), nejnižší v posledním sledovaném roce 2006 (10 538). Z okresů kraje se nejvíce dopravních nehod přihodilo v krajském městě Plzni, z celkového počtu nehod je to přibližně třetina. V relativních hodnotách tj. počtu dopravních nehod na 1 000 obyvatel se vedle krajského města řadí okres Tachov, kde v posledních třech letech 2004 až 2006 se řadí mezi okresy s nejvyššími relativními hodnotami. V roce 2006 poklesl v kraji i počet zraněných osob na 1 426, přičemž uvedený počet byl nejnižší za posledních deset let. Z celkového počtu zraněných osob v kraji přibližně čtyři procenta osob umírá. V okresech kraje jsou podíly značně rozdílné. Zatímco Plzeň-město eviduje nejvyšší počet dopravních nehod, podíly usmrcených jsou ze všech okresů nejnižší, kolísaly mezi 1,0% až 4,0%. Nejvyšší počty usmrcených osob udávají statistiky dlouhodobě v okrese Tachov a Domažlice.

V roce 2006 poklesly i škody způsobené při dopravních nehodách, přesto částka v kraji dosáhla 546,7 mil. Kč.

Graf 3.1.6 Počty dopravních nehod na 1 000 obyvatel

Tab.3.1.5 Ukazatele nehodovosti v letech 1996 a 2006 v okresech Plzeňského kraje

	počet dopravních nehod		počet dopravních nehod na 1 000 obyvatel		počet usmrčených při dopravních nehodách		počet těžce zraněných při dopravních nehodách		škody způsobené při dopr. nehodách v tis. Kč	
	1996	2006	1996	2006	1996	2006	1996	2006	1996	2006
Plzeňský kraj	12 747	10 538	23,0	19,1	81	60	354	136	402 394	546 680
Domažlice	1 264	900	21,6	15,2	7	9	36	8	34 519	34 712
Klatovy	1 707	1 396	19,2	15,9	12	11	57	38	60 127	70 833
Plzeň - město	4 765	3 834	27,9	23,5	13	8	82	4	140 430	140 292
Plzeň - jih	1 145	1 108	17,0	15,9	12	5	30	4	37 387	63 573
Plzeň - sever	1 295	1 165	17,9	15,4	13	8	58	29	52 502	63 002
Rokycany	919	877	20,1	19,1	10	6	26	26	38 120	73 274
Tachov	1 652	1 258	32,2	24,3	14	13	65	27	39 309	100 995

Celkový počet dopravních nehod poklesl v roce 2006 i celorepublikově, poklesly i počty zraněných osob. Pokles mohl být zapříčinen novým silničním zákonem, který vstoupil v platnost 1. července 2006.

Tab. 3.1.6 Indexy cen nemovitostí v krajích České republiky

	průměr sledovaného roku proti průměru roku 2000					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Celkem ČR	112,4	128,6	140,3	142,3	147,0	152,8
Hlavní město Praha	118,0	141,5	151,6	157,0	163,2	179,5
Středočeský kraj mimo okresy Praha-východ, Praha-západ	111,8	125,9	142,9	145,0	147,4	147,2
okresy Praha-východ, Praha-západ	106,6	121,8	134,2	142,4	146,1	149,7
Jihočeský kraj	111,3	124,1	135,0	136,7	142,1	140,3
Plzeňský kraj	109,0	120,6	135,9	135,2	136,9	136,7
Karlovarský kraj	119,0	131,3	147,4	143,9	154,8	145,7
Ústecký kraj	107,0	113,8	123,3	122,8	127,3	125,9
Liberecký kraj	109,9	120,1	128,3	127,6	128,0	128,1
Královéhradecký kraj	111,8	122,3	136,0	136,0	141,2	138,7
Pardubický kraj	106,7	119,5	131,4	131,0	132,2	135,1
Kraj Vysočina	110,9	125,9	137,2	140,2	141,2	143,0
Jihomoravský kraj	107,2	118,4	129,5	129,1	130,6	135,9
Olomoucký kraj	112,1	127,6	137,1	139,6	143,8	144,4
Zlínský kraj	107,6	121,4	135,6	135,0	134,0	139,4
Moravskoslezský kraj	104,6	117,3	127,8	127,4	139,0	133,4

Ceny nemovitostí se v České republice dlouhodobě zvyšují. Srovnáme-li průměrné ceny v roce 2006 proti průměru roku 2000 zvýšily se o polovinu. Nejvíce rostou ceny nemovitostí v Hlavním městě Praha a v okresech Praha-západ a Praha-východ. Ceny nemovitostí vzrostly v Plzeňském kraji v roce 2006 proti roku 2000 o 136,7%. Nárůst cen nemovitostí v České republice je rozdílný podle velikostní struktury obcí. V malých obcích do 1 999 obyvatel vzrostly ceny proti roku 2000 o 28,1%, ve velkých městech nad 50 000 vzrostly ceny v roce 2006 o 44,5%.

Tab.3.1.7 Průměrné ceny vybraných druhů nemovitostí v Plzeňském kraji

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Rodinné domy						
kupní cena (Kč/m ³)	922	954	1 098	1 363	1 500	1 618
Byty						
kupní cena (Kč/m ²)	6 033	5 824	9 490	9 803	12 993	11 464
Bytové domy						
kupní cena (Kč/m ³)	528	777	870	536	719	1 263
Garáže						
kupní cena (Kč/m ³)	1 240	1 412	1 546	1 505	1 565	1 508

Průměrné ceny rodinných domů vzrostly v kraji z 922 Kč/m³ v roce 2001 na 1 618 Kč/m³ v roce 2006. V Plzni se rodinné domy v roce 2006 v průměru kupovaly za 2 749 Kč/m³, ve zbývajících okresech se ceny pohybovaly mezi 1 248 Kč/m³ až 1 823 Kč/m³.

Zvyšují se každoročně i kupní ceny bytů, i když mezi roky 2005 a 2006 došlo v kraji k mírnému poklesu. Pokles ovlivnil okres Rokycany, zatímco ve zbývajících šesti okresech ceny bytů nadále rostly. Nejdražší jsou byty v Plzni-městě (v roce 2006 – 17 122 Kč/m²) a svou cenovou úroveň se řadí mezi prvních deset okresů v České republice s nejvyšší kupní cenou.

Ceny bytových domů v kraji v roce 2006 dosáhly nejvyšší kupní ceny od roku 2001, v průměru 1 263 Kč/m³. V předchozích dvou letech 2004 a 2005 byly kupní ceny bytových domů v Plzeňském kraji nejnižších v porovnání s ostatními kraji.

Ceny garáží od roku 2003 kolísají kolem 1 500 Kč/m³.

Průměrné kupní ceny stavebních pozemků jsou v kraji rozdílné, nejdražší pozemky lze koupit v Plzni –městě a jejich kupní cena za m² se řadí mezi nejvyšší v České republice, v celorepublikovém měřítku na pomyslné páté místo. V roce 2006 se prodávaly pozemky v průměru za 2 083 Kč/m² a proti roku 2000 došlo k nárůstu o 102,4%. Naproti tomu v obcích (do 1 999 obyvatel) izolovaných od spádových měst a hlavních dopravních sítí jsou stavební pozemky cenově dostupné. Nejlevnější jsou na Domažlicku, kde se ceny dlouhodobě pohybují pod 100 Kč/m² (v roce 2006 – 90 Kč/m²).

V průměru vzrostly kupní ceny stavebních pozemků v Plzeňském kraji v roce 2006 o 57% (proti roku 2000).

3.2. Sociální oblast

DOPLŇUJÍCÍ INDIKÁTORY SOCIÁLNÍ OBLASTI

Ukazatel	Zdroj dat	Územní dostupnost	Časová řada
Základní data dle velikostní struktury obcí	ČSÚ, MPSV	velikostní struktura	2006
Životní podmínky domácností	ČSÚ	ČR, kraj	2002 a 2004
Obecná míra nezaměstnanosti	ČSÚ	ČR, kraj	1993 až 2006
Míra registrované nezaměstnanosti	MPSV	Kraj, okres, ORP	2000 až 2006
Průměrné procento pracovní neschopnosti	ČSÚ	ČR, kraj, okres	1993 až 2006
Střední délka života	ČSÚ	ČR, kraj, okres	1993 až 2006
Index stáří	ČSÚ	ČR, kraj, okres, ORP	1995 až 2006
Průměrný věk	ČSÚ	ČR, kraj, okres, ORP	1995 až 2006
Hrubá míra úmrtnosti	ČSÚ	Kraj, okres, ORP	1993 až 2006
Míra úmrtnosti podle příčin úmrtí	ČSÚ	Kraj, okres, ORP	1993 až 2006
Nejvyšší dosažené vzdělání	ČSÚ	Kraj	1993 až 2006
Dokončené byty	ČSÚ	ČR, kraj, okres, ORP	1993 až 2006
Trestné činy	Policejní prezidium ČR	ČR, kraj, okres	1991 až 2006

Tab. 3.2.1 Obce dle velikostní struktury v roce 2006

	Obce s počtem obyvatel			
	do 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 49 999	50 000 a více
Počet obcí	459	28	13	1
Hustota obyvatel (obyv/km ²)	29,8	110,1	230,3	1 184,2
Počet obyvatel - stav k 31.12.2006	182 858	88 221	120 066	163 392
Index stáří	100,5	90,8	96,5	128,8
Hrubá míra úmrtnosti	11,1	10,7	9,7	11,0
Zemřelí na novotvary - na 100 000 obyvatel	308,5	277,7	284,6	364,4
Zemřelí na nemoci oběhové soustavy - na 100 000 obyvatel	559,3	572,5	486,5	492,0
Míra registrované nezaměstnanosti	7,30	5,14	6,59	5,61
Míra registrované nezaměstnanosti z dosažitelných	6,97	4,80	6,32	5,14
Intenzita bytové výstavby	3,3	3,9	3,6	4,3
Průměrná užitková plocha bytu v m ²	115,2	97,5	76,9	77,2

Nevyváženost sídelní struktury Plzeňského kraje je ovlivněna vysokým podílem (91,6%) malých obcí s trvale bydlícím obyvatelstvem do 1 999 a působností statutárního města Plzně, které je svým významem atypické. Žije zde téměř stejný počet obyvatel (163 392) jako v menších obcích (182 858) a hustotou obyvatel patří mezi nejvíce zalidněná města v České republice. Svou existencí ovlivňuje převážnou část území kraje, nejvíce jeho střed. Od roku 1990 však dochází k postupnému odlivu obyvatel z Plzně do okolních obcí. Pro řadu obyvatel se stává bydlení v okolí Plzně atraktivnější než v krajském městě, především z důvodu dobré dopravní dostupnosti do zaměstnání, ale také z důvodu cenově dostupnějšího bydlení. Významnou úlohu pro kraj v sociální a ekonomické oblasti má působnost středně velkých měst s počtem nad 5 000 obyvatel, mezi které vyjma bývalých okresních měst (Klatovy, Rokycany, Tachov, Domažlice) patří město Nýrsko, Kdyně, Planá, Horažďovice, Dobruška, Přeštice, Nýřany, Stříbro a Sušice. Uvedená města se stávají spádovým centrem pro okolní obce, v nichž chybí pracovní příležitost. Důležitou existencí spádových oblastí je dopravní dostupnost z okolního venkovského území. Dopravní dostupnost v těchto regionech je mnohdy nedostatečná, neboť efektivnost dopravy vedla k omezení veřejné autobusové a železniční dopravy. Pro rozvoj podnikání a tím i snížení nezaměstnanosti je třeba zajistit spojení venkova se spádovými centry, jinak hrozí malým obcím (s počtem do 199 obyvatel) postupné vysídlování. Mezi takto ohrožené regiony patří především příhraniční oblasti Sušicka, Klatovska, Domažlicka a Tachovska, pro které je charakteristickým rysem nízká hodnota hustoty obyvatelstva (11,4 obyvatel na 1 km²) a vysoká míra registrované nezaměstnanosti (8,17% v roce 2006). Na základě vypočítaného indexu stárí, který dosáhl v roce 2006 hodnoty 111,5 (obce do 199 obyvatel v uvedených oblastech) lze konstatovat, že vývoj struktury obyvatelstva je méně příznivý. Ve stejném roce byl i záporný celkový přírůstek -14 obyvatel.

Tab. 3.2.2 Životní podmínky domácností v letech 2002 a 2004

	Podíl domácností podle výše čistého měsíčního příjmu na osobu v Kč				Vztah domácností k životnímu minimu				Průměrné životní minimum domácnosti v Kč měsíčně	
	do 10 000		nad 10 000		pod ŽM		nad 3,0 a více ŽM		2 002	2004
	2 002	2004	2 002	2004	2 002	2004	2 002	2004		
Česká republika	78,7	71,0	21,3	29,0	3,3	3,1	19,7	27,6	8 117	8 201
v tom kraje:										
Hl. m. Praha	59,0	50,5	41,0	49,5	1,2	1,3	39,1	49,6	7 341	7 397
Středočeský	73,0	67,8	27,0	32,2	1,9	2,4	27,2	31,9	8 212	8 339
Jihočeský	81,2	75,5	18,8	24,5	2,3	1,4	16,1	23,0	8 197	8 220
Plzeňský	78,1	66,0	21,9	34,0	1,3	2,7	19,5	31,6	8 125	8 032
Karlovarský	77,6	72,2	22,4	27,8	6,3	4,0	19,7	24,6	8 160	8 181
Ústecký	83,6	74,9	16,4	25,1	5,7	5,5	14,6	23,2	8 011	8 104
Liberecký	82,5	72,3	17,5	27,7	3,5	2,9	15,4	23,5	8 159	8 066
Královéhradecký	84,4	71,0	15,6	29,0	2,7	4,6	13,1	26,9	8 137	8 113
Pardubický	83,4	78,4	16,6	21,6	3,4	7,9	14,7	20,9	8 451	8 547
Vysočina	84,8	82,3	15,2	17,7	1,5	1,0	14,7	15,6	8 784	8 779
Jihomoravský	81,4	76,5	18,6	23,5	4,2	2,0	16,6	23,1	8 270	8 598
Olomoucký	84,0	78,6	16,0	21,4	2,5	2,4	13,7	20,3	8 353	8 177
Zlínský	86,2	78,2	13,8	21,8	6,3	4,1	14,4	20,1	8 353	8 520
Moravskoslezský	84,2	73,5	15,8	26,5	4,8	3,8	14,2	24,3	8 113	8 340

Český statistický úřad provedl v roce 2005 výběrové šetření o životních podmínkách domácností pod názvem „Životní podmínky 2005 „ (SILC). Z údajů, které úřad za rok 2004 zpracoval, vyplynulo, že 2,7% domácností v kraji žilo v roce 2004 pod hranicí životního minima a jejich počet proti roku 2002 vzrostl o 1,4 procentní body. Podílem v roce 2004 se kraj zařadil na sedmé místo mezi kraji. Na druhé straně vzrostl v roce 2004 proti roku 2002 počet domácností o 12,1 procentní body s příjmem nad trojnásobkem životního minima a podílem 31,6% se řadí na třetí místo mezi kraji. Roční příjem na osobu v roce 2004 dosáhl v kraji 114 609 Kč a byl druhý nejvyšší hned za Hlavním městem Praha. Průměr za Českou republiku činil 104 883 Kč.

Tab. 3.2.3 Obecná míra nezaměstnanosti podle pohlaví, věku a vzdělání (VŠPS)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pohlaví														
Muži														
Česká republika	3,4	3,6	3,4	3,3	3,9	5,0	7,3	7,3	6,7	5,9	6,1	7,0	6,5	5,8
Plzeňský kraj	2,9	2,3	2,4	2,1	3,0	4,0	5,8	5,5	5,2	4,1	4,6	4,8	3,5	3,9
Ženy														
Česká republika	5,4	5,2	4,8	4,7	5,9	8,2	10,5	10,6	9,9	9,0	9,9	9,9	9,8	8,8
Plzeňský kraj	5,5	5,7	4,4	3,5	5,9	7,4	8,1	7,2	6,5	5,4	6,2	7,1	7,2	5,5
Věk														
Česká republika														
15-24 let	8,4	8,7	7,8	7,2	8,6	12,4	17,0	17,0	16,6	16,0	17,6	20,4	19,3	17,5
25-44 let	3,9	4,0	3,8	3,6	4,6	6,1	8,2	8,2	7,8	6,8	7,3	7,5	7,2	6,3
45-64 let	2,8	2,5	2,4	2,7	3,3	4,2	6,0	6,5	5,8	5,4	5,8	6,4	6,4	6,1
65 a více let	5,4	3,2	4,2	4,2	3,5	6,1	5,4	2,9	4,5	3,9	3,7	2,4	3,0	2,5
Plzeňský kraj														
15-24 let	7,4	6,6	4,6	5,5	7,7	9,5	12,4	12,7	8,7	7,4	13,2	10,9	10,0	9,8
25-44 let	4,2	4,1	3,6	2,4	4,1	5,5	6,5	5,9	5,8	3,9	5,4	6,0	5,2	4,4
45-64 let	0,7	1,5	1,7	1,3	2,2	3,0	4,7	4,2	4,7	4,6	3,3	4,3	3,3	3,5
65 a více let	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vzdělání														
Česká republika														
základní vzdělání a bez vzdělání	8,9	9,4	10,8	11,2	13,5	16,1	20,9	22,3	21,6	20,8	22,5	26,1	26,7	24,5
střední bez maturity	4,1	4,1	3,8	3,6	4,4	6,2	8,9	9,0	8,4	7,8	8,4	9,4	8,9	7,7
střední s maturitou	3,3	3,3	2,5	2,5	3,5	5,1	6,7	6,4	5,7	5,1	5,6	5,3	5,1	4,9
vysokoškolské	2,0	1,7	1,2	1,1	1,5	2,2	3,0	2,8	2,4	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4
Plzeňský kraj														
základní vzdělání a bez vzdělání	6,6	7,5	7,9	7,1	10,6	12,7	18,0	17,8	19,0	15,0	17,6	19,1	17,4	14,2
střední bez maturity	4,0	3,7	3,0	2,4	3,8	5,0	7,0	5,8	5,0	4,0	5,0	5,5	3,7	4,3
střední s maturitou	3,6	3,0	2,3	2,2	3,7	4,8	5,1	5,1	4,1	3,1	3,9	4,8	4,8	3,3
vysokoškolské	.	2,0	.	.	.	2,8	2,0	.	1,8	3,8	2,7	2,2	3,1	3,9

Obecná míra nezaměstnanosti je ukazatel získaný z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Zdrojem informací je šetření v domácnostech respondentů v místě bydliště. Z výsledků je patrné, že Plzeňský kraj patří v rámci České republiky k regionům s trvale nižší mírou nezaměstnanosti. Od roku 1993 hodnoty kolísaly mezi 3,3% (v roce 1995) až 6,8% (v roce 1999), přitom v průběhu čtrnácti let nepřekročily hodnoty celorepublikový průměr. V loňském roce 2006 byla obecná míra nezaměstnanosti v kraji podle VŠPS třetí nejnižší po Hlavním městě Praha a Středočeským krajem. U žen je v kraji dlouhodobě vyšší než u mužů a jejich rozdíly se pohybovaly mezi 1,3 až 3,7 procentními body.

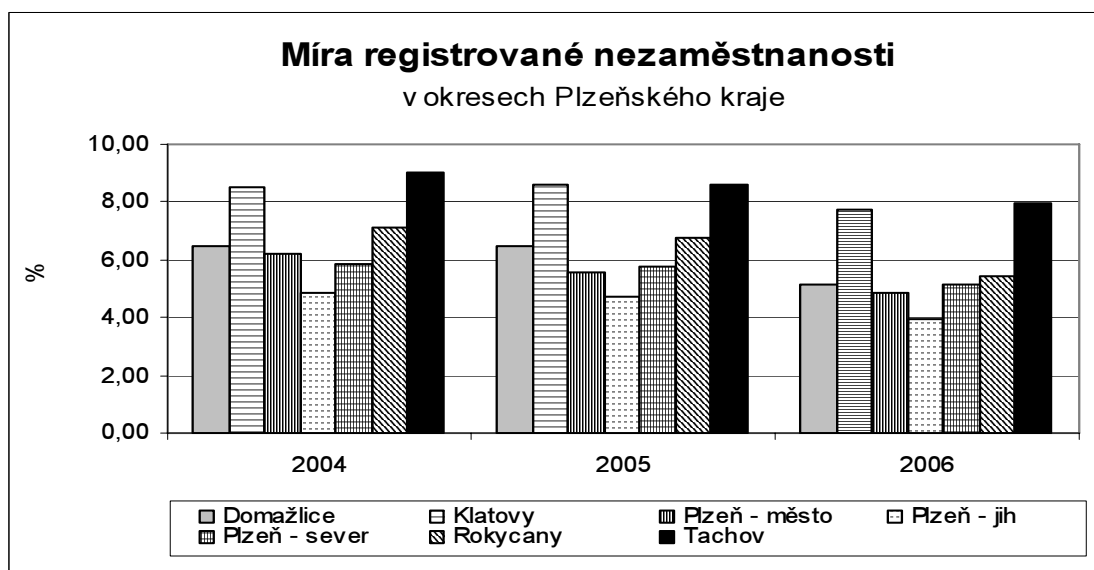
Z hlediska struktury podle vzdělání mají nejlepší uplatnění na trhu práce nezaměstnaní s vysokoškolským vzděláním, naopak nejhůře hledají uplatnění nezaměstnaní se základním vzděláním nebo bez vzdělání. U druhé jmenované skupiny se od roku 1997 trvale pohybovala obecná míra nezaměstnanosti nad 10% a každoročně se zvyšovala až na 19,1% v roce 2004. Za poslední dva roky se mírně snížila na 14,2% v důsledku vzniku nových pracovních míst vytvořených zahraničními společnostmi hledajícími převážně dělnické profese. Problémem zůstává, že průmyslové zóny vznikají v regionech s nižší mírou nezaměstnanosti.

V časové řadě 1993 až 2006 vykazovala nejvyšší míru obecné nezaměstnanosti věková skupina 15 až 24 let a pohybovala se mezi 4,6% (v roce 1995) až 13,2% v roce 2003. Tato věková skupina nemá dostatečnou praxi a z toho důvodu je uplatnění na trhu práce nižší.

Tab. 3.2.4 Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa (MPSV)

	Neumístění uchazeči o zaměstnání						Volná pracovní místa		Uchazeči o zam. na 1 volné prac. místo		Uchazeči o zam. s nárokem na podporu v nezam.	
	Celkem		z toho osoby se zdrav. postižením		z toho absolventi celkem							
	2006	1996	2006	1996	2006	1996	2006	1996	2006	1996	2006	1996
Plzeňský kraj	17 959	7 681	3 067	1 296	1 281	1 191	7 214	5 015	2,5	1,5	6 295	3 717
Domažlice	1 754	384	359	120	119	49	520	648	3,4	0,6	579	152
Klatovy	3 592	1 197	508	143	249	145	929	1 053	3,9	1,1	1 243	690
Plzeň-město	4 912	2 873	808	485	371	489	3 865	1 322	1,3	2,2	1 794	1 333
Plzeň-jih	1 600	460	273	77	119	75	538	526	3,0	0,9	669	336
Plzeň-sever	2 239	749	284	89	187	161	730	679	3,1	1,1	855	502
Rokycany	1 424	830	317	150	74	106	306	365	4,7	2,3	443	285
Tachov	2 438	1 188	518	232	162	166	326	422	7,5	2,8	712	419

Graf 3.2.1 Míra registrované nezaměstnanosti v okresech Plzeňského kraje

Tab. 3.2.5 Míra registrované nezaměstnanosti (MPSV)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ¹⁾	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	3,69	2,56	2,19	2,63	4,23	6,09	7,43	6,47	6,52	7,06	7,60	7,41	6,74	6,45	5,60
Domažlice	1,67	1,33	1,10	1,25	2,66	4,60	5,77	4,23	4,60	6,12	6,76	6,80	6,51	6,45	5,14
Klatovy	4,13	2,90	2,47	2,68	3,95	5,93	6,53	6,17	6,41	7,41	8,42	9,16	8,51	8,59	7,74
Plzeň - město	3,01	2,93	2,64	3,09	4,89	6,74	8,29	7,29	7,20	7,40	7,65	7,13	6,21	5,53	4,85
Plzeň - jih	1,52	1,00	0,65	1,29	2,48	4,57	6,13	4,84	4,93	5,21	5,38	5,37	4,89	4,74	3,98
Plzeň - sever	3,35	1,80	1,62	2,01	3,68	5,56	6,99	5,68	5,69	6,37	6,87	6,50	5,86	5,79	5,13
Rokycany	4,11	3,63	2,82	3,60	5,01	6,31	8,96	7,92	7,46	7,52	8,31	7,86	7,09	6,78	5,46
Tachov	5,91	4,14	3,52	4,20	6,47	8,23	8,69	8,54	8,84	9,23	10,24	9,60	8,99	8,62	7,95

1) podle staré metodiky

Míru registrované nezaměstnanosti získává ČSÚ z Ministerstva práce a sociálních věcí. Od 1.7.2004 byla změněna metodika výpočtu míry registrované nezaměstnanosti. Do uvedeného data se vypočítávala z celkového počtu registrovaných uchazečů na úřadě práce, který byl nahrazen dosažitelnými uchazeči, tj. ti kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání. Změnou výpočtu se ukazatele obecné míry nezaměstnanosti (VŠPS) a registrované míry nezaměstnanosti (MPSV) hodnotově přiblížily. Na základě údajů získaných z MPSV se míra registrované nezaměstnanosti v Plzeňském kraji pohybuje trvale pod celostátním průměrem. V dlouhodobé časové řadě 1993 až 2006 její hodnoty kolísaly. Nejvyšších hodnot dosahovala v letech 2003 a 2004, v následujících letech postupně klesala. Značné rozdíly jsou v kraji mezi okresy, kde nejvyšší hodnoty trvale vykazuje okres Tachov (nad 8,0% od roku 1998). Výjimkou je pouze rok 2006, kde došlo k poklesu na 7,95%. Od roku 2002 se výrazně zhoršila nabídka na trhu práce v okrese Klatovy, zapříčiněná postupným rušením podniků zejména v samotném městě Klatovy, které byly svou působností důležité pro tento region. Výšší mírou nezaměstnanosti se přibližuje okresu Tachov. Vysoká nezaměstnanost

a nedostatek pracovních příležitostí je ještě v obou okresech zapříčiněn útlumem zemědělské činnosti po roce 1990, která do té doby byla převážně jedinou pracovní příležitostí venkovského obyvatelstva. Nižší míru registrované nezaměstnanosti vykazují trvale okres Plzeň-město, Plzeň-jih a Plzeň-sever. Je to zejména ovlivněno dobrou polohou ke krajskému městu a ochotou obyvatel každodenně dojíždět do Plzně za prací.

Přestože se podíl nezaměstnaných žen dlouhodobě v kraji snižuje, mají příznivější uplatnění na trhu práce muži. V roce 2006 činil podíl nezaměstnaných žen v kraji v úhrnu 54,6%, v okresech se hodnoty pohybovaly mezi 48,1% v okrese Tachov až 59,3% v okrese Rokycany. U absolventů a mladistvých kolísaly v posledních deseti letech počty nezaměstnaných kolem dvou tisíc, v roce 2005 a 2006 došlo k poklesu (na 1 281 v roce 2006). Zlepšení dlouhodobé situace lze spatřovat ochotou mladistvých cestovat za prací. Nepříznivý vývoj v počtu nezaměstnaných se dotýká občanů se zdravotním postižením, jejichž počet od roku 1996 trvale roste, v roce 2006 dosáhl index proti roku 1996 hodnoty 236,6.

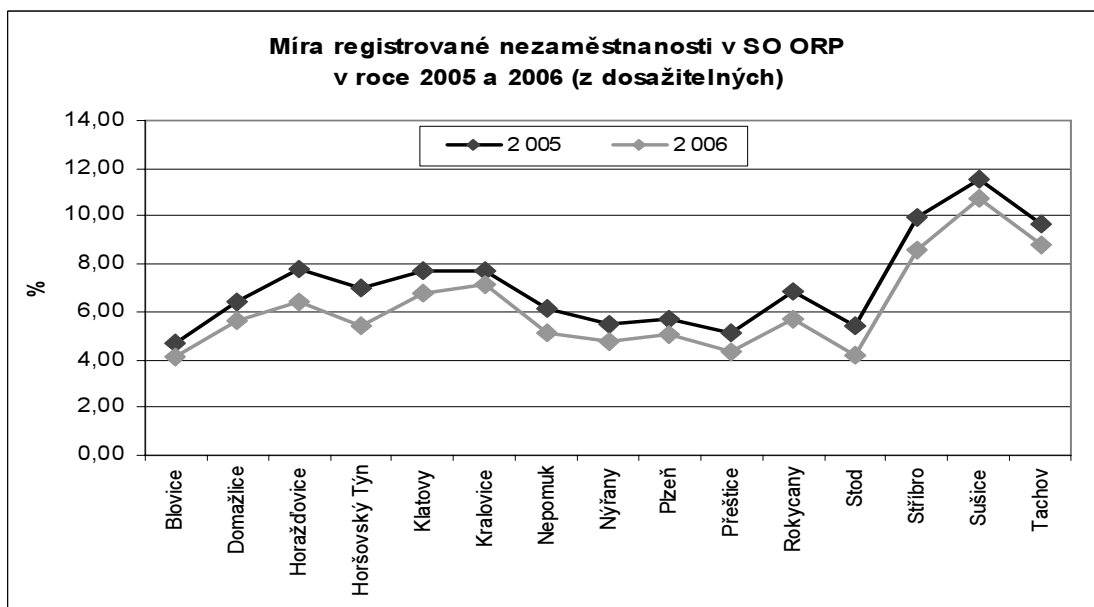
Příliv zahraničních investorů především do Plzně ovlivnil počty pracovních míst v kraji. Z celkové nabídky volných pracovních míst v kraji činí podíl okresu Plzeň-město 53,6% (rok 2006). Počet uchazečů na 1 pracovní místo je v okresech značně rozdílný. V okrese Plzeň-město byla hodnota podílu (v roce 2006) pouze 1,3 uchazeče, naopak v okrese Tachov připadalo na 1 volné místo 7,5 uchazečů.

Nepříznivý vývoj na trhu práce je v evidovaných uchazečích s délkou trvání nezaměstnanosti více než 1 rok, jejichž počet trvale roste. Od roku 1996 se počty dlouhodobě nezaměstnaných v kraji více jak čtyřnásobily na 6 226 nezaměstnaných v roce 2006. I přes potíže se zařazováním uchazečů do pracovního procesu došlo mezi roky 2005 a 2006 ke snížení dlouhodobě nezaměstnaných o 800.

Tab.3.2.6 Míra registrované nezaměstnanosti v SO ORP Plzeňského kraje

	Uchazeči o zaměstnání celkem							Míra registrované nezaměstnanosti celkem							Míra registrované nezam. z dosažitelných	
	2 000	2 001	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 000	2 001	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 005	2 006
Plzeňský kraj	18 535	18 580	20 226	21 650	21 051	20 500	17 959	6,49	6,50	7,08	7,58	7,37	7,18	6,29	6,76	5,93
Blovice	238	242	281	322	304	275	244	4,43	4,51	5,23	6,00	5,66	5,12	4,54	4,67	4,13
Domažlice	800	853	1 221	1 427	1 363	1 353	1 192	3,90	4,16	5,96	6,96	6,65	6,60	5,82	6,45	5,64
Horažďovice	382	385	376	403	550	485	397	6,34	6,39	6,24	6,69	9,12	8,05	6,59	7,78	6,39
Horšovský Týn	354	385	484	512	566	513	402	4,92	5,35	6,72	7,11	7,86	7,13	5,58	6,99	5,43
Klatovy	1 295	1 206	1 518	1 867	2 028	2 136	1 839	5,01	4,67	5,87	7,22	7,85	8,26	7,12	7,75	6,75
Kralovice	899	839	958	1 052	946	965	880	7,80	7,28	8,31	9,13	8,21	8,37	7,64	7,74	7,13
Nepomuk	314	323	327	346	347	349	301	5,76	5,93	6,00	6,35	6,37	6,41	5,52	6,11	5,10
Nýřany	1 180	1 226	1 386	1 468	1 461	1 470	1 287	4,81	5,00	5,65	5,99	5,96	6,00	5,25	5,51	4,78
Plzeň	6 823	6 519	6 900	6 987	6 390	5 868	5 229	7,18	6,86	7,26	7,35	6,73	6,18	5,50	5,67	5,05
Preštica	414	457	460	445	518	550	467	4,05	4,47	4,50	4,35	5,07	5,38	4,57	5,11	4,31
Rokycany	1 799	1 704	1 716	1 950	1 832	1 712	1 424	7,71	7,30	7,35	8,36	7,85	7,34	6,10	6,83	5,73
Stod	476	542	594	616	649	624	505	4,36	4,97	5,45	5,65	5,95	5,72	4,63	5,41	4,19
Stříbro	933	1 042	907	1 009	913	883	759	10,68	11,92	10,38	11,55	10,45	10,11	8,69	9,98	8,58
Sušice	1 169	1 364	1 408	1 428	1 338	1 474	1 354	9,58	11,18	11,54	11,70	10,96	12,08	11,10	11,53	10,77

Graf 3.2.2 Míra registrované nezaměstnanosti ve SO ORP Plzeňského kraje

Z 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností vykazuje nejvyšší míru registrované nezaměstnanosti v kraji SO ORP Sušice (s 10,77% v roce 2006), SO ORP Stříbro (8,58%) a SO ORP Tachov (8,82%). Méně příznivá situace na trhu práce je ve SO ORP Kralovice (7,13%), SO ORP Klatovy (6,75%) a SO ORP Horažďovice (6,39%). Ve zbývajících devíti správních obvodech je míra registrované míry nezaměstnanosti nižší a pohybovala se v roce 2006 mezi 4,13% až 5,73%. Ze 7 214 volných pracovních míst v kraji je 4 072 volných míst ve SO ORP Plzeň (56,4%). V počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo je nejhorší situace v kraji ve SO ORP Stříbro, správní obvod v roce 2006 vykázal 12,2 nezaměstnaných. V délce dlouhodobě nezaměstnaných stojí na předním místě v kraji SO ORP Horšovský Týn, Stříbro, Rokycany a Tachov, podíl nezaměstnaných tvoří více jak čtyřicet procent.

Tab. 3.2.7 Nezaměstnanost podle časové dostupnosti ke krajskému městu

	Počet obcí	Míra registrované nezaměstnanosti v % (z dosažitelných)			Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	Podíl na počtu nezaměstnaných v %	
		Celkem	Muži	Ženy		Nezaměstnaní nad 50 let věku	Nezaměstnaní déle než 1 rok
Plzeň	1	5,14	4,40	6,00	1,3	27,34	31,41
časová dostupnost ke krajskému městu (min)							
do 29	112	4,54	3,56	5,75	2,5	29,01	29,65
30 až 59	255	6,84	5,81	8,12	5,3	31,66	38,98
60 a více	133	7,62	6,10	9,59	4,1	28,11	36,04

Časová dostupnost získaná z internetových stránek www.mapy.cz vyhodnocuje nejkratší vzdálenost individuální dopravou ke krajskému městu. Ze získaných informací je patrné, že existuje přímá závislost mezi mírou registrované nezaměstnanosti a časovou dostupností k Plzni. Obce s časovou dostupností do 30 minut vykazují příznivé hodnoty ukazatelů míry registrované nezaměstnanosti, s prodlužující se časovou dostupností roste i míra nezaměstnanosti. Nižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných a nezaměstnaných nad 50 let věku v obcích vzdálenými 60 a více minut oproti obcím s dostupností 30-59 minut je ovlivněn vyšším podíl staršího obyvatelstva s nárokem na předčasný nebo starobní důchod. Kromě toho mají časovou dostupnost nad 60 minut dvě velká města Domažlice a Sušice a další dvě města Horažďovice a Kdyně, které jsou centrem spádových oblastí, kde nachází venkovské obyvatelstvo pracovní uplatnění.

Tab. 3.2.8 Průměrné procento pracovní neschopnosti v krajích ČR

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	5,300	5,771	6,150	6,049	6,252	5,815	5,954	6,455	6,748	6,772	6,814	5,857	6,126	5,814
Hl. m. Praha	4,140	4,130	4,429	4,370	4,809	4,424	4,546	4,999	5,315	5,311	5,363	4,605	4,706	4,478
Středočeský	4,896	5,292	5,479	5,439	5,653	5,184	5,301	5,748	6,027	6,174	6,180	5,405	5,673	5,476
Jihočeský	5,492	5,939	6,214	6,080	6,177	5,802	5,944	6,331	6,872	6,845	6,841	6,027	6,528	6,189
Plzeňský	5,169	5,568	6,151	6,234	6,087	5,618	5,794	6,481	7,050	6,827	6,927	6,021	6,480	6,040
Karlovarský	4,660	5,754	6,026	6,031	5,875	5,604	5,779	6,180	6,541	6,717	6,569	5,685	5,996	5,655
Ústecký	5,318	5,806	6,024	6,203	6,204	5,831	5,861	6,496	6,768	6,796	6,855	5,884	6,042	5,744
Liberecký	5,709	6,317	6,853	6,751	6,991	6,602	6,716	7,131	7,673	7,723	7,657	6,489	6,722	6,462
Královéhradecký	5,556	6,107	6,495	6,393	6,468	6,066	6,251	6,606	7,010	7,032	6,982	6,033	6,427	5,963
Pardubický	5,460	5,865	6,254	6,098	6,285	5,853	6,193	6,654	6,897	6,893	6,999	6,099	6,491	6,144
Vysočina	5,415	5,785	6,249	6,182	6,399	6,167	6,321	6,548	6,782	6,926	7,082	6,103	6,356	5,973
Jihomoravský	5,676	6,264	6,804	6,469	6,800	6,407	6,514	6,958	7,155	7,222	7,162	6,161	6,492	6,192
Olomoucký	5,352	5,934	6,625	6,351	6,760	6,332	6,461	6,969	7,273	7,429	7,580	6,399	6,650	6,395
Zlínský	5,533	6,547	7,098	6,936	7,242	6,816	7,073	7,782	7,980	8,015	8,060	6,883	7,168	6,755
Moravskoslezský	6,324	6,968	7,217	7,116	7,376	6,692	6,893	7,752	7,861	7,863	8,067	6,824	7,225	6,924

Na základě dlouhodobého vývoje průměrného procenta pracovní neschopnosti jsou krajské hodnoty v porovnání s celorepublikovým průměrem od roku 2000 vyšší a kraj stojí mezi kraji zhruba uprostřed. Neplatí tedy pravidlo, že s vyšší mírou nezaměstnanosti se zvyšuje procento pracovní neschopnosti a naopak.

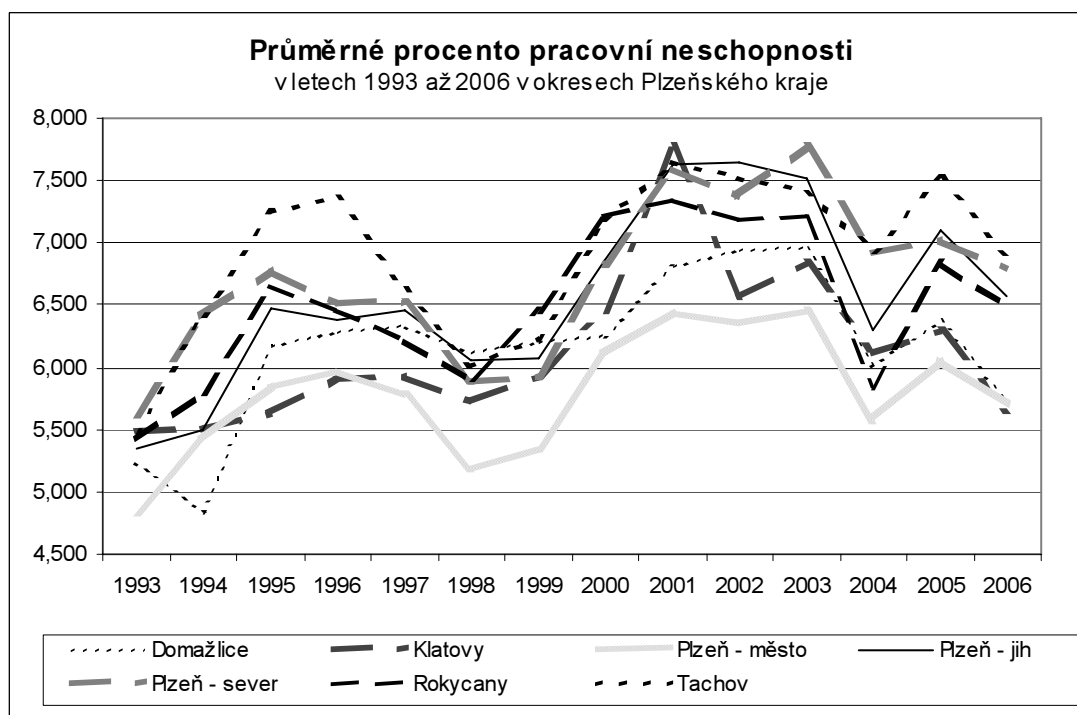
Tab. 3.2.9 Průměrné procento pracovní neschopnosti v okresech Plzeňského kraje

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	5,169	5,568	6,151	6,234	6,087	5,618	5,794	6,481	7,050	6,827	6,927	6,021	6,480	6,040
Domažlice	5,241	4,843	6,167	6,289	6,328	6,119	6,196	6,244	6,804	6,943	6,948	6,006	6,373	5,733
Klatovy	5,489	5,508	5,643	5,915	5,933	5,738	5,928	6,463	7,773	6,572	6,850	6,125	6,294	5,648
Plzeň - město	4,838	5,408	5,844	5,975	5,787	5,186	5,357	6,104	6,435	6,367	6,454	5,577	6,050	5,710
Plzeň - jih	5,347	5,500	6,482	6,385	6,459	6,053	6,075	6,853	7,638	7,652	7,519	6,303	7,096	6,577
Plzeň - sever	5,624	6,416	6,783	6,526	6,522	5,892	5,926	6,828	7,606	7,368	7,780	6,924	7,023	6,801
Rokycany	5,428	5,802	6,659	6,463	6,224	5,920	6,466	7,212	7,340	7,182	7,209	5,847	6,850	6,485
Tachov	5,485	6,431	7,239	7,355	6,619	6,013	6,231	7,164	7,654	7,517	7,427	6,939	7,519	6,890

Plzeňský kraj vykazoval nejvyšší hodnoty mezi roky 2001 až 2003, v následujících třech letech došlo k mírnému poklesu, přesto v porovnání s rokem 1993 se v roce 2006 zvýšilo průměrné procento pracovní neschopnosti o 0,871 procentního bodu. Tendence snižování nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro nemoc po roce 2003 může souviset s tím, že v mnohých případech si při lehčím onemocnění vybírají zaměstnanci řádnou dovolenou. V omezené míře zůstávají v pracovní neschopnosti i podnikatelé. Naznačuje to i průměrná délka trvání 1 případu pracovní neschopnosti, která se v kraji od roku 1993 trvale zvyšuje z 21,6 kalendářního dne v roce 1993 na 33,5 v roce 2006.

V časové řadě 1993 až 2006 bylo dosaženo nejnižší procento pracovní neschopnosti v roce 1993. Mezi okresy vykazuje dlouhodobě nejnižší hodnoty okres Plzeň-město, naopak nejvyšší hodnoty okres Tachov. Vysoké průměrné hodnoty pracovní neschopnosti v okrese Tachov zřejmě souvisí s dlouhodobě vyššími hodnotami míry registrované nezaměstnanosti.

Graf 3.2.3 Průměrné procento pracovní neschopnosti

Tab. 3.2.10 Naděje dožití v okresech Plzeňského kraje ve věku 0 - muži

	1991 - 1995	1996 - 2000	2001 - 2005
Domažlice	68,6	70,8	71,8
Klatovy	68,9	71,3	72,1
Plzeň - město	70,0	72,8	73,8
Plzeň - jih	69,1	71,1	72,7
Plzeň - sever	69,2	71,2	72,0
Rokycany	68,8	71,3	72,4
Tachov	67,1	69,5	71,1

Tab. 3.2.11 Naděje dožití v okresech Plzeňského kraje ve věku 0 - ženy

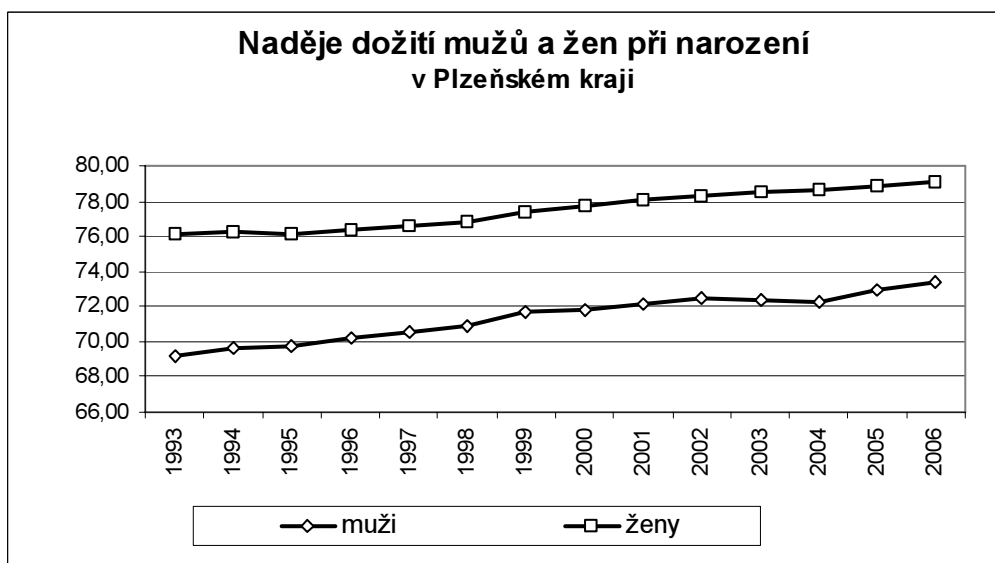
	1991 - 1995	1996 - 2000	2001 - 2005
Domažlice	75,9	77,3	77,9
Klatovy	75,4	77,0	78,7
Plzeň - město	75,9	77,9	79,2
Plzeň - jih	75,7	78,2	78,7
Plzeň - sever	75,6	77,0	77,9
Rokycany	75,8	76,8	78,0
Tachov	74,7	76,8	78,2

Naděje dožití nebo také střední délka života vyjadřuje počet roků, který v průměru ještě prožije x-letá osoba za předpokladu, že po celou dobu jejího života se nezmění řád vymírání, zjištěný úmrtnostní tabulkou.

Střední délka života se v České republice neustále zvyšuje, u žen je trvale vyšší než u mužů, přičemž u mužů roste rychleji než u žen. V roce 1993 činil rozdíl 7,21 let, v roce 2006 se rozdíl snížil v České republice na 6,22 let, v Plzeňském kraji 6,67 let. Při narození mají muži v kraji naději dožít se 73,42 let, zatímco ženy 79,09 let (rok 2006).

Střední délku života publikuje za okresy Český statistický úřad v pětiletých časových intervalech. Z tabulek 3.2.10 a 3.2.11 je patrné, že mezi roky 2001 až 2005 měli nejvyšší naději dožití obyvatelé (muži i ženy) v okrese Plzeň-město. Může to být způsobeno kvalitnější dostupností zdravotní péče, soustředěné především v krajském městě.

Graf 3.2.4 Naděje dožití mužů a žen při narození

Tab. 3.2.12 Index stáří mužů - stav k 31.12.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	55,2	58,1	60,8	63,3	65,8	68,2	70,2	72,0	73,5	75,6	78,1	80,9	83,4
Domažlice	50,3	52,5	54,4	56,1	58,2	59,6	61,2	62,8	63,4	64,8	66,9	68,9	71,3
Klatovy	58,4	61,1	64,2	66,4	68,6	70,6	71,9	72,6	72,8	74,2	76,3	78,9	81,4
Plzeň - město	59,2	63,1	67,6	71,7	76,0	79,9	83,7	87,8	89,9	92,6	95,8	99,5	103,2
Plzeň - jih	64,2	66,5	67,4	69,5	70,2	71,6	72,3	74,3	75,5	76,9	78,3	80,4	82,4
Plzeň - sever	53,2	55,7	57,4	59,6	60,4	62,5	64,3	64,6	66,1	68,2	70,0	73,1	74,5
Rokycany	62,1	64,8	66,9	68,5	71,7	73,8	75,0	75,8	79,2	83,3	86,0	88,7	89,9
Tachov	32,4	34,6	36,9	38,7	41,0	43,2	45,0	46,4	47,9	49,7	53,2	55,4	57,6

Tab. 3.2.13 Index stáří žen - stav k 31.12.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	92,3	95,9	99,6	103,3	106,4	109,8	113,1	114,9	116,9	119,3	122,8	126,1	128,8
Domažlice	88,6	91,9	95,5	98,8	99,5	101,7	103,2	103,3	104,0	104,7	108,8	111,1	114,8
Klatovy	98,6	102,4	105,5	109,1	113,0	117,6	120,4	121,3	123,1	124,5	126,4	128,0	130,0
Plzeň - město	95,7	101,8	107,7	114,0	118,8	124,2	129,6	135,3	138,5	143,2	148,3	152,8	155,6
Plzeň - jih	111,1	112,8	115,2	115,9	117,1	117,8	120,2	119,0	119,0	118,9	121,9	124,0	126,9
Plzeň - sever	88,7	90,9	93,1	95,1	97,2	98,7	100,1	100,3	101,9	104,6	105,9	108,7	111,3
Rokycany	100,6	103,6	106,9	111,1	114,7	119,1	122,1	123,7	125,8	129,2	132,1	136,5	138,9
Tachov	55,4	57,1	60,0	62,2	64,7	67,6	71,9	73,5	76,5	79,0	83,8	89,3	92,3

Index stáří vyjadřuje poměr počtu osob 65-letých a starších na 100 dětí ve věku 0 až 14 let. Uvedený demografický ukazatel stárnutí není v kraji nikterak příznivý. Starší věková skupina roste rychleji než dětská složka. U mužské populace zatím nedošlo k převaze populace věkové skupiny nad 65 let nad dětskou věkovou skupinu, vyjma roku 2006 v okrese Plzeň-město. U žen je situace v kraji poněkud odlišná od roku 1997 podíl přesáhl hodnotu 100. V okrese Plzeň-město převyšuje v posledních dvou letech index stáří hodnotu 150. Tento vývoj je způsoben dvěma faktory, jednak vysokou nadějí dožití žen, jednak vyšším podílem starší populace ve velkých městech. Nejlepší situace je v okrese Tachov.

Tab. 3.2.14 Index stáří v SO ORP - muži (k 31.12.)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Blovice	69,8	72,7	73,7	73,6	75,0	76,6	77,3	77,7	79,5	82,0	84,9	87,2
Domažlice	51,9	54,3	56,2	57,5	58,8	60,0	62,4	63,8	65,4	67,8	71,8	73,6
Horažďovice	67,4	69,1	73,0	72,0	74,1	75,1	72,2	72,7	76,2	77,8	82,1	87,2
Horšovský Týn	54,9	56,2	58,6	61,5	63,2	65,0	64,1	64,7	64,4	66,4	64,7	67,4
Klatovy	57,0	60,3	62,0	65,0	66,3	67,2	69,4	68,9	70,4	71,9	74,1	77,2
Kralovice	55,5	56,5	59,9	61,3	64,5	66,3	65,3	65,8	67,9	71,3	77,6	81,1
Nepomuk	84,1	85,9	88,2	86,8	86,6	86,3	84,6	85,6	84,6	85,8	87,3	87,3
Nýřany	53,9	55,8	57,5	58,1	60,1	62,1	63,1	65,0	67,0	68,0	69,8	70,4
Plzeň	64,1	68,3	72,4	76,5	80,0	83,4	87,4	89,2	92,1	95,1	98,7	102,2
Přeštice	64,2	64,6	66,4	67,0	69,2	70,0	73,0	75,0	76,6	76,8	77,2	80,2
Rokycany	64,8	66,9	68,5	71,7	73,8	75,0	75,8	79,2	83,3	86,0	88,7	89,9
Stod	50,5	50,2	51,2	53,1	55,3	57,0	60,0	60,5	62,7	64,4	67,0	70,0
Stříbro	35,8	38,4	40,0	42,1	44,3	46,9	48,0	49,6	50,8	56,1	59,2	62,7
Sušice	66,1	69,6	71,7	74,1	77,9	80,4	79,4	81,1	81,6	84,8	87,5	87,4
Tachov	34,1	36,2	38,1	40,4	42,7	44,0	45,6	47,2	49,2	51,9	53,6	55,3

Tab. 3.2.15 Index stáří ve správním obvodě ORP - ženy (k 31.12.)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Blovice	116,8	123,7	126,5	130,1	131,2	132,9	127,1	131,1	130,4	133,4	132,4	132,6
Domažlice	88,0	91,4	95,2	96,3	98,3	100,3	100,8	101,8	102,9	108,2	111,3	116,4
Horažďovice	112,8	111,8	119,1	123,5	129,6	135,5	130,3	130,1	133,4	139,6	144,5	146,0
Horšovský Týn	104,8	109,4	112,6	112,3	116,9	116,3	114,6	113,6	112,9	113,0	110,9	113,8
Klatovy	96,5	100,1	103,1	107,3	111,0	111,1	112,1	113,5	113,9	114,6	116,2	118,9
Kralovice	94,4	97,7	99,5	102,1	104,4	106,6	107,7	108,4	111,5	113,5	116,4	121,6
Nepomuk	143,8	143,6	142,6	142,9	147,4	151,0	150,8	148,6	144,6	146,8	150,6	153,1
Nýřany	87,3	89,5	91,5	92,8	93,9	95,4	95,4	97,3	99,9	101,8	104,2	106,3
Plzeň	102,8	108,4	114,3	119,2	124,1	129,2	134,4	137,0	141,2	146,0	150,6	153,1
Přeštice	107,5	108,2	108,0	108,4	107,4	106,1	107,8	106,0	108,5	113,2	114,4	118,5
Rokycany	103,6	106,9	111,1	114,7	119,1	122,1	123,7	125,8	129,2	132,1	136,5	138,9
Stod	94,5	96,6	97,2	97,1	98,1	101,3	100,4	104,2	103,9	105,2	108,3	111,0
Stříbro	61,6	62,6	63,7	66,0	69,1	75,1	76,8	81,5	84,6	91,1	98,6	101,8
Sušice	108,7	112,5	116,2	119,3	125,1	132,6	135,6	139,0	142,2	144,6	145,5	145,5
Tachov	54,8	58,6	61,4	64,0	66,8	70,4	71,9	74,2	76,4	80,4	85,1	88,0

Ve správních obvodech ORP jsou hodnoty vyjma SO ORP Plzeň u mužů příznivé, u žen je situace méně příznivá. Zatímco před deseti lety hodnotu pod 100 vykazovalo z patnácti šest SO ORP, pak v roce 2006 pouze jeden (SO ORP Tachov).

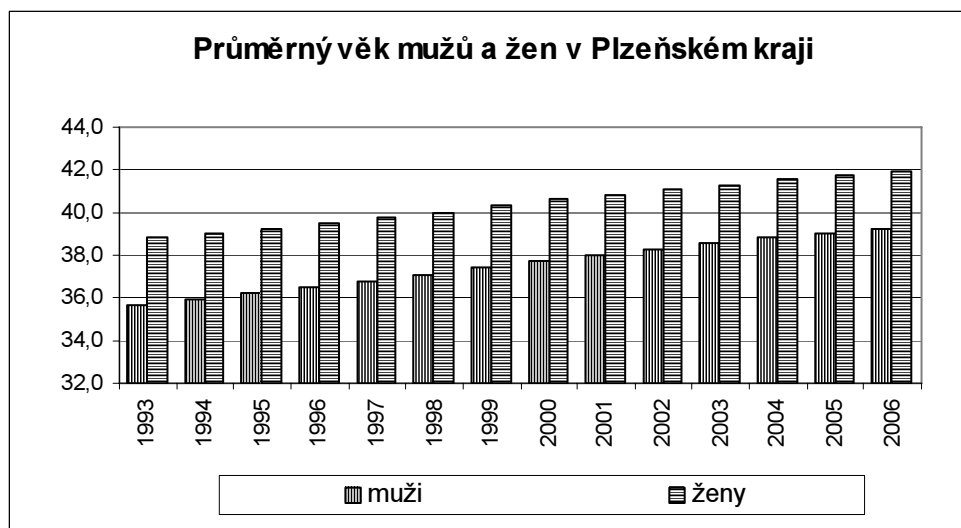
Tab. 3.2.16 Průměrný věk - muži (k 31.12.)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	35,7	35,9	36,2	36,5	36,8	37,1	37,4	37,7	38,0	38,3	38,5	38,8	39,0	39,2
Domažlice	35,0	35,3	35,6	35,8	36,1	36,4	36,7	37,0	37,3	37,5	37,8	38,1	38,3	38,5
Klatovy	35,8	36,0	36,3	36,6	36,8	37,1	37,4	37,7	37,9	38,2	38,5	38,7	39,0	39,2
Plzeň - město	36,2	36,5	36,9	37,3	37,6	38,0	38,4	38,8	39,1	39,4	39,6	39,9	40,1	40,3
Plzeň - jih	36,6	36,8	37,0	37,1	37,3	37,5	37,8	38,0	38,3	38,5	38,7	38,9	39,1	39,3
Plzeň - sever	35,5	35,6	35,9	36,2	36,5	36,7	37,0	37,3	37,6	37,8	38,0	38,2	38,5	38,6
Rokycany	36,3	36,5	36,7	36,9	37,1	37,4	37,8	38,1	38,3	38,7	39,1	39,4	39,7	39,8
Tachov	32,9	33,1	33,4	33,8	34,2	34,6	35,0	35,3	35,7	36,1	36,3	36,7	37,0	37,3

Tab. 3.2.17 Průměrný věk - ženy (k 31.12.)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	38,8	39,0	39,2	39,5	39,8	40,0	40,3	40,6	40,8	41,1	41,3	41,6	41,8	41,9
Domažlice	38,1	38,4	38,6	38,9	39,2	39,5	39,7	39,9	40,0	40,2	40,4	40,7	40,9	41,1
Klatovy	39,2	39,4	39,6	39,8	40,1	40,3	40,6	40,8	41,0	41,3	41,4	41,7	41,9	42,0
Plzeň - město	39,3	39,5	39,8	40,2	40,6	41,0	41,3	41,7	42,1	42,4	42,6	42,9	43,1	43,3
Plzeň - jih	40,2	40,3	40,3	40,5	40,6	40,8	40,9	41,1	41,2	41,4	41,4	41,6	41,8	42,0
Plzeň - sever	38,5	38,6	38,8	38,9	39,1	39,4	39,6	39,8	39,9	40,2	40,4	40,6	40,7	40,8
Rokycany	39,6	39,7	39,8	40,0	40,3	40,5	40,8	41,1	41,2	41,5	41,8	42,0	42,3	42,4
Tachov	35,1	35,4	35,6	36,0	36,4	36,7	37,1	37,6	37,8	38,2	38,4	38,9	39,2	39,5

Graf 3.2.5 Průměrný věk mužů a žen

Průměrný věk v Plzeňském kraji stejně jako v Česku trvale roste, ze deset let se zvýšil o 2,6 roků, z toho u mužů více (o 2,7 let) než u žen (o 2,4). Průměrný věk žen se blíží 42 letům, je to důsledek toho, že ženy se dožívají vyššího věku. Hranici 42 let překročily dva ze sedmi okresů (Plzeň-město a Rokycany). Okresy Klatovy a Plzeň-jih se v roce 2006 již na uvedené hranici ocitly.

U mužů překročil hranici 40 let v roce 2006 pouze okres Plzeň-město. Následující tabulky ukazují na skutečnost v SO OPR Plzeňského kraje. V posledním desetiletí vzrostl průměrný věk žen nejvíce ve SO ORP Tachov (o 3,4 let) a Stříbro (3,7 let), přesto v uvedených správních obvodech je průměrný věk nejnižší ze všech patnácti správních obvodů kraje. Stejná situace je ve SO ORP i u mužů. V posledních dvou letech přibývá počet narozených dětí, ale z dlouhodobého pohledu lze předpokládat nárůst skupiny seniorů a tím i průměrného věku. Na prodloužení délky života má vliv životní styl a lékařská péče.

Tab. 3.2.18 Průměrný věk v SO ORP - muži (k 31.12.)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Blovice	37,2	37,4	37,5	37,6	37,9	38,0	38,3	38,5	38,7	38,8	39,0	39,3
Domažlice	35,5	35,8	36,1	36,4	36,7	36,9	37,2	37,5	37,7	38,1	38,4	38,6
Horažďovice	37,0	37,1	37,4	37,5	37,9	38,1	38,0	38,2	38,6	38,8	39,2	39,5
Horšovský Týn	35,8	36,0	36,2	36,6	36,9	37,4	37,5	37,8	38,0	38,2	38,1	38,3
Klatovy	35,9	36,2	36,5	36,8	37,0	37,3	37,6	37,8	38,1	38,4	38,6	38,8
Kralovice	35,7	35,9	36,2	36,6	36,9	37,3	37,5	37,8	38,0	38,3	38,7	39,0
Nepomuk	38,1	38,2	38,4	38,5	38,7	38,7	38,9	39,1	39,2	39,4	39,6	39,7
Nýřany	35,9	36,1	36,4	36,6	36,9	37,2	37,4	37,7	37,9	38,1	38,2	38,4
Plzeň	36,9	37,3	37,7	38,1	38,4	38,8	39,1	39,4	39,6	39,9	40,1	40,2
Přeštice	36,8	36,9	37,0	37,2	37,5	37,7	38,1	38,3	38,5	38,7	38,9	39,2
Rokycany	36,7	36,9	37,1	37,4	37,8	38,1	38,3	38,7	39,1	39,4	39,7	39,8
Stod	35,6	35,8	36,0	36,4	36,7	36,9	37,4	37,6	37,9	38,2	38,4	38,5
Stříbro	33,5	34,0	34,3	34,7	35,1	35,5	35,8	36,1	36,3	36,8	37,1	37,4
Sušice	36,7	37,1	37,3	37,6	38,0	38,3	38,5	38,8	39,0	39,3	39,6	39,7
Tachov	33,4	33,8	34,1	34,6	34,9	35,3	35,7	36,0	36,3	36,7	37,0	37,2

Tab. 3.2.19 Průměrný věk v SO ORP- ženy (k 31.12.)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Blovice	40,5	40,9	41,0	41,3	41,4	41,6	41,5	41,8	41,9	42,1	42,2	42,3
Domažlice	38,4	38,7	39,0	39,3	39,5	39,8	39,9	40,1	40,3	40,7	40,9	41,2
Horažďovice	40,7	40,7	41,0	41,2	41,4	41,7	41,7	41,8	42,1	42,5	42,7	42,9
Horšovský Týn	39,3	39,6	39,9	40,0	40,3	40,4	40,6	40,6	40,8	40,9	40,8	41,0
Klatovy	39,1	39,4	39,6	39,8	40,1	40,3	40,5	40,7	40,9	41,1	41,2	41,4
Kralovice	38,9	39,1	39,4	39,7	40,0	40,3	40,3	40,4	40,7	41,0	41,2	41,5
Nepomuk	42,4	42,4	42,4	42,5	42,5	42,7	42,8	42,9	42,9	43,1	43,3	43,5
Nýřany	38,5	38,7	38,9	39,0	39,3	39,5	39,7	39,9	40,1	40,3	40,4	40,5
Plzeň	39,9	40,3	40,6	41,0	41,3	41,7	42,0	42,3	42,5	42,8	43,0	43,2
Přeštice	39,9	39,9	40,0	40,1	40,3	40,4	40,7	40,7	41,0	41,2	41,3	41,5
Rokycany	39,8	40,0	40,3	40,5	40,8	41,1	41,2	41,5	41,8	42,0	42,3	42,4
Stod	38,9	39,2	39,4	39,6	39,8	40,0	40,1	40,4	40,5	40,6	40,9	41,0
Stříbro	36,1	36,3	36,6	37,0	37,4	38,1	38,2	38,6	38,8	39,3	39,7	40,0
Sušice	40,0	40,2	40,5	40,8	41,1	41,5	41,7	42,1	42,2	42,5	42,7	42,9
Tachov	35,4	35,9	36,3	36,6	37,0	37,3	37,6	38,0	38,3	38,6	38,9	39,3

Tab. 3.2.20 Zemřelí (na 1 000 obyvatel středního stavu)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	11,9	12,0	12,0	11,3	11,7	11,1	11,0	10,8	10,7	10,8	11,3	10,9	10,6	10,7
Domažlice	11,8	11,6	11,7	11,0	11,6	11,6	11,0	10,4	10,1	10,7	11,3	10,5	11,2	10,2
Klatovy	12,9	12,7	12,4	12,0	12,5	12,1	11,5	11,8	11,1	11,8	11,9	11,5	10,8	10,9
Plzeň - město	11,2	11,2	11,2	10,5	10,8	10,5	10,5	10,6	10,2	10,6	11,4	11,1	10,6	11,0
Plzeň - jih	13,0	14,1	14,1	12,8	13,0	11,8	12,1	11,2	11,5	11,6	11,3	11,2	10,7	10,6
Plzeň - sever	12,5	13,2	12,3	11,8	11,6	11,3	10,6	10,8	11,7	10,7	11,1	10,5	10,8	10,4
Rokycany	13,1	12,5	14,2	13,3	13,1	12,1	12,9	11,6	12,4	11,6	11,8	12,1	11,3	12,1
Tachov	9,8	9,2	9,6	8,9	9,9	8,7	9,0	8,9	8,8	8,3	9,7	9,0	8,9	9,3

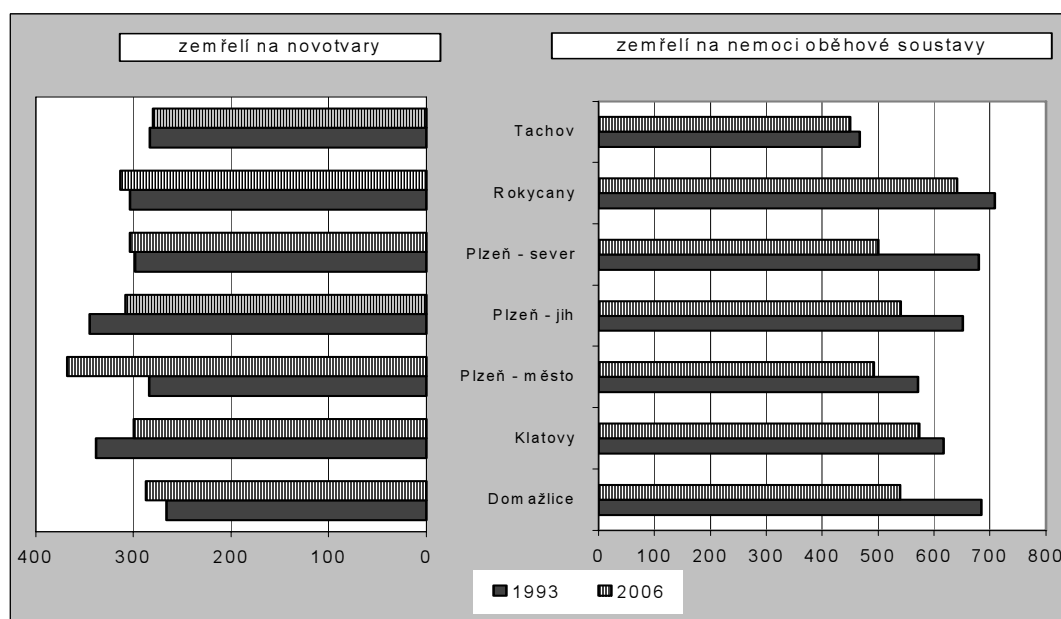
Hrubá míra úmrtnosti (úmrtnost) vyjadřuje celkový počet zemřelých v daném území a v daném období, připadající na 1 000 obyvatel středního stavu. Na úmrtnost má vliv řada faktorů, např. životní prostředí, stravovací návyky, dostupnost a kvalita lékařské péče, vývoj zdravotnictví, dědičnost a další faktory.

Dlouhodobě jsou hodnoty úmrtnosti v kraji v porovnání s průměry v České republice vyšší. V Plzeňském kraji se však hodnoty pozvolna snižují, od roku 2000 (s výjimkou roku 2003) klesly pod hranici 11 zemřelých na 1 000 obyvatel. V okresech je situace rozdílná, nejvyšší úmrtnost je dlouhodobě v okrese Rokycany. S nižším průměrným věkem je míra úmrtnosti nižší, což dokazují nízké hodnoty v okrese Tachov.

Tab. 3.2.21 Zemřelí na novotvary na 100 000 obyvatel

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	301,4	309,6	306,8	291,4	308,5	300,4	304,5	297,1	317,4	314,2	318,0	317,4	290,9	319,0
Domažlice	266,2	254,3	268,6	311,5	294,8	312,1	317,1	270,3	292,4	297,2	293,7	288,9	259,3	287,2
Klatovy	338,1	344,9	300,4	286,9	328,2	301,7	302,6	319,2	310,0	337,1	307,0	285,8	275,0	299,3
Plzeň - město	283,8	290,6	297,2	273,9	320,1	310,2	313,4	313,6	328,5	323,0	340,4	353,5	320,3	367,4
Plzeň - jih	344,3	394,4	374,4	319,6	339,1	296,3	328,3	290,6	328,4	317,5	340,5	355,2	322,9	307,8
Plzeň - sever	298,0	317,2	321,8	289,8	284,9	315,2	303,1	284,2	345,5	325,7	303,6	291,9	274,6	303,4
Rokycany	303,1	312,7	348,2	327,8	310,7	311,2	323,9	324,1	319,0	284,7	307,5	313,5	295,1	313,0
Tachov	283,0	249,2	246,4	267,2	243,4	227,9	217,9	239,2	266,6	271,3	293,4	278,3	238,3	279,8

Graf 3.2.6 Zemřelí na novotvary a nemoci oběhové soustavy

Nejčastějšími příčinami úmrtí jsou úmrtí na nemoci oběhové soustavy a novotvary. Z celkového počtu zemřelých se podíl blíží 80%. Zatímco zemřelých na novotvary přibývá, u druhé jmenované příčiny smrti došlo v kraji k poklesu. Srovnáme-li relativní údaje kraje v úmrtí na novotvary s průměrem České republiky jsou počty úmrtí dlouhodobě vyšší, v roce 2006 dosáhl rozdíl 44 zemřelých. Relativní hodnoty v České republice v dlouhodobé časové řadě nepřekročily 300 zemřelých, v Plzeňském kraji je to spíše výjimka. Rostoucí intenzita úmrtnosti na novotvary je ovlivněna zhoršujícími životními podmínkami a stylem života. Na novotvary umírá dlouhodobě v kraji více mužů než žen, v roce 2006 zemřelo na 100 000 obyvatel 369 mužů a 263 žen. Nejčastější příčinou úmrtí je zhoubný novotvar průdušek a plic, roste i úmrtí na zhoubná novotvar tlustého střeva. Na zákeřnou nemoc – novotvary - umírá nejvíce obyvatel v okrese Plzeň-město, v roce 2006 zemřelo 367 osob tedy nejvíce od roku 1993.

Tab. 3.2.22 Zemřelí na nemoci oběhové soustavy na 100 000 obyvatel

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský kraj	616,4	638,9	655,0	627,7	634,8	614,4	587,0	557,2	526,6	538,8	562,3	528,8	521,6	525,8
Domažlice	684,3	682,6	689,3	571,7	622,2	615,6	589,6	564,6	518,5	577,5	619,6	559,2	642,4	538,9
Klatovy	617,0	621,4	664,8	663,9	683,5	677,9	652,7	655,4	566,6	610,5	656,3	625,2	528,3	573,6
Plzeň - město	571,6	603,9	583,3	565,4	567,8	558,2	558,8	531,4	487,2	521,1	550,5	507,3	499,2	492,0
Plzeň - jih	651,7	736,9	780,0	756,6	715,3	687,5	661,0	593,0	565,9	561,9	510,8	505,2	472,0	540,8
Plzeň - sever	680,2	743,4	694,8	710,8	689,6	655,2	545,8	575,3	565,4	549,1	550,1	520,2	537,2	500,8
Rokycany	708,8	660,2	776,9	736,5	722,1	690,3	700,4	549,7	618,4	543,2	579,9	624,8	612,1	641,2
Tachov	467,0	439,6	508,5	452,5	525,8	467,6	424,1	398,7	404,8	378,6	445,0	356,2	406,8	449,7

Druhou nejčastější příčinou úmrtí jsou zemřelí na nemoci oběhové soustavy, přesto došlo v kraji za posledních deset let k poklesu přibližně o stovky zemřelých. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem byly relativní počty zemřelých od roku 2000 (vyjma roku 2006) v kraji nižší. Jestliže na infarkt myokardu častěji umírají muži pak cévní nemoci mozku jsou častější příčinou úmrtí žen. Na mozkovou příhodu umírá čtyřikrát více žen než mužů. Moderní léčebné postupy prodlužují život pacientů a posouvají úmrtnost do vyššího věku.

Tab. 3.2.23 Studenti VŠ (podle místa bydliště) v přepočtu na 1 000 obyvatel

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil

	Česká republika	kraje													
		Hl. město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2003	25,02	32,38	17,30	22,15	21,27	16,32	18,11	19,72	22,04	22,21	22,84	27,40	24,15	26,08	20,42
2004	27,01	35,00	19,35	24,69	22,79	17,83	20,66	21,33	24,18	24,31	24,97	29,66	26,84	29,79	26,75
2005	26,87	35,91	21,05	26,01	23,13	18,34	21,39	21,31	25,25	25,51	26,72	28,73	27,70	30,66	27,80
2006	29,14	37,55	23,26	28,05	24,26	19,70	23,80	23,04	27,19	27,47	29,10	31,15	29,96	33,74	30,20

Plzeňský kraj patří v rámci České republiky k regionům s nižším zastoupením vysokoškolské populace. V počtu vysokoškoláků (podle místa bydliště) v přepočtu na 1 000 obyvatel podle jednotlivých krajů se Plzeňský kraj umístil na 10. místě za Královéhradecký a před Ústecký kraj. Příčiny nižšího zastoupení vysokoškolské populace souvisí s charakterem kraje. Na území Plzeňského kraje se vyskytuje vysoký počet malých sídel s nerovnoměrným rozmístěním, chybí města střední velikosti, struktura středisek je v porovnání s ostatními kraji ČR atypická. Nižší výkonnost ekonomiky, nedostatek pracovních příležitostí a nižší sociální úroveň života v těchto venkovských oblastech podmiňuje i nižší výskyt vysokoškolsky vzdělané populace v Plzeňském kraji.

Tab. 3.2.24 Index vzdělanosti

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Obyvatelstvo celkem	557,0	556,8	556,0	554,9	553,9	552,8	552,2	551,5	550,2	549,5	549,8	549,7	549,8	552,1
z toho: obyvatelé 25-letí a starší	362,4	363,4	364,8	366,6	368,6	371,6	376,5	381,6	385,0	388,7	392,5	395,8	399,3	402,9
základní vzdělání a bez vzdělání	118,3	117,4	111,8	105,2	101,7	100,8	94,3	102,5	106,6	101,7	94,0	91,4	94,8	91,3
střední bez maturity	192,4	188,5	189,6	187,2	190,1	192,2	188,9	187,8	182,5	182,0	188,2	186,3	185,1	180,5
střední s maturitou	108,2	114,9	122,4	133,3	135,6	133,4	143,2	139,5	139,0	142,3	147,2	149,0	150,7	160,4
vysokoškolské	31,5	32,8	31,9	31,9	31,9	34,4	35,9	34,1	36,3	39,3	37,5	42,0	39,8	41,4
index vzdělanosti	38,6	40,6	42,3	45,1	45,4	45,2	47,6	45,5	45,5	46,7	47,1	48,3	47,7	50,1

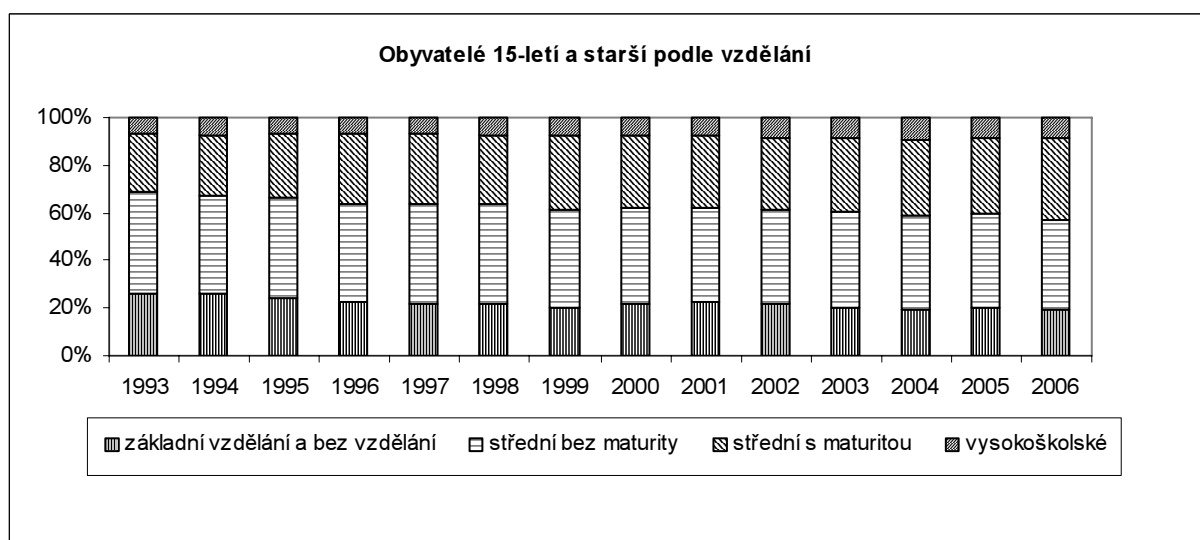

Z hlediska časového vývoje let 1993 až 2006 se index vzdělanosti, vyjádřený podílem obyvatel se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním k počtu obyvatel ve věku 25 let a více, zvyšoval. Nejvyšší hodnoty dosáhl v roce 2006, kdy obyvatelé se středním vzděláním s maturitou a s vysokoškolským vzděláním činili 50,1% z celkové populace ve věku 25 let a více.

V hodnoceném období se nejvíce zvýšil počet vzdělaných se středním vzděláním s maturitou (index_{2006/1993} 148,2%). Druhou nejrychleji rostoucí skupinu představovali obyvatelé s vysokoškolským vzděláním, jejich počet vzrostl o 31,5%. Naopak počet obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání a se středním vzděláním bez maturity klesal. Skupina obyvatel se středním vzděláním bez maturity se snížila o 6,2%. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán ve skupině se základním vzděláním a bez vzdělání, která dosáhla snížení o 22,8%.

Důležitým kritériem pro hodnocení vzdělání je jeho struktura. Je-li struktura vzdělání v souladu s požadavky trhu práce, klesá strukturální nezaměstnanost. V celé řadě případů však struktura vzdělání neodpovídá požadavkům trhu práce. Počet vysokoškolsky vzdělané populace se na jedné straně zvyšuje, ale současně se zvyšuje i počet nezaměstnaných uchazečů s vysokoškolským vzděláním. Podle údajů z MPSV bylo v roce 2000 v Plzeňském kraji 580 neumístěných uchazečů s vysokoškolským vzděláním včetně vědecké přípravy, zatímco v roce 2006 se zvýšil tento počet na 729 neumístěných uchazečů. Hlavní příčina spočívala ve struktuře vzdělání, která neodpovídala požadavkům trhu práce. Vysokoškolsky vzdělaní odborníci se při výběru studia častěji zaměřovali na studium humanitních oborů, zatímco technicky vzdělaní odborníci na trhu práce chyběli. K další skupině, která na trhu práce chyběla, byli vyučení. Podle údajů MPSV se skupina nezaměstnaných neumístěných uchazečů s vyučením a neumístěných uchazečů s ÚSO s maturitou a vyučením začala snižovat.

Graf 3.2.7 Obyvatelé 15-letí a starší podle vzdělání

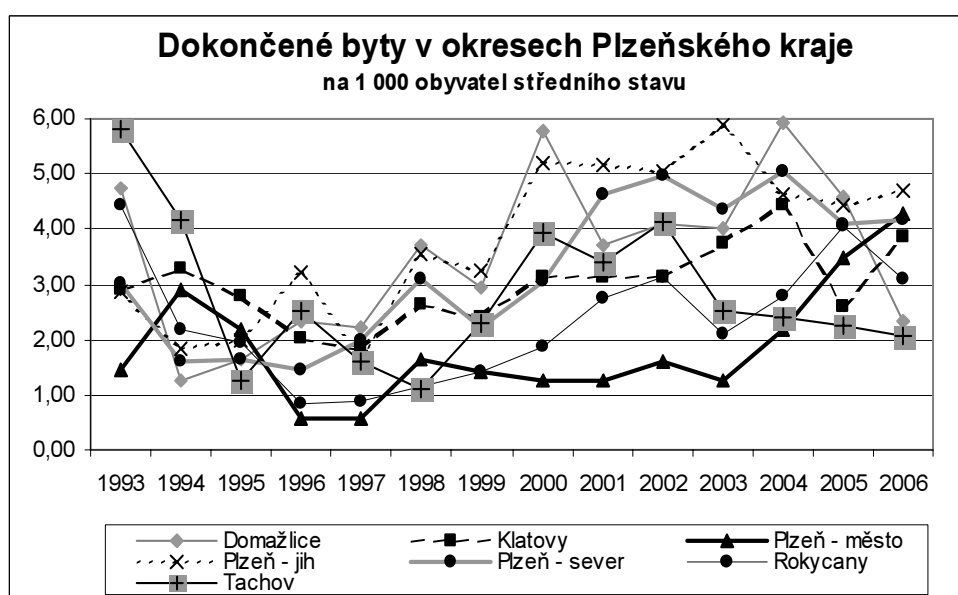
Tab. 3.2.25 Dokončené byty v okresech Plzeňského kraje

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský	1 697	1 418	1 128	907	768	1 299	1 188	1 689	1 697	1 845	1 719	2 032	1 975	2 067
Domažlice	277	74	96	136	130	216	172	338	217	240	237	349	270	138
Klatovy	259	292	250	181	161	232	212	275	277	276	328	389	227	338
Plzeň - město	250	500	377	101	97	278	240	209	210	265	205	353	563	700
Plzeň - jih	194	123	133	216	112	239	219	353	352	346	402	317	307	326
Plzeň - sever	219	116	118	104	145	225	163	225	340	364	321	373	306	315
Rokycany	204	100	90	39	41	53	65	86	126	143	96	128	186	143
Tachov	294	213	64	130	82	56	117	203	175	211	130	123	116	107

Tab. 3.2.26 Dokončené byty - celkem na 1 000 obyvatel středního stavu

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Plzeňský	3,05	2,55	2,03	1,63	1,39	2,35	2,15	3,06	3,08	3,36	3,13	3,70	3,59	3,74
Domažlice	4,73	1,26	1,64	2,33	2,23	3,70	2,95	5,78	3,69	4,08	4,02	5,93	4,58	2,33
Klatovy	2,90	3,27	2,80	2,04	1,82	2,62	2,40	3,12	3,15	3,14	3,74	4,45	2,59	3,85
Plzeň - město	1,45	2,91	2,20	0,59	0,57	1,65	1,43	1,25	1,27	1,62	1,25	2,16	3,46	4,29
Plzeň - jih	2,87	1,82	1,98	3,21	1,67	3,54	3,24	5,21	5,16	5,06	5,90	4,62	4,45	4,69
Plzeň - sever	3,02	1,60	1,63	1,44	2,00	3,10	2,24	3,07	4,64	4,96	4,37	5,04	4,10	4,17
Rokycany	4,45	2,17	1,96	0,85	0,90	1,16	1,42	1,88	2,75	3,13	2,11	2,81	4,07	3,11
Tachov	5,82	4,18	1,25	2,54	1,60	1,09	2,28	3,95	3,41	4,12	2,53	2,39	2,25	2,07

Graf 3.2.8 Dokončené byty v okresech Plzeňského kraje

Přestože v posledních dvou letech se situace v kraji v dokončených bytech mírně zlepšila, není přesto považována za dostatečnou vzhledem k nárůstu počtu obyvatel. Přírůstek stěhováním je po Hlavní městě Praha a Středočeském kraji nejvyšší. Intenzita bytové výstavby tj. počet dokončených bytů na 1 000 obyvatel se od roku 2000 mírně zvyšovala. V roce 2006 byla intenzita v dokončených bytech nejvyšší od roku 1993 a dosáhla trendu počátku devadesátých let. Vyšší počet dokončených bytů v kraji (3,74 bytů na 1 000 obyvatel) byl ovlivněn především počtem dokončených bytů v okrese Plzeň město (4,29) a Plzeň-jih (4,69). Pro Plzeň však byl typický až do roku 2004 velmi nízký počet dostavěných bytů na 1 000 obyvatel. Hodnota relativního ukazatele se pohybovala mezi 0,57 až 2,91 dokončenými byty. Více bytů se dokončilo v posledních šesti letech v okresech Plzeň-jih a Plzeň-sever. Je to jednak ovlivněno cenově dostupnějšími byty ve venkovských sídlech, jednak dobrým spojením s Plzní. Cena bytů v Plzni-městě se řadí mezi nejdražší v České republice, proto mnoho mladých manželství řeší bytovou situaci koupí bytů mimo krajské město. Z počtu dokončených bytů je přibližně čtyřicet procent bytů v kraji dokončeno v rodinných domech. V regionu je však situace proměnlivá, vyjma okresu Plzeň-město je více jak polovina bytů dokončena v rodinných domech. Od roku 2004 počty dokončených bytů v rodinných domech v Plzni klesají přibližně o polovinu proti předchozím rokům. Deset procent bytů vzniká v kraji nástavbami nebo přístavbami k rodinným nebo bytovým domům.

Tab. 3.2.27 Trestné činy v Plzeňském kraji

Zdroj: Policejní prezidium ČR

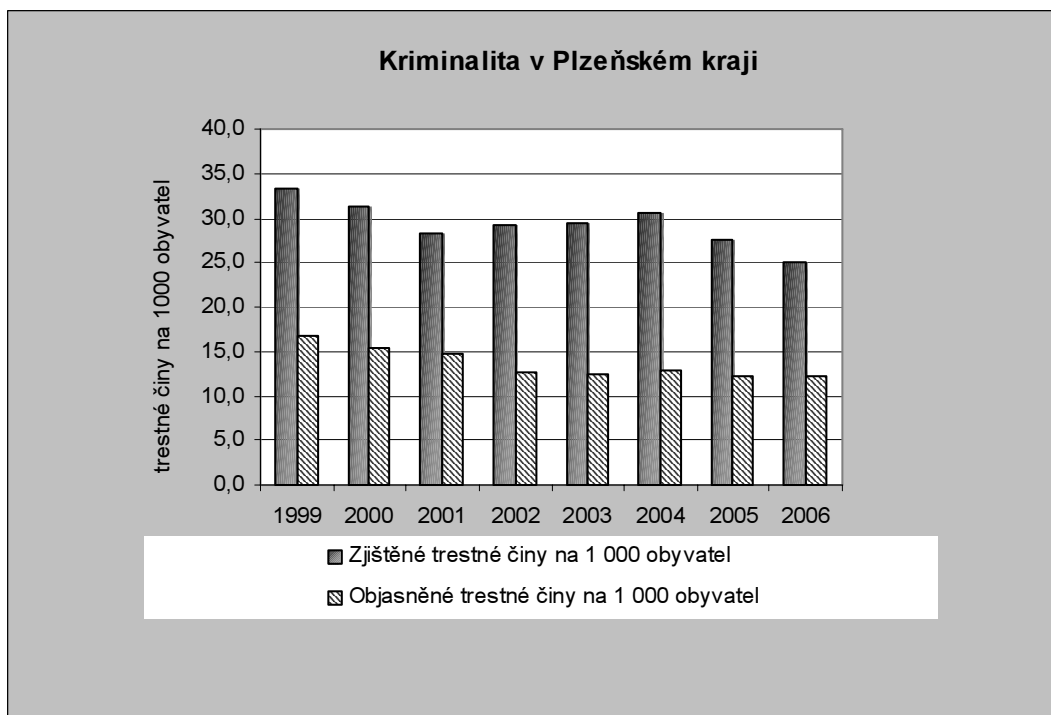
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel	33,4	31,3	28,2	29,1	29,4	30,6	27,5	25,2
z toho:								
hospodářská kriminalita	4,1	3,0	2,8	2,7	2,7	2,4	3,2	2,9
obecná kriminalita	26,9	26,0	23,4	24,0	24,4	25,8	22,3	19,2
Objasněné trestné činy na 1 000 obyvatel	16,8	15,3	14,8	12,7	12,5	12,9	12,1	12,1
z toho:								
hospodářská kriminalita	4,0	2,9	2,8	2,1	2,0	2,0	2,3	2,1
obecná kriminalita	10,4	10,2	10,1	8,2	8,3	8,6	7,9	7,1

V Plzeňském kraji dosáhla kriminalita z hlediska zjištěných trestných činů nejhorší úrovně v roce 1999, kdy na 1 000 obyvatel připadlo 33,4 zjištěných trestných činů, což ve skutečnosti znamená, že se na páčání trestné činnosti podílel zhruba každý 30 občan.

V rozmezí let 1999 až 2001 se trestná činnost snižovala, v porovnání s rokem 1999 klesl počet zjištěných trestných činů v roce 2001 v absolutní míře o 2 936, tj. o 15,9%. Od roku 2002 do roku 2004 se začala trestná činnost postupně zvyšovat. Jedním z faktorů, který se na zvyšování trestné činnosti podílel, byla rostoucí nezaměstnanost.

V dlouhodobém časovém vývoji se nezaměstnanost začala výrazněji snižovat od roku 2005 a vůbec nejnižší hodnoty dosáhla v roce 2006. V tomto časovém rozmezí se snižovala i kriminalita, která v roce 2006 představovala 25,2 zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel. V roce 2006 se v porovnání s rokem 1999 snížil počet zjištěných trestných činů v absolutní míře o 4 532, tj. o 24,6%.

Z hlediska objasněnosti trestných činů byla situace v Plzeňském kraji nejlepší v roce 2001, kdy procento objasněnosti trestných činů činilo 52,6%. V časovém rozmezí let 2002 až 2004 objasněnost trestných činů postupně klesala, zvyšovat se začala v roce 2005. V roce 2006 bylo procento objasněnosti trestných 48,2%.

Graf 3.2.9 Kriminalita v Plzeňském kraji

Tab. 3.2.3.12 Trestné činy v okresech Plzeňského kraje

Zdroj: Policejní prezidium ČR

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel								
Plzeňský kraj	33,4	31,3	28,2	29,1	29,4	30,6	27,5	25,2
Domažlice	23,5	22,3	22,3	21,2	21,3	23,6	20,7	18,0
Klatovy	30,2	28,1	26,5	23,0	22,7	22,4	20,5	20,6
Plzeň-město	46,2	43,4	38,7	44,5	48,5	49,5	45,7	39,6
Plzeň-jih	24,9	24,4	18,9	18,0	19,1	20,2	17,5	14,9
Plzeň-sever	24,6	22,7	21,4	20,4	17,2	19,8	16,8	16,3
Rokycany	29,4	24,0	23,1	20,6	20,3	21,1	20,0	19,7
Tachov	35,9	35,6	30,3	34,4	28,5	30,6	25,5	27,3
Zjištěné hospodářská kriminalita na 1 000 obyvatel								
Plzeňský kraj	4,1	3,0	2,8	2,7	2,7	2,4	3,2	2,88
Domažlice	3,8	2,0	2,7	2,8	2,3	2,3	2,5	1,76
Klatovy	4,0	3,3	3,8	2,0	1,9	2,3	2,6	3,05
Plzeň-město	4,0	3,0	2,8	3,8	4,3	3,3	5,0	4,35
Plzeň-jih	3,8	3,1	2,1	1,1	2,0	2,2	2,1	1,21
Plzeň-sever	4,4	2,3	1,8	2,0	1,0	1,1	1,8	1,46
Rokycany	3,3	3,0	2,1	1,7	2,4	2,4	2,3	1,91
Tachov	5,4	4,5	4,4	4,1	3,0	2,1	3,9	4,48
Zjištěná obecná kriminalita na 1 000 obyvatel								
Plzeňský kraj	26,9	26,0	23,4	24,0	24,4	25,8	22,3	19,2
Domažlice	17,6	17,9	17,3	15,7	16,4	18,9	16,7	13,2
Klatovy	24,0	22,5	20,6	18,2	18,2	17,8	16,2	14,9
Plzeň-město	39,5	37,9	34,0	38,3	41,9	43,6	38,5	32,0
Plzeň-jih	19,8	20,0	15,8	15,7	16,0	16,8	13,8	11,3
Plzeň-sever	18,3	18,6	17,6	16,0	13,5	16,3	13,0	11,5
Rokycany	22,3	19,0	18,6	16,1	16,2	17,1	16,0	15,3
Tachov	27,2	27,4	23,1	26,9	21,8	24,4	18,6	18,4
Objasněné trestné činy na 1 000 obyvatel								
Plzeňský kraj	16,8	15,3	14,8	12,7	12,5	12,9	12,1	12,1
Domažlice	14,9	13,4	14,3	12,2	12,2	11,5	12,3	11,1
Klatovy	15,3	14,8	15,2	11,4	11,5	11,1	10,8	11,9
Plzeň-město	19,4	17,8	16,5	15,3	15,5	16,0	14,2	14,4
Plzeň-jih	13,1	12,7	11,2	7,0	9,4	9,6	9,0	8,0
Plzeň-sever	13,6	11,8	12,0	9,9	8,6	9,5	9,3	9,6
Rokycany	17,3	13,5	14,2	11,4	11,1	11,7	11,1	10,4
Tachov	21,6	20,6	18,6	19,5	15,9	17,7	16,2	17,0
Objasněná hospodářská kriminalita na 1 000 obyvatel								
Plzeňský kraj	4,0	2,9	2,8	2,1	2,0	2,0	2,3	2,1
Domažlice	3,7	2,0	2,6	2,6	2,1	1,9	2,2	1,6
Klatovy	3,8	3,3	3,8	1,7	1,8	2,2	2,4	2,8
Plzeň-město	3,9	2,8	2,7	2,5	2,4	2,5	2,4	2,3
Plzeň-jih	3,8	3,0	2,1	1,1	2,0	2,0	1,9	1,2
Plzeň-sever	4,4	2,3	1,8	1,9	0,9	0,9	1,6	1,3
Rokycany	3,3	3,0	2,1	1,6	2,1	2,2	1,8	1,5
Tachov	5,3	4,5	4,3	3,5	2,4	1,8	3,4	4,0
Objasněná obecná kriminalita na 1 000 obyvatel								
Plzeňský kraj	10,4	10,2	10,1	8,2	8,3	8,6	7,9	7,1
Domažlice	9,2	9,1	9,6	7,0	7,6	7,3	8,6	6,4
Klatovy	9,4	9,3	9,4	6,9	7,3	6,7	6,8	6,5
Plzeň-město	13,0	12,5	11,9	10,8	11,1	11,3	9,7	9,2
Plzeň-jih	8,0	8,3	8,2	4,8	6,4	6,3	5,5	4,5
Plzeň-sever	7,3	7,7	8,3	5,8	5,1	6,3	5,8	5,1
Rokycany	10,4	8,6	9,7	7,0	7,3	8,0	7,6	6,5
Tachov	13,1	12,4	11,6	12,8	10,0	12,0	10,0	8,9

V časové řadě let 1999 až 2006 se kriminalita v okresech Plzeňského kraje vyvíjela obdobně. Počet zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel dosáhl nejnižší úrovně v roce 2006. Výjimku tvořily dva okresy Klatovy a Tachov, kde byla zaznamenána nejnižší trestná činnost v roce 2005.

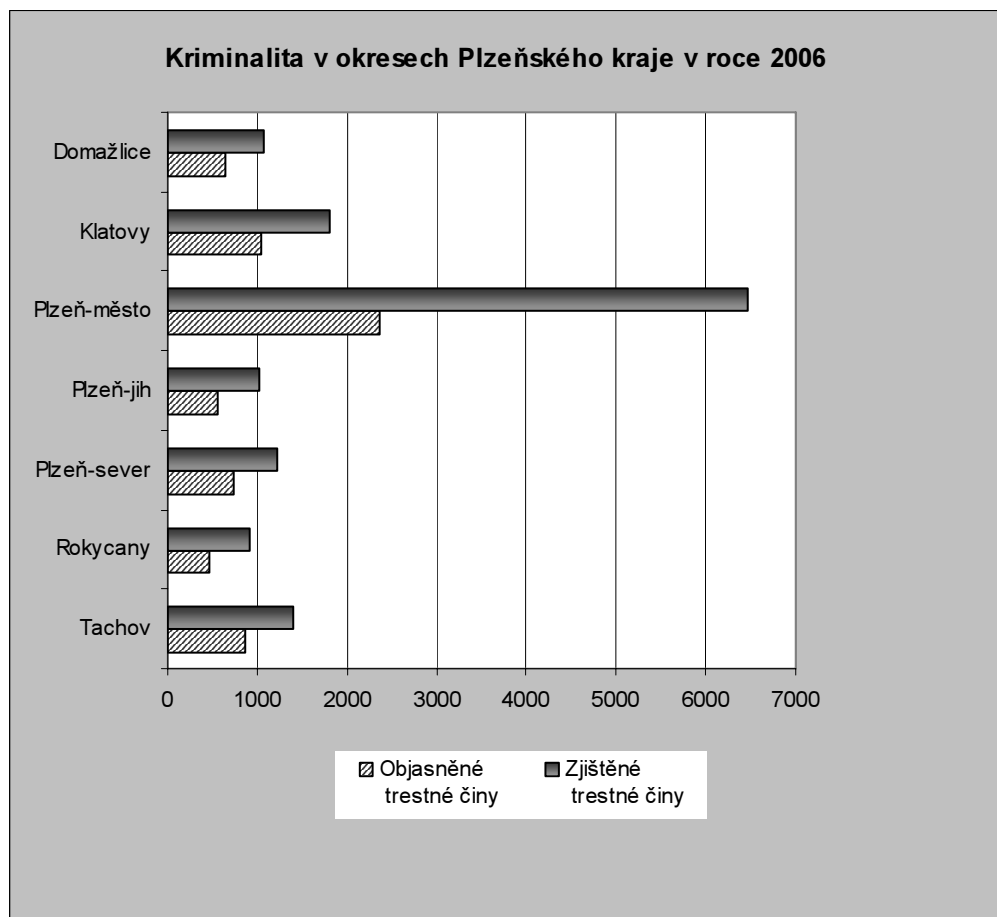
Ze všech okresů Plzeňského kraje představoval okres Plzeň-jih oblast s nejnižší trestnou činností. V roce 2006 bylo zjištěno v okrese Plzeň-jih 14,9 trestných činů na 1 000 obyvatel. Naopak nejvíce trestných činů bylo spácháno v okrese Plzeň-město (39,6 zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel).

Větší města představují centra s vyšší trestnou činností, protože vyšší koncentrace obyvatel přispívá k větší anonymitě pachatele, a tím i k snazšímu páčání trestné činnosti. Neustále zlepšující se technické vybavení pachatelů trestné činnosti (mobily, osobními počítači) přispívá k jejich obtížnějšímu dopadení.

V roce 2001 bylo procento objasněnosti trestných činů nejvyšší v okresech: Domažlice, Plzeň-město, Plzeň-jih a Rokycany. Objasněnost trestné činnosti se pohybovala v rozmezí od 64,2% do 42,6%. Ve zbývajících okresech: Klatovy, Plzeň-sever a Tachov bylo dosaženo nejvyššího procenta objasněnosti trestné činnosti v roce 2006. Rozmezí objasněnosti trestné činnosti se pohybovalo od 62,2% do 36,5%:

K okresům s nejvyšším procentem objasněnosti trestné činnosti patřily okresy Domažlice a Tachov. V roce 2006 činilo procento objasněnosti trestných činů v okrese Tachov (62,2%) a v okrese Domažlice (61,4%). Nejnižšího procenta objasněnosti trestné činnosti v celém sledovaném časovém období dosahoval okres Plzeň-město. V roce 2006 představovala objasněnost trestné činnosti v okrese Plzeň-město 36,5%.

Graf 3.2.10 Kriminalita v okresech Plzeňského kraje

3.3 Enviromentální oblast

Jedním ze základních pilířů udržitelného rozvoje je i oblast vývoje **životního prostředí**. Velice zjednodušeně lze životní prostředí definovat jako vše, co existuje kolem nás a co vytváří existenční podmínky pro život všech organismů (včetně člověka). Prvořadým strategickým cílem k dosažení optimálního vývoje v enviromentální oblasti v souladu s principy udržitelného rozvoje, je zajištění kvalitních součástí životního prostředí a jejich základních funkcí, včetně vyvážených vztahů mezi ekosystémy, zachování přírodního bohatství a zastavení poklesu biodiverzity.

Životní prostředí lze v zásadě rozdělit na **přírodní prostředí** a prostředí, ve kterém se odráží prvky civilizace, tj. **člověk a prostředí, v němž žije** (problematická odvětví národního hospodářství, doprava, energetika i odpadové hospodářství).

K posouzení míry udržitelnosti vývoje v oblasti životního prostředí na všech územních úrovních jsou stanoveny **enviromentální indikátory**. Tato publikace se některé z nich na regionální úrovni pokouší zmapovat.

Ukazatel	Zdroj dat	Územní dostupnost	Časová řada
Ekologická stabilita krajiny	ČSÚ	Kraj, okres, ORP	2006
Defoliace porostů	VULHM	Kraj	1996 až 2006
Ekologické zemědělství	Mze	ČR, kraj, okres, ORP	2003 a 2006
Emise znečišťujících látek	ČHMÚ	Kraj, okres	2003 až 2005
Produkce odpadů	ČSÚ	ČR, kraj	2002 až 2005
Jakost povrchových vod	ČHMÚ	Kraj	1996 až 2006
Vodovody pro veřejnou potřebu	ČSÚ	ČR, kraj	2003 a 2006

Ekologická stabilita krajiny

Tento indikátor, charakterizující krajinný typ z pohledu využití pozemků, vyjadřuje poměr ekologicky pozitivně využívaných ploch (sady, lesy, vinice, zahrady, chmelnice, louky a pastviny a vodní plochy) k negativně využívaným (orná půda, zastavěné plochy a ostatní).

Tab. 3.3.1 Pozemky podle druhu k 31.12.2006 podle okresů

	Výměra půdy celkem (ha)	v tom (%)					Ekologická stabilita krajiny
		zemědělská půda	lesní půda	vodní plochy	zastavěné plochy	ostatní plochy	
Plzeňský kraj	756 108	50,5	39,5	1,5	1,3	7,1	1,32
v tom okres:							
Domažlice	114 012	54,0	37,9	1,1	1,2	5,8	1,29
Klatovy	193 950	46,2	43,2	1,7	1,1	7,8	1,90
Plzeň-město	13 766	44,1	18,8	3,2	7,0	26,9	0,52
Plzeň-jih	107 589	60,1	30,0	1,5	1,6	6,8	0,93
Plzeň-sever	131 406	50,9	40,0	1,3	1,3	6,6	1,02
Rokycany	57 522	46,8	43,2	1,4	1,6	7,0	1,31
Tachov	137 862	48,2	43,2	1,8	0,8	6,0	1,50

Nemalý vliv na přírodní prostředí a ráz krajiny mají tendence v zemědělské výrobě. Její podstatné omezení se pozitivně odráží ve snižování výměry orné půdy za současného zvýšení výměry trvalých travních porostů a lesních ploch. V Plzeňském kraji od roku 2000 klesla výměra orné půdy o 1,4% a naopak plocha trvalých travních porostů stoupla za stejné období o cca 1%, lesních pozemků o 0,4%. Podstatný vliv má i nadměrná místa i nevhodná urbanizace.

V Plzeňském regionu nejvyšší hodnoty (optima) u indikátoru **ekologické nestability krajiny** v roce 2006 dosáhl okres Klatovy a Tachov s nejvyšším podílem lesní půdy. Relativně větší podíly byly zaznamenány také v okresech Rokycany a Domažlice (též vyšší zastoupení lesních pozemků). Ekologicky nestabilní koeficient vychází (eliminujeme-li specifický okres Plzeň-město) u Plzně-jihu. Zde je hodnota ukazatele způsobena zejména relativně nízkým podílem lesních ploch a vysokým podílem zemědělské půdy (především orné a travních porostů).

Tab. 3.3.2 Pozemky podle druhu k 31.12.2006 podle SO ORP

	Výměra půdy celkem (ha)	v tom					Ekologická stabilita krajiny
		zemědělská půda	lesní půda	vodní plochy	zastavěné plochy	ostatní plochy	
Plzeňský kraj	756 108	50,5	39,5	1,5	1,3	7,1	1,32
v tom správní obvody:							
Blovice	22 255	58,7	32,6	1,3	1,4	6,0	1,14
Domažlice	76 317	50,5	41,5	1,1	1,1	5,9	1,69
Horažďovice	25 871	65,5	21,6	3,3	1,3	8,3	0,77
Horšovský Týn	28 866	65,5	26,2	1,3	1,3	5,6	0,67
Klatovy	90 634	51,0	39,2	1,3	1,2	7,2	1,63
Kralovice	65 927	47,6	44,7	1,0	1,0	5,7	1,19
Nepomuk	30 872	58,9	31,8	1,8	1,3	6,3	1,22
Nýřany	62 750	54,7	35,2	1,6	1,4	7,1	0,87
Plzeň	26 141	48,9	25,1	2,4	4,7	18,9	0,70
Přeštice	27 120	60,3	30,7	1,3	1,7	6,0	0,83
Rokycany	57 522	46,8	43,2	1,4	1,6	7,0	1,31
Stod	25 915	58,6	30,2	1,5	1,6	8,2	0,69
Stříbro	43 071	52,5	38,8	1,4	0,9	6,4	1,06
Sušice	78 056	34,6	54,8	1,5	0,8	8,2	3,27
Tachov	94 791	46,2	45,3	1,9	0,7	5,9	1,78

Na úrovni obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP) dosáhl optima v roce 2006 správní obvod ORP Sušice s vysokým podílem lesní půdy a dále ORP Tachov, Klatovy a Domažlice (SO ORP s vyšším zastoupením lesních ploch – Český les a Šumava). Z hlediska ekologické stability krajiny je nejméně stabilní ORP Horšovský Týn, Stod (s poměrně vysokým podílem orné půdy) a Plzeň (s vysokým podílem zastavěných ploch a ostatních pozemků).

Kvalitu přírodního bohatství v kraji dokazuje množství chráněných území, která vznikají k ochraně rozmanitých forem života, udržení přírodní rovnováhy a péči o ekosystémy a krajinný ráz přírody.

Plzeňský kraj se svojí svéráznou a rozmanitou krajinou patří mezi nejzajímavější místa v celé republice. Poměrně velkou část území zaujímají chráněné krajinné oblasti. K 31.12.2006 se na území kraje nacházel 1 (část) národní park, 4 chráněné krajinné oblasti a 174 maloplošných chráněných území. Na celkové rozloze regionu se tato chráněná území podle údajů Agentury ochrany přírody a krajiny podílejí téměř 17%.

Osobitě, cenné a odlehle přírodní partie tvoří **Národní park Šumava**, který spolu s chráněnou krajinou oblastí Šumava a Národním parkem Bavorský les tvoří mohutný jedinečný přírodní celek, zahrnující převážně horské lesní ekosystémy a který v roce 1990 vyhlásilo UNESCO za mezinárodně uznávanou biosferickou rezervaci. Část Národního parku Šumava, která patří Plzeňskému kraji, se nachází na ploše 34,5 tis. ha a jeho úkolem je ochrana a uchování nejcennějších lokalit s původní divokou horskou přírodou, jedinečnými a ohroženými ekosystémy (rašelinště, ledovcová jezera, původní lesní porosty aj.) a rozmanitou a nezaměnitelnou florou a faunou, typickou pro šumavskou přírodu.

Z celkové plochy regionu zaujímají 11% čtyři **chráněné krajinné oblasti** (dále jen CHKO). Konkrétně se jedná o CHKO Šumava, část CHKO Křivoklátska, část CHKO Slavkovský les a CHKO Český les.

V Plzeňském kraji se nachází také 174 **maloplošných zvláště chráněných území**, z nichž převážnou část tvoří přírodní památky a přírodní rezervace. V regionálním členění se nejvíce těchto přírodních památek a rezervací vyskytuje v okrese Klatovy.

Lesy (kategorizace, defoliace porostů)

Lesní ekosystémy zaujímají v Plzeňském regionu téměř 40% celkové rozlohy kraje. V retrospektivě mají výměry lesních porostů rostoucí tendenci, např. od roku 1994 stoupla výměra lesních ploch o 8,3%. Jedním z důvodů je i zalesňování zemědělských půd. V Plzeňském kraji vzrostla hodnota ukazatele **zalesňování** o 14,7%.

Podle převažujících funkcí lesa se lesy zařazují do třech základních **kategorií**. Jsou to lesy **hospodářské** (§ 9 zákona o lesích), lesy **ochranné** (§ 7) a lesy **zvláštního určení** (§ 8). Převážnou část výměry lesů tvoří lesy hospodářské. V Plzeňském kraji tento podíl činil v roce 2006 cca 82%. V retrospektivním pohledu od roku 1997 se hodnota tohoto ukazatele pohybuje v rozmezí 80% (v roce 1999) až 82% (v roce 2006). Posledních pět let přetrvává spíše stagnující tendence. K poklesu ve vývojové řadě dochází v kategorii lesů ochranných (lesy rostoucí na mimořádně nepříznivých stanovištích, lesy vysokohorské apod.). Výměra této kategorie klesla od roku 1997 téměř o celou čtvrtinu (25,1%). V kategorii lesů zvláštního určení (např. lesy v národních parcích, přírodních rezervacích, oborách, bažantnicích aj.) vzrostla výměra v retrospektivní řadě od roku 1997 o víc jak 150%. Je to důsledek změn v jednotlivých položkách struktury této kategorie (§ 8 zákona o lesích). Jedním z typických představitelů lesů zvláštního určení je Národní park Šumava, CHKO Šumava a Český les s rozlehlými, relativně zachovalými a souvislými lesními porosty.

Podle **druhového složení** v roce 2006 v Plzeňském kraji převládá smrk (66,1% z jehličnatých celkem) a hojný výskyt též vykazuje borovice (29,1% z jehličnatých celkem). Z listnatých dřevin nejvyšší zastoupení měly v roce 2006 dub (26,1% z listnatých celkem), buk (27,9%) a bříza (15,4%). Tato tendence se projevuje jak u jehličnanů, tak u listnatých již od roku 1994. V posledních letech se do popředí dostává s výrazným podílem 11,4% olše, s nárůstem od roku 1994 o 17,4%.

Ve střední části kraje v okolí města Plzně a přilehlých okresech se vyskytuje z jehličnatých stromů převážně smrk, v poněkud menší míře borovice, z listnatých stromů zejména dub a buk. Na severozápadě regionu kromě smrku, borovice a buku v menší míře olše. V hornaté části kraje při západní hranici se SRN se vyskytují smrčiny ojediněle doprovázené nenáročným jeřábem a v nižších polohách bučiny. V podhůří zejména podél vodních toků lze nalézt olše. Na skalnatých svazích se objevují borovice (např. šumavské údolí kolem řeky Vydry) či kleč kolem rašeliništních jezírek.

Charakteristickým rysem, dokumentujícím zdravotní stav lesa je stupeň **defoliace** (tj. relativní ztráta asimilačního aparátu v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem, rostoucím ve stejných podmínkách). Vývoj defoliace v Plzeňském kraji u jehličnatých porostů ve třídě defoliace 2-4 (25% a více) nabýval v časové řadě od roku 1996 proměnlivých hodnot s maximem v roce 1996 (85,9%). Minima v téže třídě bylo dosaženo v roce 1998 (54,2%). Od roku 1999 mají hodnoty v této třídě rostoucí trend s průměrným měsíčním tempem růstu 5,27. Vývoj defoliace ve třídě 0-1 (do 25%) kulminoval v roce 1998 s relativně nejvyšší hodnotou 45,8%. Od tohoto roku zaznamenala tato třída klesající trend s průměrným tempem růstu (poklesu) -9,6. Nejnižší hodnoty v této skupině dosáhla defoliace u jehličnanů v roce 2006 (20,44%). Přestože se hodnota zastoupení jehličnanů ve skupině defoliace 4 (mrtvý strom) pohybovala od roku 1996 kolem 1% s výkyvy v roce 1996 (0,3%) a 2001 (0,3%), od roku 2004 výrazně stoupá a to až na hodnotu 0,4% v roce 2006. Údaje za defoliaci listnatých porostů v Plzeňském kraji nejsou k dispozici, vzhledem k malé výměře monitorovacích ploch.

Zdravotní stav lesních ekosystémů názorně dokumentuje právě defoliace porostů jako důsledek vlivu abiotických faktorů jako jsou klimatické podmínky (teplý průběh vegetačního období s absencí srážek, ničivé povětrnostní podmínky např. orkán Kyril), lesní škůdci (kůrovec aj.) na porostech oslabených dlouhodobým působením imisních látek. Pro celkový stav lesů je nepříznivá i nevhodná druhová skladba s nízkou ekologickou stabilitou (převážnou část tvoří jehličnany, konkrétně smrkové porosty, které nejsou odolné vůči klimatickým výkyvům a škůdcům).

Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství znamená moderní způsob hospodaření v zemědělství, který respektuje přírodní zákonitosti, přirozenou kvalitu a úrodnost půdy a minimalizuje používání chemických prostředků v zemědělské výrobě. V oblasti živočišné výroby vytváří zdravé a přirozené životní podmínky hospodářských zvířat. Zjednodušeně lze tedy říci, že je to dynamicky se rozvíjející článek současného zemědělství, který při dodržování stability tohoto ekosystému respektuje zájmy společnosti, zejména drobných spotřebitelů a jejich nároky na ekologicky nezávadné potraviny, a přispívá v co nejvyšší možné míře k vytváření sociálně-ekonomických podmínek rozvoje venkova.

Tab. 3.3.3 Podíl ekologicky obhospodařované půdy podle okresů

	Ekologicky obhospodařovaná zemědělská půda (ha)		Zemědělská půda celkem (ha)		Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy (%)	
	2003	2006	2003	2006	2003	2006
Plzeňský	18 600,5	19 320,7	3 155,6	3 190,5	4,85	5,06
Domažlice	1 235,7	1 212,9	19,5	59,4	2,00	1,97
Klatovy	6 832,1	6 684,1	1 493,7	1 394,5	7,61	7,45
Plzeň-město	0,0	0,0	0,0	378,0	0,00	0,00
Plzeň-jih	565,1	738,8	286,7	146,5	0,87	1,14
Plzeň-sever	1 706,3	2 633,6	754,0	239,8	2,54	3,94
Rokycany	28,6	124,7	63,2	200,3	0,11	0,46
Tachov	8 232,8	7 926,6	538,5	772,0	12,32	11,94

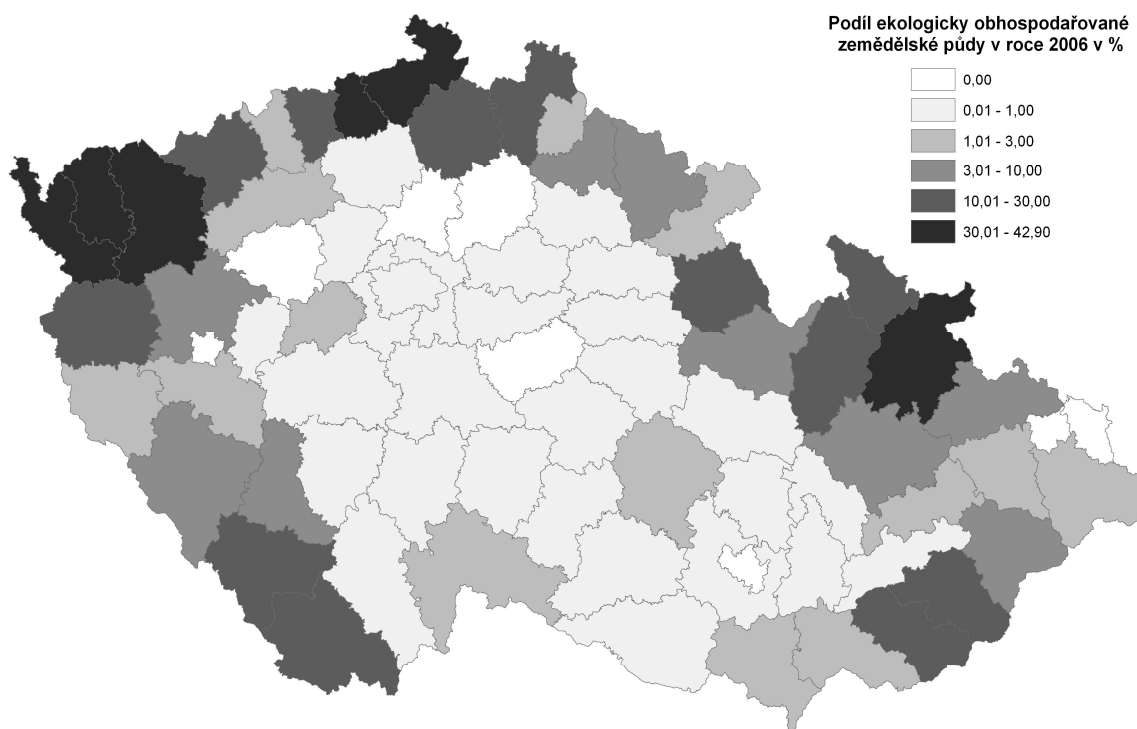
V Plzeňském kraji připadá z celkové výměry zemědělské půdy na ekologicky obhospodařovanou v roce 2006 asi 5,1%. Od roku 2003 stoupl tento podíl o 0,21 procentních bodů. Nejvyššího podílu dosahují okresy Tachov (11,94%) a Klatovy (7,45%), tedy okresy, které mají relativně nejvyšší výměru zemědělské půdy. Nejnižší podíl ekologicky obhospodařované půdy vykazuje (eliminujeme-li specifické podmínky Plzně) okres Rokycany (0,46%).

Tab. 3.3.4 Podíl ekologicky obhospodařované půdy podle SO ORP

	Výměra půdy v ekologickém zemědělství (ha)		Výměra zemědělské půdy celkem (ha)		Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy (%)	
	2003	2006	2003	2006	2003	2006
Plzeňský	18 600,5	19 320,7	383 864	383 202	4,85	5,06
Blovice	0,0	32,4	13 092	13 064	0,00	0,25
Domažlice	1 096,6	1 005,2	38 732	38 547	2,83	2,61
Horažďovice	109,7	188,2	16 997	16 954	0,65	1,11
Horšovský Týn	139,1	201,5	18 939	18 906	0,73	1,07
Klatovy	862,0	1 342,9	46 277	46 196	1,86	2,91
Kralovice	1 706,3	2 179,1	31 631	31 361	5,39	6,95
Nepomuk	363,9	530,6	18 202	18 169	2,00	2,92
Nýřany	0,0	454,5	34 407	34 330	0,00	1,32
Plzeň	0,0	57,0	13 003	12 781	0,00	0,45
Přeštice	201,2	118,8	16 401	16 344	1,23	0,73
Rokycany	28,6	124,7	27 059	26 908	0,11	0,46
Stod	0,0	6,2	15 235	15 183	0,00	0,04
Stříbro	0,0	230,9	22 798	22 623	0,00	1,02
Sušice	5 860,5	5 153,0	27 060	27 044	21,66	19,05
Tachov	8 232,8	7 695,6	44 031	43 790	18,70	17,57

V regionálním členění kraje na obce s rozšířenou působností nejvyššího podílu ekologicky obhospodařované půdy v roce 2006 dosáhly ORP Tachov a Sušice. Tedy správní obvody ORP s kvalitním životním prostředím, nízkou mírou urbanizace, málo osídlenými oblastmi a loukami a pastvinami v horských a podhorských částech kraje. Nejmenší podíly vykazují ORP skladebně patřící do okresu Plzeň-jih (Blovice, Přeštice a Stod). Mírně se tomuto zařazení vymyká ORP Nepomuk s podílem 2,92% z celkové své výměry zemědělské půdy. Nízký podíl má též ORP Rokycany (0,46%). Tedy oblasti poznamenané rozsáhlou zemědělskou výrobou 80. a 90. let.

K 3.3.1 Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy v roce 2006 v % podle okresů

Poněkud jiná situace nastává v porovnání roku 2006 s rokem 2003. Z obou regionálních pohledů podíl ekologicky obhospodařované půdy ve většině případů roste. Výjimku tvoří pouze v okresním srovnání Domažlice a překvapivě Klatovy a Tachov. Přestože oba okresy mají absolutně nejvyšší podíl ekologicky obhospodařované půdy, ve srovnání s rokem 2003 vykazují pokles cca o 2%. Ve správních obvodech ORP je situace obdobná. Pokles opět vykazují ORP Domažlice, Přeštice, Sušice a Tachov. Téměř čtyřnásobný nárůst podílu ekologicky obhospodařované zemědělské půdy vykazuje ORP Rokycany, ač v absolutní hodnotě se podíl zdá velice nízký (0,46%). Tyto nárůsty svědčí o pozitivním vývoji ekologického zemědělství v oblasti ekologicky obhospodařované zemědělské půdy.

Ekologické zemědělství zahrnuje mimo ekologicky obhospodařované půdy také ekologický chov hospodářských zvířat a následně ve finále bioprodukty jako výchozí surovinu pro výrobu biopotravin.

V Plzeňském kraji je k 31.12.2006 zaregistrováno 83 ekologicky hospodařících zemědělců. Většina z nich se zabývá převážně chovem hospodářských zvířat. Nejvíce ekologických zemědělců hospodaří v okrese Klatovy (42,2%). Vznikající bioprodukty slouží pro další zpracování a výrobu biopotravin živočišného a rostlinného původu. V Plzeňském regionu k 31.12.2006 působilo 13 výrobců biopotravin, z toho nejvíce v okresech Klatovy a Plzeň-město. Činnost těchto biovýrobců je v kraji orientována zejména na produkci mlýnských výrobků a na výrobu a zpracování masa z velkých hospodářských zvířat.

Závěrem lze konstatovat, že ekologické zemědělství jako nedílná součást odvětví zemědělství má přes svůj neustálý vývoj ještě velké rezervy, které je nutné při vhodném použití dotační politiky dále rozvíjet a prosazovat cíle tohoto ekologického hospodaření tak, aby přešly do podvědomí konečného uživatele bioprodukce (spotřebitele). Hlavními příčinami pomalého rozvoje jsou především ekonomické podmínky ekologicky hospodařících zemědělců a výrobců, zejména jejich postavení na trhu. Drobní podnikatele a výrobci biopotravin nemají dostatečný kapitál k rozvoji svých investičních záměrů pro zpracování bioprodukce a v neposlední řadě jsou omezovány i přísnými hygienickými limity.

Emise znečišťujících látek

Jednou z problematických oblastí životního prostředí a jeho vlivu na kvalitu života je **kvalita ovzduší**. Determinujícím faktorem pro její hodnocení je celkové množství **emisí** (tj. vypouštění resp. únik znečišťujících látek do ovzduší).

Vybrané základní znečišťující látky jsou oxidy siřičitý, uhelnatý, dusíku a látky tuhé. Producenti tohoto znečištění (REZZO) jsou ve smyslu zákona o ovzduší členěni podle velikosti zdrojů znečištění na **stacionární** (REZZO 1-3; velké, střední a malé) a **mobilní** (REZZO 4).

Tab. 3.3.5 Emise základních znečišťujících látek do ovzduší podle okresů v letech 2003 - 2005 (REZZO 1-3)

	Emise tuhé			Oxid siřičitý (SO ₂)			Oxidy dusíku (NO _x)			Oxid uhelnatý (CO)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
	Celkem (t)											
Plzeňský kraj	4 070,3	3 481,3	2 412,3	11 537,3	11 731,6	11 668,2	4 993,8	5 528,8	5 171,2	11 254,2	11 493,5	9 094,8
Domažlice	585,8	616,2	321,0	818,2	626,3	486,1	295,0	260,3	223,7	1 837,8	1 837,1	1 408,8
Klatovy	867,2	847,0	577,9	1 139,6	1 130,1	998,8	517,8	573,5	506,5	2 294,5	2 405,7	1 942,1
Plzeň-město	247,7	249,1	241,1	7 174,4	7 764,8	8 208,1	2 838,3	3 232,3	3 051,0	969,7	860,1	839,7
Plzeň-jih	532,9	470,2	294,3	605,4	604,4	515,8	353,8	359,5	311,8	1 911,0	1 901,3	1 463,8
Plzeň-sever	597,8	553,2	326,7	708,7	604,8	623,7	410,7	425,8	403,6	1 977,3	2 033,3	1 563,5
Rokycany	615,1	334,3	305,5	655,3	582,8	477,3	345,7	443,4	484,8	1 101,9	1 313,3	978,3
Tachov	623,6	411,3	345,8	435,7	418,4	358,4	232,4	234,0	189,8	1 162,0	1 142,7	898,6
	Měrné emise (t/km ²)											
Plzeňský kraj	0,5	0,5	0,3	1,5	1,6	1,5	0,7	0,7	0,7	1,5	1,5	1,2
Domažlice	0,5	0,5	0,3	0,7	0,5	0,4	0,3	0,2	0,2	1,6	1,6	1,2
Klatovy	0,4	0,4	0,3	0,6	0,6	0,5	0,3	0,3	0,3	1,2	1,2	1,0
Plzeň-město	1,8	1,8	1,8	52,1	56,4	59,6	20,6	23,5	22,2	7,0	6,2	6,1
Plzeň-jih	0,5	0,4	0,3	0,6	0,6	0,5	0,3	0,3	0,3	1,8	1,8	1,4
Plzeň-sever	0,5	0,4	0,2	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	1,5	1,5	1,2
Rokycany	1,1	0,6	0,5	1,1	1,0	0,8	0,6	0,8	0,8	1,9	2,3	1,7
Tachov	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,8	0,8	0,7
	Měrné emise (kg/obyvatele)											
Plzeňský kraj	7,4	6,3	4,4	21,0	21,4	21,2	9,1	10,1	9,4	20,5	20,9	16,5
Domažlice	9,9	10,5	5,4	13,9	10,6	8,2	5,0	4,4	3,8	31,2	31,2	23,9
Klatovy	9,9	9,7	6,6	13,0	12,9	11,4	5,9	6,6	5,8	26,2	27,5	22,2
Plzeň-město	1,5	1,5	1,5	43,7	47,6	50,5	17,3	19,8	18,8	5,9	5,3	5,2
Plzeň-jih	7,8	6,8	4,3	8,9	8,8	7,5	5,2	5,2	4,5	28,0	27,7	21,2
Plzeň-sever	8,1	7,5	4,4	9,6	8,2	8,4	5,6	5,8	5,4	26,9	27,5	20,9
Rokycany	13,5	7,3	6,7	14,4	12,8	10,4	7,6	9,7	10,6	24,2	28,8	21,4
Tachov	12,1	8,0	6,7	8,5	8,1	6,9	4,5	4,6	3,7	22,6	22,2	17,4

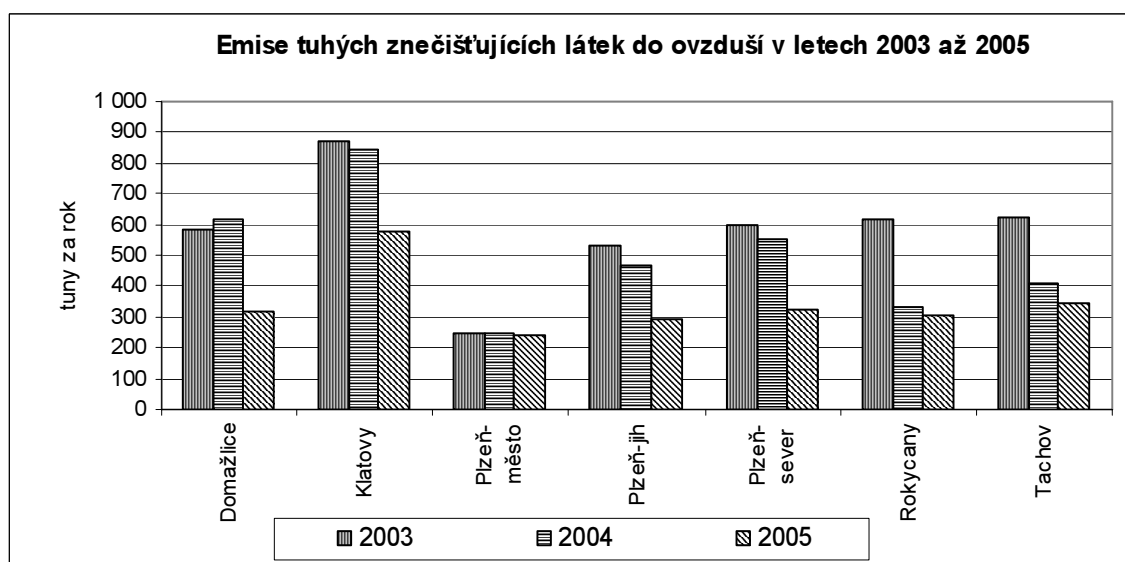
Na kvalitu ovzduší v Plzeňském kraji a jeho znečišťování mají vliv zejména emise z malých a mobilních zdrojů (zvýšený výskyt smogu, způsobený rozvojem automobilové dopravy). Ve srovnání s minulými léty došlo k poklesu emisí hlavních znečišťujících látek u velkých a středních zdrojů znečišťování a to zejména v důsledku restrukturalizací výrobních procesů, likvidace některých provozů a do jisté míry i vlivem přechodu na jiný způsob vytápění (plynofikace). Kvalitu ovzduší částečně ovlivnil i intenzivní rozvoj automobilové dopravy, zejména v souvislosti s dostavbou dálnice D5, (REZZO 4). Po legislativních změnách koncem devadesátých let, stanovujících přísné emisní limity a výrazných poklesech s tím souvisejících, se situace stabilizovala, takže nedocházelo za sledované období k výraznějším změnám v koncentraci znečišťujících látek v ovzduší. Mírný pokles byl zaznamenán pouze u emisí tuhých a oxidu uhelnatého.

Mezi největší znečišťovatele ovzduší v kraji patří kromě průmyslových podniků i teplárenské provozy zejména v okresech Plzeň-město, Klatovy, Plzeň-jih, Plzeň-sever a Rokycany.

V Plzeňském kraji lze hodnotit území jako relativně čisté. Výjimku tvoří město Plzeň (jehož část je silně znečištěna) a území okresních měst, zbývající územní části patří k územím s mírně znečištěným ovzduším. Z údajů o měrných emisích (t/km^2) vyplývá, že okresem nejvíce zatíženým emisemi znečišťujících látek (zejména oxidu dusíku a oxidu siřičitého) je právě Plzeň-město, naopak nejčistším okres Tachov a Klatovy.

V přepočtu na 1 obyvatele (kg/obyvatele), vzhledem k nízké hustotě osídlení dosahuje Plzeňský kraj nepříznivých výsledků. Nejhorší situace je u oxidu uhelnatého, i když již v roce 2005 vykazuje mírné zlepšení (pokles o 4,4 kg/obyvatele).

Graf 3.3.1 Emise tuhých znečišťujících látek do ovzduší v letech 2003 až 2005

Situaci v Plzeňském regionu lze stručně shrnout takto. Nejvíce zatížená emisemi znečišťujících látek jsou území s vysokou koncentrací průmyslových aktivit, s vysokou hustotou osídlení a značně soustředěnou dopravou. Mezi nejméně zatížené oblasti patří horské oblasti Šumavy, Českého lesa a západní část Brd.

Relativně příznivá je v Plzeňském kraji i imisní situace. Nejméně příznivých výsledků dosahuje krajské město a jeho některé městské části. K překročení imisních limitů došlo u suspendovaných částic velikostní frakce PM_{10} na více jak polovině území města Plzně a méně v okrese Domažlice (Staňkov), přízemního ozonu v okrese Tachov (Přimda) a benzo(a)pyrenu na území Plzně (Slovany).

Produkce odpadů

Pro současné odpadové hospodářství je typická převaha značného množství vznikajícího odpadu (z odvětví průmyslu, energetiky apod.) nad relativně malým využitím odpadu jako zdroje druhotných surovin a energie.

Opadem se ve smyslu § 3 odst.1 zákona č.185/2001 Sb. o odpadech ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o odpadech) rozumí „Každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit...“.

Zvláštní kategorií odpadů je odpad komunální. Komunálním odpadem ve smyslu § 4 písm.b) zákona o odpadech rozumí „veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob, s výjimkou odpadů, vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání. Podobné složení jako komunální odpad má odpad živnostenský, vznikající při nevýrobní činnosti právnických nebo fyzických osob oprávněných k podnikání (např. kanceláře, drobní podnikatele apod.).“

Produkce odpadů („podniková“) vzniká v přímé závislosti na materiálové a energetické náročnosti výroby či zpracování. Původci odpadu, vznikajícího při jejich podnikatelské činnosti, jsou právnické či fyzické osoby.

Tab. 3.3.6 Produkce odpadů a nakládání s odpady v Plzeňském kraji

	2002	2003	2004	2005	2006	Rozdíl 2006-2002
Produkce komunálního odpadu v kg na obyvatele	237,6	237,6	241,9	285,0	305,7	68,1
podíl odděleně sbíraných složek komunálního odpadu v %	.	12,8	.	16,2	14,4	.
Produkce podnikového odpadu v tis. t	975,4	2 056,0	2 184,2	2 023,8	1 908,3	³⁾ 195,6
produkce odpadu ve zpracovatelském průmyslu v kg na obyvatele	761,2	713,8	1 044,0	746,3	955,8	194,6
Nakládání s odpady celkem v tis. t	658,1	1 102,3	1 156,0	1 255,6	1 493,5	³⁾ 226,9
podíl nebezpečných odpadů v %	2,4	1,1	2,5	2,3	0,7	-1,7
podíl využitých odpadů v %	22,7	50,6	42,6	28,8	34,1	11,4
z toho: recyklovaných (vč. regenerace) ²⁾	60,7	.	35,5	73,0	55,4	-5,3
energeticky využitých	11,9	2,8	2,6	2,6	1,4	-10,5
podíl odstraněných odpadů v %	43,0	29,0	28,5	27,3	19,6	-23,4
z toho: odstraněných skládkováním	57,2	65,5	50,7	63,3	68,7	11,5
odstraněných spalováním	1,9	1,2	1,2	0,9	1,4	-0,5
ostatní způsoby využití v %	34,3	20,4	28,9	43,9	46,3	12,0
z toho :podíl odpadů použitých na rekultivace a terénní úpravy v %	44,4	47,9	50,5	67,8	70,9	26,5
podíl materiálově využitých odpadů dle metodiky POH ¹⁾	32,4	27,6	30,4	51,2	62,2	29,8

¹⁾ kódy nakládání R2 až R11, N1

²⁾ v letech 2002 - 2003 též vč. kompostování

³⁾ index 2006/2002

V Plzeňském kraji bylo v roce 2006 **celkem** vyprodukováno 1 908 tis.tun odpadu. Oproti roku 2005 to znamenalo snížení o 116 tis.tun tj. o 6,7%.V absolutních hodnotách má vývoj produkce v časové řadě od roku 2003 proměnlivý charakter s mírnými výkyvy. Použijeme-li relativní ukazatel propočtu celkového vyprodukovaného odpadu na 1 obyvatele v kraji, docházíme k podobným závěrům.

Množství vyprodukovaného **komunálního odpadu** se v přepočtu na 1 obyvatele v Plzeňském kraji též výrazně zvýšilo. Průměrné tempo růstu dosáhlo výše 5,1%. V roce 2006 dosáhlo množství vyprodukovaného komunálního odpadu 305,7kg na 1 obyvatele a poprvé ve sledované časové řadě přesáhlo republikový průměr (téměř o 3%).

Ve srovnání s ostatními regiony se Plzeňský kraj v relativním ukazateli vyprodukovaného komunálního odpadu na 1 obyvatele řadí na třetí místo v České republice hned za krajem Středočeským a Ústeckým. Nejmenší produkci komunálního odpadu na 1 obyvatele vykazují kraje Liberecký, Královéhradecký a Hl.m.Praha.

Podíl **odděleně sbíraných složek komunálního odpadu** z celkové produkce tohoto odpadu zaznamenal v Plzeňském kraji v roce 2006 druhou nejvyšší hodnotu (14,4%) hned za krajem Královéhradeckým (17,1%), přičemž republikový podíl činil 10,8%. Také přepočtený sběr tříděného komunálního odpadu na 1 obyvatele (44,4kg/obyv.) řadí Plzeňský region v roce 2006 na druhé místo v České republice (31,9kg/obyv.) za krajem Královéhradeckým (47,7kg/obyv.). Poslední místo v republikovém srovnání s výtěžností odděleně sbíraných složek 21,7kg/obyv. zaujímá kraj Karlovarský.

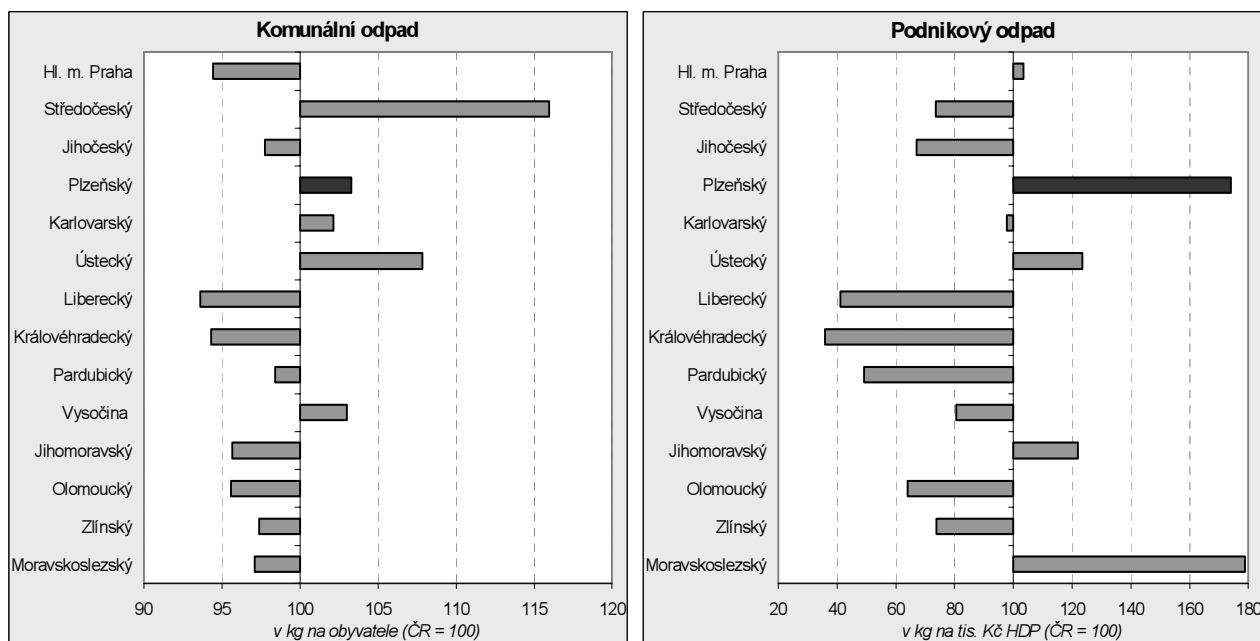
Postavení Plzeňského kraje u odděleně sbíraných složek komunálního odpadu v mezikrajském srovnání se během několika posledních let výrazně zlepšilo. Zatímco v roce 2003 se Plzeňský region umístil u tohoto druhu komunálního odpadu na sedmém místě, do roku 2005 se situace zlepšila (umístění na druhém místě v ČR) a přetrvávala až do roku 2006.

Podkladem pro údaje o **podnikových odpadech** byla data ze statistického výkaznictví, zpracovávaná z ročního statistického výkazu o odpadech podle sídla podniku (tzv.podnikovou metodou). Vykazujícími jednotkami jsou **ve většině** případů ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci, výjimku tvoří OKEČ oddíl 37 (recyklace druhotných surovin) a 51 (velkoobchod), kde ve vybraných třídách jsou zpravodajskými jednotkami firmy s 5 a více zaměstnanci. U OKEČ oddíl 90 (odstraňování odpadních vod a odpadů, čištění města, sanační a podobné činnosti) jsou zpravodajskými jednotkami všechny jednotky bez ohledu na počet zaměstnanců. V případě komunálního odpadu jsou zpravodajskými jednotkami vybrané obce (OKEČ 751).

Produkce podnikového odpadu v přepočtu na 1 obyvatele dosáhla v roce 2006 v Plzeňském kraji 3 451kg/obyvatele. Byla to po Hl.m.Praze (4 333kg/obyv.) druhá nejvyšší dosažená hodnota produkce podnikového odpadu v České republice (2 071kg/obyv.). Nejméně vyprodukoval podnikového odpadu kraj Královéhradecký.

Jedním ze základních indikátorů odpadového hospodářství, vypovídajícím o stavu a vývoji podnikové produkce odpadů je hodnota této produkce ve vztahu k hrubému domácímu produktu (dále jen HDP) jako základnímu ukazateli, jehož výše je rozhodujícím kritériem hodnocení ekonomické úrovně jednotlivých regionů.

Graf 3.3.2 Produkce komunálního a podnikového odpadu v krajích ČR v roce 2006

V Plzeňském kraji měla hodnota ukazatele produkce podnikového odpadu v přepočtu na tis. Kč HDP variabilní průběh. Po výrazném vzestupu v roce 2003 (17,2 kg/tis.Kč HDP), začala tato hodnota klesat až na 13,2 kg/tis.Kč HDP v roce 2006. V mezikrajském srovnání je od roku 2003 Plzeňský kraj spolu s krajem Moravskoslezským neustále v popředí, střídavě zaujímá první a druhé místo.

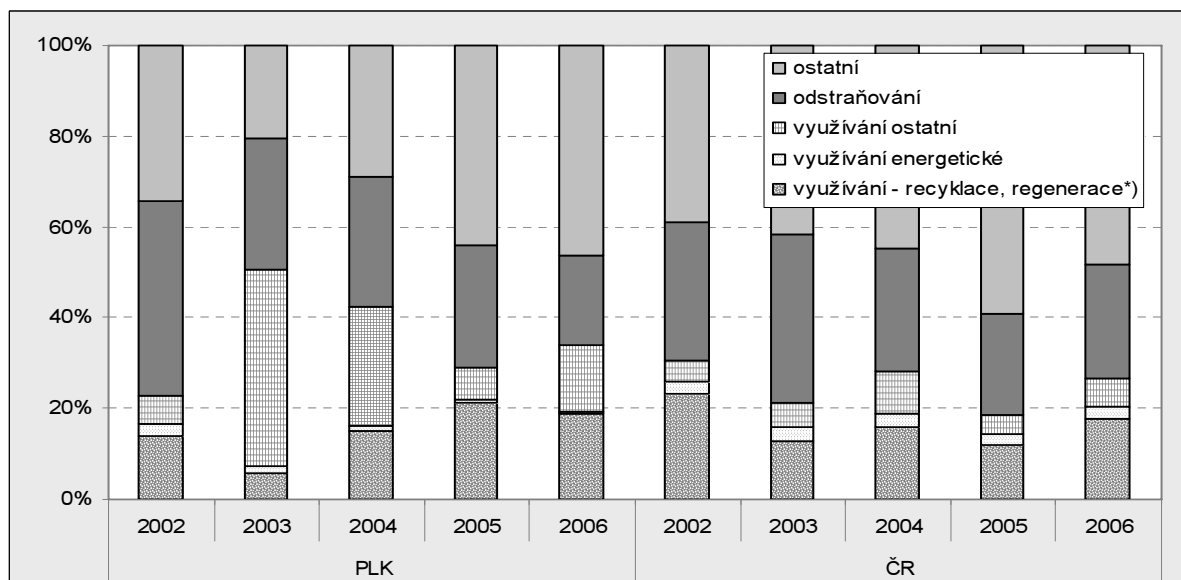
Objem vyprodukovaného odpadu a jeho charakter determinuje do jisté míry **odvětvová struktura** výroby. Z produkce odpadů ve vybraných odvětví národního hospodářství je patrné, že nejvyšší podíl na odpadech mají v Plzeňském kraji odvětví **stavebnictví** (51,3%), **výroba a rozvod elektřiny, plynu a teplé vody** (12,2%) a ze zpracovatelského průmyslu **výroba potravin a nápojů** a **kovovýroba**. V retrospektivním pohledu od roku 2003 do roku 2006, přestože celková produkce klesla o 7,2%, stoupl absolutní množství odpadů (v t) v odvětví zemědělství a myslivosti (o 76%) a v některých odvětvích zpracovatelského průmyslu zejména v hutní výrobě (o 239,3%) a výrobě dvoustopých motorových vozidel (o 225,2%). Další významnou položkou v produkci odpadů byla jejich produkce v oblasti dopravy, skladování a spojů. Oproti tomu velký pokles produkce odpadů zaznamenalo odvětví lesnictví a těžby dřeva, oděvní průmysl, zpracování dřeva, vlákniny, papíru a výrobků ze dřeva a výroba pryže. I když odvětví stavebnictví má velký podíl na celkové produkci odpadu, v retrospektivním pohledu však absolutní výše vyprodukovaného odpadu klesá a to od roku 2003 do roku 2006 v regionu o 21,4%.

V souvislosti s produkcí odpadů je nutné definovat i **nakládání** se vznikajícími odpady. Podle zákona o odpadech § 4 písm. d) se pod tímto pojmem rozumí „ jejich shromažďování, soustředování, sběr, výkup, třídění, přeprava a doprava, skladování, úprava, využívání a odstraňování “.

Z celkové produkce odpadů v Plzeňském kraji bylo v roce 2006 předmětem nakládání 78,3%, což je o 10,9 procentního bodu více než ve srovnatelném roce 2002.

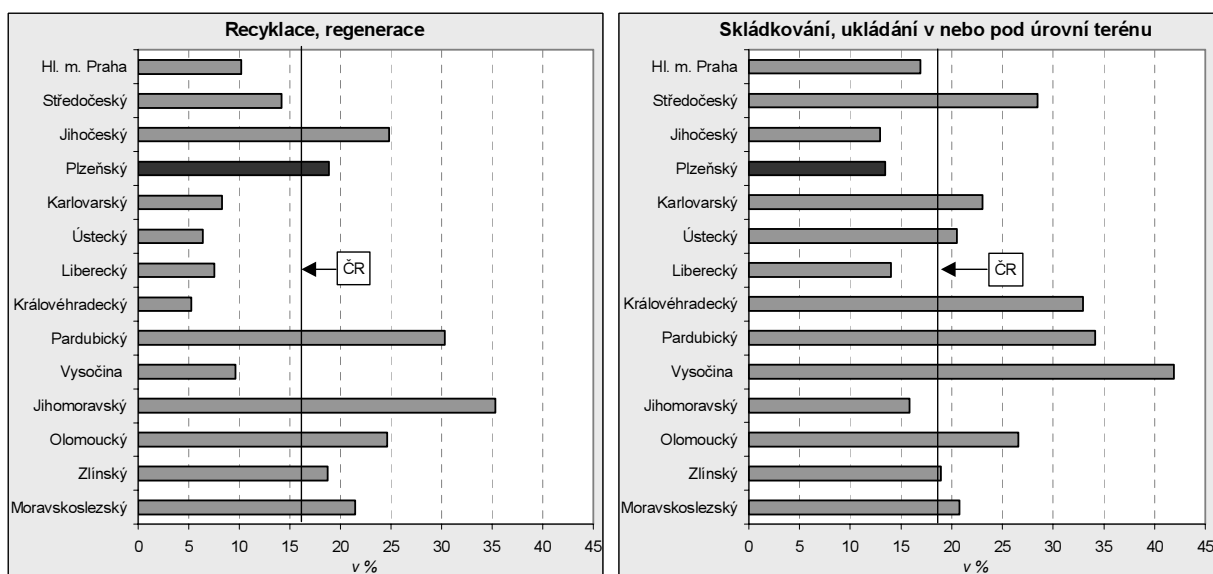
V rámci nakládání s odpadem je nutno věnovat zvláštní pozornost kategorii **nebezpečného odpadu** (tzn. odpadu, který má jednu nebo více nebezpečných vlastností jako je např. hořlavost, výbušnost apod.). V Plzeňském kraji bylo z celkového množství manipulovaného odpadu pouze 0,7% odpadu nebezpečného. Na tuto oblast je kladen velký důraz zejména z hlediska prevence a ochrany jak lidského zdraví, tak i ochrany ekosystému včetně neobnovitelných přírodních zdrojů.

Graf 3.3.3 Způsob nakládání s odpadem v Plzeňském kraji a ČR v letech 2002 až 2006

Z hlediska manipulace s vyprodukovanými odpady lze určit tři způsoby nakládání s odpady a to **využívání, odstraňování a ostatní**.

Graf 3.3.4 Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady na nakládání celkem v krajích ČR v roce 2006

V souladu s principy udržitelného rozvoje v enviromentální oblasti je žádoucí při nakládání s odpady preferovat jejich opakované používání a **využívání**, a to jako zdroj energie nebo pro recyklaci (opětovné zhodnocení) vč. regenerace. V Plzeňském kraji byli v roce 2006 využito 34,1% odpadů. V retrospektivním pohledu po značném nárůstu v roce 2003 (50,6%) a následujícím poklesu v roce 2005 (28,8%) má opět ukazatel podílu využívaných odpadů rostoucí trend. K nežádoucímu poklesu v roce 2006 oproti roku 2005 došlo v podílu **recyklovaných odpadů**. Zatímco v roce 2005 bylo využíváno formou recyklace (vč.regenerace) 73% z celkového množství využívaných odpadů, v roce 2006 to bylo již jen 55,4%. Tento trend zatím není v souladu se záměry Plánu odpadového hospodářství, rozpracovaného na základě zákona o odpadech pro Plzeňský kraj, který předpokládá výrazné zvýšení využívání odpadů s upřednostněním recyklace. Významně také vzrostl počet recyklačních středisek v Plzeňském kraji, zejména stavebních odpadů. Jedná se o města Blovice, Stříbro, Stod, Tachov, Domažlice, Plzeň a Horažďovice.

Dalším nejvíce využívaným způsobem likvidace odpadů je jejich **odstraňování** (zejména **skládkování**). V roce 2006 bylo v kraji v provozu 20 skládek odpadů, z toho nejvíce v okresech Klatovy (6) a Rokycany (5). V Plzeňském kraji se ukládalo na skládky téměř 13% celkového manipulovaného odpadu a 68,7% z odpadů odstraněných. Množství odpadu odstraňovaného **spalováním** se v celé časové řadě od roku 2002 pohybuje kolem 1 %. V roce 2006 dosáhla výše tohoto ukazatele 1,4% z celkových odstraňovaných odpadů.

S téměř polovinou odpadů je v Plzeňském kraji nakládáno **jinými způsoby** než je výše uvedeno. Nejčastějším způsobem je použití na **rekultivace a terénní úpravy** (70,9%).

Politika odpadového hospodářství je jedním ze základních problémů enviromentálního pilíře udržitelného rozvoje a to nejen na regionální a republikové úrovni, ale i na poli mezinárodním. Vzhledem k tomu, že odpady znamenají velkou zátěž pro životní prostředí, je bezesporu základním momentem **prevence** jejich vzniku. Odpady, vznikající jako důsledek nevhodného a neefektivního nakládání s neobnovitelnými zdroji (půda, voda apod.) jsou však na straně druhé zdrojem energie a surovin. Základním momentem pro udržitelný rozvoj v enviromentální oblasti je právě upřednostňování jejich **využití** (recyklace, materiálové využití aj.) před jejich **odstraňováním**. Skládkování a spalování představuje v mnoha případech zdroj znečištění životního prostředí zejména půdy, vody a ovzduší s dopadem do krajinných ekosystémů.

Mezi aktuální základní řešené otázky v nakládání s odpady patří také **třídění** jednotlivých druhů odpadů a jejich separace. Ve třídění komunálního odpadu se obyvatelé Plzeňského kraje za rok 2006 umístili ve srovnání s ostatními kraji na 1.místě v České republice.

Jakost povrchových vod

Zdroje vod patří mezi významné přírodní zdroje, které jsou ohroženy jak bodovým znečištěním (města a obce, průmyslové a zemědělské objekty aj.), tak i plošným znečištěním. Cílem všech opatření udržitelného rozvoje je zajistit podmínky ke zlepšení ochrany povrchových a podzemních vod a také snížit znečišťování povrchových vod nebezpečnými a závadnými látkami.

Tab. 3.3.7 Jakost povrchových vod¹⁾

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Sk. A - obecné, fyzikální a chemické ukazatele	23	23	23	23	23	23	24	32	31	31	32
podíl profilů podle třídy znečištění v %:											
III. - znečištěná voda	34,8	60,9	39,1	65,2	60,9	30,4	41,7	53,1	51,6	58,1	40,6
IV. - silně znečištěná voda	4,3	17,4	47,8	26,1	26,1	43,5	29,2	15,6	25,8	19,4	40,6
V. - velmi silně znečištěná voda	60,9	13,0	13,0	8,7	8,7	21,7	25,0	6,3	22,6	16,1	9,4
Sk. B - specifické organické látky M7	16	15	15	15	17	17	16	17	17	17	17
podíl profilů podle třídy znečištění v %:											
III. - znečištěná voda	6,3	53,3	40,0	33,3	47,1	52,9	31,3	5,9	47,1	0,0	17,6
IV. - silně znečištěná voda	18,8	6,7	13,3	6,7	0,0	0,0	12,5	0,0	0,0	0,0	5,9
V. - velmi silně znečištěná voda	0,0	13,3	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sk. C - kovy a metaloidy M8	23	23	23	23	23	23	24	24	24	24	24
podíl profilů podle třídy znečištění v %:											
III. - znečištěná voda	26,1	60,9	30,4	17,4	65,2	39,1	45,8	62,5	33,3	41,7	37,5
IV. - silně znečištěná voda	8,7	8,7	34,8	34,8	8,7	17,4	12,5	4,2	12,5	8,3	20,8
V. - velmi silně znečištěná voda	47,8	13,0	17,4	39,1	8,7	8,7	16,7	12,5	20,8	16,7	0,0
Sk. D - biologické a mikrobiologické ukazatele	23	23	23	23	23	23	24	32	31	31	31
podíl profilů podle třídy znečištění v %:											
III. - znečištěná voda	39,1	30,4	34,8	43,5	13,0	34,8	33,3	28,1	54,8	45,2	16,1
IV. - silně znečištěná voda	17,4	30,4	43,5	34,8	8,7	17,4	29,2	15,6	12,9	9,7	22,6
V. - velmi silně znečištěná voda	13,0	13,0	8,7	8,7	69,6	8,7	4,2	9,4	9,7	6,5	6,5

¹⁾ v řádku s označením skupiny je uveden počet sledovaných profilů v jednotlivých letech

Hodnocení jakosti vody je prováděno podle normy ČSN 75 7221 „Klasifikace jakosti povrchových vod“. **Povrchové vody** jsou zařazeny podle kvality do pěti tříd (I.třída - neznečištěná voda, II.třída - mírně znečištěná voda, III. třída - znečištěná voda, IV.třída - silně znečištěná voda, V.třída - velmi silně znečištěná voda). Zatřídění je prováděno v rámci příslušné skupiny ukazatelů jakosti povrchových vod a to **skupina**

A – Obecné, fyzikální a chemické ukazatele

B – Specifické organické látky

C – Kovy a metaloidy

D – Mikrobiologické a biologické ukazatele

E – Radiologické ukazatele

Ve skupině je rozhodující ukazatel s nejnepříznivější hodnotou klasifikace. Celkové hodnocení pak vychází z nejhůrší klasifikace ve skupinách.

Na území Plzeňského kraje bylo v roce 2006 sledováno 32 profilů státní sítě sledování jakosti vody na významných tocích, na kterých se s frekvencí dvanáctkrát ročně provádějí analýzy základních fyzikálně-chemických parametrů. Ve **skupině A** má podíl profilů ve IV. - V. třídě znečištění proměnlivé hodnoty. Od roku 1996 (65,2%) klesá se zvýšením v roce 1998 na 34,8% v roce 2000. V následujícím roce opět stoupá podíl na 65,2% s poklesem v roce 2003 a s opětovným nárůstem na 50% v roce 2006. Patrně nejpříznivější trend se objevuje ve **skupině B**, kdy na území kraje byl podíl silně znečištěné vody (třída IV. - V.) nejvyšší v roce 1998 (33%) a od té doby klesá a pohybuje se s výjimkou roku 2002 (13%) a 2006 (6%) kolem 0. **Skupina C** se vyznačuje mírně klesajícím trendem u profilů ve třídě IV. -V. znečištění. Z podílu

57% v roce 1996 poklesl podíl na 21% v roce 2006 s mírnými výkyvy v mezidobí. Ve skupině D je u profilů ve třídách IV.-V. zaznamenán též klesající trend s výrazným zvýšením v roce 2000 (79%).

Z hlediska celkové kvality v tocích lze označit jako čisté (I.-II. třída) horní toky Mže, Radbuzy, Úslavy a Úhlavy, stejně tak jako horní tok Otavy. Za hlavní příčinu znečištění vodních toků lze označit nedostatečné čištění odpadních vod z výrobních provozů, z hustě obydlených částí regionu a v některých případech i způsob hospodaření na zemědělské půdě.

Vodovody a kanalizace

Úroveň technické vybavenosti v obcích Plzeňského kraje prochází vcelku příznivým vývojem. V převážné části územních celků jsou obce vybaveny veřejným vodovodem.

Podíl obyvatel zásobených vodou z veřejných vodovodů má v Plzeňském kraji mírně rostoucí trend. Ve srovnání s rokem 2001 bylo v roce 2006 z veřejných vodovodů zásobováno o 0,8 procentního bodu více obyvatel. I přes tento rostoucí trend v mezikrajském srovnání zaujímá jedno z posledních míst v rámci republiky.

Za sledované období se snižuje i vyrobené množství pitné vody z veřejných vodovodů a to nejen v Plzeňském kraji. Tato tendence je patrná i v ostatních krajích. Současně s množstvím vyrobené vody se snižuje i hodnota ukazatele specifické potřeby vody (přepočítáno na obyvatele a den). Za sledované období klesla hodnota tohoto relativního ukazatele o 11 procentních bodů (ze 178 l na 167 l na obyvatele a den). Nejvyšší specifická potřeba vody na obyvatele a den je v Hl.m.Praze a nejmenší v kraji Středočeském. Kraj Plzeňský se spotřebou (167 l) se v roce 2006 pohybuje nad republikovým průměrem (152,6 l).

Tab. 3.3.8 Vodovody a kanalizace v Plzeňském kraji

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Podíl obyvatel zásobených vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu (v %)	81,6	81,2	81,3	80,8	81,2	82,4
Voda vyrobená pitná z veřejných vodovodů (v m ³ na obyvatele)	68,5	65,0	67,6	65,0	62,1	62,3
Voda fakturovaná pitná (v m ³ na obyvatele)	51,6	50,7	52,8	47,3	51,3	50,3
Podíl vody fakturované domácnostem (v %)	59,3	59,6	56,7	61,6	59,0	57,9
Specifická potřeba vody (v l na obyvatele a den)	172,3	170,8	177,9	160,2	173,2	167,0
z toho v domácnostech	102,2	101,9	100,8	98,7	102,3	96,8
Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu (v %)	70,9	76,4	76,4	75,1	77,6	78,1
z toho na kanalizaci s koncovou ČOV	.	.	.	68,7	71,0	70,8
v tom: na mechanickou ČOV	.	.	.	0,3	0,3	0,0
na mechanicko-biologickou ČOV	.	.	.	68,4	70,7	70,8
Vypouštěné odpadní vody do kanalizace pro veřejnou potřebu (v m ³ na obyvatele)	52,9	58,4	63,2	57,8	62,4	62,2
Podíl vypouštěné odpadní vody splaškové (v %)	.	.	.	51,3	53,3	50,3
Podíl čištěných odpadních vod (v %)	98,6	91,1	91,6	91,1	89,7	89,1
v tom: splaškových	.	.	.	91,8	91,0	89,0
průmyslových a ostatních	.	.	.	90,3	88,1	89,1

Klesající trend ve spotřebě pitné vody lze odůvodnit i ekonomickým hospodařením s vodou, kdy finanční dopady (ceny vodného a stočného) nutí obyvatele efektivně a hospodárně přistupovat k používání vody a omezovat její spotřebu.

Tab. 3.3.9 Vodovody v krajích ČR

	Podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejných vodovodů (v %)		Voda vyrobená pitná z veřejných vodovodů (v m ³ na obyvatele)		Specifická potřeba vody (v l na obyvatele a den)		Specifická potřeba vody v domácnostech (v l na obyvatele a den)	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Česká republika	87,1	92,4	75,7	68,1	169,6	152,6	107,4	97,5
v tom kraje:								
Hl. m. Praha	99,9	99,2	134,9	111,0	218,6	204,5	143,4	130,0
Středočeský	72,3	82,8	43,5	42,7	147,1	134,0	93,8	89,1
Jihočeský	92,7	91,2	74,8	61,0	155,4	138,1	94,7	89,5
Plzeňský	81,4	82,4	69,3	62,3	178,0	167,0	106,3	96,8
Karlovarský	99,1	98,4	97,3	77,9	187,9	160,1	121,3	100,5
Ústecký	95,1	95,9	90,6	77,9	179,3	157,0	114,8	98,3
Liberecký	82,3	88,6	80,7	72,7	163,5	159,4	109,5	95,5
Královéhradecký	86,5	91,2	70,4	65,1	162,3	145,9	100,2	92,3
Pardubický	91,5	95,8	72,2	63,1	155,8	141,4	93,7	87,4
Vysočina	71,9	93,2	46,2	53,5	148,2	134,6	84,9	84,1
Jihomoravský	87,4	94,8	64,6	62,3	157,5	142,3	98,5	93,2
Olomoucký	82,0	87,9	62,6	51,2	150,9	132,5	94,3	87,7
Zlínský	80,0	89,7	59,0	57,6	152,2	135,9	91,1	83,7
Moravskoslezský	92,1	97,5	75,7	74,7	171,0	151,6	113,8	101,9

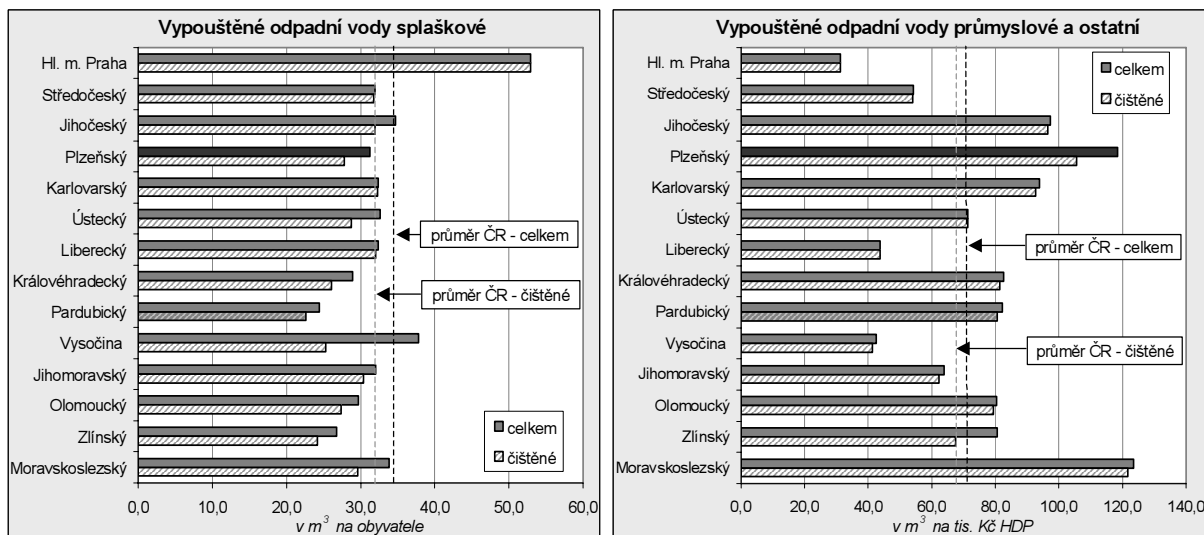
Kvalita povrchových vod do jisté míry souvisí s čištěním vod odpadních. Největšími zdroji odpadních vod jsou osídlené lokality (města a obce). V roce 2006 dosáhla délka kanalizační sítě v Plzeňském kraji 2 446 km tj. o 129,9% více než v roce 2000. V roce 2006 bylo napojeno na veřejnou kanalizaci 78,1% obyvatel tj. nárůst od roku 2000 o 7,3 procentního bodu. V domech napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod (dále jen ČOV) byla situace méně příznivá. I když trend je stoupající, přesto od roku 2000 došlo k nárůstu pouze o 2,1 procentního bodu. V obou případech je Plzeňský kraj mírně pod republikovým průměrem.

Tab. 3.3.10 Kanalizace v krajích ČR

	Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci (v %)			z toho na kanalizaci s koncovou ČOV (v %)		Vypouštěné odpadní vody do veřejné kanalizace (v m ³ na obyvatele)		Podíl čistěných odpadních vod (v %)	
	2000	2004	2006	2004	2006	2000	2006	2000	2006
Česká republika	74,8	77,9	80,0	71,1	73,6	56,1	52,8	94,8	94,2
v tom kraje:									
Hl. m. Praha	99,3	99,5	99,0	99,5	99,0	91,0	70,2	100,0	100,0
Středočeský	51,2	61,0	66,0	60,3	65,5	37,8	46,0	97,1	99,6
Jihočeský	84,0	87,3	83,6	73,8	73,9	64,1	58,8	94,1	95,0
Plzeňský	70,8	75,1	78,1	68,7	70,8	56,8	62,2	98,9	89,1
Karlovarský	95,4	91,4	91,6	90,5	90,7	69,4	51,4	98,2	99,4
Ústecký	80,2	81,0	81,9	75,9	77,8	55,5	47,9	81,3	92,0
Liberecký	64,2	68,1	68,8	61,8	62,8	43,5	43,1	93,7	99,3
Královéhradecký	71,9	73,8	73,1	64,3	65,6	50,6	49,1	92,4	93,7
Pardubický	64,1	66,2	68,7	61,3	63,0	47,9	43,4	95,7	95,0
Vysočina	63,3	80,3	85,2	61,1	68,0	34,7	48,0	94,5	73,2
Jihomoravský	75,0	79,7	84,1	73,0	77,1	46,3	47,8	98,8	95,7
Olomoucký	63,0	72,6	74,3	64,9	66,9	51,2	46,3	89,6	94,5
Zlínský	75,7	78,5	81,4	67,3	69,6	54,7	45,7	96,2	87,6
Moravskoslezský	80,5	73,7	77,9	63,4	67,6	62,8	60,9	92,1	92,4

V roce 2006 bylo na území kraje vypouštěno do kanalizace 34 379 tis. m³ odpadních vod, z toho 50,3% splaškových. V přepočtu na obyvatele bylo v roce 2006 vypouštěno 62,2 m³/obyv.. V časové řadě od roku 2000 to znamená nárůst o 5,4 procentního bodu. Hodnotou dosaženou v roce 2006 tj. 62,2 m³ na obyvatele se v množství vypouštěných vod celkem řadí Plzeňský kraj v porovnání s ostatními kraji na druhé místo za Hl.m. Prahou.

Graf 3.3.5 Vypouštěné odpadní vody v krajích ČR v roce 2006

Základním principem trvale udržitelného rozvoje je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí. Stagnující tendenci s mírnými výkyvy ve sledované časové řadě vykazuje množství **čištěných odpadních vod** (bez srážkových). V roce 2006 dosáhlo v Plzeňském kraji hodnoty 30 617 tis.m³, což je o 1,2% méně než v roce 2000. V relativním ukazateli čištěných odpadních vod ve vztahu k vypouštěným odpadním vodám do veřejné kanalizační sítě se projevuje též nepříznivý trend. Za sledované období klesla hodnota tohoto ukazatele o 9,8 procentního bodu.

Na území Plzeňského kraje stoupl za období 2000-2006 počet **čističek odpadních vod** více než dvojnásobně. Do konce roku 2006 bylo vybudováno 174 ČOV s celkovou kapacitou 180,8 tis.m³/den; z celkového počtu ČOV bylo 99,4% mechanicko-biologických.

Produkce kalů v ČOV dosáhla hodnoty 10 069 tun sušiny. Nejčastějším způsobem zneškodnění kalů byla přímá aplikace a rekultivace (16,4%), kompostování (13,6%) a skládkování (5,4%).

prostředí. Státní fond životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí a Evropskou komisí připravil **Operační program Životního prostředí**, který umožňuje financovat (resp. spolufinancovat) jednotlivé aktivity (projekty) z environmentálních oblastí a to

Příznivé využívání krajiny, zejména zastavení poklesu biodiverzity

Ochrana povrchových a podzemních vod

Ochrana a využití neobnovitelných a obnovitelných přírodních zdrojů

Snižování energetické a materiálové náročnosti výroby

Odpovědné nakládání s odpady, zejména nebezpečnými

Ochrana ovzduší

a další

Závěr

Problematika udržitelného rozvoje (dále jen UR) na regionální úrovni se dostává do širšího podvědomí až v posledních letech. Příčinou je její specifické postavení mezi globální a národní úrovní UR na straně jedné a místní úrovní UR na straně druhé. Regionální strategie udržitelného rozvoje může sloužit nejen k aktualizaci programu rozvoje kraje z hlediska udržitelnosti rozvoje daného území, ale může být i koncepčním rámcem pro aktivity v rámci Místních agend 21 a podkladem pro aktualizaci strategie na národní úrovni. Regionální strategie UR musí mít na rozdíl od národní strategie konkrétnější obsah a oproti místní úrovni musí indikovat širší souvislosti.

Autoři této publikace se pokusili zmapovat oblast indikátorů, vhodných pro monitorování UR na úrovni krajů a v kapitole 3 i pro nižší územní celky. Při výběru indikátorů brali v úvahu základní požadavky na indikátory – relevantnost, dostupnost ve srovnatelné časové řadě, spolehlivost a srozumitelnost.

V úvodní části publikace byly položeny dvě otázky, na které by měly další kapitoly přinést odpověď. První z nich byla „**Jaké jsou datové zdroje ČSÚ pro hodnocení udržitelného rozvoje na regionální úrovni ?**“. Souhrnnou odpověď na tuto otázku lze nalézt v kapitole 2, která je členěna dle jednotlivých pilířů UR a podává ucelený přehled všech vybraných indikátorů. Tato kapitola obsahuje popis jednotlivých indikátorů, zdroj dat, informaci o územní dostupnosti dat a frekvenci zjišťování. Popisná část je doplněna tabulkovým přehledem s údaji v časové řadě za Českou republiku a jednotlivé regiony. Pro zachycení vývoje bylo stanoveno maximální časové období podle dostupnosti dat v regionálním členění. Výchozím rokem časové řady (podle možnosti) byl ve většině případů rok 1993.

Odpověď na druhou otázku „**Jaký je vývoj vybraných indikátorů udržitelného rozvoje v konkrétním kraji ?**“ se snaží podat kapitola 3. V této části publikace, která se zabývá problematikou vlastního kraje, jsou zmapovány některé vybrané indikátory v jednotlivých pilířích UR zejména s ohledem na dostupnost dat v členění za nižší územně správní celky.

Přestože se v problematice UR stanovují tři základní pilíře: ekonomický, environmentální a sociální je toto dělení pouze teoretické, neboť prakticky se jednotlivé indikátory vzájemně ovlivňují, podmiňují a prolínají v souladu s ekonomickým a sociálním vývojem celé společnosti, životní prostředí nevyjímaje.

o o o o o

Validní data v podrobném územním detailu poskytují datové soubory Českého statistického úřadu, které jsou z části přímo dostupné na internetových stránkách úřadu. Údaje pro územně plánovací podklady pro rozbor udržitelného rozvoje území na úrovni správních obvodů ORP s daty za jednotlivé obce (vyhláška č.500/2006 Sb.) poskytuje ČSÚ na adrese:

www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/csu_a_uzemne_analyticke_podklady_za_obce_ceske_republiky

Další údaje lze získat z databáze Městské a obecní statistiky (MOS), která je součástí Veřejné databáze (VDB) na adrese:

<http://vdb.czso.cz/vdb/>

-

Seznam použité literatury, informačních zdrojů a zkratk

- [1] BLAŽEK, J., MACEŠKOVÁ, M., CZANK, P. *Model čtyř kapitálů – nová metoda rozvojových strategií?* In: časopis *Obec a finance* 5/2006.
- [2] CUDLÍNOVÁ, E. *Marginální oblasti – prostorový indikátor udržitelného rozvoje České republiky.* In: Sborník k projektu UNDP K udržitelnému rozvoji ČR: vytváření podmínek, svazek 4 Vzdělávání, informace, indikátory. Praha, Universita Karlova v Praze, 2002.
- [3] CZESANÝ, S. *Indikátory udržitelného rozvoje.* In: časopis *Statistika* 5/2006.
- [4] *Česká republika 2003 - Deset let udržitelného rozvoje?* Praha, Universita Karlova v Praze, 2003.
- [5] DRÁPAL, S. Úvodní vystoupení na 3. konferenci Environmentální účetnictví a indikátory udržitelného rozvoje konané 23. – 25. května v Praze. In: *Book of Proceedings EA – SDI.* Ústí nad Labem, Univerzita J. E. Purkyně, 2007.
- [6] FISCHER, J. *Koncept udržitelného rozvoje a státní statistika.* In: časopis *Statistika* 3/2006.
- [7] HŘEBÍK, Š., TŘEBICKÝ, V., GREMLICA, T. *Manuál plánování a vyhodnocování udržitelného rozvoje na regionální úrovni.* Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2005.
- [8] KOVANDA, J., HÁK, T., ŠČASTNÝ, M. *Soubor indikátorů udržitelného rozvoje České republiky.* In: Sborník k projektu UNDP K udržitelnému rozvoji ČR: vytváření podmínek, svazek 4 Vzdělávání, informace, indikátory. Praha, Universita Karlova v Praze, 2002.
- [9] MIHOLA, J., *Kompozitní ukazatele udržitelného rozvoje, výzkumná zpráva.* Praha, ČSÚ, 2006.
- [10] MOLDAN, B., *Indikátory trvale udržitelného rozvoje.* Ostrava, VŠB – Technická univerzita Ostrava, 1996.
- [11] SEDLÁČEK, P., *Analýza investičního cyklu.* In: časopis *Statistika* 6/2006.
- [12] SPĚVÁČEK, V., *Domácnosti, disponibilní důchod a soukromá spotřeba.* In: *Bulletin CES VŠEM* č. 23/2006. Praha, Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006.
- [13] *Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje 2006 – 2020.* Ústí nad Labem, Ústav pro ekopolitiku, o.p.s., 2006.
- [14] VANĚČEK, J., *Regionální analýza výsledků vědy a výzkumu - publikace a patenty.* In: *ERGO* č. 01/2006, www.tc.cz, Technologické centrum AV ČR, 2006
- [15] *Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2006,* Praha 2006, MŽP ČR (CENIA)
- [16] *Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2006,* Praha 2006, CENIA
- [17] *Státní politika životního prostředí České republiky 2004-2010,* Praha 2004, MŽP

Publikace ČSÚ:

- [18] 1371-07 Regionální účty 2006
- [19] 1376-07 Věda a výzkum v regionálním pohledu
- [20] 1379-07 Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji České republiky v letech 2000 až 2005
- [21] 3009-04 MIKROCENZUS (Příjmy hospodařících domácností) 2002
- [22] 3103-07 Trh práce v ČR 1993-2006
- [23] 3111-07 Analýza trhu práce 2000 až 2006
- [24] 2001-0x Produkce, využití a odstranění odpadů v ČR v roce 200x
- [25] 2003-0x Vodovody, kanalizace a vodní toky v roce 200x
- [26] 2130-07 Ekologické zemědělství
- [27] 2201-07 Lesnictví a myslivost za rok 2006

Internetové adresy:

- [28] <http://portal.justice.cz>
- [29] <http://www.agenda21.cz>
- [30] <http://www.czso.cz>
- [31] <http://wwwinfo.mfcr.cz/aris/>
- [32] <http://www2.nszm.cz/ur/>
- [33] <http://www.sydos.cz/>
- [34] <http://www.timur.cz>
- [35] <http://www.uur.cz/>
- [36] <http://www.volby.cz/>
- [37] <http://www.cenia.cz/>
- [38] <http://www.env.cz>
- [39] <http://www.uhul.cz>
- [40] <http://www.mze.cz>
- [41] <http://www.kr-plzensky.cz>
- [42] <http://www.mvcr.cz>
- [43] <http://lesprace.silvarium.cz>
- [44] <http://www.mmr.cz>
- [45] <http://www.mpo.cz>
- [46] <http://www.opzp.cz>

Zkratky názvů krajů a okresů

Kraje, okresy	Zkratka	Kód	Kraje, okresy	Zkratka	Kód
Hlavní město Praha	PHA	CZ010	Královéhradecký kraj	HKK	CZ052
			Hradec Králové	HK	CZ0521
Středočeský kraj	STC	CZ020	Jičín	JC	CZ0522
Benešov	BN	CZ0201	Náchod	NA	CZ0523
Beroun	BE	CZ0202	Rychnov nad Kněžnou	RK	CZ0524
Kladno	KD	CZ0203	Trutnov	TU	CZ0525
Kolín	KO	CZ0204			
Kutná Hora	KH	CZ0205	Pardubický kraj	PAK	CZ053
Mělník	ME	CZ0206	Chrudim	CR	CZ0531
Mladá Boleslav	MB	CZ0207	Pardubice	PU	CZ0532
Nymburk	NB	CZ0208	Svitavy	SY	CZ0533
Praha-východ	PY	CZ0209	Ústí nad Orlicí	UO	CZ0534
Praha-západ	PZ	CZ020A			
Příbram	PB	CZ020B	Vysočina	VYS	CZ061
Rakovník	RA	CZ020C	Havlíčkův Brod	HB	CZ0611
			Jihlava	JI	CZ0612
Jihočeský kraj	JHC	CZ031	Pelhřimov	PE	CZ0613
České Budějovice	CB	CZ0311	Třebíč	TR	CZ0614
Český Krumlov	CK	CZ0312	Žďár nad Sázavou	ZR	CZ0615
Jindřichův Hradec	JH	CZ0313			
Písek	PI	CZ0314	Jihomoravský kraj	JHM	CZ062
Prachatice	PT	CZ0315	Blansko	BK	CZ0621
Strakonice	ST	CZ0316	Brno-město	BM	CZ0622
Tábor	TA	CZ0317	Brno-venkov	BI	CZ0623
			Břeclav	BV	CZ0624
Plzeňský kraj	PLK	CZ032	Hodonín	HO	CZ0625
Domažlice	DO	CZ0321	Vyškov	VY	CZ0626
Klatovy	KT	CZ0322	Znojmo	ZN	CZ0627
Plzeň-město	PM	CZ0323			
Plzeň-jih	PJ	CZ0324	Olomoucký kraj	OLK	CZ071
Plzeň-sever	PS	CZ0325	Jeseník	JE	CZ0711
Rokycany	RO	CZ0326	Olomouc	OC	CZ0712
Tachov	TC	CZ0327	Prostějov	PV	CZ0713
			Přerov	PR	CZ0714
Karlovarský kraj	KVK	CZ041	Šumperk	SU	CZ0715
Cheb	CH	CZ0411	Zlínský kraj	ZLK	CZ072
Karlovy Vary	KV	CZ0412	Kroměříž	KM	CZ0721
Sokolov	SO	CZ0413	Uherské Hradiště	UH	CZ0722
			Vsetín	VS	CZ0723
Ústecký kraj	ULK	CZ042	Zlín	ZL	CZ0724
Děčín	DC	CZ0421			
Chomutov	CV	CZ0422	Moravskoslezský kraj	MSK	CZ080
Litoměřice	LT	CZ0423	Bruntál	BR	CZ0801
Louny	LN	CZ0424	Frydek-Místek	FM	CZ0802
Most	MO	CZ0425	Karviná	KI	CZ0803
Teplice	TP	CZ0426	Nový Jičín	NJ	CZ0804
Ústí nad Labem	UL	CZ0427	Opava	OP	CZ0805
			Ostrava - město	OV	CZ0806
Liberecký kraj	LBK	CZ051			
Česká Lípa	CL	CZ0511			
Jablonec nad Nisou	JN	CZ0512			
Liberec	LI	CZ0513			
Semily	SM	CZ0514			

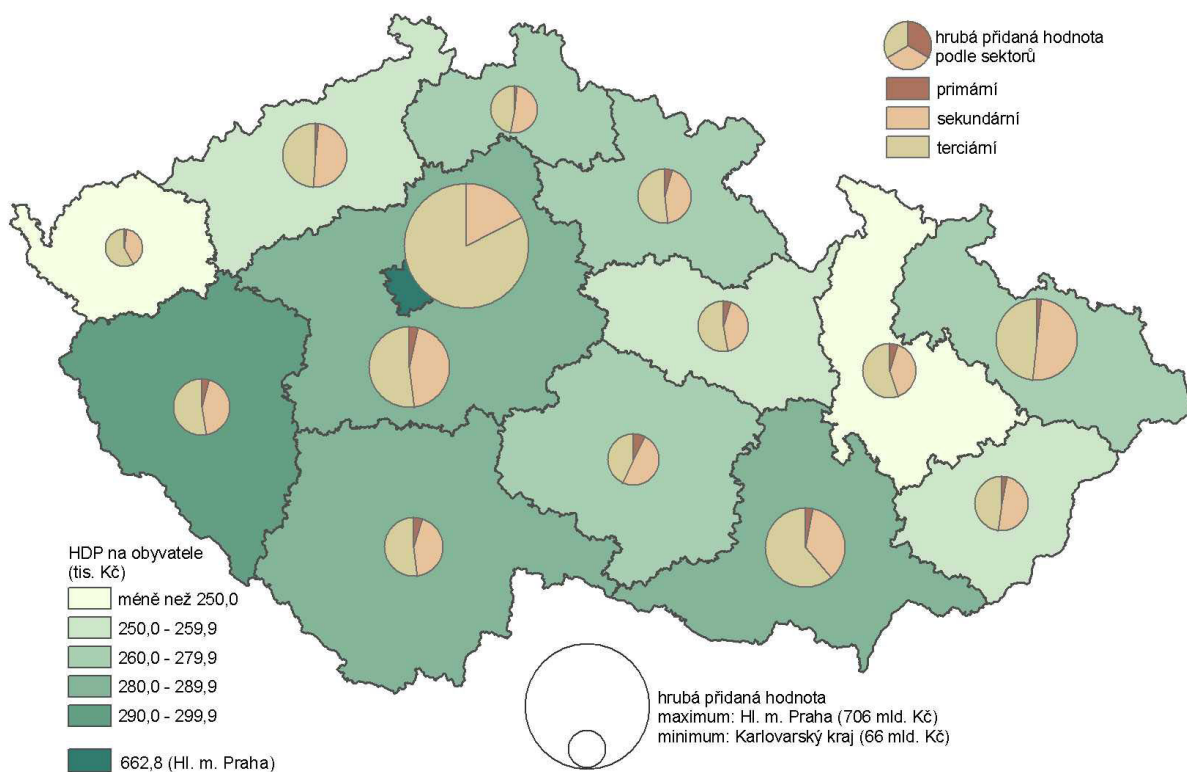

Zkratky názvů obcí s rozšířenou působností

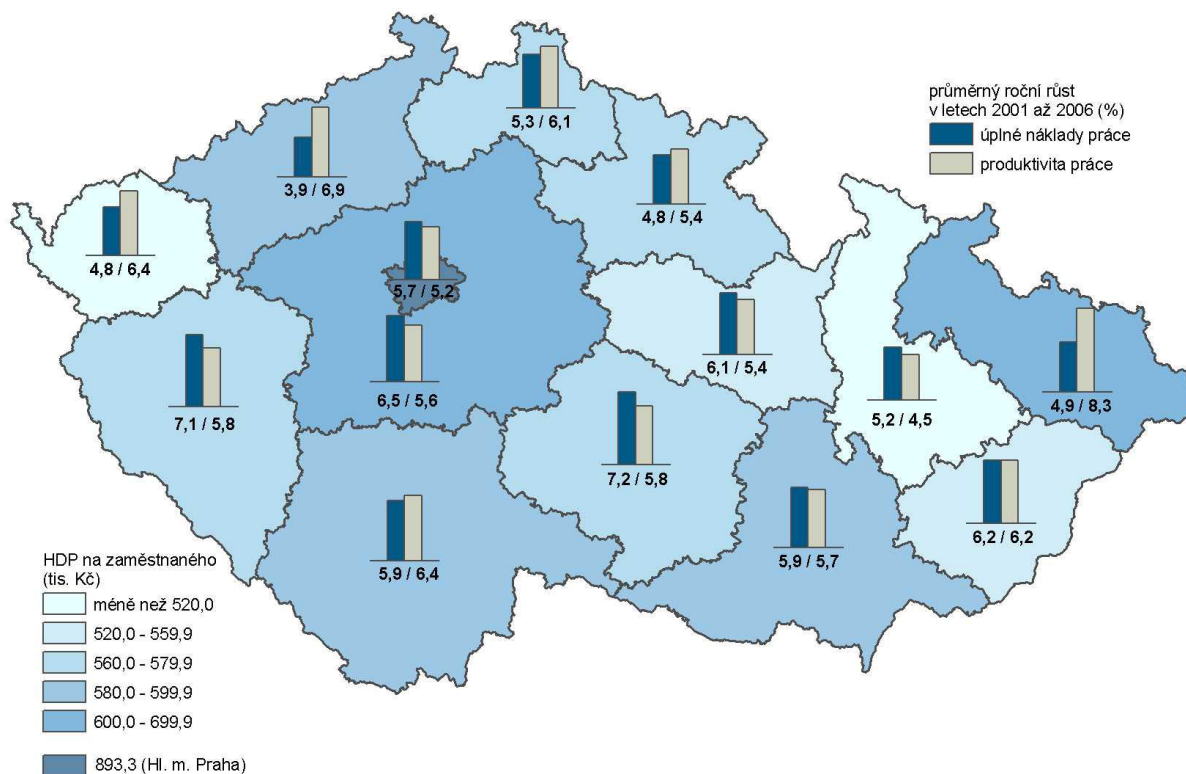
Číslo SO obce s rozšířenou působností	Název obce s rozšířenou působností	Pracovní zkratka území (ČSÚ)	Číslo SO obce s rozšířenou působností	Název obce s rozšířenou působností	Pracovní zkratka území (ČSÚ)
1100	Hlavní město Praha	Pha	4101	Aš	Ass
2101	Benešov	Ben	4102	Cheb	Che
2102	Beroun	Ber	4103	Karlovy Vary	KVa
2103	Brandýs nad Lab.-Stará Boleslav	Bra	4104	Kraslice	Krs
2104	Čáslav	Cas	4105	Mariánské Lázně	MLa
2105	Černošice	Cer	4106	Ostrov	Ost
2106	Český Brod	CBr	4107	Sokolov	Sok
2107	Dobříš	Dob	4201	Bílina	Blin
2108	Hořovice	Hrv	4202	Děčín	Dec
2109	Kladno	Kld	4203	Chomutov	Chv
2110	Kolín	Kol	4204	Kadaň	Kad
2111	Kralupy nad Vltavou	Krp	4205	Litoměřice	Lto
2112	Kutná Hora	KuH	4206	Litvínov	Ltv
2113	Lysá nad Labem	Lys	4207	Louny	Lou
2114	Mělník	Mel	4208	Lovosice	Lov
2115	Mladá Boleslav	MIB	4209	Most	Mos
2116	Mnichovo Hradiště	MnH	4210	Podbořany	Pob
2117	Neratovice	Ner	4211	Roudnice nad Labem	RnL
2118	Nymburk	Nym	4212	Rumburk	Rum
2119	Poděbrady	Pod	4213	Teplice	Tpc
2120	Příbram	Pri	4214	Ústí nad Labem	UnL
2121	Rakovník	Rak	4215	Varnsdorf	Var
2122	Říčany	Ric	4216	Žatec	Zat
2123	Sedlčany	Sed	5101	Česká Lípa	CLp
2124	Slaný	Sla	5102	Frýdlant	Frd
2125	Vlašim	Vla	5103	Jablonec nad Nisou	JnN
2126	Votice	Vot	5104	Jilemnice	Jil
3101	Blatná	Bla	5105	Liberec	Lbc
3102	České Budějovice	CBu	5106	Nový Bor	NBo
3103	Český Krumlov	CKr	5107	Semily	Sem
3104	Dačice	Dac	5108	Tanvald	Tan
3105	Jindřichův Hradec	JHr	5109	Turnov	Tur
3106	Kaplice	Kap	5110	Železný Brod	ZBr
3107	Milevsko	Mil	5201	Broumov	Bro
3108	Písek	Pis	5202	Dobruška	Dbr
3109	Prachatice	Pra	5203	Dvůr Králové nad Labem	DKr
3110	Soběslav	Sob	5204	Hořice	Hrc
3111	Strakonice	Sta	5205	Hradec Králové	HKr
3112	Tábor	Tab	5206	Jaroměř	Jar
3113	Trhové Sviny	TrS	5207	Jičín	Jic
3114	Třeboň	Tre	5208	Kostelec nad Orlicí	KnO
3115	Týn nad Vltavou	Tyn	5209	Náchod	Nch
3116	Vimperk	Vim	5210	Nová Paka	NPa
3117	Vodňany	Vod	5211	Nové Město nad Metují	NMe
3201	Blovice	Blo	5212	Nový Bydžov	NBy
3202	Domažlice	Dom	5213	Rychnov nad Kněžnou	RnK
3203	Horažďovice	Hor	5214	Trutnov	Tru
3204	Horšovský Týn	HoT	5215	Vrchlabí	Vch
3205	Klatovy	Klt	5301	Česká Třebová	CTr
3206	Kralovice	Krl	5302	Hlinsko	Hli
3207	Nepomuk	Nep	5303	Holice	Hol
3208	Nýřany	Nyr	5304	Chrudim	Chr
3209	Plzeň	Plz	5305	Králíky	Kra
3210	Přeštice	Pce	5306	Lanškroun	Lan
3211	Rokycany	Rok	5307	Litomyšl	Ltm
3212	Stod	Sto	5308	Moravská Třebová	MTr
3213	Stříbro	Str	5309	Pardubice	Par
3214	Sušice	Suc	5310	Polička	Pol
3215	Tachov	Tch	5311	Přelouč	Prl

Číslo SO obce s rozšířenou působností	Název obce s rozšířenou působností	Pracovní zkratka území (ČSÚ)	Číslo SO obce s rozšířenou působností	Název obce s rozšířenou působností	Pracovní zkratka území (ČSÚ)
5312	Svitavy	Svi	7209	Valašské Klobouky	VaK
5313	Ústí nad Orlicí	UnO	7210	Valašské Meziříčí	VaM
5314	Vysoké Mýto	VyM	7211	Vizovice	Viz
5315	Žamberk	Zam	7212	Vsetín	Vse
6101	Bystřice nad Pernštejnem	ByP	7213	Zlín	Zli
6102	Havlíčkův Brod	HBr	8101	Bílovec	Bil
6103	Humpolec	Hum	8102	Bohumín	Boh
6104	Chotěboř	Chb	8103	Bruntál	Bru
6105	Jihlava	Jih	8104	Český Těšín	CTe
6106	Moravské Budějovice	MBu	8105	Frenštát pod Radhoštěm	Fre
6107	Náměšť nad Oslavou	Nam	8106	Frýdek-Místek	FrM
6108	Nové Město na Moravě	NMo	8107	Frýdlant nad Ostravicí	FrO
6109	Pacov	Pac	8108	Haviřov	Hav
6110	Pelhřimov	Pel	8109	Hlučín	Hlu
6111	Světlá nad Sázavou	Sve	8110	Jablunkov	Jab
6112	Telč	Tel	8111	Karviná	Kar
6113	Třebíč	Trb	8112	Kopřivnice	Kop
6114	Velké Meziříčí	VMe	8113	Kravaře	Krv
6115	Žďár nad Sázavou	ZdS	8114	Krnov	Krn
6201	Blansko	Blk	8115	Nový Jičín	NJi
6202	Boskovice	Bos	8116	Odry	Odr
6203	Brno	Brn	8117	Opava	Opa
6204	Břeclav	Bre	8118	Orlová	Orl
6205	Bučovice	Buc	8119	Ostrava	Osv
6206	Hodonín	Hod	8120	Rýmařov	Rym
6207	Hustopeče	Hus	8121	Třinec	Tri
6208	Ivančice	Ivn	8122	Vítkov	Vit
6209	Kuřim	Kur			
6210	Kyjov	Kyj			
6211	Mikulov	Mik			
6212	Moravský Krumlov	MKr			
6213	Pohořelice	Poh			
6214	Rosice	Ros			
6215	Slavkov u Brna	SuB			
6216	Šlapanice	Slp			
6217	Tišnov	Tis			
6218	Veselí nad Moravou	VnM			
6219	Vyškov	Vys			
6220	Znojmo	Zno			
6221	Židlochovice	Zid			
7101	Hranice	Hra			
7102	Jeseník	Jes			
7103	Konice	Kon			
7104	Lipník nad Bečvou	Lip			
7105	Litovel	Lit			
7106	Mohelnice	Moh			
7107	Olomouc	Olo			
7108	Prostějov	Pro			
7109	Přerov	Pre			
7110	Šternberk	Str			
7111	Šumperk	Sum			
7112	Uničov	Uni			
7113	Zábřeh	Zab			
7201	Bystřice pod Hostýnem	BpH			
7202	Holešov	Hls			
7203	Kroměříž	Kro			
7204	Luhačovice	Luh			
7205	Otrokovice	Otr			
7206	Rožnov pod Radhoštěm	RpR			
7207	Uherské Hradiště	UhH			
7208	Uherský Brod	UhB			

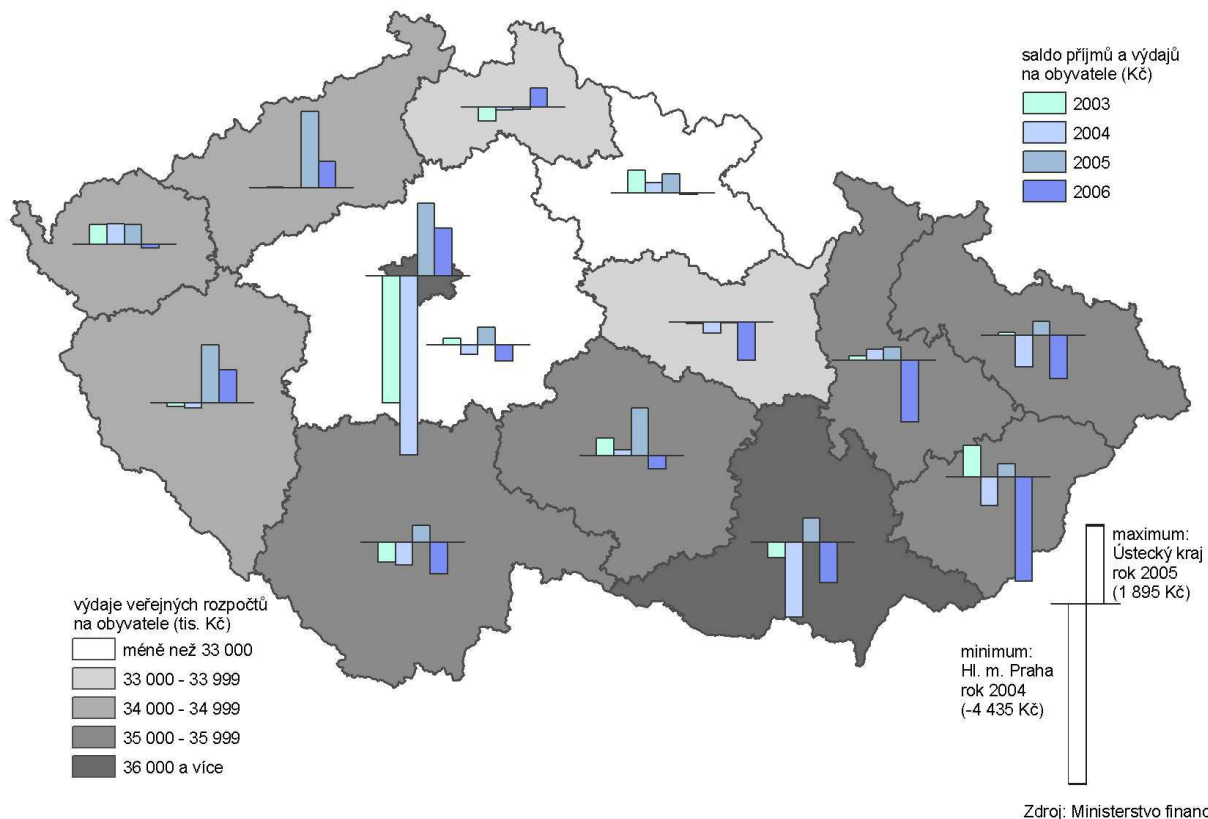
K 1 Hrubý domácí produkt a struktura hrubé přidané hodnoty podle krajů v roce 2006

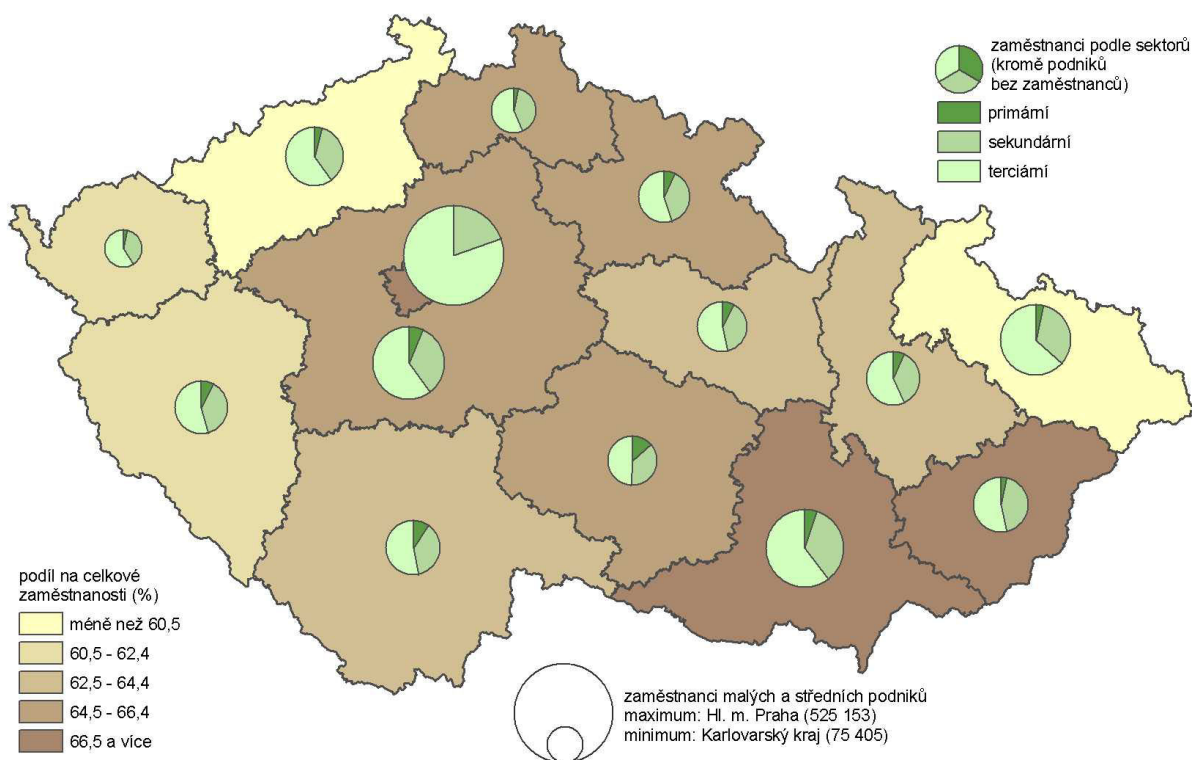
K 2 Produktivita práce v roce 2006 a vývoj úplných nákladů práce podle krajů v letech 2001 až 2006

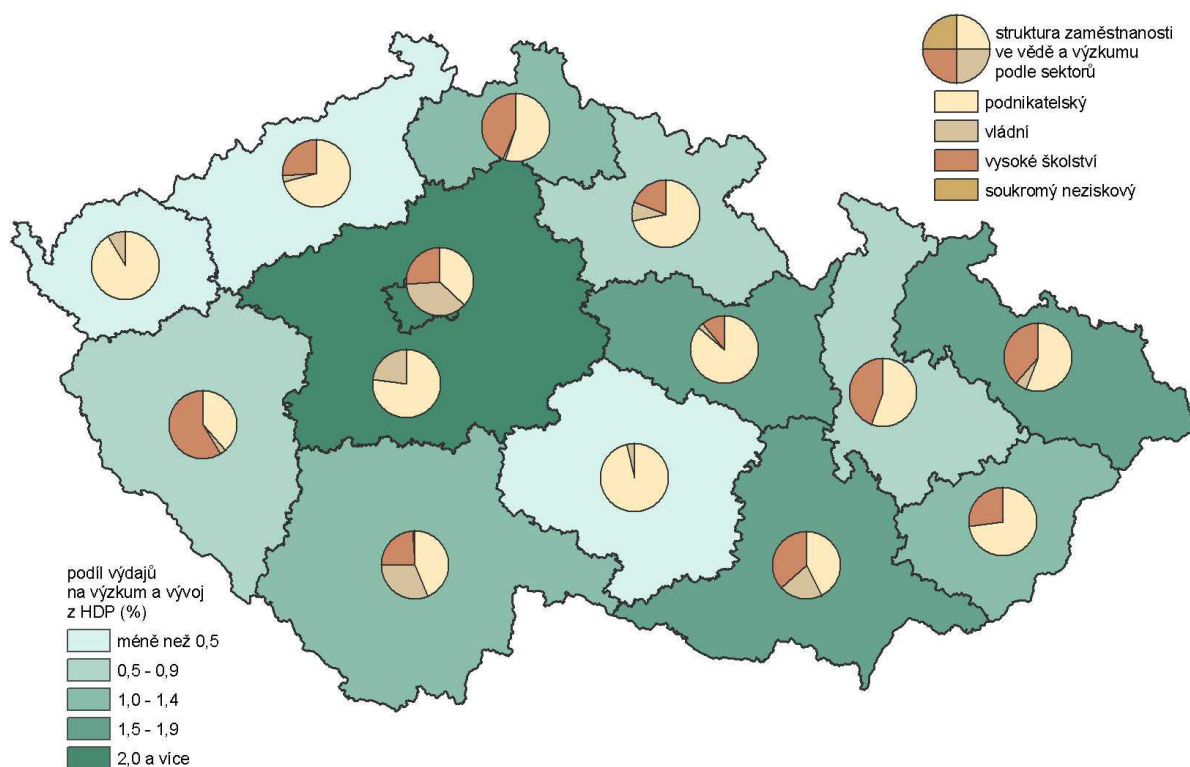
K 3 Výdaje veřejných rozpočtů v roce 2006 a saldo příjmů a výdajů v letech 2003 až 2006 podle krajů

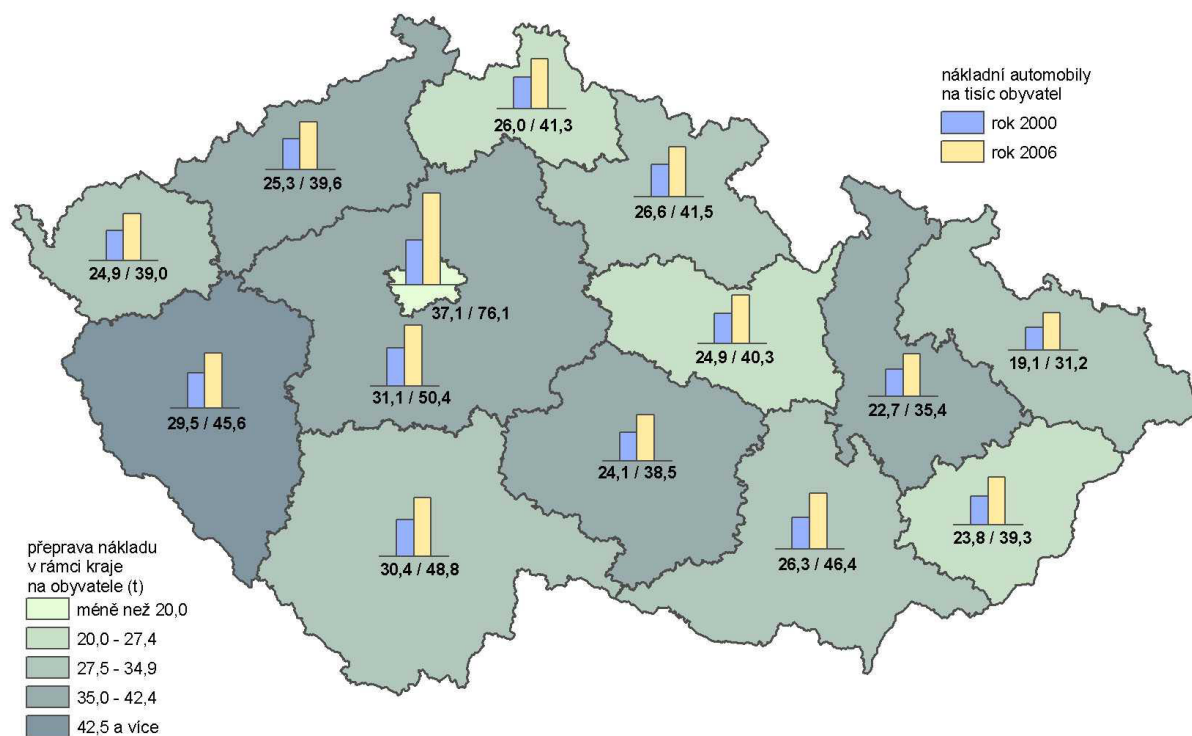
K 4 Zaměstnanost v malých a středních podnikách podle krajů v roce 2006

K 5 Výzkum a vývoj podle krajů v roce 2006

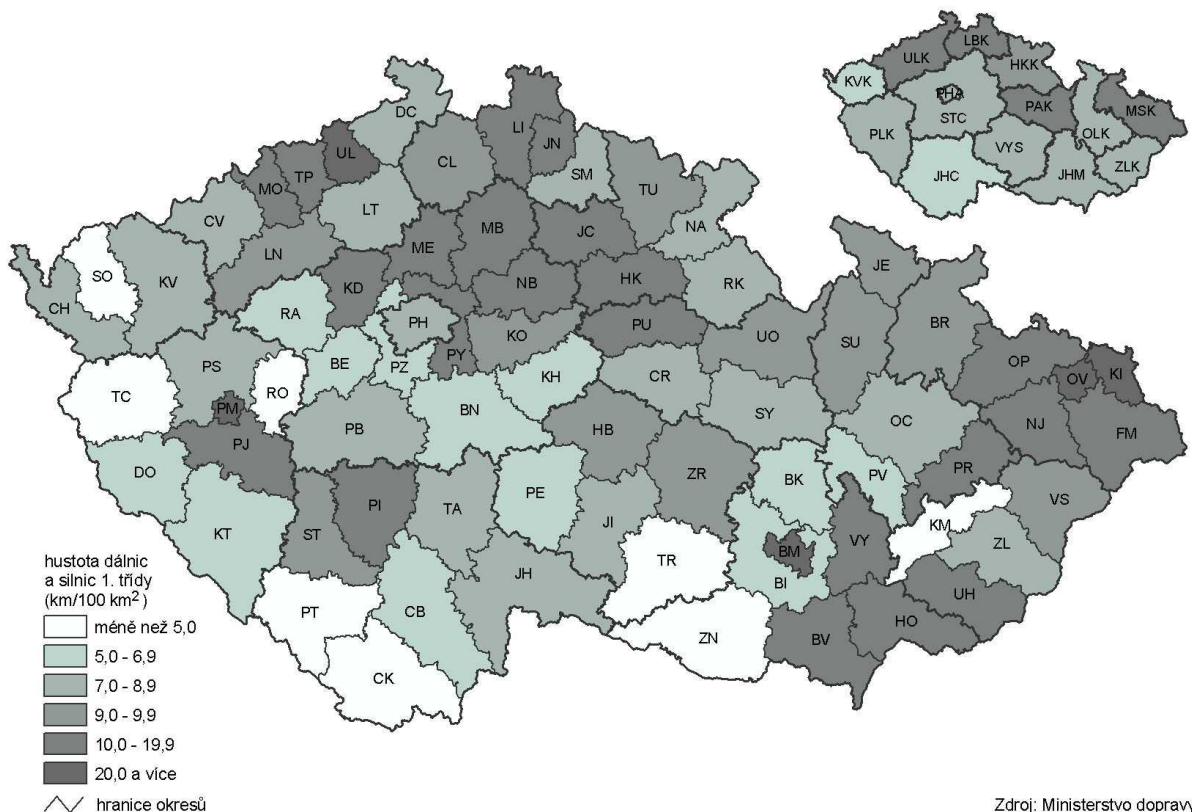

K 6 Výkony silniční nákladní dopravy podle krajů v roce 2006

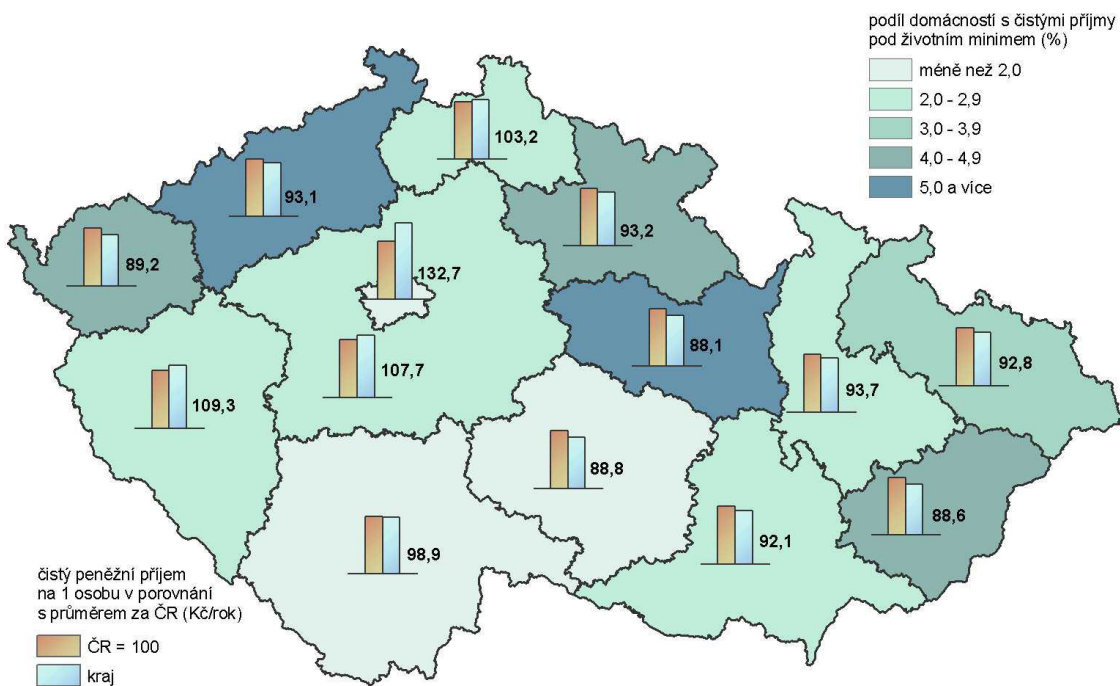

Zdroj: Ministerstvo dopravy

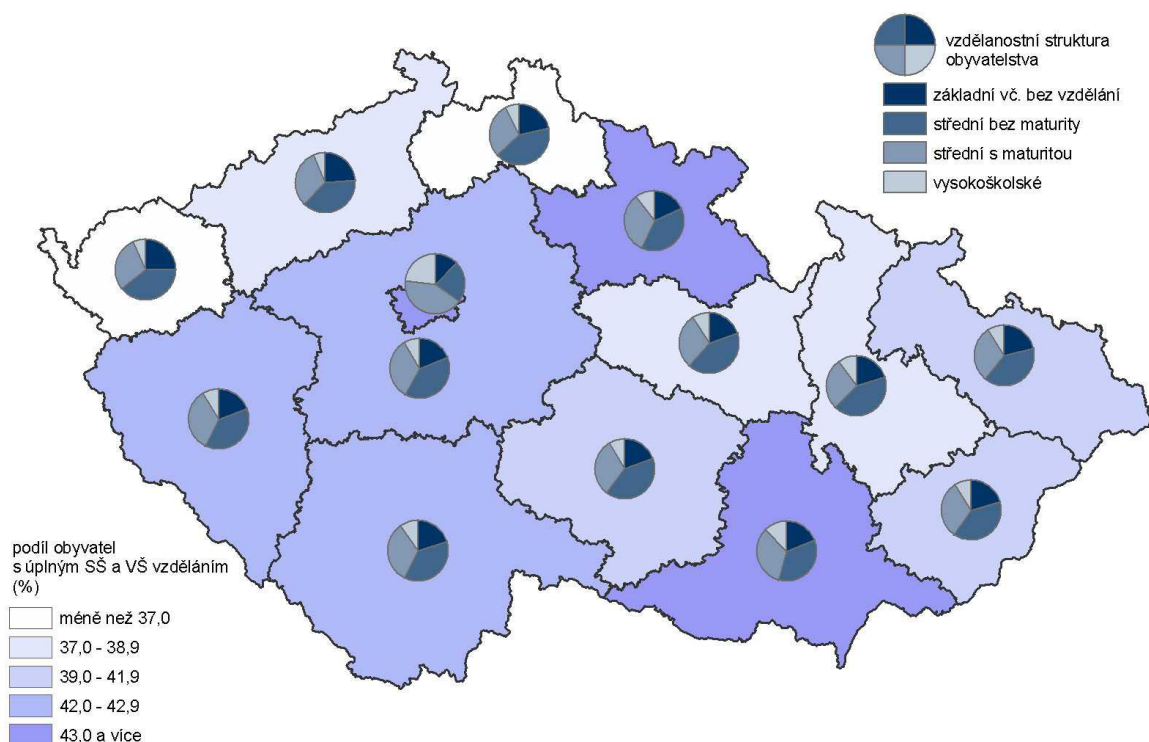
K 7 Hustota dálnic a silnic 1. třídy podle okresů v roce 2006

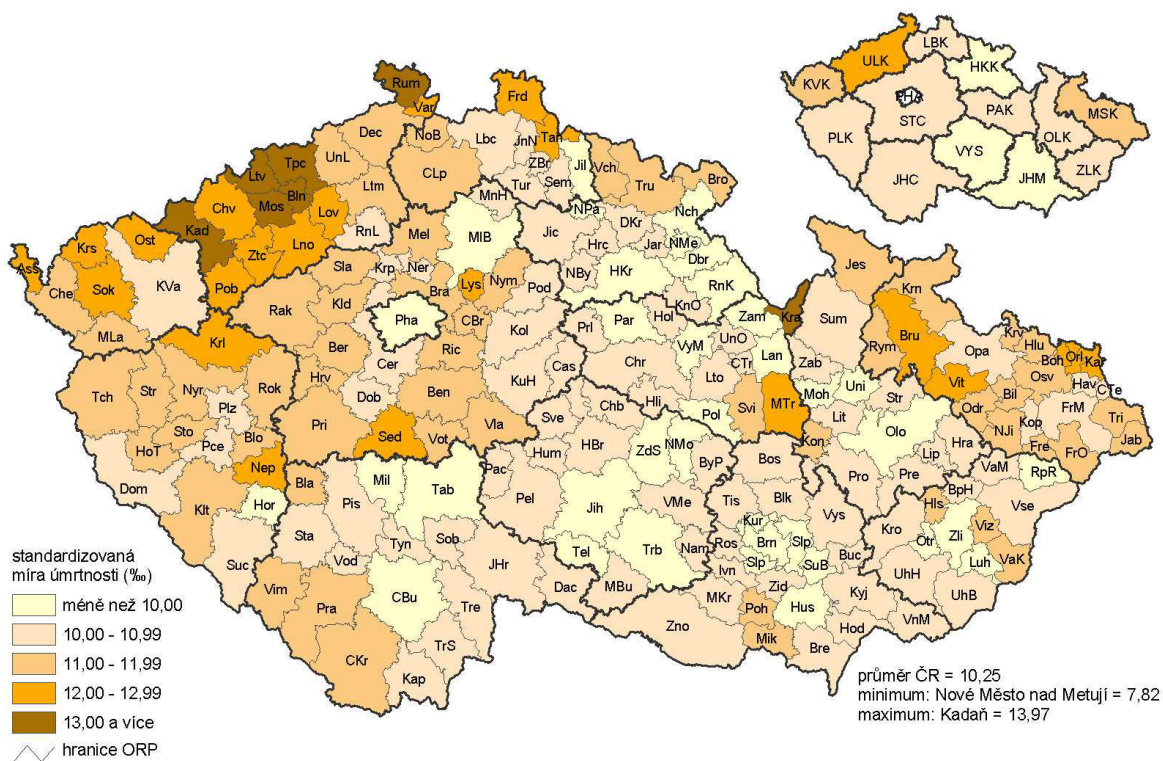
K 8 Čisté příjmy domácností podle krajů v roce 2004

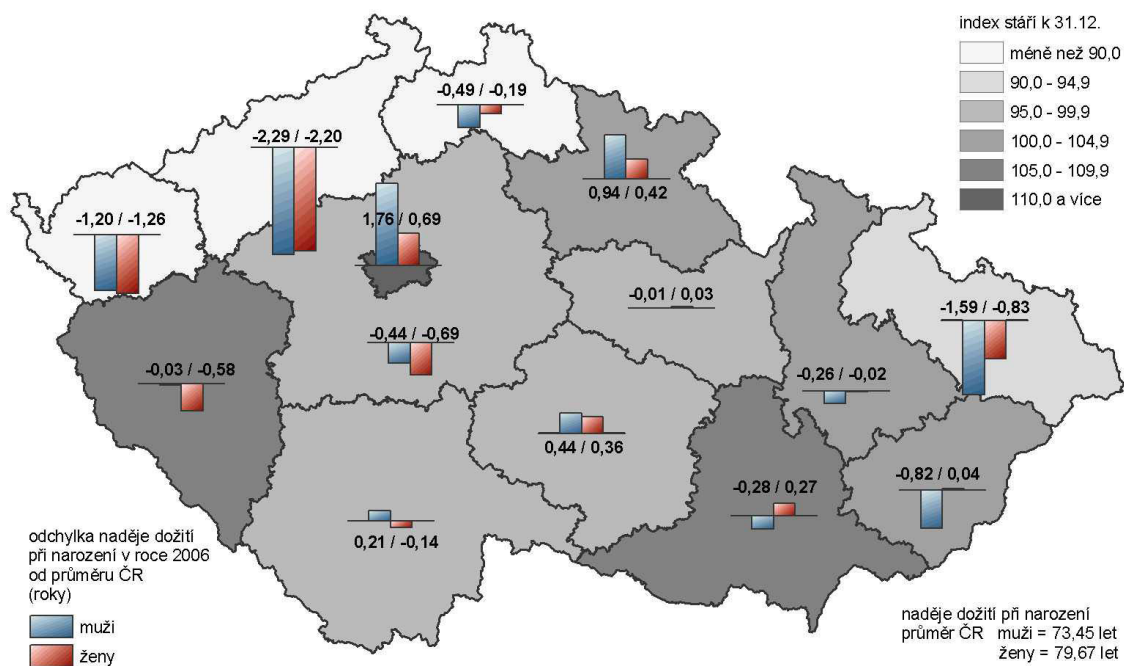
K 9 Vzdělanostní struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let podle krajů v roce 2006

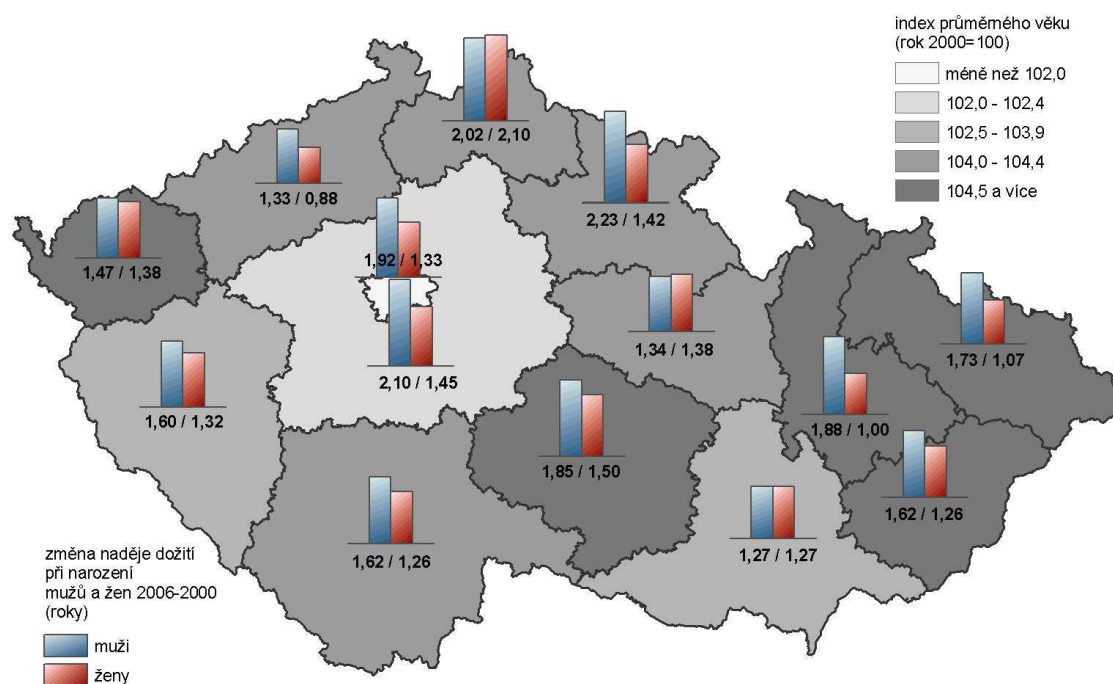
K 10 Standardizovaná míra úmrtnosti podle správních obvodů ORP v letech 2000 až 2006 (roční průměry)

K 11 Index stáří a naděje dožití při narození v krajích v roce 2006

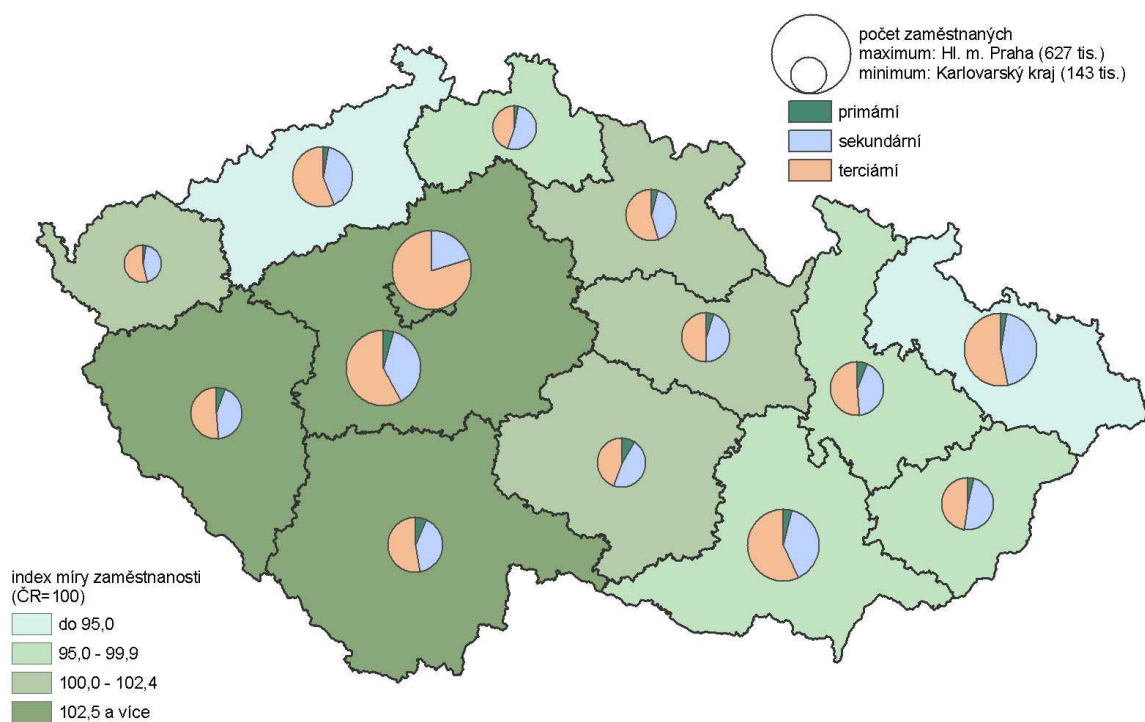

K 12 Vývoj průměrného věku a naděje dožití při narození v krajích v letech 2000 až 2006

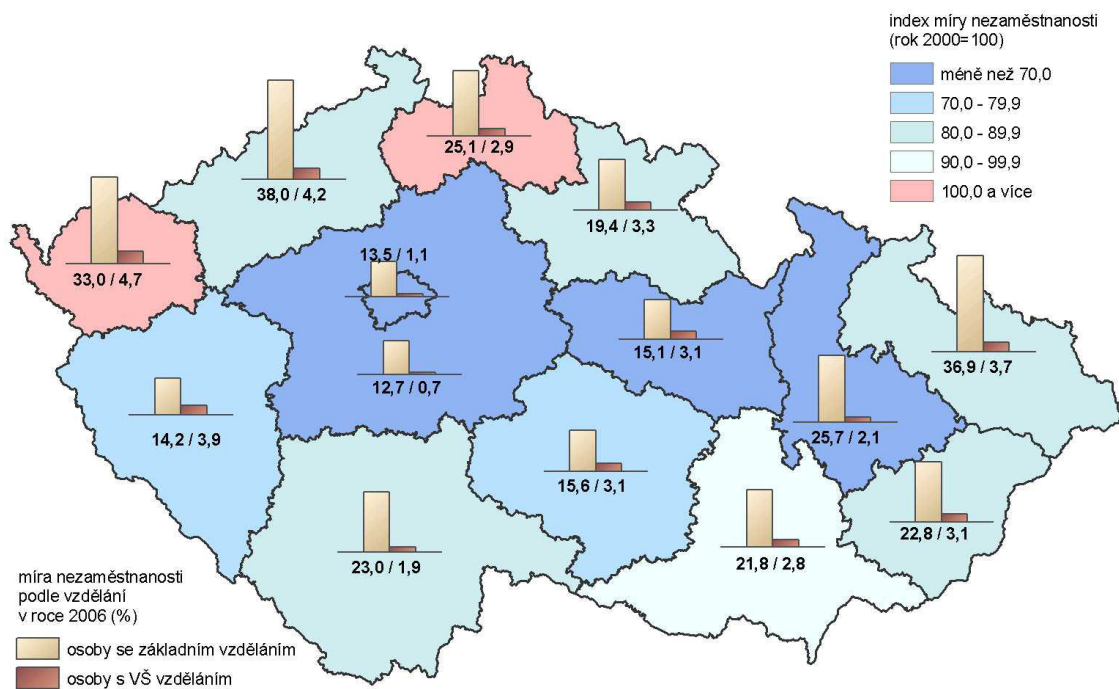

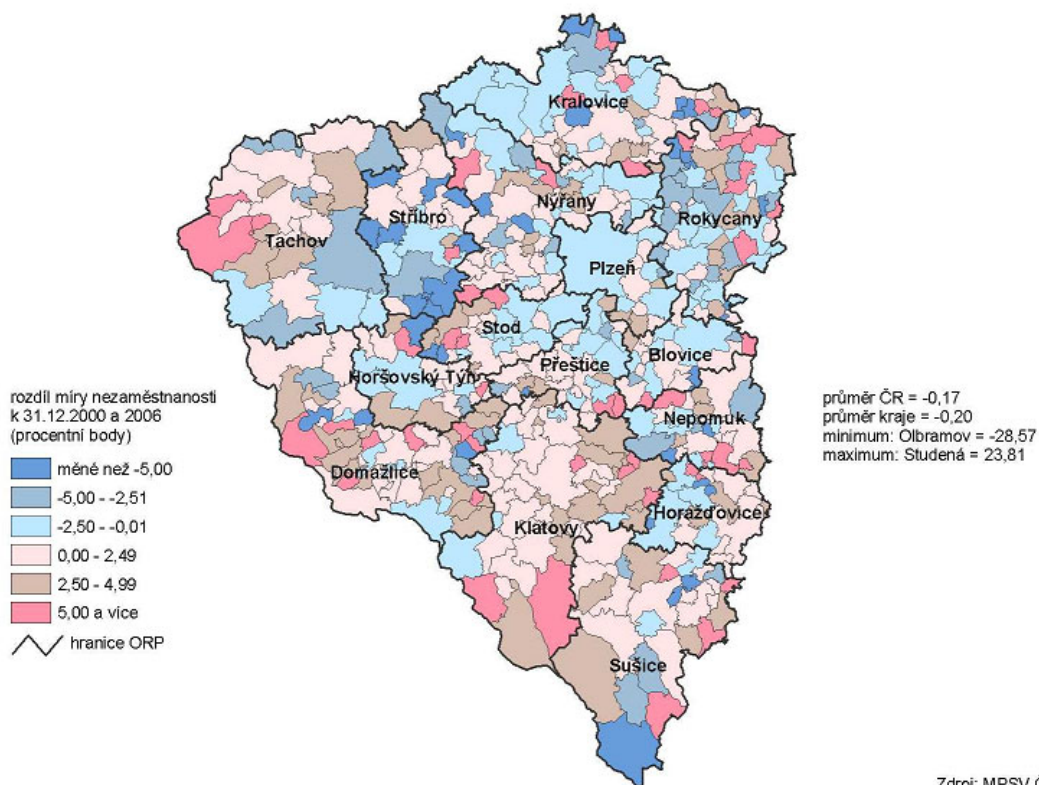
K 13 Míra zaměstnanosti a struktura zaměstnaných podle sektorů a krajů v roce 2006

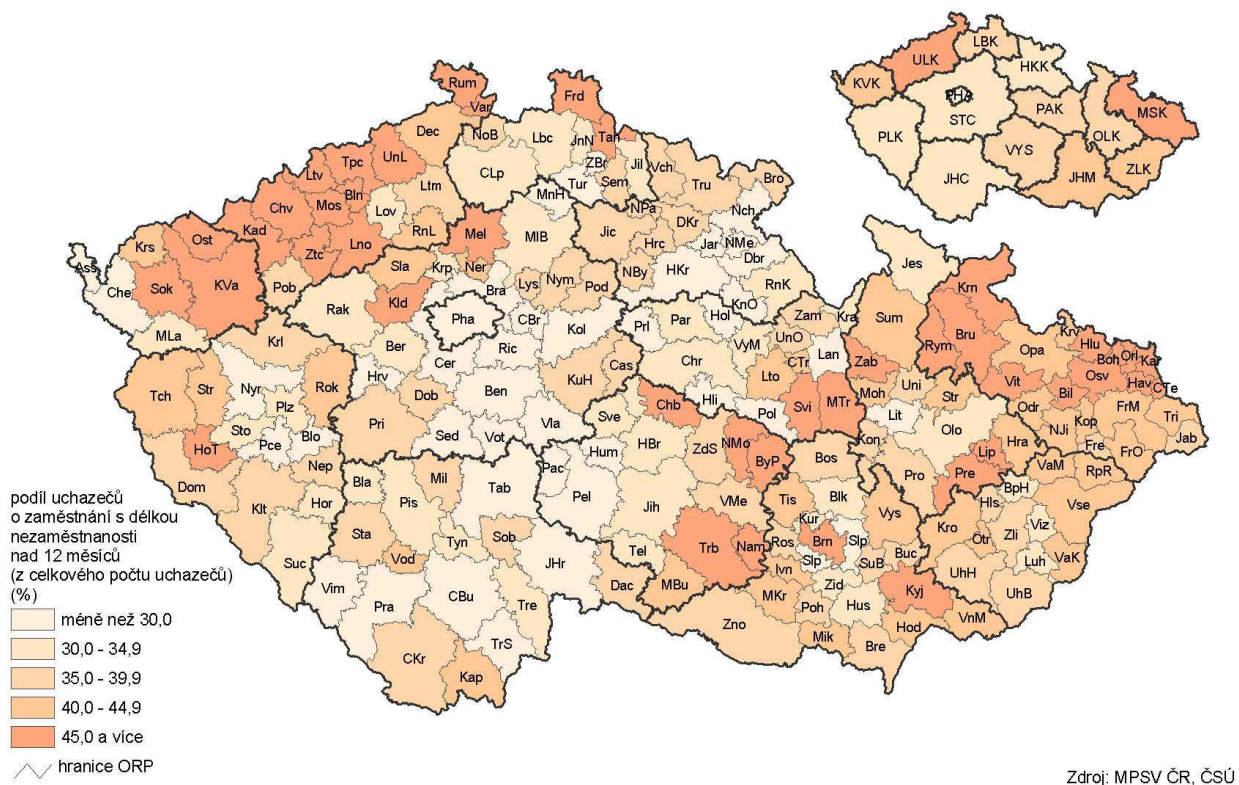
K 14 Obecná míra nezaměstnanosti v krajích v letech 2000 až 2006

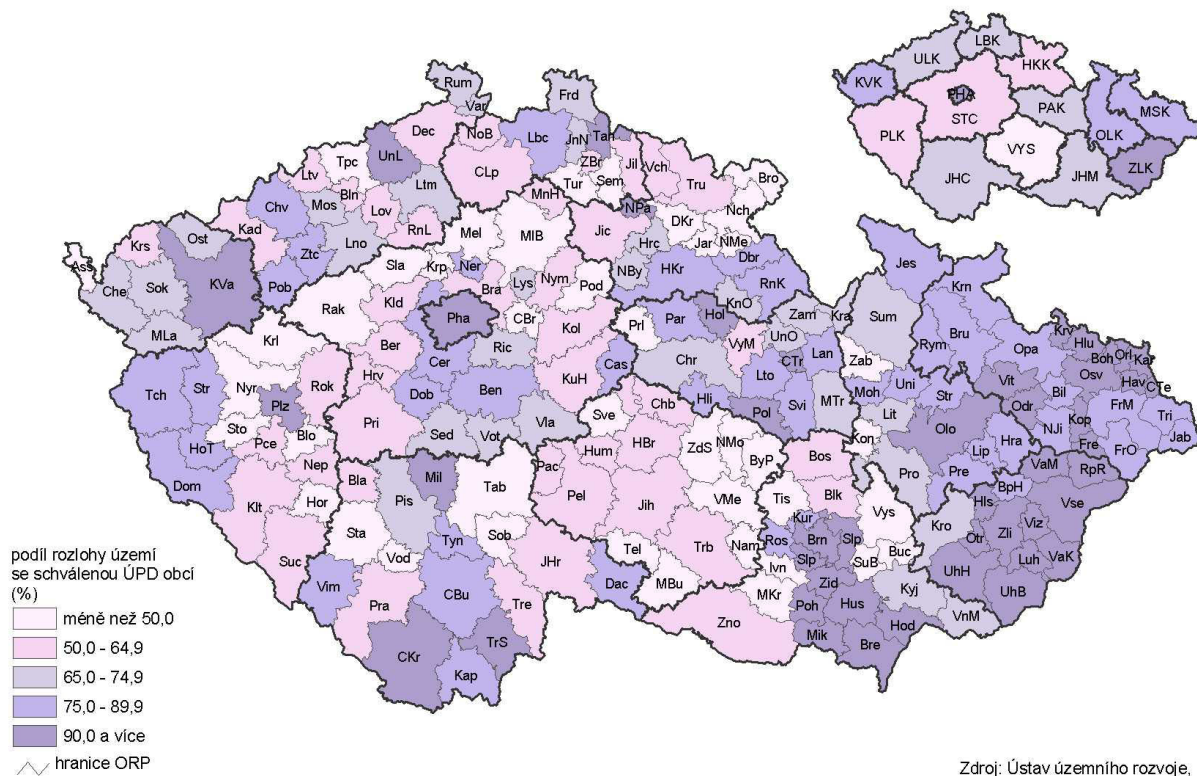
K 15 Změna míry nezaměstnanosti v obcích Plzeňského kraje mezi roky 2000 a 2006 (z uchazečů celkem)

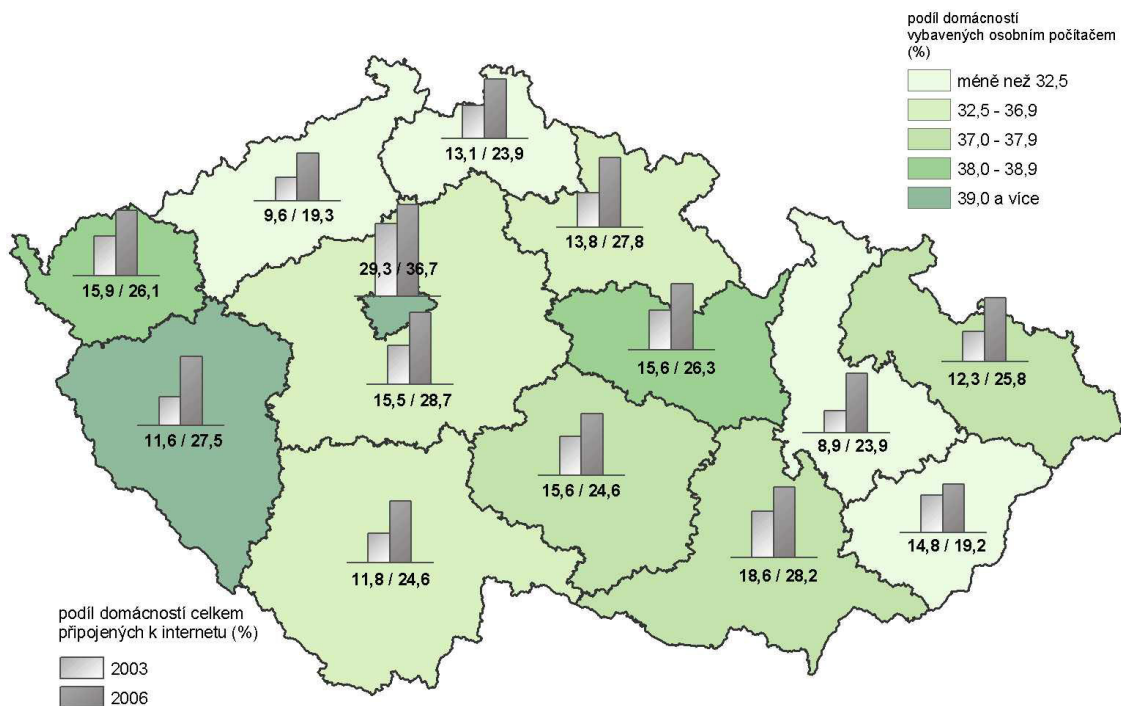
K 16 Dlouhodobá nezaměstnanost ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2006

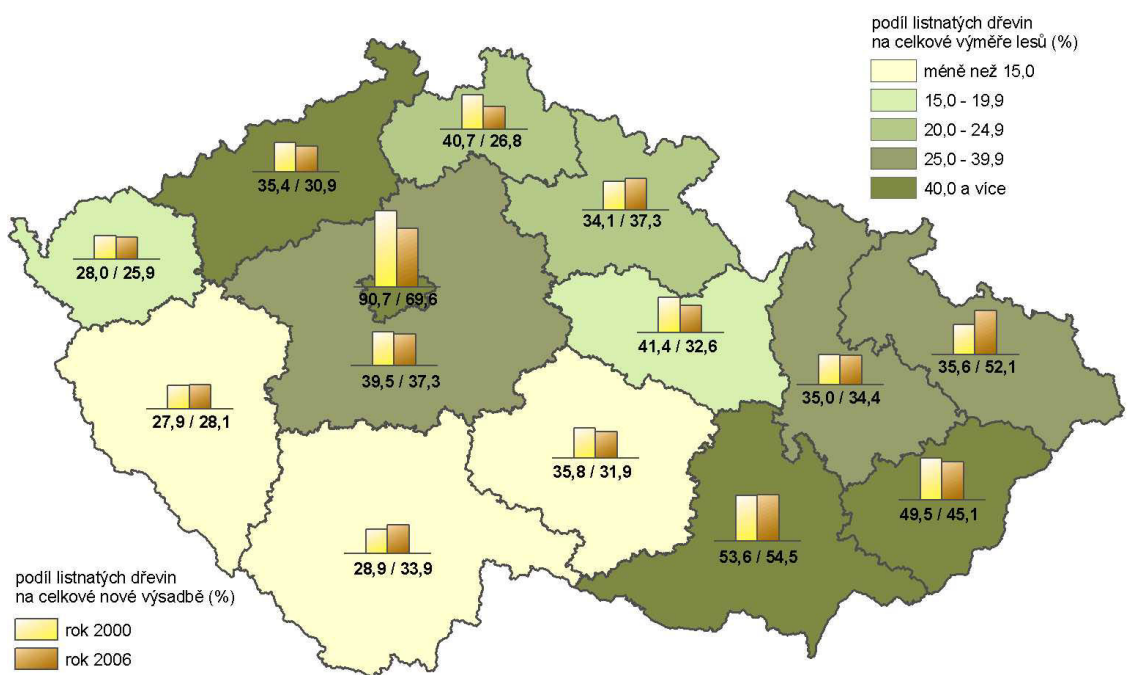
K 17 Podíl rozlohy území se schválenou územně plánovací dokumentací obcí ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2006

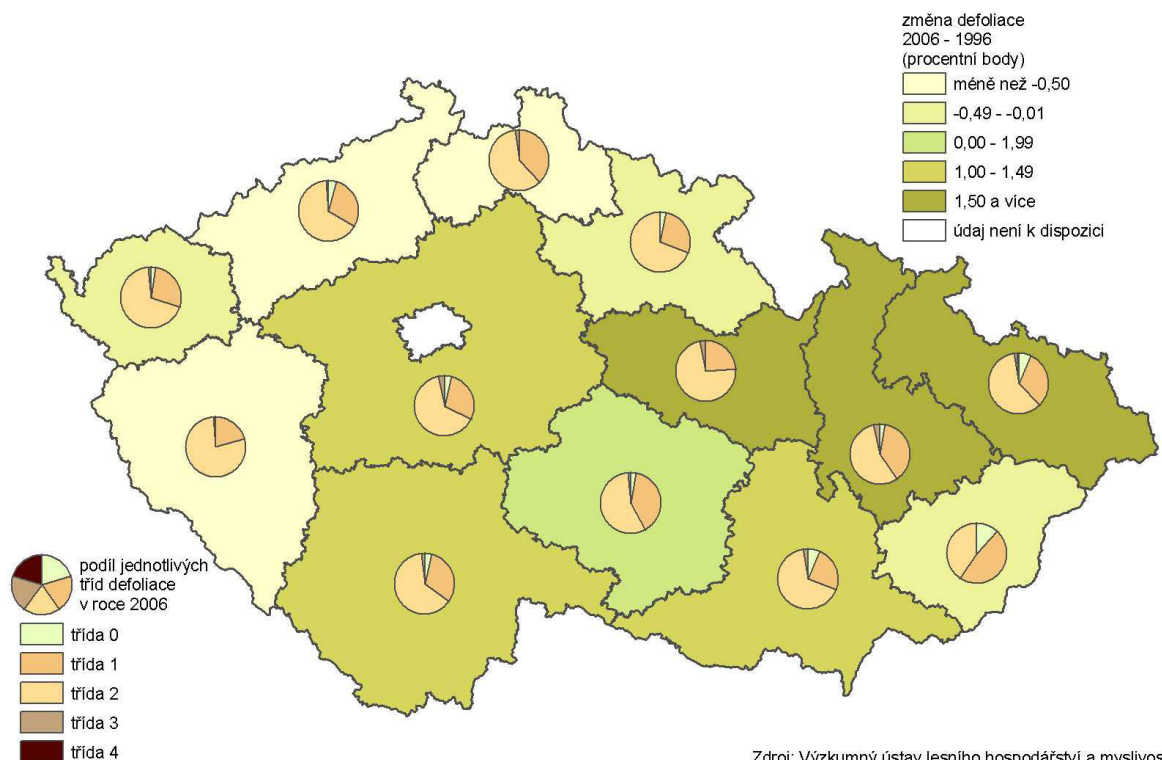
K 18 Podíl domácností vybavených osobním počítačem v roce 2006 a připojených k internetu podle krajů v roce 2003 a 2006

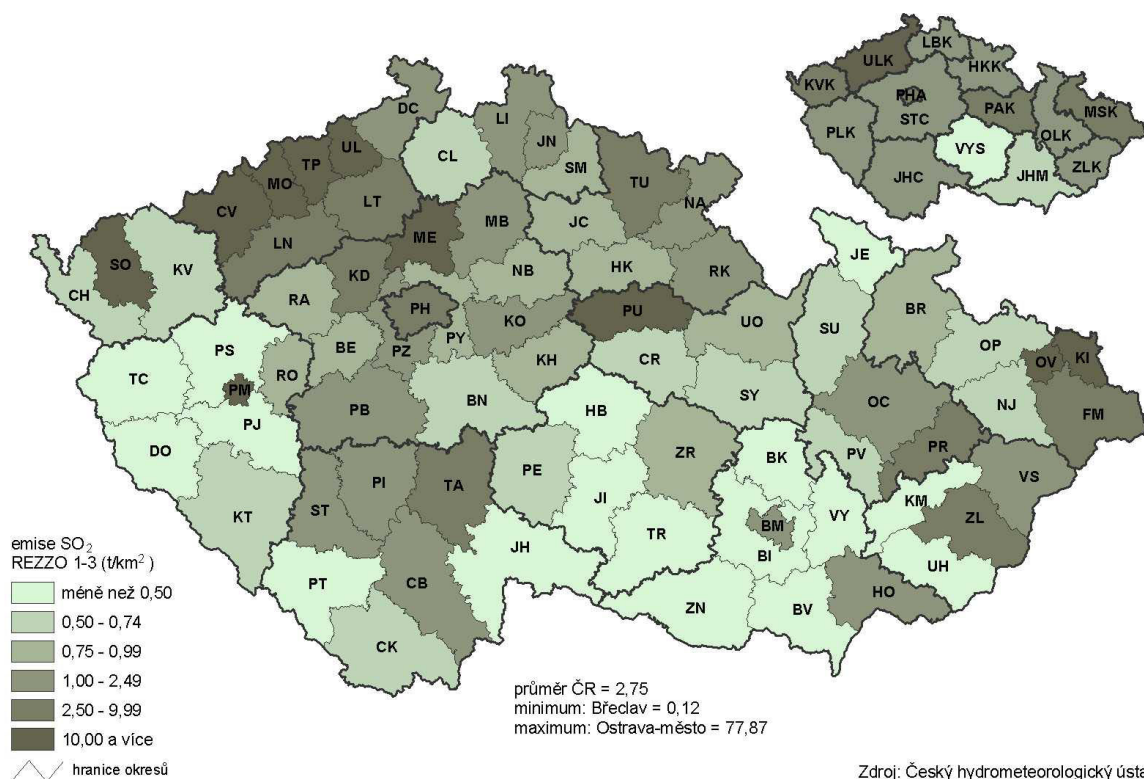
K 19 Podíl listnatých dřevin na celkové výměře lesů podle krajů v roce 2006

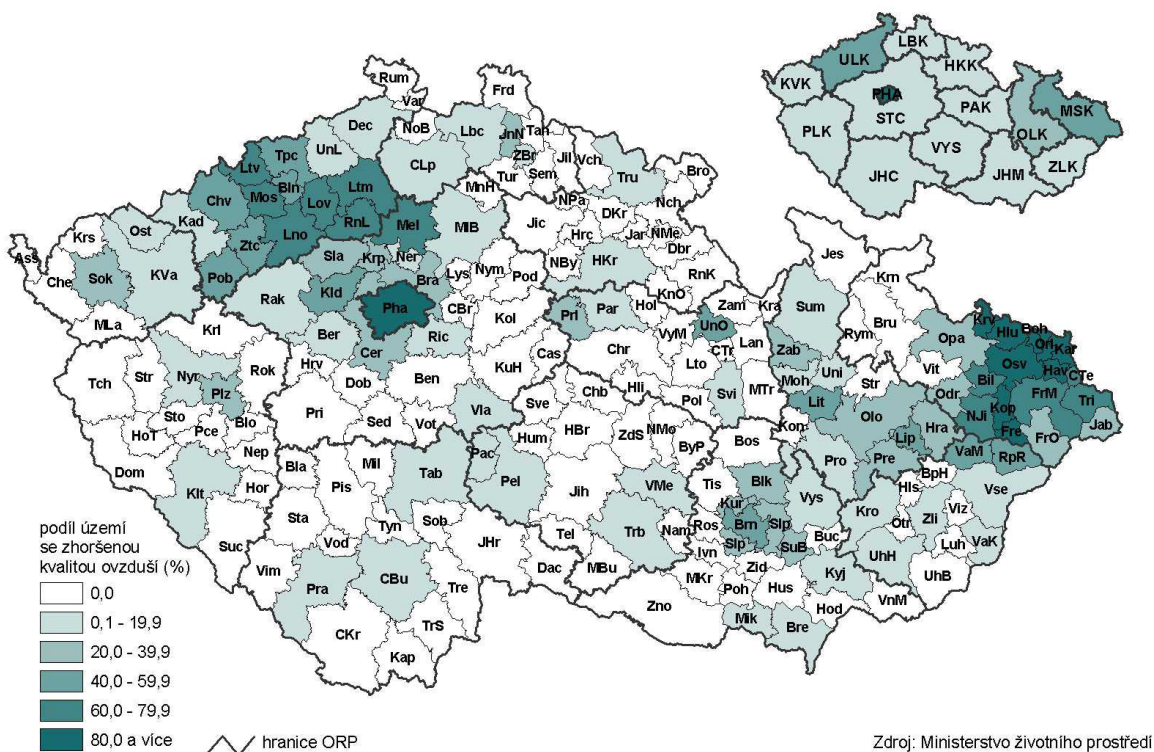
K 20 Změna indexu defoliace podle krajů mezi roky 1996 a 2006

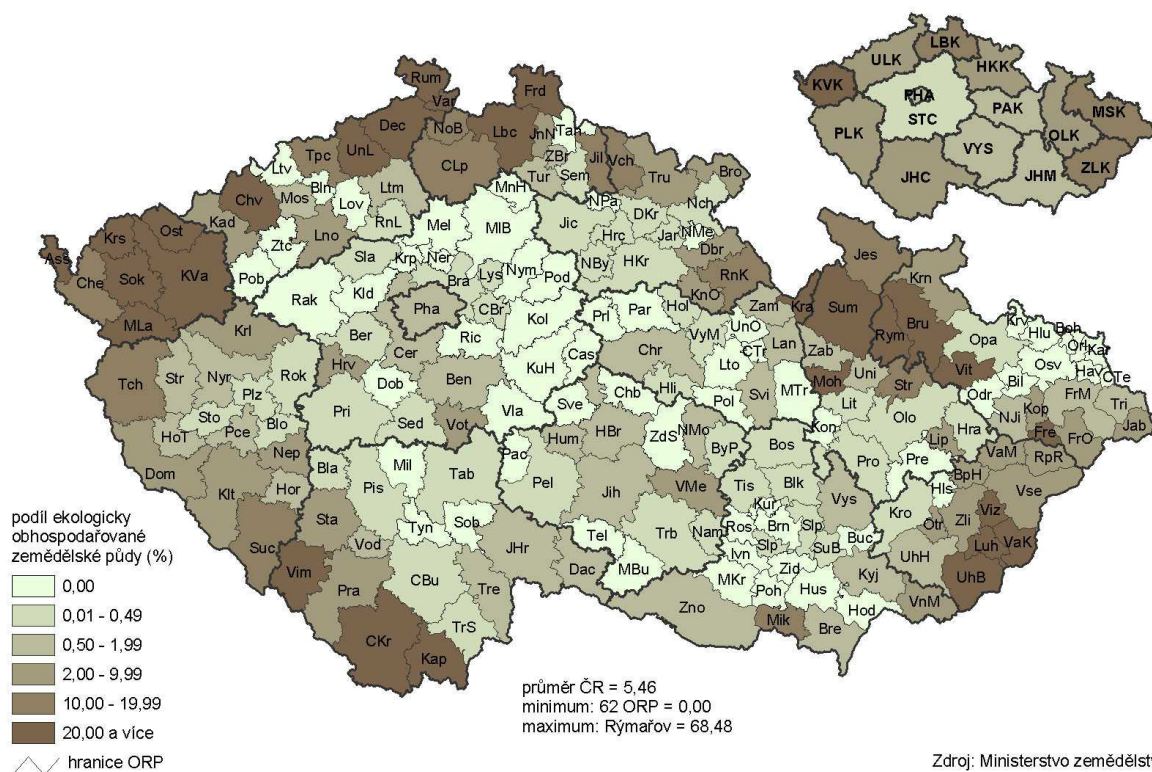
K 21 Emise oxidu siřičitého v okresech ČR v roce 2005

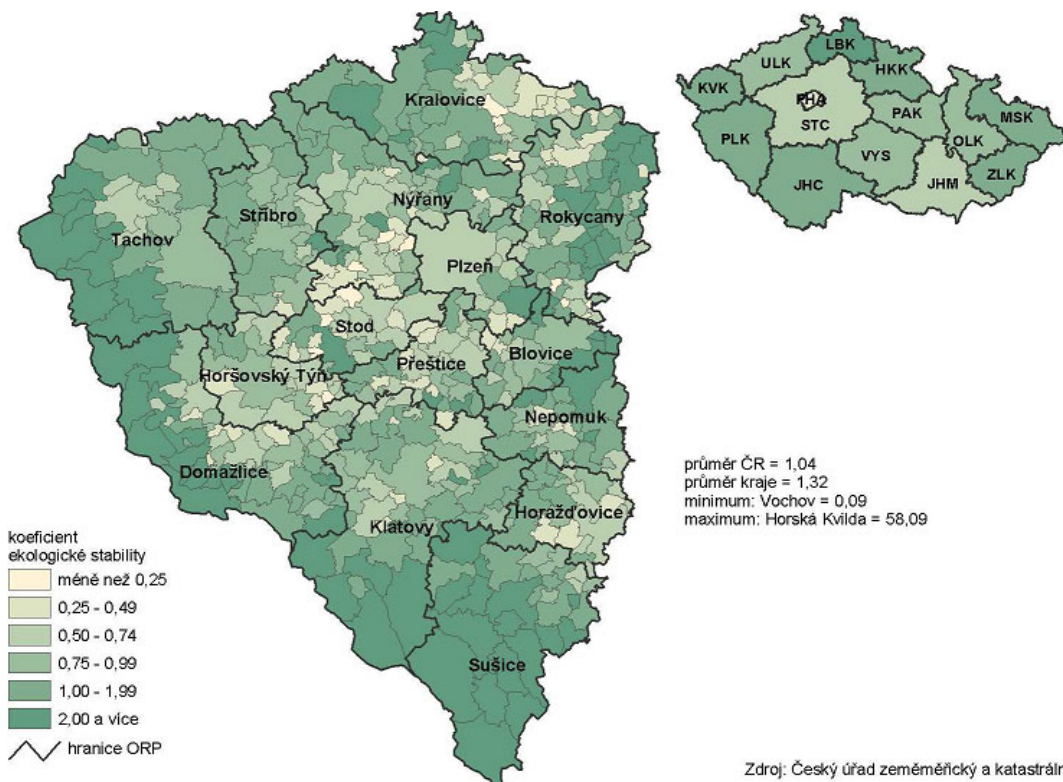
K 22 Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší podle správních obvodů ORP v roce 2003

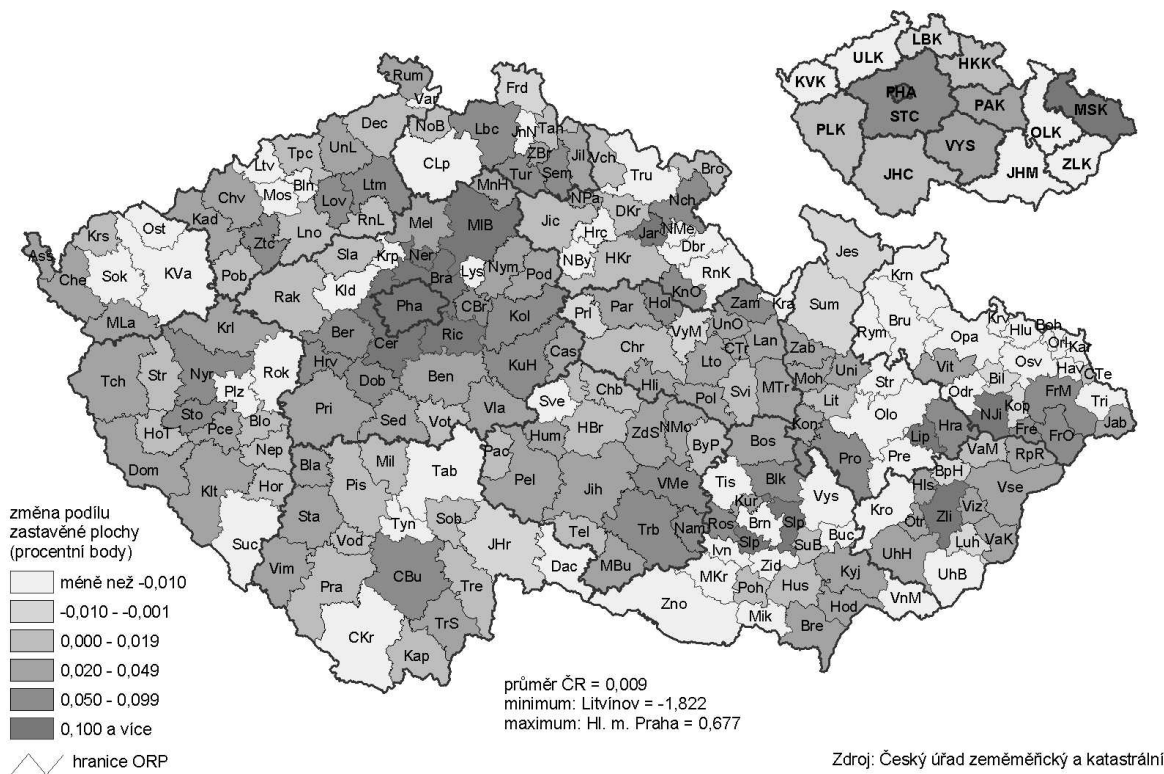
K 23 Podíl ekologicky obhospodařované zemědělské půdy ve správních obvodech ORP v roce 2006

K 24 Koeficient ekologické stability v obcích Plzeňského kraje v roce 2006

K 25 Změna podílu zastavěné plochy na celkové rozloze správních obvodů ORP mezi roky 1996 a 2006

K 26 Komunální a podnikový odpad podle krajů v roce 2005

